

*Academia de Științe
a Moldovei*

*Institutul Național de
Cercetări Economice*

*Ministerul Economiei
al Republicii Moldova*

TENDINȚE în ECONOMIA MOLDOVEI

Nr. 10 (trim. II) 2013

ISSN 1857-3126

Chișinău

Supported by the European Union High Level Policy
Advice Mission to the Republic of Moldova

ISSN 1857-3126

ECHIPA TEM:

Alexandru Stratan, Anatolii Rojco, Tatiana Colesnicova, Victoria Clipa, Viorica Popa, Veronica Vragaleva, Alexandra Novac, Eugenia Lucașenco, Corina Gribincea, Zinaida Toaca, Sergiu Gherboveț, Zaharia Olarescu

Această ediție a fost pregătită cu suportul acordat de Proiectul EUHLPAM, finanțat de Uniunea Europeană și implementat de PNUD Moldova.

Echipa *TEM* este recunoscătoare pentru cooperare instituțiilor publice din Republica Moldova: Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică.

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o informație din această publicație nu poate fi retipărită sau reprodusă sub nici o formă fără permisiunea scrisă a INCE.

Publicația “Tendințe în Economia Moldovei” este o ediție trimestrială produsă cu asistența Misiunii Uniunii Europene de Consiliere în Politici Publice pentru Republica Moldova. Conținutul acestei publicații este responsabilitatea exclusivă a autorilor și nu reflectă punctul de vedere al Uniunii Europene.

© Institutul Național de Cercetări Economice al AȘM și ME

Pentru informații adiționale Vă rugăm să ne contactați:

Institutul Național de Cercetări Economice
2064, RM, Chișinău, Str. Ion Creangă, 45
Tel: (+ 373 22) 50-11-00, Fax: (+ 373 22) 74-37-94
e-mail: iefs@iefs.md, web site: www.iefs.md

CUPRINS

Principalele evenimente politice, economice și sociale din Republica Moldova	7
Rezumatul ediției	11
Capitolul I. PRODUCȚIA	17
Capitolul II. PREȚURI ȘI RATE DE SCHIMB	24
Capitolul III. FINANȚE	29
Capitolul IV. SECTORUL EXTERN	49
Capitolul V. MEDIUL DE AFACERI	69
Capitolul VI. SECTORUL SOCIAL	76
Capitolul VII. PROGNOZA ACTUALIZATĂ PENTRU ANUL 2013	85
DEZVOLTAREA UNUI MODEL BAZAT PE SERII TEMPORALE ȘI ESTIMAREA EVOLUȚIEI PIB REAL TRIMESTRIAL ÎN MOLDOVA	88
Apostolos Papaphilippou	
ANEXE STATISTICE	97

DATE GENERALE

Denumirea oficială	REPUBLICA MOLDOVA
Capitala	Chișinău
Președinte	Nicolae Timofti
Președintele Parlamentului	Igor Corman
Prim-ministru	Iurie Leancă
Parlamentul Republicii Moldova	101 deputați (Partidul Comuniștilor din Republica Moldova – 33, Partidul Liberal Democrat din Moldova – 31, Partidul Democrat din Moldova – 16, Partidul Liberal – 12, Deputați neafiliați – 9)
Obținerea independenței	27 august 1991
Suprafața	33,8 mii km ²
Unități administrative	32 raioane, 5 municipii (Chișinău, Bălți, Bender, Comrat, Tiraspol), UTA Găgăuzia, Unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului
Populația stabilă	3559,5 mii locuitori
Principalele religii	ortodoxă (93,34%), protestantă (1,98%), creștină de rit vechi (0,15%), catolică (0,14%), etc.
Moneda națională	Leu moldovenesc (1 USD = 12,4568 MDL, 1 EUR = 15,6822 MDL)

ABREVIERI

ACECL	- Acordul Central European al Comerțului Liber
ACR	- Avantajul Comparativ Relevat
AGCS	- Acordul General asupra Comerțului cu Servicii
AHPCC	- Analiza hazardului și punctul critic de control
AID	- Asociația Internațională pentru Dezvoltare
ALSAC	- Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător
ATP	- Preferințe Comerciale Autonome
BERD	- Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	- Biroul Internațional al Muncii
BMA	- Biroul Migrație și Azil
BNP	- Bugetul Național Public
BNS	- Biroul Național de Statistică
BPA	- Bune practici agricole
BTC	- Bariere Tehnice în Comerț
CBN	- Certificatele Băncii Naționale
CE	- Comisia Europeană
CNPF	- Comisia Națională a Pieței Financiare
CNT	- Capital Normativ Total
CPE	- Coeficientul protecției efective
CSCI	- Clasificatorul Standard de Comerț Internațional
CSI	- Comunitatea Statelor Independente
CT	- Contingent Tarifar
DPI	- Drepturile Proprietății Intelectuale
DST	- Drepturi Speciale de Tragere
EAD	- Echivalent ad-valorem
FMI	- Fondul Monetar Internațional
INCE	- Institutul Național de Cercetări Economice
IHH	- Indicele Herfindahl-Hirschman
IMM	- Întreprinderi Mici și Mijlocii
IPC	- Indicele Prețurilor de Consum
IPP	- Indicele Prețului de Producție
IPPI	- Indicele Prețurilor Producției Industriale
ISD	- Investiții Străine Directe

MAIA	- Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MDL	- Leu Moldovenesc
MF	- Ministerul Finanțelor
MSF	- Măsuri sanitare și fitosanitare
BNM	- Banca Națională a Moldovei
NCMF	- Națiunea cea mai Favorizată
NEER	- Rata Nominală Efectivă de Schimb
NPC	- Coeficientul Protecției Nominale
ODIMM	- Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii
OIM	- Organizația Internațională a Migrației
OMC	- Organizația Mondială a Comerțului
OMS	- Organizație de Microfinanțare
ONU	- Organizația Națiunilor Unite
APC	- Acordul de Parteneriat și Cooperare
PIB	- Produsul Intern Brut
RC	- Rata de concentrare
REER	- Rata Reală Efectivă de Schimb
SGP	- Sistemul Generalizat de Preferințe
TEM	- Tendințe în Economia Moldovei
TN	- Transnistria
TVA	- Taxa pe Valoare Adăugată
UE	- Uniunea Europeană
USD	- Dolar SUA
UTA	- Unitate teritorial-administrativă
VAB	- Valoare adăugată brută
VMS	- Valorile mobiliare de stat
MAIB	- Moldova Agroindbank

PRINCIPALELE EVENIMENTE POLITICE, ECONOMICE ȘI SOCIALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Prima jumătate a anului 2013 a fost caracterizată de un șir de evenimente atât pe plan politic, cât și economic și social.

2 aprilie

Bugetul municipiului Chișinău pentru anul 2013 a fost aprobat în lectura a doua, cu votul a 26 de consilieri. Comuniștii și socialiștii au votat împotriva. Pentru bugetul din 2013 sunt preconizate venituri în sumă de 2 miliarde. 790 mil. 291,3 mii MDL. În același timp, sunt prevăzute cheltuieli de 2 miliarde. 858 mil. 911,8 mii MDL. Deficitul bugetar va constitui 68.620,5 mii MDL. Circa 52 la sută din cheltuieli vor fi redirecționate în domeniul social, cel mai important grup funcțional fiind domeniul educației unde sunt rezervate peste 1 miliard. MDL. Bugetul pentru anul 2013 este cu 14% mai mare decât în 2012 și cu 53 la sută față de anul 2011.

9-10 aprilie

În perioada 9-10 aprilie 2013, președintele Academiei de Științe a Moldovei, acad. Gheorghe Duca a participat la a 4-a Conferință a Academiilor Dunărene: Știința și Strategia Europeană pentru Regiunea Dunării, organizată la București, de către Academia Română și Academia Europeană de Științe și Arte. Evenimentul a reunit consorțiul Academiilor de Științe care oferă suport științific în implementarea Strategiei Europene pentru Regiunea Dunării, reprezentanți ai Centrului Comun de Cercetare al Uniunii Europene și reprezentanți ai Guvernului României. Printr-o decizie comună, membrii consorțiului au hotărât că următoarea reuniune va avea loc la Chișinău, unde vor fi discutate progresele obținute în implementarea Strategiei Dunărene, precum și impediamentele întâmpinate.

10 aprilie

Președintele Republicii Moldova, Nicolae Timofti, a desemnat candidatul pentru funcția de prim-ministru, acesta fiind Vlad Filat, prim-ministrul în exercițiu și liderul Partidului Liberal Democrat.

12 aprilie

Este format un Consiliu reformativ al PL, ce include o parte din membrii actualei componente a partidului.

23 aprilie

În trim. I 2013, la bugetul public național au fost acumulate venituri în sumă totală de 7,52 miliarde. MDL. Partea de cheltuieli a bugetului s-a executat în sumă de 7,6 miliarde. MDL. Astfel, Republica Moldova a acumulat în primul trimestru al anului un deficit în sumă de 76,7 mil. MDL. În trim. I 2013, veniturile acumulate la bugetul de stat au constituit 4,47 miliarde. MDL, cu 17,5% mai mult decât veniturile acumulate în aceeași perioadă a anului trecut și cu 0,9% mai mult decât se planificase. Cheltuielile de la bugetul de stat au atins suma de circa 4,64 miliarde. MDL, cu 5,9% mai mult decât în trim. I 2012 sau cu 23,4% mai puțin decât s-a planificat. La bugetele unităților administrativ-teritoriale veniturile

acumulate au atins suma de 1,87 mild. MDL. Cheltuielile efectuate din aceste bugete au constituit 1,81 mild. MDL.

23 aprilie

66 de afaceri înființate de moldovenii migranți vor beneficia de finanțare nerambursabilă în cadrul Programului „PARE 1+1”. Decizia a fost aprobată, ieri, în cadrul ședinței Comitetului de supraveghere a programului. Circa 46 de milioane lei vor fi investite în cadrul proiectelor selectate pentru finanțare. Din această sumă, aproximativ 12 mil. MDL vor constitui grantul oferit de Programul „PARE 1+1”. Circa 40% dintre moldovenii, care și-au exprimat dorința de a-și deschide o afacere în Republica Moldova cu banii câștigați în străinătate, au muncit în Italia. Aceștia sunt urmați de migrații moldoveni din Rusia – 15%, SUA, Portugalia, Spania câte 7% și Irlanda – 4%.

23 aprilie

Iurie Leancă a fost desemnat în funcția de prim-ministru interimar al Republicii Moldova.

25 aprilie

Banca Națională a reevaluat riscurile aferente perspectivei inflației și a determinat că în perioadele ce urmează vor prevala cele de natură să compromită atingerea țintei inflației de 5%. În atare condiții, conducerea băncii centrale a Republicii Moldova a luat anumite decizii de politică monetară menite să stimuleze activitatea de creditare, activitatea economică, dar și să asigure țintirea inflației. Astfel, Consiliul de administrație al BNM a decis în cadrul ședinței să micșoreze rata dobânzii de politică monetară cu 1 punct procentual, până la nivelul de 3,5%. Tot cu 1 punct procentual se va reduce și rata de bază la creditele acordate pe termen lung (mai mare de 5 ani), de la 5% la 4% anual.

25 aprilie

Camera de Comerț și Industrie Franța-Moldova a lansat un program de formare profesională de un nivel înalt – Tri Executive MBA (TEMBA). Acest program este realizat de către Școala Superioară de Comerț din Toulouse (Toulouse Business School – TBS). Mai mult de 50 000 studenți, peste 80 de naționalități urmează formările propuse de TBS – de la post bacalaureat la licență și doctorat. TEMBA dispune de 3 acreditări internaționale, una americană AACSB, alta europeană EQUIS și a treia specifică pentru programele MBA și DBA – AMBA. Mai puțin de 1% din Școlile de Afaceri din lume dispun de aceste 3 acreditări. Programul Tri Executive MBA din Toulouse Business School oferit la Chișinău în colaborare cu Camera de Comerț și Industrie Franța – Moldova oferă posibilitatea obținerii unei diplome franceze recunoscută la nivel internațional.

26 aprilie

Fondul Monetar Internațional (FMI) nu va mai acorda Republicii Moldova ultima tranșă de 76 de milioane de dolari din creditul, care a fost convenit cu Guvernul. Reprezentantul permanent al FMI a menționat faptul că nu e posibil de a încheia un dialog până la expirarea programului, în lipsa unui Guvern.

27 mai

Consiliul Băncii Comerciale „Moldova-Agroindbank” a emis un comunicat în care informează că începând cu luna februarie a acestui an, banca, organele de conducere ale

acesteia, precum și acționarii băncii, au devenit ținta unor noi acțiuni frauduloase din partea unui grup de persoane care acționează concertat. Conștientizând gravitatea situației, în scopul diminuării consecințelor negative pentru bancă, acționarii ei, întregul sistem bancar și chiar economic al țării, Consiliul B.C. «Moldova-Agroindbank» S.A. atrage atenția autorităților statului, întregii opinii publice asupra pericolului creat pentru bancă, creditorii și deponenții ei.

29 mai

Activele aflate în gestiunea economică a Î.S. „Aeroportul Internațional Chișinău” și terenul aferent acesteia au fost scoase spre concesiune. O hotărâre în acest sens a fost luat în cadrul ședinței de către Cabinetul de Miniștri în exercițiu. În proiectul Guvernului se menționează că activitatea Sălii Delegațiilor Oficiale se va desfășura conform prevederilor legislației și va fi coordonată de către Cancelaria de Stat. Scopul concesiunii, potrivit proiectului, este de a asigura dezvoltarea infrastructurii aeroportuare și a calității serviciilor prestate de Aeroportul Internațional Chișinău. Se dorește să fie ridicat nivelul competitivității regionale a aeroportului, prin creșterea eficienței economice și generale durabile a veniturilor aeronautice și non-aeronautice, în condițiile respectării standardelor de maximă securitate și siguranță. Activele Î.S. „AIC” și terenul aferent acesteia vor fi transmise în concesiune pe o perioadă de până la 49 de ani. Volumul investițiilor întreprinderii concesionale urmează să fie de cel puțin 230 mln. EUR.

19-26 iunie

O misiune a Fondului Monetar Internațional s-a aflat la Chișinău între 19 și 26 iunie. În cadrul vizitei, misiunea a făcut o evaluare a situației existente în diverse sectoare economice și a venit cu unele recomandări pentru promovarea reformelor. Reprezentanții FMI au purtat discuții cu autoritățile Republicii Moldova în scopul evaluării situației macroeconomice din țară, revizuirii Programului susținut în baza Mecanismului Extins de Creditare/Mecanismului de Finanțare Extinsă, precum și elaborării propunerilor pentru un nou Program de asistență.

25 iunie

Banca Europeană de Investiții va susține reabilitarea drumurilor din Republica Moldova. Un acord ce prevede oferirea unui împrumut de 150 mil. EUR de către BEI a fost semnat la Luxemburg, de prim-ministrul Iurie Leancă și vicepreședintele Băncii Europene de Investiții, Wilhelm Molterer. Potrivit Acordului, mijloacele financiare vor fi direcționate pentru efectuarea lucrărilor de reconstrucție a drumurilor pe coridoarele transeuropene ce trec prin Republica Moldova – secțiunea de sud-vest a centurii Chișinău, finalizarea legăturii de la Porumbeni la Cimișlia și un drum de ocolire la Comrat. Astfel, urmează să fie reabilitate circa 180 km de drum național. Lucrările urmează a fi demarate în 2014.

27 iunie

Japonia oferă Moldovei peste 60 mil. USD pentru îmbunătățirea serviciilor de asistență medicală. Creditul oferit de Japonia Guvernului Republicii Moldova va fi utilizat pentru procurarea echipamentului performant de diagnostic imagistic, utilajelor pentru dotarea sălilor de operație și a unităților de terapie intensivă, echipamentelor analitice. Ministerul Sănătății își propune să modernizeze 5 instituții medicale, printre care Spitalul Clinic Republican, Institutul Oncologic, Institutul Mamei și Copilului și 11 centre de sănătate publică. Proiectul „Îmbunătățirea Serviciilor de Asistență Medicală”, presupune un credit

cu o rată a dobânzii în mărime de 0,1% anual, pe o durată de 20 ani, perioada de grație fiind de 10 ani.

28 iunie

210 kilometri de autostradă vor fi reabilitați grație unui Acord semnat cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare. Acordul de finanțare prevede oferirea a 150 milioane EUR pentru reabilitarea drumurilor principale din Moldova și a fost semnat de prim-ministrul Iurie Leancă și directorul pentru Transport al BERD, Sue Barrett. Împrumutul de 150 mil. EUR va merge spre reabilitarea mai multor drumuri de importanță națională, și anume: o secțiune a traseului R33 Hîncești-Lăpușna-M1, secțiunea R14 Bălți-Sărățeni, secțiunea R9 Soroca-Arionești și secțiunea Hîncești-Leova-Cantemir. În total, vor fi reabilitate 210 de km din drumurile principale, inclusiv va fi reconstruită pe o lungime de 17 km, șoseaua de centură M3 Slobozia Mare de pe traseul Chișinău-Giurgiulești, care va conecta capitala cu portul fluvial.

REZUMATUL EDIȚIEI

Producția

În prima jumătate a anului 2013 economia a înregistrat o dinamică pozitivă reușind să-și revină după recesiunea din 2012. Rezultatul economic agregat s-a transpus într-o creștere a PIB-ului cu 4,9% față de perioada similară a anului precedent. Majorarea PIB-lui în această perioadă a fost susținută în cea mai mare parte de evoluțiile pozitive din sectorul serviciilor, ce a contribuit la creștere cu 2,3%, dar și de avansare a industriei, astfel influențând rezultatul cu 1,1%. Ținând cont de evoluțiile pozitive din agricultură, prognozele privind avansarea economică au devenit mai optimiste, comparativ cu anticipările enunțate anterior.

Creșterea economică din prima jumătate a anului a fost impulsionată de reanimarea consumului final al gospodăriilor (o majorare de 5,8%), sporirea activității investiționale (o avansare de 4,5%), dar și de evoluția cererii externe (o majorare a exportului de mărfuri și servicii cu 5,1%). Dinamica exporturilor rămâne a fi vulnerabilă la factori externi de natură neeconomică, ceea ce generează incertitudini privind dinamica acestei componente.

Prețuri și rate de schimb

În I semestru 2013 indicele prețurilor de consum a crescut cu 4,8%, comparativ cu perioada similară a anului trecut. În pofida condițiilor climaterice favorabile, dinamica ascendentă a ratei inflației a fost cauzată de scăderea prețurilor la produsele alimentare și de deprecierea treptată a monedei naționale. În perioada ianuarie 2013 – august 2013, inflației de bază a avut o evoluția relativ stabilă, variind între 3,9-4,4%.

Alți indici ai prețurilor au cunoscut creșteri neuniforme:

- Ü În primele opt luni ale anului 2013 indicele prețurilor producției industriale s-a majorat cu 1,9%, comparativ cu perioada similară a anului trecut;
- Ü În trimestrul II 2013 prețurile în construcții s-au majorat cu 8%, comparativ cu perioada similară a anului precedent;
- Ü În primele șase luni ale anului 2013, prețurile produselor agricole au crescut cu 6,8% comparativ cu perioada similară a anului trecut.

În primele șase luni ale anului 2013 s-a înregistrat un curs mediu de schimb de 16,4 MDL/EUR, ceea ce reprezintă o depreciere a monedei naționale cu 8,4%, comparativ cu perioada similară a anului 2012. În aceeași perioadă a anului 2013 cursul mediu al monedei naționale față de dolarul SUA a fost de 12,45 MDL/USD, ceea ce reprezintă o depreciere a leului moldovenesc cu 3% comparativ cu perioada similară a anului 2012.

Trendul de apreciere pe termen lung al cursului real al monedei naționale se datorează evoluției mai accelerate a prețurilor în Republica Moldova, comparativ cu dinamica inflației din SUA și zona Euro. Totuși, de la sfârșitul anului 2008 se observă o tendință de stabilizare a cursului real.

Finanțe publice

În primul semestru al anului 2013, la BPN au fost acumulate venituri în sumă totală de 16718,1 mil. MDL, cu 1390,9 mil. MDL sau cu 9,1% mai mult decât în perioada similară a anului 2012. Merită a fi menționat că, comparativ cu valoarea planificată a încasărilor, în primul semestru al anului 2012 nivelul de îndeplinire a fost de 96,5% sau cu 615,1 mil. lei mai puțin.

Examinând structura veniturilor BPN în primul semestru al anului 2013 constatăm că partea dominantă continuă să fie formată din venituri fiscale (89,2%), valoarea veniturilor în cauză majorându-se cu 2040,0 mil. MDL sau 15,9% comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Din veniturile fiscale, ponderea cea mai importantă o au veniturile din TVA (37,1%, în semestrul I al anului 2012 – 35,5%), contribuțiile sociale – 24,4%, impozitul pe venit – 13,8%, accizele – 10,2% și primele obligatorii de asistență medicală – 6,5%.

În primul semestru al anului 2013, din buget au fost efectuate cheltuieli în sumă totală de 17168,4 mil. MDL, cu 906,0 mil. MDL sau cu 5,6% mai mult decât în perioada similară a anului 2012. Partea predominantă continuă să cuprindă cheltuielile de ordin social (71,3%), ponderea acestora majorându-se cu 1,6 puncte procentuale comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Potrivit situației din 30 iunie 2013, soldul datoriei de stat a constituit 21741,0 mil. MDL, majorându-se cu 556,3 mil. MDL comparativ cu începutul anului. În perioada examinată, comparativ cu perioada similară a anului precedent, s-a înregistrat o creștere a soldului datoriei de stat pe toate instrumentele, cu excepția VMS convertite și VMS pentru asigurarea stabilității financiare.

Ca evoluție, se observă tendința ascendentă a datoriei de stat externe față de creditorii multilaterali. În același timp, datoria de stat externă față de creditorii bilaterali și cei comerciali a continuat să scadă.

În primul semestru al anului 2013, veniturile bugetului Transnistriei au constituit 1026,8 mil. MDL, ceea ce reprezintă 6,1% din total venituri realizate pe teritoriul controlat al Republicii Moldova, ceea ce a fost cu 1,1% mai mare ca veniturile înregistrate în perioada similară a anului 2012. Comparativ cu valoarea planificată, au fost acumulate cu 24,9% mai mult.

Cheltuielile bugetului Transnistriei au reprezentat 17168,4 mil. MDL sau 7,6% din total cheltuieli realizate pe teritoriul controlat al Republicii Moldova, ceea ce constituie 79,4% de la planul de cheltuieli fixat. Comparativ cu perioada similară a anului precedent, cheltuielile au reprezentat 87,3%.

Sectorul bancar

În perioada 2012-2013, starea sistemului bancar din Republica Moldova, în pofida agravării situației la S.A. Banca de Economii și a declinului economic din anul 2012, continuă să fie stabilă, cu suficiente lichidități și cu o bună capitalizare, fapt ce permite rezistența băncilor la diverse șocuri și perturbări imprevizibile.

Prima jumătate a anului 2013, s-a dovedit a fi plină de evenimente, în special în ceea ce privește situația unei dintre cele mai importante bănci din Republica Moldova „Moldova Agroindbank” (MAIB), în cadrul căreia a avut loc preluarea unor importante pachete de acțiuni ale instituției financiare. Respectiv, acțiunile MAIB au fost transferate către 7 companii înregistrate în Marea Britanie, Cipru și Letonia, fiecare companie deținând cota de participare sub 5%, care nu necesită obținerea permisiunii prealabile din partea BNM.

În pofida agravării situației instituției financiare S.A. Banca de Economii, se observă o tendință de scădere la principalii indicatori (active, depozite și credite). Dacă la 30.06.2012 după soldul creditelor bancare instituția financiară deținea o cotă de piață – 8,1%, atunci la 30.06.2013 deține 4,6%. Prin urmare, instituția financiară a acordat mai puține credite (soldul creditelor – 1740,2 mil. MDL) cu 1065 mil. MDL sau 61,2% față de 30.06.2012.

Pentru redresarea situației *instituției financiare S.A. Banca de Economii*, sunt necesare următoarele soluții:

- recapitalizarea băncii;
- asigurarea unui management cât mai eficient din partea noilor proprietari.

Soldul creditelor în economie a constituit 37756,6 mil. MDL la 30.06.2013 și s-a majorat cu 2480,4 mil. MDL sau cu 6,4% față de 31.01.2013. Tendințele de majorare s-au datorat creșterii soldului creditelor acordate în monedă națională cu 7,5% și, respectiv, a soldului creditelor în valută străină cu 6,09%. La sfârșitul lunii iulie 2013, soldul creditelor în economie a constituit 39079,58 mil. MDL, majorându-se cu 15,6% față de finele lunii iulie 2012.

Soldul depozitelor în sistemul bancar a constituit 38434,2 mil. MDL, în I semestru 2013, majorându-se cu 6%, față de finele anului 2012, ca rezultat al creșterii soldului depozitelor în monedă națională cu 4,8%, reprezentând o pondere de 61% și al depozitelor în valută străină, care a crescut cu 0,24%, deținând o pondere de 39% din totalul de depozite. Prin urmare, în luna iulie 2013 *soldul depozitelor* în sistemul bancar a constituit 38434,2 mil. MDL, sporind cu 6% față de decembrie 2012.

Politica monetară

În prima jumătate a anului 2013 BNM și-a promovat politica monetară ajustându-și acțiunile în dependență de conjunctura economică. Temperarea ritmurilor de creștere a prețurilor, a condiționat relaxarea politicii monetare.

În decursul primului semestru al anului 2013, indicatorii monetari au înregistrat o evoluție ascendentă. Masa monetară în perioada de analiză, a înregistrat o creștere de 19,1% față de 30.06.2012. Ratele instrumentelor politicii monetare au fost constante pe parcursul primului trimestru al anului 2013, în timp ce în trimestrul II nivelul acestora a fost diminuat. Astfel, în al II-lea trimestru 2013, BNM a diminuat cu 1,0 p.p. rata de bază, al cărei nivel începând cu 29 aprilie 2013 a constituit 3,5%. Tot cu 1,0 p.p. s-a redus și rata de bază la creditele acordate pe termen lung (mai mare de 5 ani), de la 5 la 4% anual.

În trimestrul II, BNM și-a intensificat intervenția pe piața valutară. Pentru a deprecia leul moldovenesc în raport cu valutele de referință (în felul acesta ieftinind produsele exportate și stimulând competitivitatea mărfurilor autohtone) BNM a recurs la procurări de valută.

Sectorul extern

Factorii externi care în anul precedent au influențat decelerarea economiei naționale, în acest an par să fie de bun augur relansării creșterii economice. În același timp, evoluția lor în prima jumătate a anului reflectă un grad relativ înalt de incertitudine, determinată de mai mulți factori, dar mai cu seamă de revenirea grea a economiei UE și temperarea creșterii economice în Federația Rusă. Mai mult, aceste evoluții au loc în contextul în care sistemul economic mondial reflectă semne de fragilitate.

Contul curent al balanței de plăți a consemnat o creștere cu 16% a deficitului comparativ cu perioada similară a anului precedent, în același timp, fiind cu mult sub nivelul semestrului I al anului 2011. Astfel, la sfârșitul lunii iunie soldul contului curent a însumat 298,85 mil. USD, cu 41,6 mil. USD mai mult decât în semestrul I 2012 și cu 82,3 mil. USD mai puțin, comparativ cu aceeași perioadă în 2011.

Avansul moderat al deficitului contului curent s-a produs sub influența mai multor factori:

- creșterea temperată a importurilor sub influența reducerii valorii unitare la import, a volumului de mărfuri achiziționate pentru prelucrare în interiorul țării, dar și a cererii externe pentru o serie de produse reexportate în formă clasică;
- revenirea temperată a exporturilor pe un trend pozitiv de creștere. Totodată creșterea lor pe parcursul primelor 7 luni a fost una relativ volatilă, evoluție determinată, preponderent, de revigorarea lentă a cererii externe a țărilor UE și reducerea cererii Federației Ruse. Deși anul agricol bun și progresele înregistrate în dezvoltarea piețelor netraditionale de desfacere

crează premise pentru o dinamică bună a exporturilor în acest an, perspectivele acesteia sunt voalate de structura sa caracterizată printr-o pondere mare a produselor cu o valoare adăugată joasă (produse agricole neprelucrate, manufacturate confecționate integral în baza materiilor prime ale contractorilor, reexporturi) și de tensionarea relațiilor economice cu Federația Rusă;

- creșterea remiterilor efectuate de peste hotare, care în prima jumătate a anului au totalizat 890,1 mil. USD. Totodată creșterea acestora temperează continuu din anul precedent, ca urmare reducerii ritmurilor de creștere a remiterilor efectuate din Federația Rusă, de unde au provenit 60% din transferuri și redresării lente a celor realizate din alte țări.

Pe fondul evoluțiilor sus menționate, un avânt semnificativ l-au avut influxurile nete de ISD, care au marcat o creștere cu 45,8%, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, însumând 122,9 mil. USD. Deși, creșterea înaltă este generată inclusiv de baza de comparație foarte joasă a anului precedent, structura investițiilor efectuate pe forme de capital indică asupra revenirii economiei naționale și asupra restabilirii lente a încrederii investitorilor în mediul de afaceri intern.

Economia națională are nevoie de noi impulsuri pentru relansare și consolidare, pentru a amortiza cel puțin parțial efectele produse de situația economică dificilă din principalele economii partenere. Iar unul dintre aceste impulsuri este urgentarea reformelor structurale, și subordonarea acestora atingerii dezideratului de creștere a competitivității naționale.

Mediul de afaceri

În prima jumătatea a anului 2013, numărul întreprinderilor înregistrate de Camera Înregistrării de Stat a crescut comparativ cu perioada similară a anului precedent, indicele constituind 101,5%. Astfel, potrivit Camerei Înregistrării de Stat, în Registrul de stat, în perioada ianuarie-iunie 2013 au fost trecute 3306 de întreprinderi.

În semestrul I 2013 numărul întreprinderilor radiate a constituit 1368 de unități sau cu 15,1% mai puțin decât în aceeași perioadă a anului precedent.

Potrivit datelor BNS, în perioada 2011-2012 se observă o creștere nesemnificativă, dar constantă a numărului de întreprinderi: de la 48,5 la 50,7 mii de întreprinderi, indicele constituind 104,4%.

Numărul mediu de salariați la întreprinderi, conform datelor BNS, în perioada 2011-2012, a înregistrat, spre deosebire de anii precedenți, o tendință de creștere (indicele constituind 101,9%).

Potrivit datelor Biroului Național de Statistică în ianuarie-iunie 2013 s-a înregistrat o creștere cu doar 2,4% (în prețuri comparabile) a venitului din vânzări la întreprinderile cu genul principal de activitate comerțul cu amănuntul față de aceeași perioadă a anului 2012.

La fel, în semestrul I 2013 s-a înregistrat o creștere de 4,8% (în prețuri curente) a cifrei de afaceri la întreprinderile cu genul principal de activitate comerțul cu ridicata față de aceeași perioadă a anului 2012.

În perioada ianuarie-iunie 2013, s-a înregistrat o creștere 9,8% a cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate populației (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului precedent. În această perioadă, doar întreprinderile din regiunea de Nord au înregistrat o micșorare a cifrei de afaceri, comparativ cu semestrul I 2012.

Cât privește indicele valoric al cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate în special întreprinderilor, în perioada ianuarie-iunie 2013 s-a înregistrat o creștere de 4,5% (în prețuri curente) față de semestrul I al anului 2012.

Sectorul social

Situația demografică. În ianuarie-iunie 2013, numărul *născuților-vii* total pe țară a constituit 17783 pers., fiind în scădere cu 6,4%, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Rata natalității a constituit 10,1 născuți-vii la 1000 locuitori. Numărul celor *decedați* a constituit 19936 pers. Mortalitatea generală a înregistrat o scădere de 4,4% comparativ cu anul trecut. Rata mortalității a constituit 11,3 decedați la 1000 locuitori. Scăderea naturală a constituit 2153 pers. sau a fost de 1,2 pers. la 1000 locuitori, față de 1,1 în semestrul I 2012. *Numărul copiilor decedați în vârstă sub 1 an* în această perioadă s-a micșorat cu 7 pers., rata mortalității infantile constituind 10,1 decedați în vârstă sub un an la 1000 născuți-vii. Numărul *căsătorilor* total pe republică a constituit 9014. Rata nupțialității a constituit 5,1 căsătorii la 1000 locuitori. Numărul *divorțurilor* a constituit 5506. Rata divorțialității a alcătuit 3,1 divorțuri la 1000 locuitori.

Migrarea populației. În ianuarie-iunie 2013 permis de ședere (permanentă și temporară) au primit 1171 cetățeni străini și 153 repatriați. În structura imigranților după scopul sosirii au dominat cei imigrați de familii – 42,9%, la muncă – 38,3%, cetățeni imigrați la studii – 5,7%, din alte cauze – 13,1%.

Piața forței de muncă. În T.II 2013 *populația economic activă* a Republicii Moldova a constituit 1288,4 mii pers., fiind în creștere cu 1,0% (21,5 mii) față de T.II 2012. *Rata de activitate a populației de 15 ani și peste* a constituit 43,1%, fiind în creștere față de nivelul înregistrat în T.II 2012 (42,5%). *Populația ocupată* a constituit 1227,6 mii pers., crescând cu 1,5% față de T.II 2012. *Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste* a fost de 41,1%, înregistrând o creștere de 0,6 p.p. în comparație cu T.II 2012. În distribuția după *activitățile din economia națională* se constată că în *sectorul agricol* au activat 399,1 mii pers. (32,5% din totalul persoanelor ocupate). În *activitățile non-agricole* numărul persoanelor ocupate a fost de 828,5 mii, în descreștere cu 2,3 mii sau cu 0,3% față de T.II 2012. În *sectorul informal* au lucrat 14,2% din totalul persoanelor ocupate în economie, iar 32,7% au avut un *loc de muncă informal*. Din numărul persoanelor ocupate informal salariații au alcătuit 20,7%, totodată 10,4% din totalul salariaților aveau un loc de muncă informal. *Numărul șomerilor*, estimat conform metodologiei BIM a fost de 60,8 mii, fiind cu 3,2 mii mai mare față de T.II 2012. *Rata șomajului* la nivel de țară a înregistrat valoarea de 4,7%, fiind mai mare față de T.II 2012 (4,5%).

Veniturile disponibile ale populației în T.II 2013 au constituit în medie pe o persoană pe lună 1667,2 MDL, fiind în creștere cu 9,8% față de T.II 2012. În termeni reali, cu ajustarea la indicele prețurilor de consum, veniturile populației au înregistrat o creștere de 4,4%.

Cheltuielile medii lunare de consum ale populației în T.II 2013 au constituit în medie pe o persoană 1761,8 MDL, fiind în creștere față de T.II 2012 cu 11,3%. În termeni reali, cu ajustarea la indicele prețurilor de consum, populația a cheltuit în medie cu 5,8% mai mult, comparativ cu T.II 2012.

Remunerarea muncii. În luna iunie 2013, câștigul salarial nominal mediu brut a fost de 3859,0 MDL, în scădere cu 1,4% față de luna iunie 2012 și în creștere cu 2,7% față de luna precedentă (mai 2013). Indicele câștigului salarial real pentru luna iunie 2013 față de luna iunie 2012, calculat ca raport între indicele câștigului salarial nominal brut și indicele prețurilor de consum, a fost de 93,5%. În sfera bugetară câștigul salarial mediu a constituit în luna iunie curent 3696,4 MDL, -18,9% față de iunie 2012. În sectorul economic (real) câștigul salarial în iunie a înregistrat 3924,6 MDL, +8,5% față de iunie 2012.

Minimul de existență. Mărimea minimului de existență în semestrul I 2013 a constituit în medie pe lună pentru o persoană 1608,3 MDL. În funcție de mediul de reședință, constatăm diferențe semnificative, cea mai mare valoare a minimului de existență fiind înregistrată pentru populația din orașe mari (mun. Chișinău și Bălți) – 1692,8 MDL sau cu 2,9% mai mult comparativ cu alte orașe – 1644,5 MDL și cu 8,3% mai mult comparativ cu mediul rural – 1563,2 MDL. Pe categorii

de populație, valoarea maximă a minimumului de existență revine populației în vârstă aptă de muncă – 1700,3 MDL și, în special, bărbaților – 1838,5 MDL comparativ cu 1553,0 MDL în cazul femeilor. Minimumul de existență pentru copii constituie în medie 1533,9 MDL lunar, cu o diferențiere a acestui indicator în dependență de vârsta copilului, de la 591,4 MDL pentru un copil în vârstă de până la 1 an la 1724,2 MDL pentru un copil în vârstă de 7-17 ani. În funcție de mediul de reședință al acestora minimumul de existență pentru copiii din orașele mari este cu 8,1% mai mare comparativ cu mediul rural, iar în cazul copiilor în vârstă de până la un an această diferență constituie 16,5%.

Protecția socială a populației. Numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 iulie 2013 a constituit 653,0 mii pers. sau cu 10,5 mii pers. mai mult comparativ cu 1 iulie 2012. Mărimea medie a pensiei (indexate) lunare stabilite a constituit 1020,8 MDL, fiind în creștere cu 6,6% față de 1 iulie 2012.

Ocrotirea sănătății. Morbiditatea populației de unele boli infecțioase în ianuarie-iunie 2013 se caracterizează prin majorarea cazurilor de îmbolnăviri prin infecții acute ale căilor respiratorii cu localizări multiple, 163,6 mii cazuri față de 109,9 mii cazuri în ianuarie-iunie 2012. Totodată, au fost înregistrate mai multe cazuri de gripă, dizenterie bacteriană, dar și mai puține cazuri de infecții intestinale acute, varicelă, parotidită epidemică etc. În cazul morbidității prin boli „social determinate” se remarcă o diminuare, îndeosebi a cazurilor de infecții gonococice și pediculoză. În ianuarie-iunie 2013 numărul purtătorilor virusului imunodeficienței umane a constituit 54 pers., totodată fiind înregistrate 6 cazuri de boală a Sindromului Imunodeficienței Dobândite.

Infrațiuni. În ianuarie-iunie 2013 s-au înregistrat 18,1 mii infrațiuni sau cu 7,4% mai mult decât în perioada respectivă a anului precedent. În medie la 10 mii locuitori revin 51 infrațiuni înregistrate în această perioadă. Cel mai mare nivel de infracționalitate a fost înregistrat în mun. Chișinău și Bălți, iar cel mai redus în raionul Râșcani. Au fost înregistrate 1068 accidente rutiere sau circa 6 accidente zilnic. În rezultatul accidentelor rutiere și-au pierdut viața 105 pers. (inclusiv 7 copii), iar 1268 pers. au fost traumatizate (inclusiv 221 copii). În medie la 100 mii persoane revin 30 accidente rutiere.

Capitolul I

PRODUCȚIA

Produsul intern brut – principalul indicator macroeconomic, care reprezintă rezultatul final al activității de producție a țării, în ianuarie-iunie 2013 a însumat, în valoare nominală 43376 mil. lei, prețuri curente de piață, fiind în creștere – în termeni reali (prețurile medii ale anului 2012) – cu 4,9% față de ianuarie-iunie 2012. În trimestrul II 2013 produsul intern brut a constituit 23703 mil. lei, depășind realizările perioadei respective a anului precedent cu 6,1%.

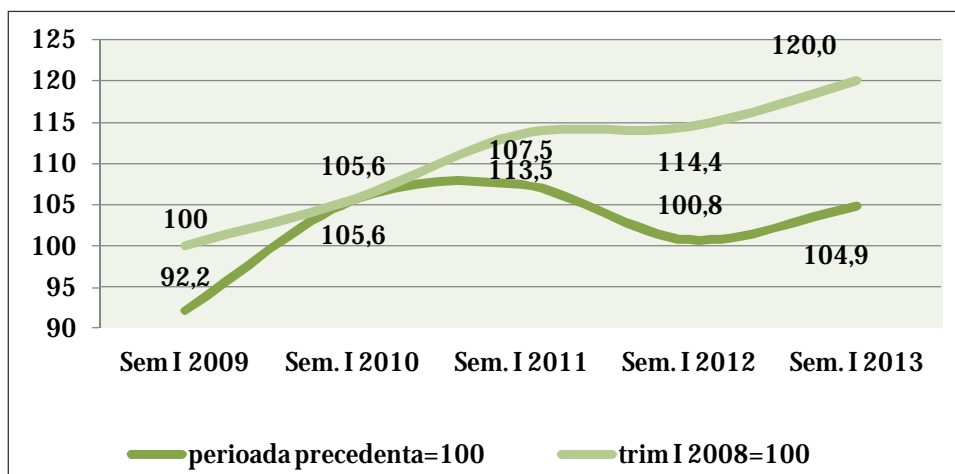

Figura 1.1. Evoluția PIB în semestrele I 2009-2013, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Produsul Intern Brut

Valoarea adăugată brută produsă în sectorul de bunuri s-a majorat, în ianuarie-iunie 2013, cu 6,1% în raport cu perioada respectivă a anului anterior, influențând pozitiv (+1,3%) evoluția produsului intern brut. Valoarea adăugată brută produsă în agricultură, economia vânatului, silvicultură, pescuit, piscicultură și industrie a depășit realizările perioadei respective a anului precedent respectiv cu 3,4% și 7,4%. Contribuția sectorului de bunuri la formarea produsului intern brut a constituit în perioada de referință 21,3%.

Valoarea adăugată brută produsă în sectorul de servicii s-a majorat comparativ cu semestrul I al anului precedent cu 3,5%, contribuind la sporirea produsului intern brut cu 2,3%. Comerțul cu ridicata și cu amănuntul a înregistrat cea mai mare creștere a valorii adăugate brute (+5,9%), urmat de transporturi și comunicații (+3,7%), construcții (+3,6%) și „alte activități de servicii” (+2,5%). Din „alte activități de servicii” majorări considerabile s-au produs pentru alte activități de servicii colective, sociale, personale și servicii acordate gospodăriilor particulare de către personalul angajat (+11,5%), tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor (+6,2%), hoteluri și restaurante (+5,5%). Creșteri ușoare ale valorii adăugate brute s-au înregistrat în activități financiare (+0,7%), sănătate și asistență socială (+0,6%) și administrație publică (+0,4%). Reducerea valorii adăugate brute s-a produs în învățământ (-2,8%) (vezi anexa nr.2). Contribuția sectorului de servicii la formarea produsului intern brut a constituit, în perioada de referință, 63,1%. Volumul impozitelor pe produse colectat la Bugetul Public Național s-a majorat cu 5,9% în raport cu perioada similară a anului anterior, influențând pozitiv (+1,0%) evoluția produsului intern brut. În perioada de referință volumul impozitelor pe produse a contribuit la formarea produsului intern brut cu 17,8%.

Deși consumului final al gospodăriilor populației și al administrației publice și private continuă să depășească cu mult volumul PIB-ului, în primele semestre a ultimilor 3 ani se observă o tendință de reducere a acestuia în coraport cu PIB (de la 124% în 2011, la 122,6% în 2012 și până la 117,2% în 2013) și o majorare a formării brute de capital, înregistrând 18,9%, 21,1% și 23,8%, respectiv.

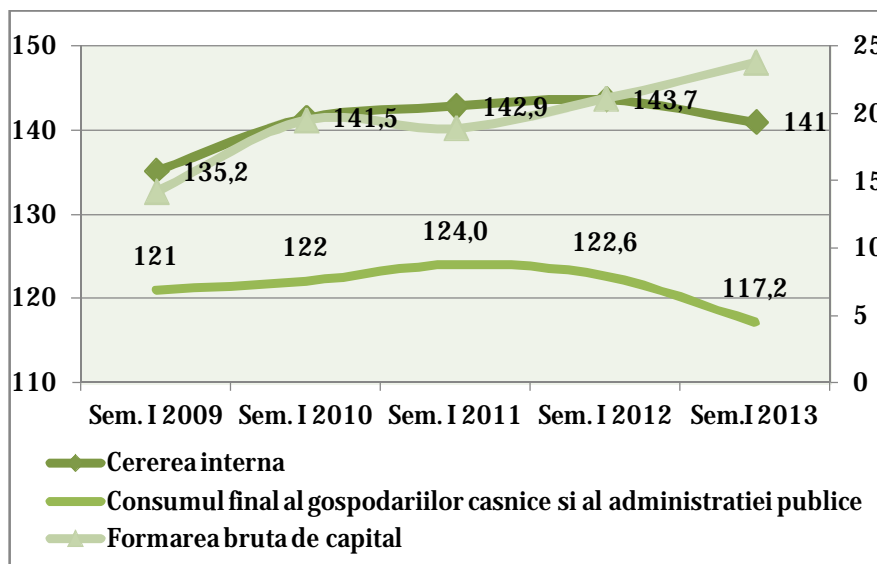

Figura 1.2. Evoluția cererii interne și a componentelor ei în coraport cu PIB-ul în primul semestru 2009-2013

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Investiții în active materiale pe termen lung

În economia națională, în ianuarie-iunie a anului curent, din contul tuturor surselor de finanțare au fost valorificate investiții în sumă de 5395 mil. lei (în prețuri curente), din care lucrările de construcții-montaj au constituit 2425 mil. lei, sau respectiv 101,5% și 103,8% (în prețuri comparabile) în raport cu perioada corespunzătoare a anului precedent. În utilaje mașini și mijloace de transport s-au investit 2487 mil. lei, ori cu 3,25% mai mult. Se atestă creșterea ponderii la lucrările de construcții-montaj cu 2,5 puncte procentuale, pe când cota-parte a investițiilor în utilaje, mașini și mijloace de transport a scăzut cu 1 punct procentual.

Concomitent, dinamica trimestrială a realizării investițiilor denotă o situație nu atât de încurajatoare. Astfel, dacă în primul trimestru s-a consemnat o creștere de 4,5%, apoi în trimestrul II am avut o scădere (- 0,1%).

Analiza structurii investiționale pe forme de proprietate denotă faptul că, intensificarea activității investiționale s-a produs, în principal, din contul sectorului public al economiei naționale. În sectorul privat s-au valorificat 2522 mil. lei, sau 46,8% din total, majorându-se față de perioada respectivă a anului precedent cu 1,7% (în prețuri comparabile).

Sectorului public i-au revenit 32% din totalul investițiilor pe țară, sau 1727 mil. lei, fiind în creștere cu 6,7% față de nivelul înregistrat în ianuarie-iunie 2012.

Întreprinderilor mixte și celor cu proprietate străină le-au revenit 19,3% din investițiile efectuate în total pe țară, sau cu 2,4 puncte procentuale mai puțin față de realizările perioadei similare a anului 2012.

În perioada de referință au fost valorificate 3491 mil. lei investiții din mijloacele proprii ale agenților economici și ale populației, acestea constituind practic 2/3 din totalul investițiilor, însă volumul lor a fost cu 4,2% sub nivelul înregistrat în ianuarie-iunie 2012.

Din contul surselor bugetare au fost efectuate investiții în valoare de peste 400 mil. lei, fiind în creștere față de perioada similară a anului 2012 cu 47,3%, iar din contul mijloacelor investitorilor străini – peste 500 mil. lei, ori cu 61,4% mai mult decât în aceeași perioadă a anului trecut.

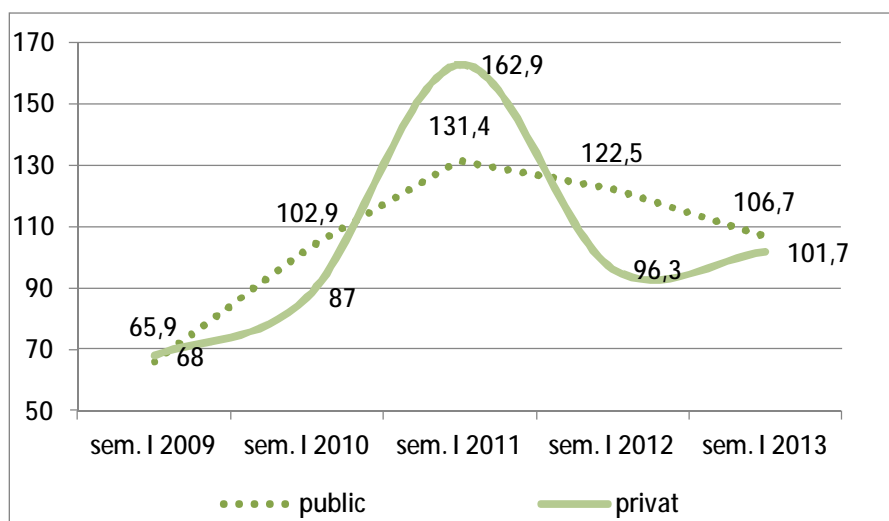

Figura 1.3. Evoluția indicilor de creștere a investițiilor, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Ponderea investițiilor realizate în construcția clădirilor și edificiilor a constituit 30,2% din total investiții realizate. Cota-parte a investițiilor la construcția clădirilor de locuit s-a majorat cu 1,1 puncte procentuale față de ianuarie-iunie 2012, iar la construcția altor clădiri și edificii a scăzut cu 0,3 puncte procentuale.

Producția de bunuri și servicii

Industria

În primul semestru 2013 întreprinderile industriale au fabricat producție în valoare de 18,3 mld. lei (în prețuri curente), ceea ce constituie 106,4% (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului 2012. Situația din sectorul industrial a fost determinată de activitatea industriei prelucrătoare, careia i-a revenit 82,8% din valoarea totală a sectorului și care a marcat o majorare cu 8,1% față de ianuarie – iunie 2012.

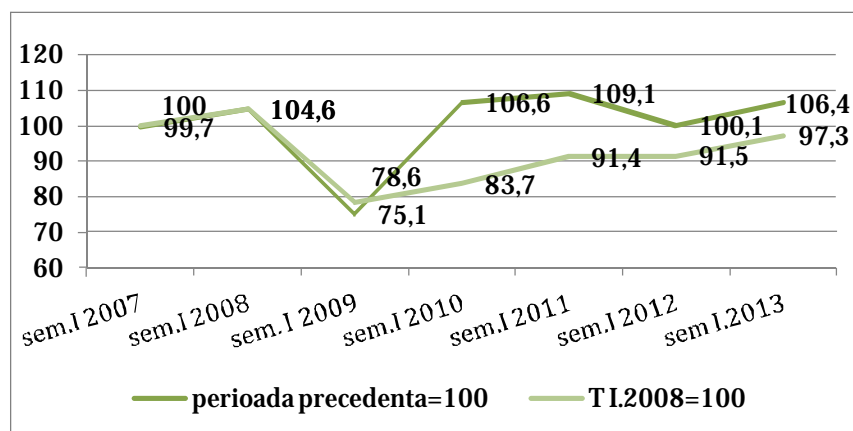

Figura 1.4. Evoluția indicilor producției industriale în semestrul I 2007-2013, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Industria alimentară și a băuturilor a înregistrat o creștere a volumului de producție cu 2,9%, astfel influențând creșterea indicelui pe total industrie cu 0,8%. Volumul producției a crescut, în

special, la activitățile: fabricarea produselor lactate – cu 27% (determinând creșterea pe total industrie cu 0,9%); fabricarea băuturilor alcoolice distilate – cu 22,7% (+0,3%); fabricarea vinului – cu 10,8% (+0,3%); prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor – cu 9,2% (+0,3%); producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne și fabricarea pâinii și a produselor de patiserie – cu câte 6,7% și (+0,2%).

În perioada de referință s-au înregistrat creșteri și la alte activități ale industriei prelucrătoare, cum ar fi: producția altor produse din minerale nemetalifere – cu 48,6%; industria chimică – cu 44,8%; producția de mașini și aparate electrice – cu 44,3%; industria metalurgică – cu 30,1%; producția de mobilier – cu 4,1%.

Cele mai mari creșteri au fost înregistrate la fabricarea rachiuilor și a lichiorurilor (+81,4%), sticlei și a flacoanelor din sticlă (+59,7%), fructelor prelucrate și conservate (+54,4%), vinului spumant (+43%), făinei (+26,4%), cărnii de pasăre (+20,9%) și altele.

În același timp, în perioada analizată au avut loc reduceri ale volumului de producție față de ianuarie-iunie 2012 la activitățile: producția de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice – cu 39,5% (cauzând reducerea pe total industrie cu 1,3%); edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative – cu 19,6% (-0,4%); fabricarea produselor de tutun – cu 14,7% (-0,2%); producția de piei, articole din piele și a încălțămintei – cu 10,3% (-0,3%); fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, prepararea și vopsirea blănurilor – cu 7,6% (-0,6%) și altele.

Veniturile din vânzările producției industriale au constituit 19,9 mild. lei (în semestrul I 2012 – 18,8 mild. lei). Din volumul total al producției livrate 35,5% a fost realizată pe piața externă (în semestrul I 2012 – 31%).

Agricultura

Producția globală agricolă în gospodăriile de toate categoriile, în ianuarie-iunie 2013, a constituit 3,7 mild. lei, ori cu 2,8% mai mult (în prețuri comparabile) față de perioada respectivă a anului 2012. Majorarea producției globale agricole a fost determinată de creșterea producției vegetale cu 29%, producția animalieră marcând o descreștere cu 1,9%. Producției animaliere i-a revenit 81% din volumul total al producției agricole, iar producției vegetale – 19%.

Tabelul 1.1. Evoluția indicilor volumului producției agricole,%

	I-III 2012	I-VI 2012	I-IX 2012	I-XII 2012	I-III 2013	I-VI 2013
Producția agricolă totală	100,6	97,9	78,4	77,6	99,0	102,8
Producția vegetală	98,5	84,6	66,9	67,4	99,0	129,0
Producția animală	100,6	100,6	99,7	98,9	99,0	98,2

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Începutul recoltării culturilor agricole în întreprinderile agricole în anul curent se caracterizează prin majorarea considerabilă a roadei medii a fructelor sâmburoase – de 2,5 ori, rapiței de toamnă – de 2,1 ori, cerealelor și leguminoaselor – cu 64% (din care a grâului – cu 74%, orzului – cu 69%). Totodată, se înregistrează o micșorare cu 40% a roadei medii a culturilor leguminoase pentru boabe și cu 27% – a legumelor de câmp.

În semestrul I 2013 față de aceeași perioadă a anului precedent în gospodăriile de toate categoriile a fost înregistrată majorarea producției (creșterii) vitelor și păsărilor cu 2,8%, care a fost influențată de sporirea producției de carne în întreprinderile agricole cu 29,8%. În gospodăriile populației volumul producției (creșterii) vitelor și păsărilor s-a micșorat cu 9,8% în rezultatul scăderii efectivului mediu de animale și păsări (bovinelor – cu 4%, porcinelor – cu 18%, păsărilor – cu 8%, ovinelor și caprinelor – cu 1%).

Producția de ouă în gospodăriile de toate categoriile a crescut cu 8,3%, inclusiv în întreprinderile agricole – cu 17,8%, în gospodăriile populației – cu 1,4%.

Producția de lapte s-a diminuat cu 14,1%, inclusiv în întreprinderile agricole – cu 14,5% în rezultatul scăderii productivității vacilor cu 19%, iar în gospodăriile populației – cu 14,1% drept urmare a reducerii efectivului de vaci cu 5% și productivității acestora cu 10%.

Comerț și servicii

Comerț cu amănuntul. În luna iunie 2013, volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul a înregistrat o creștere de 3,8% (în prețuri comparabile) față de luna precedentă și de 6,5% comparativ cu luna iunie 2012, iar în primul semestru, volumul cifrei de afaceri s-a majorat cu 1,3% față de perioada corespunzătoare din anul precedent.

Servicii de piață prestate populației. În luna iunie 2013, volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate populației a fost în creștere cu 32,5% (în prețuri comparabile) față de luna precedentă și cu 19,4% comparativ cu luna iunie 2012. În semestrul I volumul cifrei de afaceri s-a majorat cu 9,8% comparativ cu perioada similară din anul 2012.

Comerț cu ridicata. În luna iunie 2013, valoarea cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu ridicata a înregistrat o scădere de 1,2% (în prețuri curente) față de luna precedentă și de 7,6% comparativ cu luna iunie 2012, iar în primul semestru, valoarea cifrei de afaceri s-a micșorat cu 0,4% comparativ cu aceeași perioadă din anul 2012.

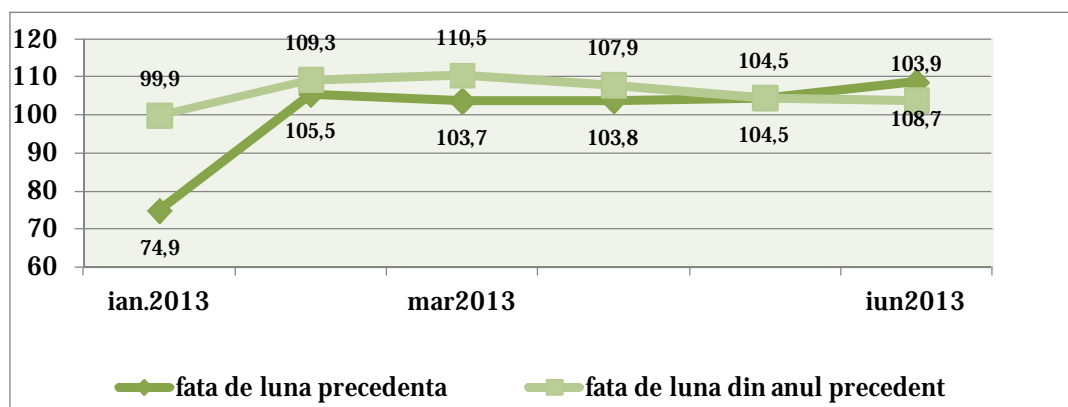

Figura 1.5. Evoluția indicilor valorici ai cifrei de afacere pentru serviciile prestate întreprinderilor, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Servicii de piață prestate, în special, întreprinderilor. În luna iunie 2013, valoarea cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate, în special, întreprinderilor a înregistrat o creștere de 8,7% (în prețuri curente) față de luna precedentă și de 3,9% comparativ cu luna iunie 2012, iar în primul semestru valoarea cifrei de afaceri s-a majorat cu 4,8% față de perioada corespunzătoare din anul precedent.

Transporturi

Întreprinderile de transport *feroviar, auto, fluvial și aerian* au transportat mărfuri în volum de 4977 mii tone sau cu 13,9% mai mult față de perioada similară din anul 2012. Majorarea volumului de mărfuri transportate a fost înregistrată la întreprinderile de transport *feroviar* (+19,1%), *fluvial* (+15,6%) și *auto* (+10,3%) și s-a redus cu 26,7% la transportul aerian.

În ianuarie-iunie 2013 întreprinderile de transport *auto* au transportat 2809 mii tone de mărfuri. Ponderi considerabile în volumul total de mărfuri transportate cu transportul auto revin întreprinderilor din municipiul Chișinău (57,5%), regiunile Centru (21,2%) și Nord (17,0%).

Cu mijloacele de transport *feroviar* în ianuarie-iunie 2013 au fost transportate 2108 mii tone de mărfuri. În transportul feroviar s-a majorat durata medie de staționare în stațiile tehnice a vagoanelor de marfă în tranzit, de la 43,5 ore în ianuarie-iunie 2012 la 49,9 ore în ianuarie-iunie 2013; durata medie de rotație a vagoanelor de marfă s-a majorat respectiv – de la 8,4 zile la 9,3 zile.

Parcursul mărfurilor, de asemenea, a fost în creștere, totalizând 1882 mil. tone-km, cu 8,9% mai mare, comparativ celui înregistrat în ianuarie – iunie 2012. Creșteri s-au marcat la întreprinderile de transport *fluvial* (+16,8%), *feroviar* (+10,2%) și *auto* (+8,4%), totodată la transportul *aerian* acesta s-a diminuat cu 40,8%.

În ianuarie-iunie 2013, comparativ cu perioada similară din anul 2012, s-au marcat creșteri la numărul de pasageri transportați cu transportul public (+0,6%). Din numărul total de 118,2 mil. de pasageri transportați, 57,2 mil. pasageri (48,4%) au fost transportați cu autobuze și microbuze, iar 56,7 mil. pasageri (48%) – cu troleibuze, sau cu respectiv, 0,4% și 1,4% mai mult decât în aceeași perioadă din anul 2012.

Comunicații

În ianuarie-iunie 2013, comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 2012, a sporit numărul de expedieri poștale a coletelor (+19,6%), corespondenței (+5,9%), de pensii, subvenții și indemnizații plătite prin intermediul oficiilor poștale (+6,6%). Totodată, a scăzut numărul de expedieri a mandatelor bănești poștale și telegrafice (-9,7%), telegramelor (-7,8%), ziarelor și revistelor (-4,9%).

La 30 iunie 2013 în rețeaua publică au fost în funcțiune 1123 mii posturi telefonice principale, din care 1020 mii – la domiciliu. Creșterea veniturilor înregistrate a fost generată, în principal, de sporirea numărului de utilizatori ai serviciilor de pe toate cele cinci piețe și a volumului de vânzări pe trei piețe (telefonie mobilă, Internet mobil dedicat, Internet fix și transmisiuni de date).

Turism

În ianuarie-iunie 2013 agențiile de turism și turoperatorii au oferit servicii turistice la 80,9 mii de turiști și excursioniști, cu 1,6% mai mult decât în perioada similară din anul precedent. S-a majorat numărul de turiști și excursioniști participanți la turismul receptor și emițător respectiv cu 6,1% și 4,4%, pe când la turismul intern numărul acestora s-a diminuat cu 10,6%

Din cei 5,4 mii de turiști și excursioniști străini, care au vizitat Republica Moldova în ianuarie-iunie 2013 și au beneficiat de serviciile agențiilor de turism și turoperatorilor 47,6% au sosit în scopuri de afaceri și profesionale, 44,3% – de odihnă, recreere și agrement, 3,5% – de tratament. Ponderi mai însemnate în numărul total de turiști și excursioniști străini sosiți în Republica Moldova le-au revenit cetățenilor din România (15,6%), Federația Rusă (10,0%), Polonia și Germania (câte 6,6%), Ucraina (6,2%), Italia (5,0%), Statele Unite ale Americii (4,8%), Austria (4,4%), Franța (4,0%) și altor țări.

Prin intermediul agențiilor de turism și turoperatorilor au plecat în străinătate 61,5 mii de turiști și excursioniști, cu 4,4% mai mult comparativ cu aceeași perioadă din anul 2012. Majoritatea cetățenilor moldoveni au plecat în străinătate în scopuri de odihnă, recreere și agrement (97,4%). Cetățenii Republicii Moldova au preferat să călătorească, în principal, în

Bulgaria (33,9% din total), Turcia (32,9%), România (11,7%), Grecia (5,9%), Ucraina (3,7%), Egipt (2,2%), Emiratele Arabe Unite (1,2%) și Austria (1,0%).

Numărul de turiști și excursioniști participanți la turismul intern a totalizat 14 mii, în scădere cu 10,6% comparativ cu perioada similară din anul 2012. Deplasarea rezidenților moldoveni în interiorul țării, în scop turistic, a fost organizată în special de agențiile de turism și turoperatorii din municipiul Chișinău (34,8%) și regiunile de dezvoltare: Centru (32,3%) și Sud (25,0%).

Capitolul II

PREȚURI ȘI RATE DE SCHIMB

În I semestru 2013 indicele prețurilor de consum a crescut cu 5,5%, comparativ cu perioada similară a anului trecut. În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 9,2%, produse nealimentare – 4,5% și servicii – 2%.

Respectiv, în luna august 2013 indicele prețurilor de consum (IPC) a scăzut față de iulie 2013 cu 0,2%, iar față de august 2012 – 3,7% (în august 2012 față de iulie 2012 IPC a marcat 100,4% și față de august 2011 – 104,4%).

Nivelul inflației, în luna august 2013, a avut o dinamică ușor ascendentă – ritmul de creștere a prețurilor comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent a fost de 5,5%, fiind mai mică față de perioada aprilie – iunie 2012, când acest indicator a fost de 4,1%. Principala cauză care a determinat majorarea inflației a fost creșterea prețurilor produselor agro-alimentare. Respectiv, în luna august 2013 ritmul de creștere a prețurilor de consum a fost 3,7%, s-a diminuat cu 0,6 p.p. față de luna iulie 2013 (4,3%).

După reducerea prețurilor la produsele alimentare în luna februarie 2013, pe parcursul primăverii acestea au evoluat ascendent, cel mai înalt nivel a fost atins în luna mai 2013 – 10%. Această situație se explică prin schimbarea metodologică de către BNS a procedurii de reflectare a prețurilor la producția agricolă din recolta nouă.

Creșterea anuală a prețurilor la produsele alimentare în luna august 2013, a scăzut pînă la 4,2%, în timp ce prețurile la produsele nealimentare și servicii au crescut cu doar 4,5% și 2,1%.

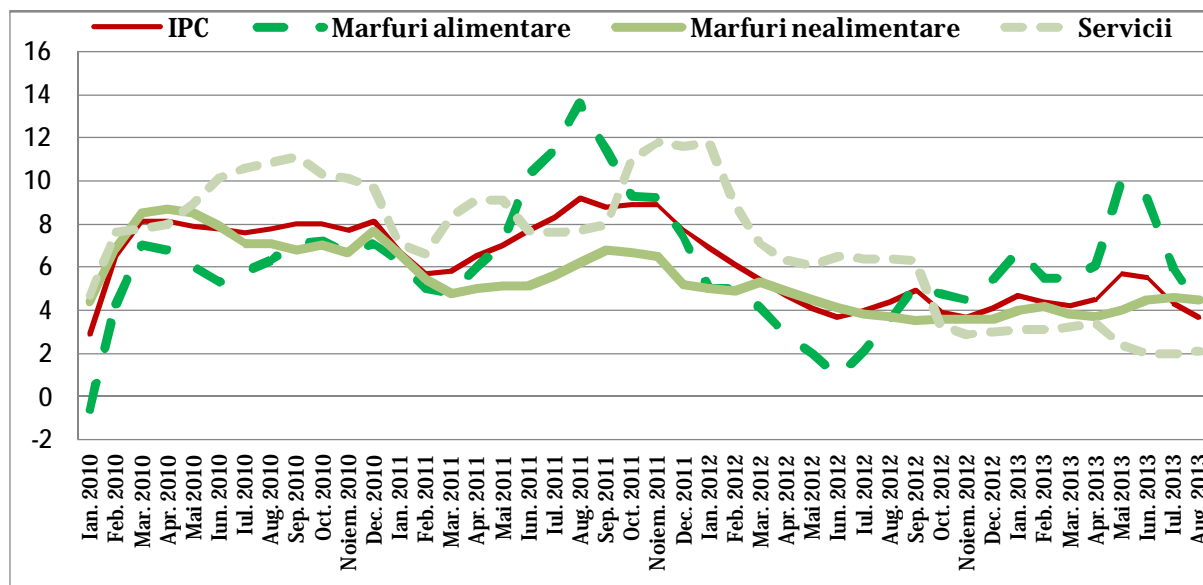

Figura 2.1. Ritmul anual de creștere al IPC și a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În luna august au crescut prețurile la castraveți proaspeți cu 23,4% și lapte cu 1,5%, la fel, s-a scumpit semnificativ zahărul cu 7,8% comparativ cu aceeași lună a anului precedent.

În perioada ianuarie-august 2013 ritmurile de creștere ale prețurilor la produsele nealimentare au oscilat în jurul valorii de 4%. Prețurile la servicii, au înregistrat în primele patru luni ale anului 2013 creșteri de aproximativ 3%, iar în august s-au majorat doar cu 2,1%.

Din luna august 2012 până în august 2013, valorile inflației de bază s-au majorat de la 3,9 la 4,3%. Pe de altă parte, din august 2012 IPC se majorează cu ritmuri mai rapide decât inflația de bază, însă în august 2013 a înregistrat un nivel de 3,7% mai puțin ca inflația de bază. Această devansare a fost cauzată de scumpirea produselor agro-alimentare, ce a determinat majorarea ritmurilor de creștere ale IPC și, ce nu sunt luate în considerație la calcularea inflației de bază.

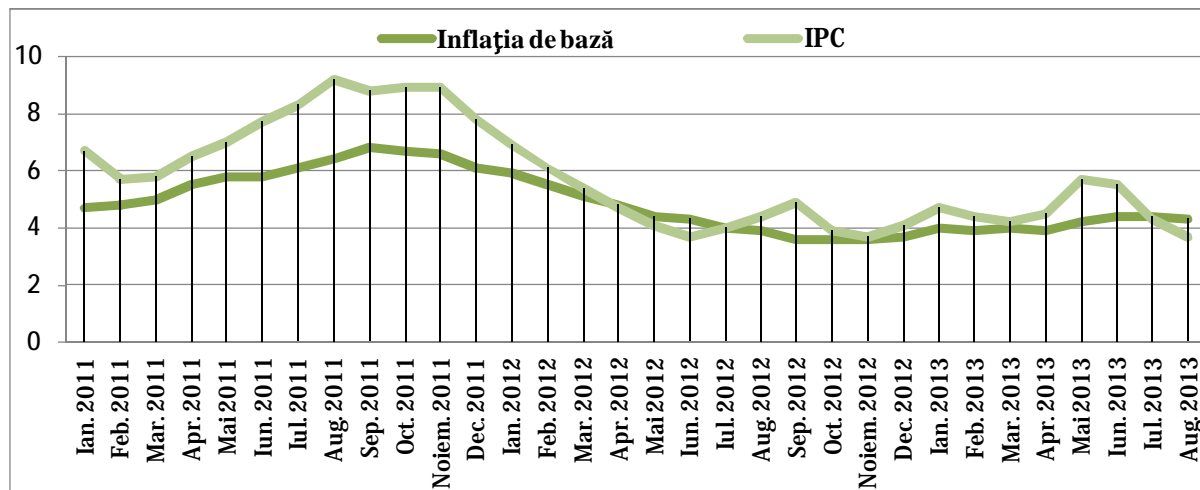

Figura 2.2. Ritmul anual de creștere al ratei inflației și inflației de bază, %
Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În luna august 2013, indicele prețurilor producției industriale s-a majorat cu 3,4%, comparativ cu perioada similară a anului trecut. În ramurile industriei s-au înregistrat următoarele creșteri: industria extractivă – 1,1%, industria prelucrătoare – 4,2%, iar în sectorul energetic reduceri cu 2,4%. Pe parcursul perioadei august 2012 – august 2013 se atestă o temperare în evoluția indicelui prețurilor producției industriale – compartiv cu aceeași perioadă a anului precedent, ritmurile de creștere a prețurilor au scăzut de la 4,8 la 3,4%. În aceeași perioadă s-au atestat tendințe de ascendență în industria prelucrătoare, o creștere a ritmurilor de creștere a prețurilor de la 3,9 la 4,2%. În sectorul energetic se observă o reducere cu 12,3%. În industria extractivă evoluția prețurilor este mult mai volatilă.

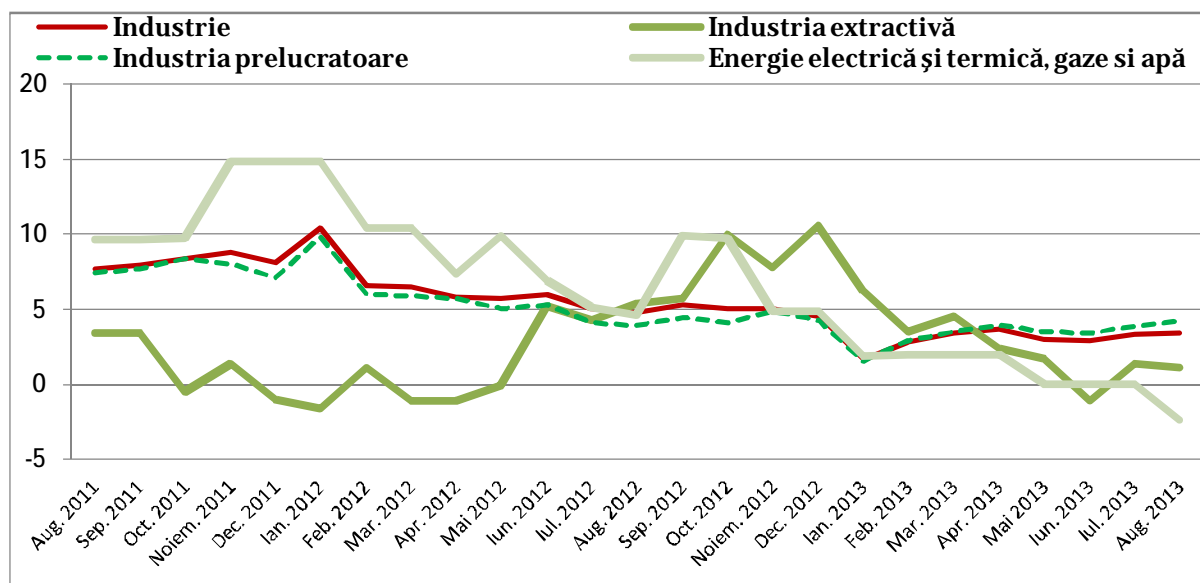
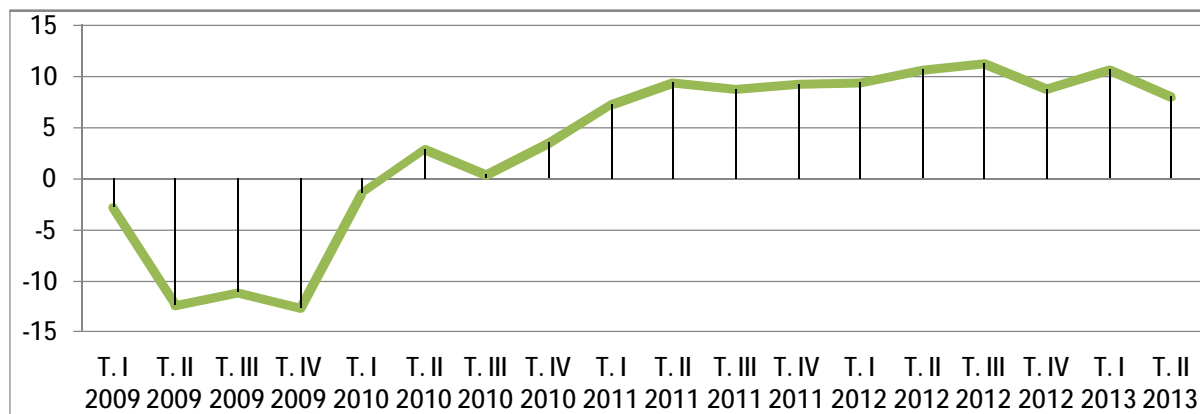

Figura 2.3. Ritmul anual de creștere al prețurilor producției industriale și al componentelor sale, %
Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

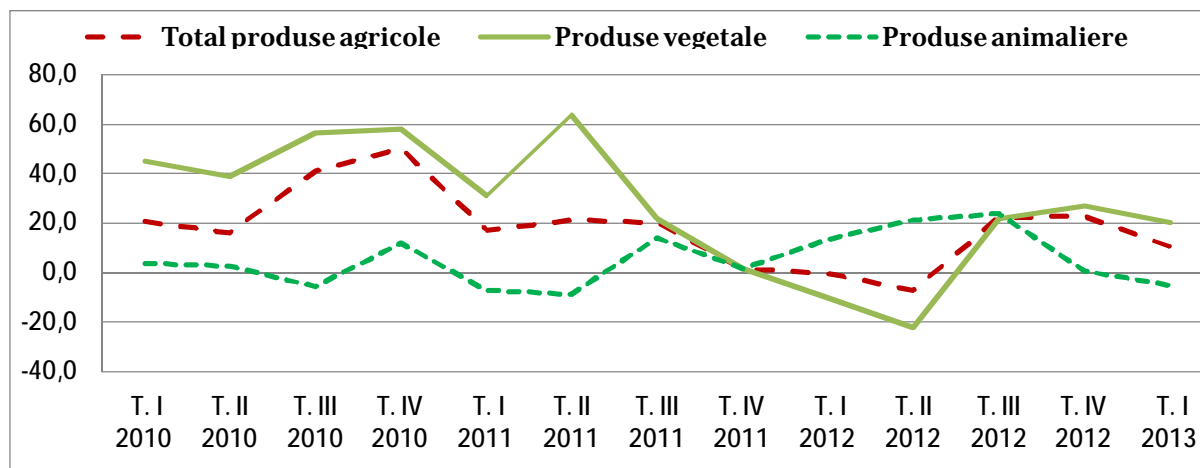
În trimestrul II 2013 prețurile în construcții s-au majorat cu 8% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Din trimestrul IV 2011 evoluția ritmurilor de creștere a prețurilor în construcție s-au stabilizat și variază într-un coridor cuprins între 9,3-8%. În trimestrul II 2013 cele mai mari creșteri de prețuri la construcții, comparativ cu perioada similară a anului trecut, au fost înregistrate în telecomunicații – 10,5%, agricultură – 10,2%, comerțul și alimentația publică – 9,2%, alte construcții – 9,1% și construcția obiectelor de menire social-culturală – 9,3%.

**Figura 2.4. Evoluția prețurilor în construcții, %
(față de aceeași perioadă a anului precedent)**

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

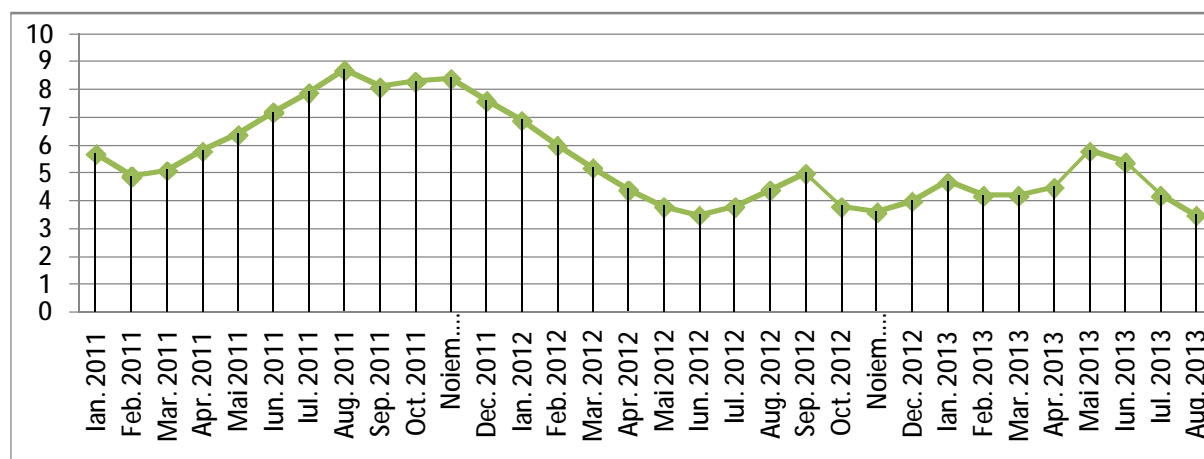
În perioada ianuarie-iunie 2013 prețurile producătorului au crescut cu 6,8% față de ianuarie-iunie 2012. În aceeași perioadă, la produsele vegetale prețurile de vânzare s-au majorat cu 17,3%, iar la produsele animaliere – au scăzut cu 2,9%.

**Figura 2.5. Evoluția prețurilor produselor agricole, %
(față de aceeași perioadă a anului precedent)**

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În perioada ianuarie-iunie 2013 cele mai mari majorări de prețuri, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2012, s-au înregistrat la următoarele produse: cartofi – de 3,1 ori, struguri – de 2,5 ori, culturi cerealiere și leguminoase boabe – cu 23,4% (în special la grâu (exclusiv semințe de soi) – cu 29,8%, porumb (exclusiv semințe de soi) – cu 32,6%), floarea soarelui (exclusiv semințe de soi) – cu 15,4%, bovine (în masă vie) – cu 14,4%, lapte – cu 7,6%. Totodată, s-au micșorat prețurile de vânzare la fructe și pomușoare cu 6,7%, ouă alimentare – cu 12,8%, păsări (în masă vie) – cu 5,3%, ovine și caprine (în masă vie) – cu 3,6%.

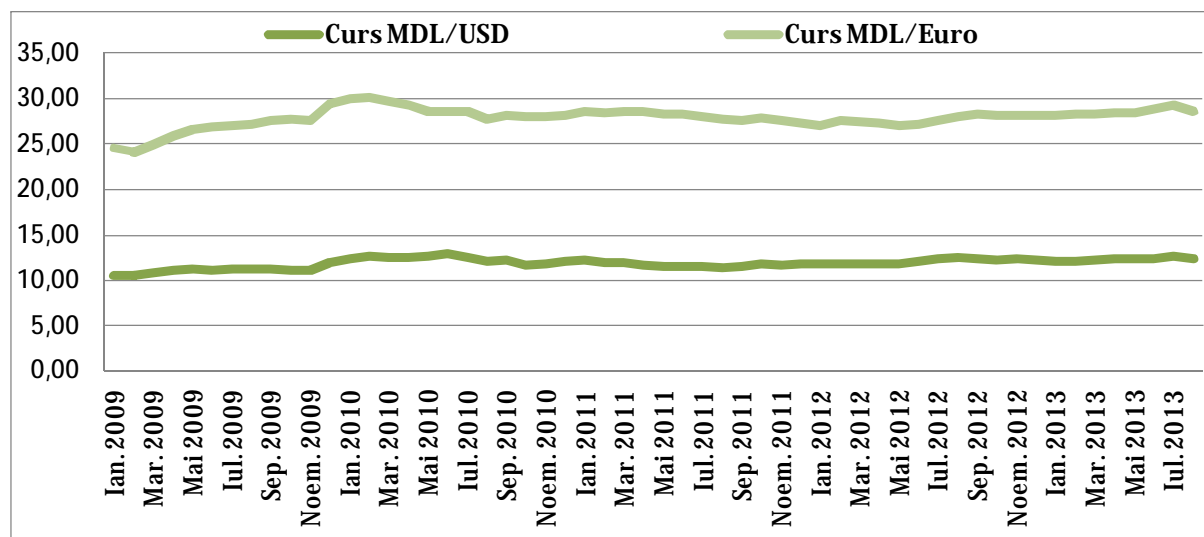

Figura 2.6. Evoluția prețului la combustibil, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În ianuarie-august 2013, prețurile anuale la combustibil au oscilat în jurul valorii de 4-5%. În luna mai s-a înregistrat cel mai înalt nivel de 5,8%. Temperarea creșterii prețului la combustibili în ultimele trei luni, în comparație cu lunile respective ale anului 2012, este determinată în mare parte de diminuarea prețului mondial la petrol pe piața internațională.

În primele șase luni ale anului 2013 s-a înregistrat un curs mediu de schimb de 16,4 MDL/EUR, ceea ce reprezintă o depreciere a monedei naționale cu 8,4%, comparativ cu perioada similară anului 2012. În a doua jumătate a anului 2012, moneda europeană s-a apreciat față de leu, de la un curs de 15,2 MDL/EUR, în luna iulie, la 16 MDL/EUR, în luna decembrie. În perioada ianuarie-iunie a anului 2013 cursul mediu al monedei naționale față de dolarul SUA a fost de 12,45 MDL/USD, dolarul SUA depreciindu-se cu 3% comparativ cu perioada similară a anului 2012. În trimestrul II 2013, comparativ cu perioada similară a anului precedent dolarul SUA s-a apreciat în raport cu moneda națională cu 3,9%.

Figura 2.7. Evoluția cursului nominal de schimb al MDL comparativ cu USD și EURO

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În luna august 2013, cursul nominal al monedei naționale a fost de 12,37 lei moldovenești pentru un dolar SUA, ceea ce reprezintă o depreciere a MDL cu 4,5% comparativ cu august 2012, iar față de moneda unică europeană s-a înregistrat o cotație de 16,16 lei moldovenești pentru un Euro – o apreciere de 1,0%.

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru.

În regiunea din partea stângă a râului Nistru, în I trimestru 2013 rata inflației a constituit – 2%, comparativ cu decembrie 2012, respectiv în trimestru II s-a înregistrat un nivel de IPC – 3,4% față de sfârșitul anului 2012. În luna august 2013 nivelul inflației este de 1,4%.

În august 2013, cursul mediu față de USD a fost 11,1 ruble din regiunea din partea stângă a râului Nistru pentru un dolar SUA. Respectiv, pentru aceeași perioadă, cursul mediu față de EURO a fost de 14,5 ruble pentru un Euro și s-a depreciat cu 0,1% față de ianuarie 2013.

Capitolul III

FINANȚE

3.1. Finanțe publice

Veniturile Bugetului public național

În primul semestru al anului 2012, la BPN au fost acumulate venituri în sumă totală de 16718,1 mil. MDL, cu 1390,9 mil. MDL sau cu 9,1% mai mult decât în perioada similară a anului 2012. Merită a fi menționat că, comparativ cu valoarea planificată a încasărilor, în primul semestru al anului 2012 nivelul de îndeplinire a fost de 96,5% sau cu 615,1 mil. lei mai puțin.

Făcând o analiză a veniturilor pe bugetele constitutive, menționăm că veniturile *bugetului de stat* pe toate componentele au constituit 9838,8 mil. MDL sau la nivel de 93,2%, ceea ce este mai puțin cu 723,0 mil. MDL sau cu 6,8% față de prevederile perioadei de gestiune. În comparație cu perioada similară a anului 2012, veniturile acumulate sânt mai mari cu 902,9 mil. MDL sau cu 10,1%. Partea de venituri a *bugetelor unităților administrativ-teritoriale* pe toate componentele a fost realizată în sumă de 4438,7 mil. MDL (100,3% comparativ cu valoarea planificată). Din suma totală a veniturilor bugetelor unităților administrativ-teritoriale, circa 53,7% sau 2385,4 mil. MDL constituie veniturile proprii (fără transferuri). Comparativ cu trimestrul I al anului precedent, la bugetele unităților administrativ-teritoriale au fost încasate venituri proprii cu 235,5 mil. MDL mai mult. La bugetele unităților administrativ-teritoriale, în semestrul I al anului 2013, de la bugetul de stat au fost alocate transferuri din fondul pentru nivelare bugetară, cu destinație specială și alte transferuri în sumă totală de 2053,3 mil. MDL. Partea de venituri a *bugetului asigurărilor sociale de stat* a fost executată în sumă de 5216,0 mil. MDL, (inclusiv transferurile de la bugetul de stat – 1577,8 mil. MDL), cu 18,0 mil. MDL mai mult, ceea ce constituie 99,7% din prevederile perioadei de gestiune. Veniturile proprii au fost executate în sumă de 3638,2 mil. MDL, care comparativ cu 6 luni ale anului 2012 s-au majorat cu 266,0 mil. MDL sau cu 7,9%. La *fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală* au fost încasate venituri în sumă totală de 1957,2 mil. MDL, (inclusiv transferurile de la bugetul de stat în sumă de 975,8 mil. MDL), ceea ce este cu 50,8 mil. MDL sau cu 2,5% mai puțin față de prevederile perioadei de gestiune. Veniturile proprii ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală au fost executate în sumă de 981,3 mil. MDL, care comparativ cu primele 6 luni ale anului 2012 s-au majorat cu 83,9 mil. MDL sau cu 9,3%.

Examinând structura veniturilor BPN în primul semestru al anului 2013 remarcăm că partea dominantă continuă să fie formată din venituri fiscale (89,2%), valoarea veniturilor în cauză majorându-se cu 2040,0 mil. MDL sau 15,9% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Totodată, încasările nefiscale în primul semestru al anului 2013 au scăzut cu 47,6 mil. MDL sau cu 5,6%. De asemenea, au înregistrat creșteri de 6,4% valoarea veniturilor din fonduri speciale. Atenționăm că veniturile la compartimentul „Venituri din mijloacele speciale ale instituțiilor publice” și la compartimentul „Granturi” au înregistrat o diminuare considerabilă în perioada examinată comparativ cu perioada similară a anului precedent, valoarea indicatorului dat constituind 51,9% (-186,8 mil. MDL) și, respectiv, 53,5% (-367,4 mil. MDL) din valoarea realizată în primul semestru al anului 2012.

Din veniturile fiscale, ponderea cea mai importantă o au veniturile din TVA (37,1%), contribuțiile sociale – 24,4%, impozitul pe venit – 13,8%, accizele – 10,2% și primele obligatorii de asistență medicală – 6,5%.

În ceea ce ține de încasările nefiscale, menționăm că în trimestrul I al anului 2013, ponderea în total venituri a fost de 4,8%, în timp ce în perioada similară a anului 2012 acest indicator a fost de 5,5%.

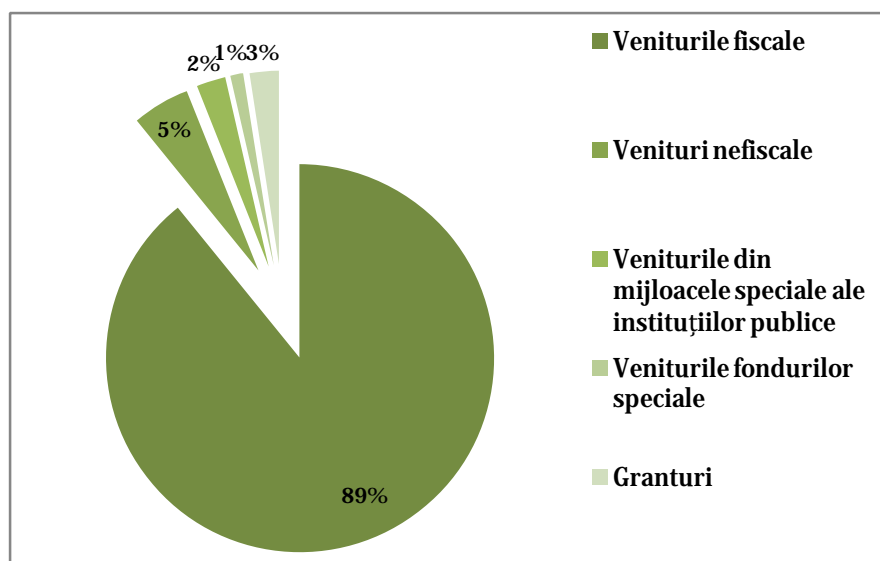

Figura 3.1. Structura veniturilor Bugetului public național la finele trimestrului II al anului 2013

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

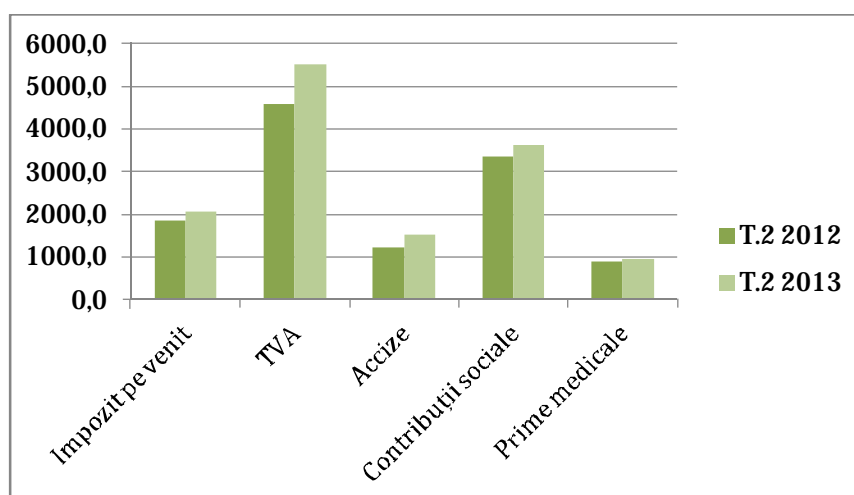

Figura 3.2. Structura veniturilor fiscale la finele trimestrului II al anilor 2012 și 2013, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Cea mai importantă contribuție la formarea veniturilor din granturi, o au granturile externe. Pentru perioada examinată a anului 2012, suma totală a veniturilor bugetare sub formă de granturi a reprezentat 422,6 mil. MDL, din care 405,8 mil. MDL – granturi externe și 16,8 mil. MDL – granturi interne.

Cheltuielile Bugetului public național

În primul semestru al anului 2013, din buget au fost efectuate cheltuieli în sumă totală de 17168,4 mil. MDL, cu 906,0 mil. MDL sau cu 5,6% mai mult decât în perioada similară a anului 2012.

Partea de cheltuieli a *bugetului de stat* pe toate componentele s-a realizat în sumă de 10592,1 mil. MDL, cu 1933,2 mil. MDL mai puțin sau la nivel de 84,6% față de prevederile perioadei gestionare, ceea ce este cu 909,8 mil. MDL sau cu 9,4% mai mult, comparativ cu perioada respectivă a anului 2012. În perioada ianuarie-iunie, de la *bugetele unităților* administrativ-

teritoriale s-au efectuat cheltuieli în sumă totală de 4341,9 mil. MDL, ceea ce constituie cu 143,1 mil. MDL sau la nivel de 75,2% față de prevederile perioadei de gestiune, ceea ce constituie cu 130,5 mil. MDL sau cu 3,1% mai puțin, comparativ cu perioada similară a anului 2012. Partea de cheltuieli a *bugetului asigurărilor sociale de stat* a fost executată în sumă totală de 5223,1 mil. MDL, cu 33,1 mil. MDL mai puțin sau în proporție de 99,4% față de prevederile perioadei de gestiune, cu 349,4 mil. MDL sau 7,2% mai mult față de perioada respectivă a anului 2012. Cheltuielile *fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală* au fost realizate în sumă de 1741,2 mil. MDL, cu 213,7 mil. MDL sau la nivel de 89,1% față de prevederile perioadei de gestiune și cu 26,3 mil. MDL sau cu 1,5% mai puțin comparativ cu perioada similară a anului 2012.

Făcând o analiză a structurii cheltuielilor din BPN în primul semestru al anului 2013 se observă că partea predominantă continuă să cuprindă cheltuielile de ordin social (71,3%), ponderea acestora majorându-se cu 1,6 puncte procentuale comparativ cu perioada similară a anului precedent.

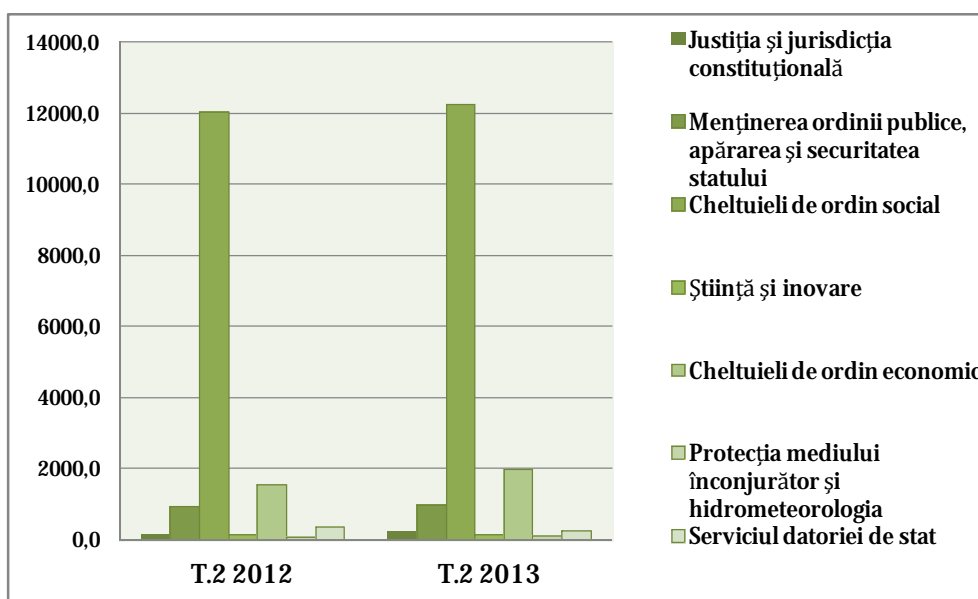

Figura 3.3. Volumul cheltuielilor realizate din BPN la finele trimestrului I al anilor 2012 și 2013, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

În primul semestru al anului 2013, din total cheltuieli de ordin social, ponderea cea mai importantă o au cheltuielile privind asigurarea și asistența socială (50,5%), care evidențiază o creștere (+7,0%) pornind de la datele din perioada similară a anului 2012. Alte componente din această grupă au înregistrat, de asemenea, o creștere a ponderii în total, cum ar fi: cultura, arta și sportul – cu 10,0 puncte procentuale și ocrotirea sănătății – cu 1,7 puncte procentuale. Totodată, cheltuielile pentru învățământ au scăzut cu 7,4 puncte procentuale.

O altă componentă importantă a cheltuielilor publice o reprezintă cheltuielile de ordin economic, ponderea cărora în perioada examinată a anului 2013 a reprezentat 11,6% – pondere ce a crescut cu 26% comparativ ponderea înregistrată în perioada similară a anului precedent. În valori absolute, cheltuielile de ordin economic realizate în primul semestru al anului 2013 au crescut cu 430,6 mil. MDL comparativ cu perioada similară a anului 2012. Principala componentă a cheltuielilor de ordin economic o reprezintă transporturile, gospodăria drumurilor, comunicații și informatica, care în primul semestru a constituit 49,8% din total cheltuieli cu caracter economic. Ponderea cheltuielilor în cauză a crescut cu 60,7% comparativ cu perioada similară a anului precedent, iar comparativ cu primul trimestru a crescut cu 41,5%. De asemenea, ponderea cheltuielilor din agricultură, gospodărie silvică, gospodărie piscicolă și

gospodăria apelor din total cheltuieli cu caracter economic a scăzut cu 11,9% comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Rezultatul financiar bugetar

Executarea bugetului public național în primul semestru al anului 2013 a rezultat cu un deficit în mărime de 450,3 mil. MDL, ceea ce constituie 48,2% din valoarea deficitului înregistrată în aceeași perioadă a anului 2012.

În semestrul I al anului 2013, bugetul de stat a înregistrat un deficit în sumă de 753,3 mil. MDL, bugetele unităților administrativ-teritoriale – un excedent în sumă de 96,8 mil. MDL, bugetului asigurărilor sociale de stat – un deficit în sumă de 7,7 mil. MDL, iar fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală – un excedent în sumă de 215,9 mil. MDL.

Sursele de finanțare a deficitului au fost:

- încasări de la valorile mobiliare de stat (+ 278,5 mil. MDL);
- răscumpărarea valorilor mobiliare de stat emise pentru asigurarea stabilității financiare (- 46,5 mil. MDL);
- împrumuturile debursate din surse externe (+ 401,7 mil. MDL);
- rambursarea sumei principale (-301,8 mil. MDL);
- mijloacele din vânzarea și privatizarea patrimoniului public (+30,0 mil. MDL);
- modificarea soldurilor (+308,5 mil. MDL);
- alte surse (+91,9 mil. MDL).

Soldurile la conturile bugetului public național potrivit situației din 30 iunie 2013 s-au majorat, comparativ cu situația din 1 ianuarie 2013, cu 61,8 mil. MDL și au constituit 3062,5 mil. MDL.

Soldurile în conturile bugetului de stat, la situația din 30 iunie 2013, s-au micșorat cu 308,5 mil. MDL, comparativ cu situația din 1 ianuarie 2013 și au constituit 1440,8 mil. MDL. Soldurile la conturile bugetelor unităților administrativ-teritoriale, comparativ cu 1 ianuarie 2013, s-au majorat cu 162,1 mil. MDL și la situația din 30 iunie 2013 au constituit 858,8 mil. MDL. Soldurile la conturile bugetului asigurărilor sociale de stat la situația din 31 martie 2013 au constituit 197,5 mil. MDL, micșorându-se comparativ cu începutul anului cu 7,7 mil. MDL. La situația din 30 iunie 2013, soldurile la conturile fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală au constituit 565,4 mil. MDL, majorându-se cu 215,9 mil. MDL, comparativ cu începutul anului.

Datoria de stat

Potrivit situației de la 30 iunie 2013, soldul datoriei de stat a constituit 21741,0 mil. MDL, majorându-se cu 556,3 mil. MDL comparativ cu începutul anului.

Raportată la PIB¹, datoria de stat a arătat o descreștere de 0,3 puncte procentuale, comparativ cu perioada similară a anului 2012.

În ce privește structura după tipul datoriei, datoria de stat la situația din 30 iunie 2013 a fost formată din 70,6% – datorie de stat externă și 29,4% – datorie de stat internă. În dinamică se observă că ponderile datoriei de stat externe și interne au rămas relativ constante, analizate fiind evoluțiile trimestriale pe parcursul anului precedent și a perioadei examinate.

Analizând soldul datoriei de stat pe instrumente, constatăm că în perioada examinată, comparativ cu perioada similară a anului precedent, s-a înregistrat o creștere a soldului datoriei de stat pe toate instrumentele, cu excepția VMS convertite și VMS pentru asigurarea stabilității financiare, care au înregistrat o diminuare de 6,8% și, respectiv, 28,6%. Cea mai mare creștere în

¹ PIB pentru anul 2012 (conf. datelor operative) – 87 847,0 mil. MDL, iar PIB estimat pentru anul 2013 – 96 200 mil. MDL.

dinamică l-a înregistrat soldul datoriei publice rezultat din VMS emise pe piața primară (+ 20,9%), urmat de împrumuturile de stat externe (+ 11,3%).

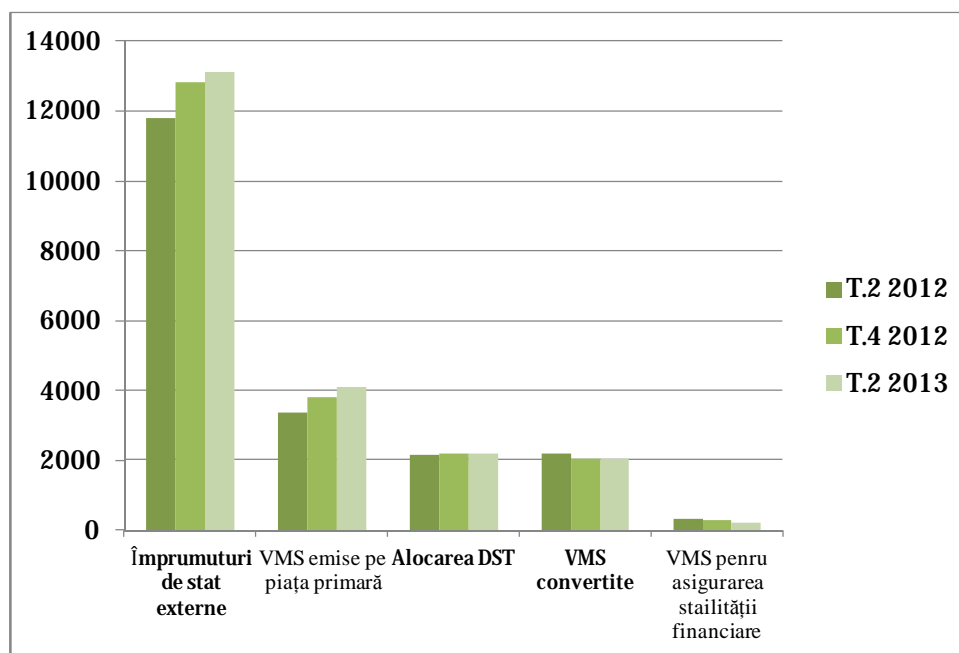

Figura 3.4. Structura datoriei de stat pe instrumente, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Datoria de stat externă

Potrivit situației din 30 iunie 2013, datoria de stat externă a constituit 15350,1 mil. MDL. Comparativ cu situația din 1 ianuarie 2013, datoria de stat externă a înregistrat o creștere cu 556,3 mil. MDL sau cu 2,2%. Comparativ cu situația din aceeași perioadă a anului precedent, datoria de stat externă a crescut cu 1371,2 mil. MDL sau cu 9,8%.

Analizând datoria de stat externă în dependență de maturitate la data de 30.06.2013, se constată că aceasta e compusă în mare parte de datoria publică externă pe termen lung (76,6%) – situație ce diferă de cea înregistrată în același moment al anului 2012, dat fiind faptul că se reliefa și alte două poziții – datoria publică externă pe termen mediu (circa 19%) și datoria publică externă pe termen scurt (circa 5,7%).

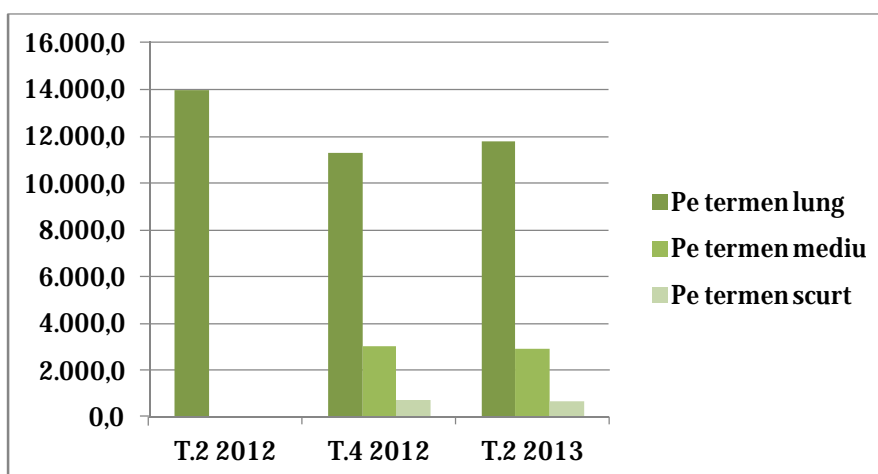

Figura 3.5. Structura datoriei de stat externe după maturitate la 30.06.2012, 31.12.2012 și 30.06.2013, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

În dependență de structura pe valute a datoriei, datoria externă este examinată fără descompunerea DST și cu descompunerea DST.

Tabel 3.1. Structura datoriei de stat externe pe valute,% din total datorie externă

Tipul valutei	DST	USD	EURO	JPY	GBP	WPU
Cu descompunerea DST	–	44,8	38,8	6,9	8,2	1,3
Fără descompunerea DST	72,0	13,2	12,3	1,0	0,1	1,3

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

În structura datoriei de stat externe pe creditorii multilaterali continuă să fie principalii creditorii ai Guvernului Republicii Moldova. Datoria de stat externă față de creditorii multilaterali, la situația din 30 iunie 2013, a constituit 84,3% din soldul total al datoriei de stat externe, față de creditorii bilaterali – 15,3%, față de creditorii comerciali – 0,4%. Cea mai mare pondere în soldul datoriei de stat externe față de creditorii multilaterali o deține AID cu 40,9%, urmată de FMI – cu 26,1%, BEI – cu 5,8%, FIDA – cu 4,9%, etc.

Ca evoluție, se observă tendința ascendentă a datoriei de stat externe față de creditorii multilaterali. În același timp, datoria de stat externă față de creditorii bilaterali și cei comerciali a continuat să scadă.

Datoria de stat internă

Potrivit situației din 30 iunie 2013, datoria de stat internă a constituit 6390,9 mil. MDL și este complet formată din valori mobiliare de stat. Comparativ cu situația din 1 ianuarie 2013, datoria de stat internă a înregistrat o majorare cu 232,0 mil. MDL sau cu 3,8%. Comparativ cu situația în același moment al anului precedent, datoria publică internă a crescut cu 464,7 mil. MDL sau cu 7,8%. Creșterea datoriei interne se datorează, în mare parte, emisiunii suplimentare de valori mobiliare de stat pe piața primară.

Făcând o analiză a datoriei de stat interne în dependență de părțile sale componente se observă că 64,1% le constituie valorile mobiliare de stat emise pe piața primară (la 30.06.2012 ponderea în cauză a constituit 57,1%), 32,3% – valori mobiliare de stat convertite (37,4% la 30.06.2012) și 3,6% – valori mobiliare de stat emise pentru asigurarea stabilității financiare (la situația din 30.06.2012, acestea au constituit 5,5%, iar la 30.06.2011 acestea nici nu se emiteau).

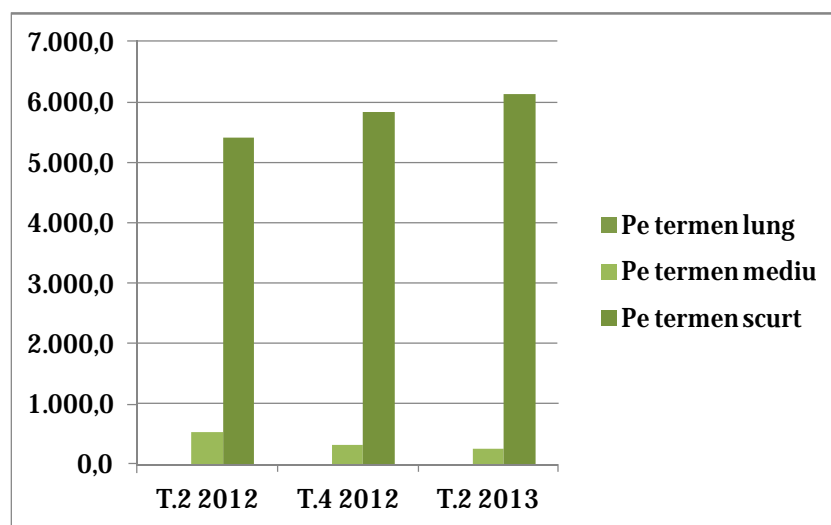

Figura 3.6. Structura datoriei de stat interne după maturitate la 30.06.2012, 31.12.2012 și 30.06.2013, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Valorile mobiliare de stat cu scadența până la un an, au fost emise pe trei termene: bonuri de trezorerie de 91 zile, 182 zile și 364 zile, a căror pondere în totalul VMS comercializate prin licitații a constituit 99%. Ponderea cea mai mare în VMS emise au constituit-o bonurile de trezorerie pe termen de 182 zile (43,2%) și 91 zile (30,1%) – ponderi ce au rămas relativ constante în raport cu perioada similară a anului precedent (42,6% pentru BT de 182 zile și 33,8% pentru BT de 91 zile). Merită a fi menționat că o diminuare a înregistrat și ponderea obligațiilor de stat pe un termen de 2 ani micșorându-se de la 1,5% din total VMS comercializate pe piața primară la 1,0%. O diminuare semnificativă la situația din 30.06.2013 comparativ cu 30.06.2012 au înregistrat-o obligațiunile de stat prin subscriere, care, de la ponderea de 2,1% înregistrate la 30.06.2012 nu se mai regăsesc la situația din 30.06.2013.

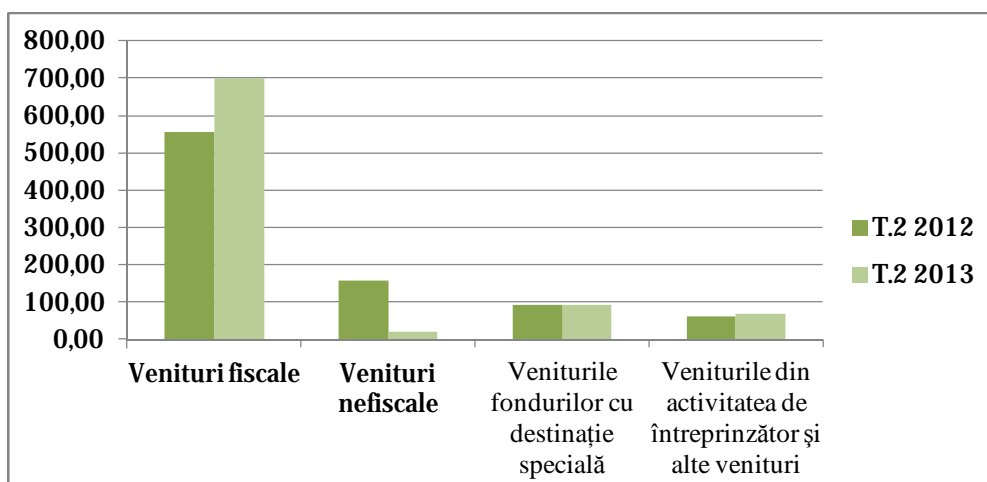
Analizând datoria de stat internă în dependență de maturitate la data de 30.06.2012, se constată că ponderea cea mai mare o are datoria publică internă pe termen scurt (95,9%), urmată de datoria publică internă pe termen mediu (4,1%), datoria publică internă pe termen lung lipsind în totalitate. Astfel, se reliefează tendința enunțată și în edițiile precedente și anume creșterea ponderii datoriei interne pe termen scurt.

Deservirea datoriei de stat

În primul semestru al anului 2013, pentru deservirea datoriei de stat, din bugetul de stat au fost utilizate mijloace în sumă de 552,1 mil. MDL, care se compune din: deservirea datoriei de stat externe în valoare de 395,6 mil. MDL (93,5% din valoarea planificată pentru perioada analizată) și deservirea datoriei de stat interne în valoare de 156,5 mil. MDL (83,8% din valoarea prevăzută). Din total datorie de stat externă, 310,8 mil. MDL au fost utilizate pentru rambursarea sumei principale și 84,8 mil. MDL – pentru serviciul datoriei de stat externe.

Finanțele publice ale Regiunii din partea stângă a Nistrului

În primul semestru al anului 2013, veniturile bugetului Transnistriei au constituit 1026,8 mil. MDL, ceea ce reprezintă 6,1% din total venituri realizate pe teritoriul controlat al Republicii Moldova, din care: 813,7 mil. MDL plăți fiscale (79,2%); 24,0 mil. MDL plăți nefiscale (2,3%); 109,9 mil. MDL veniturile fondurilor cu destinație specială (10,7%); 79,8 mil. MDL veniturile din activitatea de întreprinzător și alte venituri (7,8%).

Figura 3.7. Structura veniturilor transnistrene în semestrul I al anului 2012 și 2013, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor al regiunii din partea stângă a Nistrului.

Acumularea veniturilor bugetare în primul semestru al anului 2013 a fost cu 1,1% mai mare ca veniturile înregistrate în perioada similară a anului 2012. Comparativ cu valoarea planificată, au fost acumulate cu 24,9% mai mult.

Cheltuielile bugetului Transnistriei au reprezentat 17168,4 mil. MDL sau 7,6% din total cheltuieli realizate pe teritoriul controlat al Republicii Moldova, ceea ce constituie 79,4% de la planul de cheltuieli fixat. Comparativ cu perioada similară a anului precedent, cheltuielile au reprezentat 87,3%.

Ponderea cea mai importantă în total cheltuieli e deținută de cheltuielile de ordin social, în special, cheltuielile pe protecția socială (19,3%) și medicală (16,7%), educație, știință, cultură. O pondere importantă o compun și cheltuielile organelor de drept și destinate menținerii ordinii publice (14,6%).

3.2. Sectorul bancar

În perioada 2012-2013, starea sistemului bancar din Republica Moldova, în pofida agravării situației la S.A. Banca de Economii și a declinului economic din anul 2012, continuă să fie stabilă, cu suficiente lichidități și cu o bună capitalizare, fapt ce permite rezistența băncilor la diverse șocuri și perturbări imprevizibile.

Reamintim, sectorul bancar din Republica Moldova este constituit din 2 niveluri, reprezentat de Banca Națională a Moldovei (BNM) și 14 bănci comerciale licențiate.

Numărul total de *angajați în sistemul bancar* la data de 30.06.2013 a constituit 11090 persoane, mai puțin cu 83 persoane, comparativ cu 31.12.2012. Respectiv, în medie fiecărui angajat din sectorul bancar i-au revenit active în valoare de 5,7 mil. MDL, mai mult cu 0,5 p.p., comparativ cu 31.01.2012.

În I semestru 2013, *activele totale ale sistemului bancar* au totalizat 63516,2 mil. MDL, majorându-se cu 5,9% față de sfârșitul lunii ianuarie 2013. La data de 30.07.2013 *activele totale ale sistemului bancar* au constituit 66481,7 mil. MDL majorându-se cu 10,8% față de 31.01.2013. În luna iulie 2013 evoluția activelor bancare a fost determinată de creșterea accentuată a activelor generatoare de profit, cea mai mare pondere în totalul activelor a revenit portofoliului de credite 62,3%.

Tabelul 3.2.1. Evoluția activelor bancare după volum și structură în anul 2012 – I semestru 2013, %

Denumirea indicatorilor:	31.01.2012	31.12.2012	I trimestru 2013	I semestru 2013
	% în total activ			
Total Activ, dintre care:	100	100	100	100
1. Numerar și echivalente de numerar	23,2	24,6	25,2	25,6
2. Active financiare deținute pentru tranzacționare	0,3	0,3	0,5	0,6
3. Active financiare disponibile pentru vânzare	0,3	0,6	0,6	0,7
4. Împrumuturi și creanțe	63,6	62,3	62,3	62,3
5. Investiții păstrate până la scadență	5,8	5,8	5,6	5,3
6. Imobilizări corporale	3,1	2,9	2,8	3,1
7. Imobilizări necorporale și creanțele privind impozitele	0,7	0,6	0,6	0,6
8. Alte active	2,9	2,8	2,4	1,8

Sursa: Banca Națională a Moldovei.

Astfel, la data de 30.06.2013, comparativ cu 31.12.2012, s-au înregistrat următoarele modificări:

- creșterea numerarului cu 1 p.p. pînă la 16288,7 mil. MDL;

- creșterea immobilizărilor corporale cu 0,2 p.p. pînă la 1973,4 mil. MDL;
- scăderea altor active cu 1 p.p. pînă la 11157,2 mil. MDL.

Soldul creditelor în economie a constituit 37756,6 mil. MDL la 30.06.2013 și s-a majorat cu 2480,4 mil. MDL sau cu 6,4% față de 31.01.2013. Tendințele de majorare s-au datorat creșterii soldului creditelor acordate în monedă națională cu 7,5% și respectiv, a soldului creditelor în valută străină cu 6,09%. La sfârșitul lunii iulie 2013, soldul creditelor în economie a constituit 39079,58 mil. MDL, majorându-se cu 15,6% față de finele lunii iulie 2012.

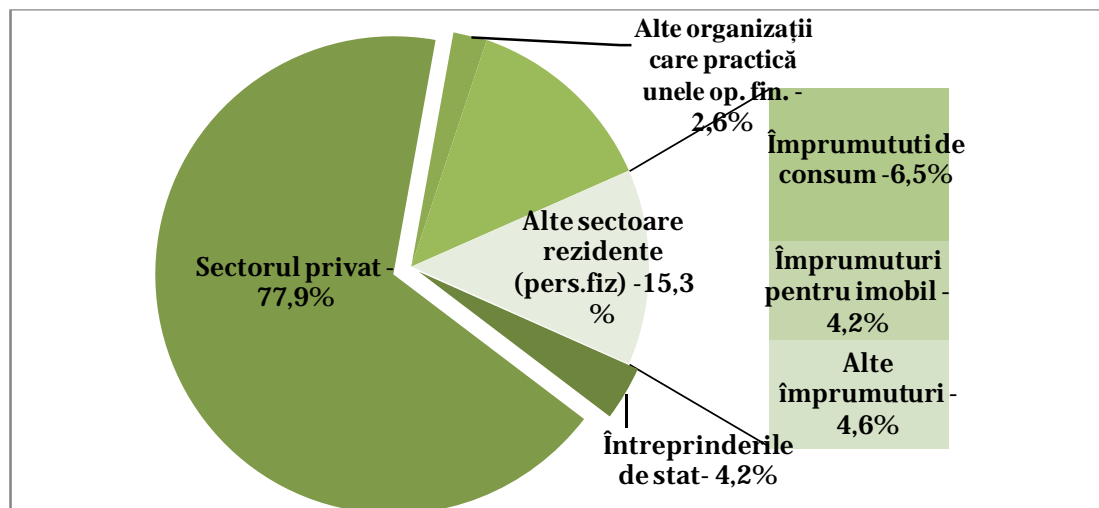

Figura 3.2.1. Repartizarea creditelor în economia Republicii Moldova (%), în I semestru 2013

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În I semestru 2013, majorarea soldului creditelor în MDL s-a produs ca urmare a creșterii soldurilor creditelor acordate tuturor sectoarelor economiei, astfel soldul altor organizații care practică unele operațiuni financiare a crescut cu 0,2% față de sfârșitul anului 2012. Respectiv, soldul creditelor acordate sectorului privat a constituit 77,9%, procent înregistrat și la sfârșitul anului 2012.

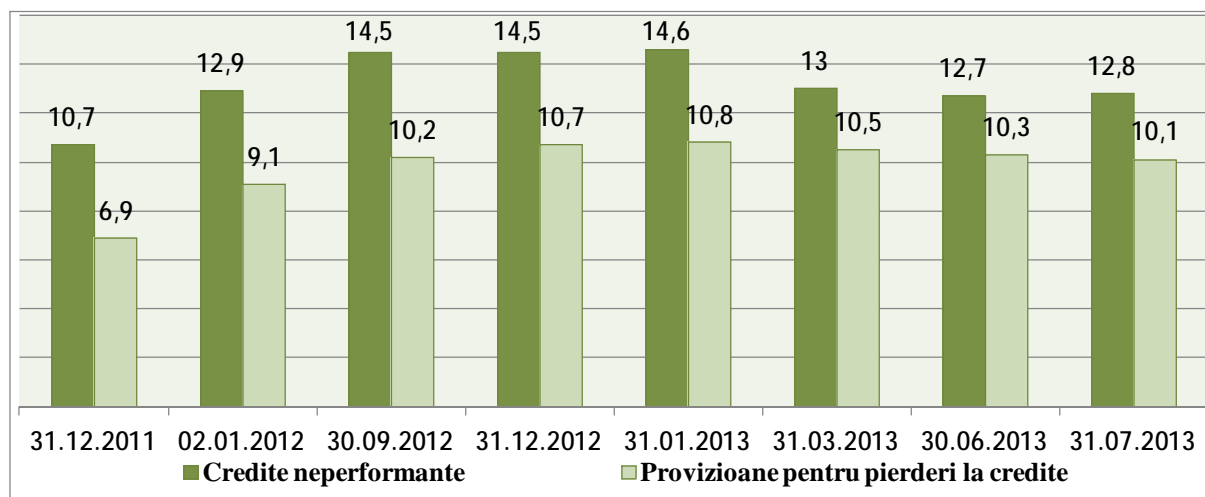

Figura 3.2.2. Evoluția calității creditelor bancare, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În luna iulie 2013, evoluția pozitivă a soldului cererilor față de economie în moneda națională a fost determinată de creșterea soldului cererilor față de sectorul privat cu 498,1 mil. MDL (3,3%) și față de alte sectoare rezidente – cu 126,3 mil. MDL (2,3%). În același timp, soldul cererilor față

de întreprinderile de stat a scăzut cu 3,9 mil.MDL (0,5%) și cel al cererilor față de alte organizații care practică unele operațiuni financiare – cu 55,4 mil. MDL (13%).

În primul semestru al anului 2013, suma creditelor neperformante (substandard, compromise și dubioase) în valoare absolută a constituit 4790,7 mil. MDL iar ponderea în totalul de credite a constituit 12,7% s-a diminuat cu 1,8 p.p., față de data 31.12.2012. Același volum de credite neperformante, proiectat asupra CNT, constituie 18,4%, la data de 31.06.2013 și s-a redus cu 7,5 p.p. față de data 31.12.2012. În acest context, au scăzut reducerile pentru datoria la credite cu 0,5 p.p., constituind 10,7% la finele anului 2012. Respectiv, și la sfârșitul lunii iulie 2013, reducerile pentru datoria la credite a constituit 10,1%.

În luna iunie 2013, rata medie a *dobânzii la creditele* acordate în monedă națională s-a diminuat cu 0,05 p.p., față de decembrie 2012, atingând nivelul de 12,03%, iar în luna iulie 2013 aceasta a ajuns la nivelul de 12,05%. Prin urmare, în luna iunie 2013, rata medie a dobânzii la creditele în valută străină a constituit 7,59%, fiind în scădere cu 0,85 p.p., comparativ cu decembrie 2012 (8,44%), iar în luna iulie 2013, rata medie a dobânzii la credite în valută străină a ajuns la nivelul de 7,37% puțin în scădere cu 1,07 p.p. față de luna decembrie 2012.

Prin urmare, volumul creditelor noi acordate de bănci în monedă națională s-au redus în perioada august 2012 – martie 2013 din cauza reducerilor în unele sectoare (în industrie transporturi și în comerțul cu ridicata). Iar din luna aprilie 2013 volumul creditării în economie este în creștere, ca urmare sporirii volumului împrumuturilor în MDL datorită îmbunătățirii situației și așteptărilor economice.

Respectiv, în anul 2013 volumul creditelor acordate în MDL în luna ianuarie 2013 a constituit 815,6 mil. MDL, iar în luna iunie 2013 a constituit suma de 2176,1 mil.MDL în creștere cu 1360,5 mil. MDL. În luna iulie 2013, volumul creditelor noi acordate în moneda națională a crescut cu 641,4 mil. MDL, sau cu 49% față de perioada similară a anului precedent, constituind 1303,9 mil. MDL. Rata medie ponderată a dobânzii la creditele noi acordate în perioada respectivă a constituit 12,05% și s-a redus cu 1,33 p.p. comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Tabelul 3.2.2. Evoluția creditelor noi acordate după volum și structură în anul 2012 – I semestru 2013

	Ianuarie 2012		Decembrie 2012		Aprilie 2013		Iunie 2013	
	mil. MDL	Valută străină mil. MDL	mil. MDL	Valută străină mil. MDL	mil. MDL	Valută străină mil. MDL	mil. MDL	Valută străină mil. MDL
Până la 1 lună	185,83	86,07	58,42	62,28	24,99	0,43	106,28	0,51
De la 1-3 luni	62,95	5,97	39,35	10,86	9,08	0,66	53,11	7,04
De la 3-6 luni	5,83	33,83	200,49	67,44	39,83	14,73	159,67	4,82
De la 6-12 luni	139,80	19,40	351,63	123,29	277,31	390,34	227,20	182,40
Peste 12 luni	513,30	462,70	1474,02	732,44	1129,78	882,23	1629,86	612,84
Total	907,71	607,97	2123,91	996,31	1480,99	1288,99	2176,12	807,61
Rata medie, %	14,17	8,36	11,98	8,32	12,40	7,27	12,03	7,59

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În luna iunie 2013 volumul creditelor noi acordate în valută străină (exprimate în MDL) s-a micșorat cu 188,70 mil. MDL, față de decembrie 2012, alcătuind 807,61 mil. MDL. Rata medie ponderată a dobânzii la aceste credite în perioada respectivă a constituit 7,59%, reducându-se cu 0,73 p.p.

În I semestru 2013, se atestă o creștere a valorii activelor băncilor comerciale din Republica Moldova. Astfel, după valoarea activelor bancare, piața este concentrată de 4 bănci comerciale, care dețin 61,7% din totalul activelor. Liderul după valoarea activelor este BC Moldova-

Agroindbank, care la 30.06.2013 a atins valoarea totală a activelor de 12215,5 mil. MDL, înregistrând o cotă de 19,2%. Următoarea poziție este deținută de BC Victoriabank cu un volum al activelor de 11284,1 mil.MDL, în creștere cu 1767,3 mil.MDL, față de 30.06.2012, cota de piață a băncii este neschimbată cu un nivel de 17,8%.

Analizând indicele de concentrare a pieței (indicele Herfindahl-Hirschman) în I semestru 2013, constatăm că, sectorul bancar se încadrează în limitele unei piețe bancare, cu un grad moderat de concentrare (1207,6 puncte)- după valoarea activelor (vezi tabelul 3.2.3).

Tabelul 3.2.3. Indicatorii de concentrare a sectorului bancar, în I semestru 2012-2013,%

Nr.	Denumirea băncilor	Cota de piață după valoarea activelor (%)		Cota de piață după valoarea creditelor (%)		Cota de piață după valoarea depozitelor (%)	
		30.06.2012	30.06.2013	30.06.2012	30.06.2013	30.06.2012	30.06.2013
1	Comerțbank	1,2	1,4	1,3	1,1	1,2	1,5
2	Banca Socială	6,0	6,2	7,1	6,5	5,9	6,5
3	Victoriabank	17,8	17,8	15,7	17,8	22,0	21,1
4	Moldova-Agroindbank	19,1	19,2	22,0	21,4	18,2	19,3
5	Moldindconbank	13,7	15,7	14,6	18,1	15,0	16,7
6	Banca de Economii	12,4	9,0	8,1	4,6	13,7	10,0
7	EuroCreditBank	0,7	0,5	0,6	0,4	0,4	0,2
8	Unibank	2,2	5,2	1,6	3,4	2,2	5,2
9	FinComBank	3,1	2,7	2,9	2,5	3,0	2,4
10	Energbank	3,2	2,9	3,1	2,7	3,3	2,9
11	ProCreditBank	4,6	4,7	5,9	5,9	2,0	3,1
12	BCR Chișinău	2,3	1,6	2,3	1,5	1,7	1,1
13	Eximbank-Gruppo Veneto Banca	7,7	7,4	8,8	8,0	5,5	4,9
14	Mobiasbanca-Groupe Societe Generale	6,1	5,7	6,0	6,1	5,6	5,1
Indicatorul HHI (puncte)		1207,3	1207,6	1238,5	1330,9	1360,3	1341,8
Indicatorul CR-4 (%)		63	61,7	61,1	65,3	68,9	67,1

Sursa: Calcule în baza datelor, oferite de băncile comerciale.

În luna iulie 2013, se atestă o creștere a volumului depozitelor băncilor comerciale din Republica Moldova. Astfel, după valoarea depozitelor bancare, piața este concentrată – 4 bănci comerciale dețin 67,1%. Liderul după volumul depozitelor atrase este BC Victoriabank care la 30.06.2013 a atras depozite în valoare totală de 9200,4 mil. MDL, în creștere cu 1412,7 mil. MDL față de 30.06.2012, cota de piață a băncii a scăzut cu 0,9%, fiind de 21,1%. Poziția secundă în clasament la 30.06.2013 este deținută de BC Moldova-Agroindbank cu un quantum al depozitelor atrase de 8411,8 mil. MDL, în creștere cu 1975,8 mil.MDL, față de 31.12.2012, iar cota de piață a băncii constituie 19,3%.

Evoluția creditelor băncilor comerciale au înregistrat creșteri în I semestru 2013. La 30.06.2013, după soldul creditelor bancare piața este concentrată de 4 bănci comerciale, care dețin 65,3% din total credite, dintre care: BC Moldova-Agroindbank – cu 21,4%, BC Moldindconbank – cu 18,1%, BC Victoriabank – cu 17,8%, și BC Eximbank – cu 8%. Respectiv, BC Moldova-Agroindbank lider pe piața bancară, a înregistrat un sold de credite în sumă de 8082,6 mil. MDL la data de 30.06.2012, mai mult cu 1427,3 mil. MDL față de 30.06.2012.

În perioada analizată, în contextul agravării *situației instituției financiare S.A. Banca de Economii*, se observă o tendință de scădere la principalii indicatorii (active, depozite și credite). Astfel, la data de 30.06.2013 după soldul creditelor bancare instituția financiară deține o cotă de piață – 4,6% mai puțin cu 3,5 p.p. față de 30.06.2012. Prin urmare, la data de 30.06.2013 instituția financiară a acordat mai puține credite (soldul creditelor – 1740,2 mil. MDL) cu 1065 mil. MDL sau 61,2% față de 30.06.2012.

Analiza *capitalului normativ total*, determinant al solvabilității băncilor, la data de 30.06.2013 pe întreg sector bancar, a constituit 7395,0 mil. MDL și a crescut cu 387,5 mil. MDL față de 31.12.2012. La sfârșitul lunii iulie 2013 *capitalul normativ total*, a constituit suma de 7405,1 mil. MDL. Astfel, activele ponderate la risc au constituit 32562,3 mil. MDL, mai mult cu 3719,7 mil. MDL față de finele anului 2012.

Capitalul de gradul I, la 30.06.2013, a crescut cu 6,3% pînă la 7350,2 mil. MDL față de 31.12.2012. În luna iulie 2013, acest indicator s-a redus cu 0,4% față de luna precedentă. Valoarea pozitivă a indicatorului confirmă rezistența și siguranța sistemului în cazul șocurilor financiare. Prin urmare, toate băncile comerciale din Republica Moldova dispun de un capital bancar de gradul I corespunzător capitalului minim necesar 200 mil. MDL, cu excepția uneia.

În I trimestru 2013, cota investițiilor străine în capitalul social al băncilor a constituit 75,1%, fiind în creștere cu 4 p.p., această situație fiind explicată prin faptul majorării capitalului social din contul investițiilor acționarilor nerezidenți cu 15,5% și micșorarea investițiilor acționarilor autohtoni cu 3,2%.

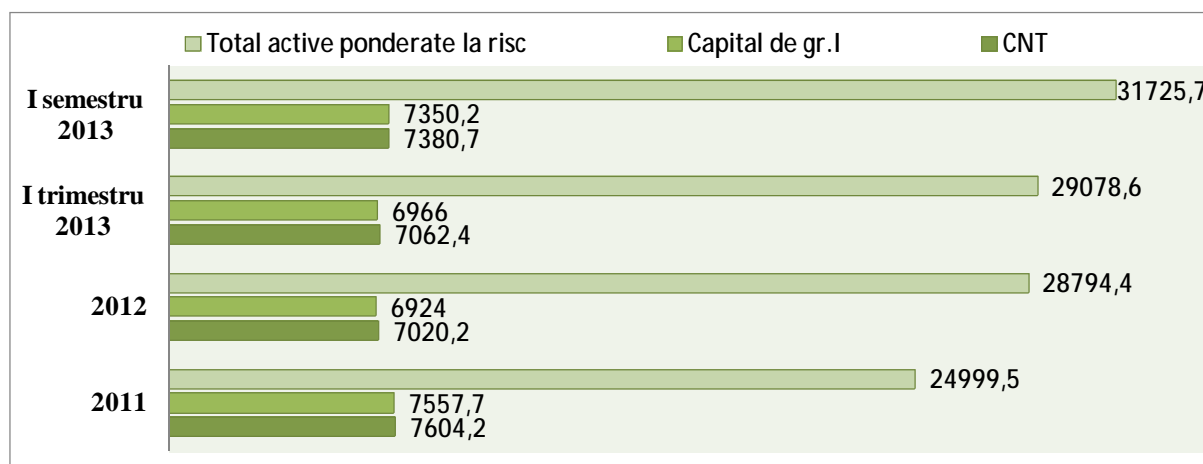

Figura 3.2.3. Evoluția capitalului sistemului bancar, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Tabelul. 3.2.4. Evoluția obligațiunilor bancare după volum și structură în anul 2012 și I semestru 2013, %

Denumirea indicatorilor:	31.01.2012	31.12.2012	I trimestru 2013	I semestru 2013
	% în total obligațiuni			
Total Obligațiuni, dintre care:	100	100	100	100
1. Datorii financiare evaluate la cost armonizat	98,89	98,51	97,96	98,60
2. Provizioane	0,18	0,17	0,16	0,13
3. Datorii privind impozitele	0,08	0,69	0,73	0,67
4. Alte datorii	0,85	0,62	1,15	0,80

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

La sfârșitul I semestru 2013, *obligațiunile băncilor* au constituit 52817,9 mil. MDL și s-au majorat cu 10% față de 31.12.2012.

La 30.06.2013, comparativ cu sfârșitul anului 2012, au fost înregistrate următoarele modificări în structura obligațiunilor sectorului bancar:

- scăderea datoriilor financiare evaluate la cost armonizat cu 0,09 p.p., constituind 51972,9 mil. MDL;
- reducerea provizioanelor cu 0,04 p.p., constituind 6689,4 MDL;
- reducerea datoriilor privind impozitele cu 0,02 p.p. constituind 4239,4 MDL;
- majorarea altor datorii cu 0,18 p.p., constituind 5281,7 mil. MDL.

În I semestru 2013, *soldul depozitelor* în sistemul bancar a constituit 38434,2 mil. MDL, majorându-se cu 6%, față de finele anului 2012, ca rezultat al creșterii soldului depozitelor în monedă națională cu 4,8% reprezentând o pondere de 61% și a depozitelor în valută străină a crescut cu 0,24%, cu o pondere de 39% din totalul de depozite. Prin urmare, în luna iulie 2013 *soldul depozitelor* în sistemul bancar a constituit 38434,2 mil. MDL, sporind cu 6% față de decembrie 2012.

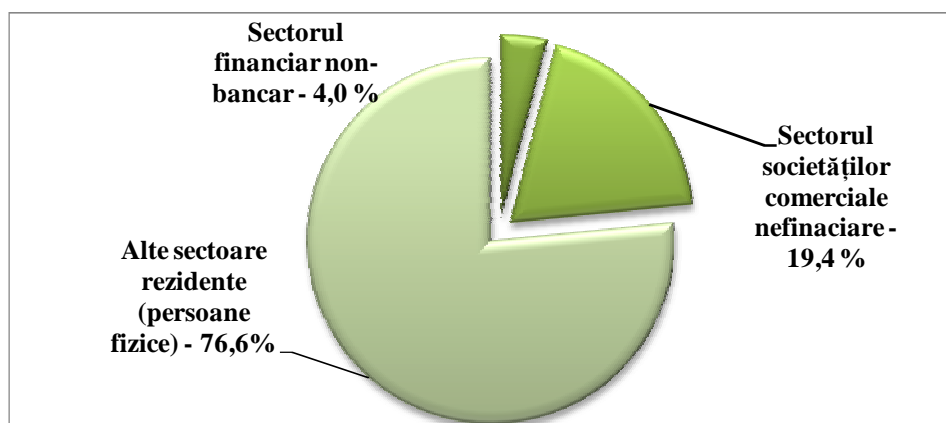

Figura 3.2.4. Repartizarea depozitelor în economia Republicii Moldova (%), la 30.06.2013

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Volumul depozitelor noi atrase la data de 31.03.2013 a constituit suma de 2336,38 mil. MDL, în scădere cu 32%, față de data 31.12.2012.

În luna iulie 2013, depozitele noi, la termen atrase în monedă națională s-au micșorat cu 412,32 mil.MDL sau cu 27%, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent înregistrând 1540,52 mil. MDL. Rata medie a dobânzii la depozitele atrase la termen în moneda națională în perioada respectivă a scăzut cu 0,24 p.p., alcătuind 7,16%.

În perioada iunie 2012 – iunie 2013, se observă o scădere de 394,19 mil.MDL sau cu 29%, constituind 964,40 mil.MDL, în structura depunerilor în valută străină, prin urmare s-a consemnat o creștere la rata medie a dobânzii la depozitele atrase cu 0,57 p.p.

Deci, se observă un trend descendent la depozitele noi atrase de către bănci, începând cu luna iunie 2012, această situație este cauzată de micșorarea depozitelor cu o scadență de până la 6 luni și a depozitelor cu maturități mai mari de 6 luni, într-un mod neregulat. Aceste modificări în structura depozitelor noi atrase după maturități, au fost cauzate de amânarea unor proiecte investiționale pe viitor ale unor companii cât și de agravarea situației Bancii de Economii, care au provocat reducerea volumului total al depozitelor.

Tabelul. 3.2.5. Evoluția depozitelor noi atrase după volum și structură în anul 2012 – I semestru 2013

	Ianuarie 2012		Decembrie 2012		Aprilie 2013		Iunie 2013	
	mil. MDL.	Valută străină mil. MDL	mil. MDL.	Valută străină mil. MDL	mil. MDL.	Valută străină mil. MDL	mil. MDL.	Valută străină mil. MDL
Până la 1 lună	485,53	157,54	66,89	61,01	28,32	48,79	184,18	52,11
De la 1-3 luni	497,60	136,80	48,48	190,56	162,86	46,99	90,06	40,97
De la 3-6 luni	503,02	496,82	521,07	231,59	287,75	283,94	251,57	223,06
De la 6-12 luni	542,33	498,01	612,65	354,83	801,01	447,00	610,88	404,18
Peste 12 luni	402,56	306,11	427,77	280,22	215,21	132,28	235,28	244,08
Total	2431,04	1595,28	1676,86	1118,21	1495,15	959,00	1371,98	964,40
Rata medie, %	7,06	4,03	8,44	4,68	7,33	4,22	6,79	4,36

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Marja bancară la operațiunile în monedă națională în luna decembrie 2012 a înregistrat un nivel minim de 3,54%, iar în luna iulie 2013 s-a înregistrat un nivel de 4,89%, cu o creștere de 1,35 p.p. față de decembrie 2012.

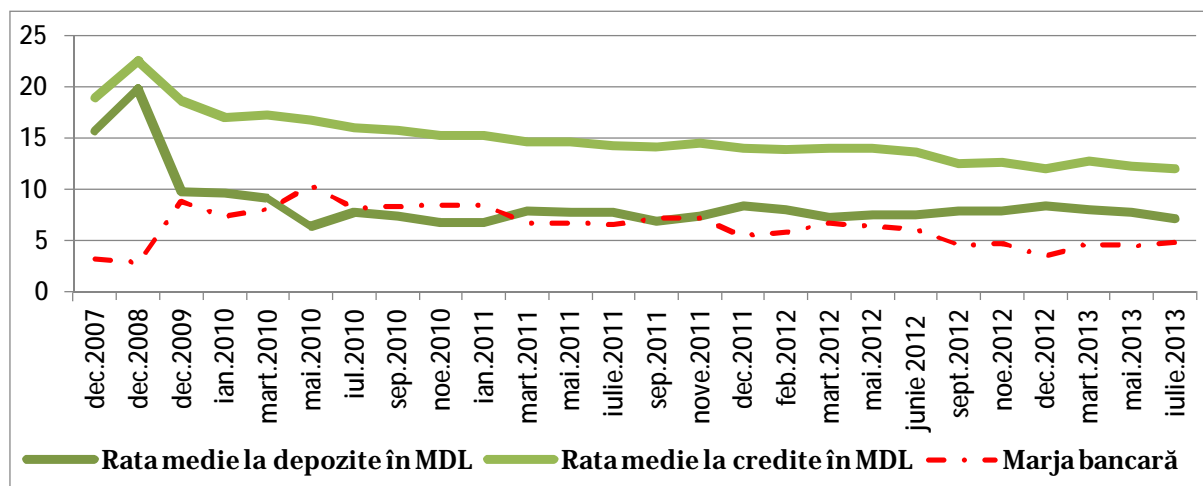

Figura 3.2.5. Evoluția marjei bancare*, a ratelor medii a dobânzii la depozite și la credite în MDL,%

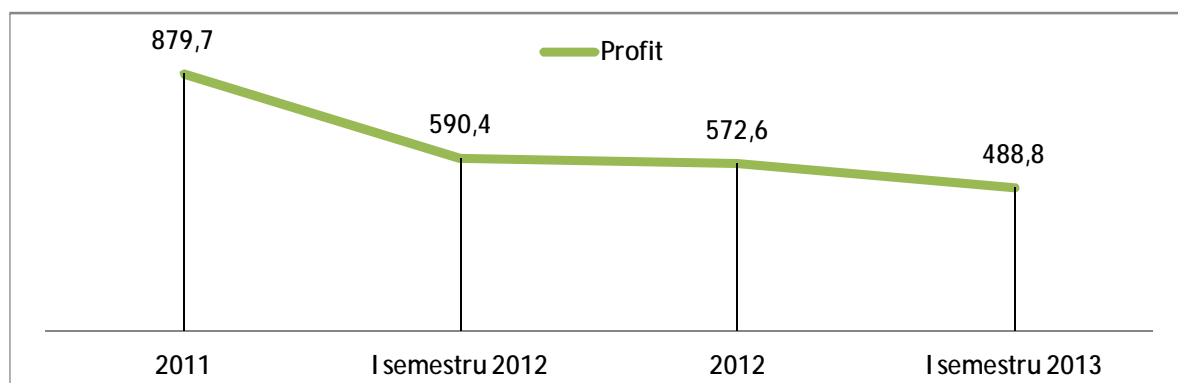
Sursa: Calcule în baza datelor, oferite de Banca Națională a Moldovei.

*Notă: Indicatorul Marja bancară a fost calculat ca diferență dintre rata medie la depozite în MDL și rata medie la credit MDL.

În acest context, observăm că ratele medii ale dobânzii la depozite în monedă națională au început să crească în luna februarie 2012, constituind 8,04%, iar în luna decembrie 2012 a fost înregistrată cea mai înaltă rată de 8,44%. Respectiv și ratele medii ale dobânzii la depozite în monedă străină au scăzut de la începutul anului de la 4,79% în luna ianuarie 2013, pînă la 4,29% în iulie 2013, în cădere cu 0,5 p.p.

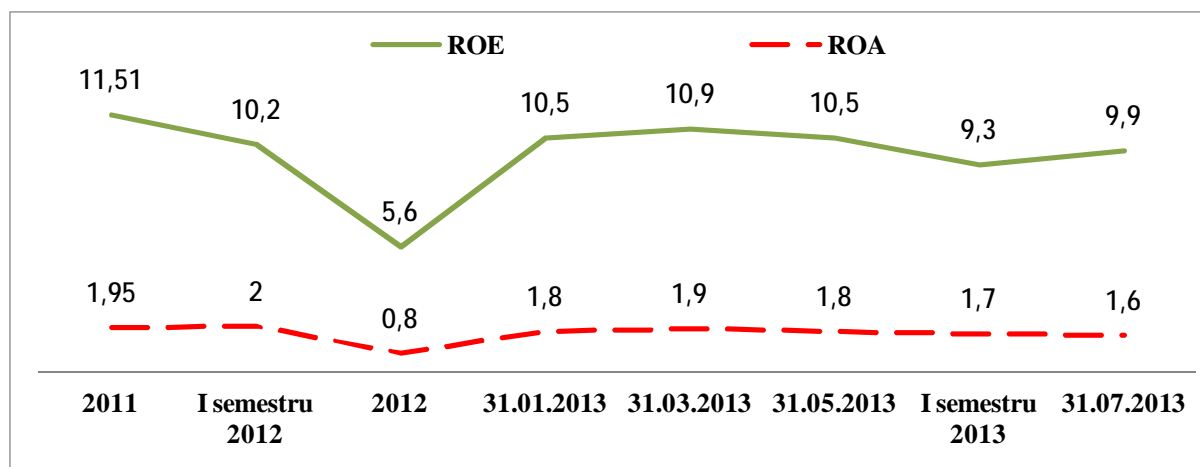
În I semestru 2013, profitul băncilor pe întregul sistem a constituit 488,8 mil. MDL, iar în luna iunie 2013 a constituit suma de 28,9 mil. MDL, mai puțin cu 101,68 mil. MDL sau cu 17,2%, față de perioada similară anului 2012.

În I semestru al anului 2013 venitul net raportat la active (ROA) a constituit 1,6%, cât și raportat la capitalul acționar (ROE) a înregistrat 9,3%. Odată cu creșterea volumului de capital acționar și de active, majorarea ROE și ROA denotă că ritmul de creștere a profitului net este mult mai rapid, fapt destul de încurajator.

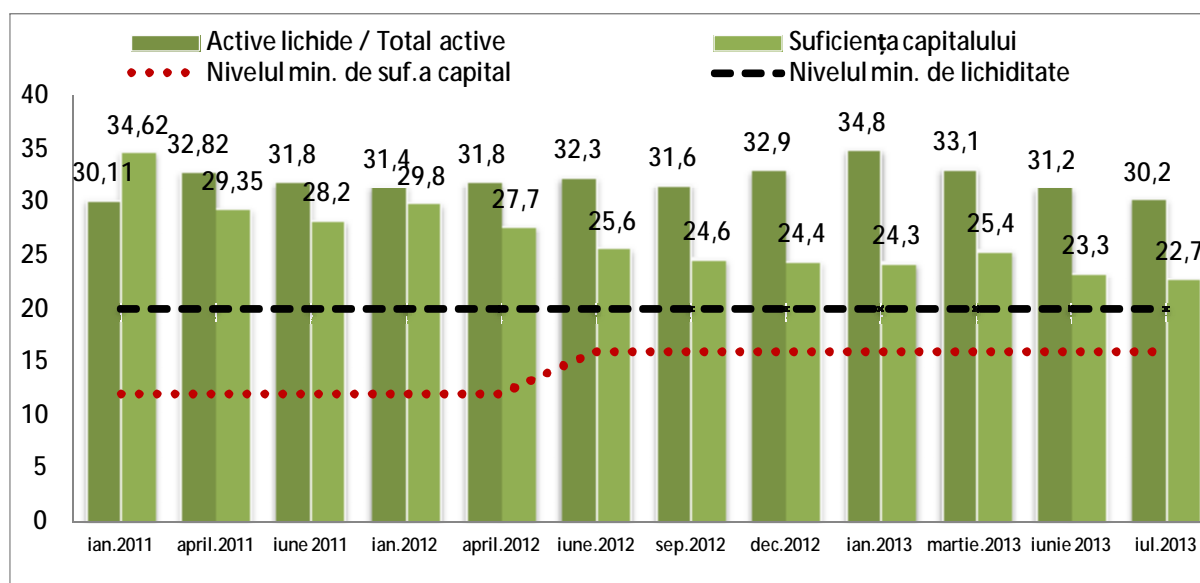
Figura 3.2.6. Evoluția profitului bancar, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Figura 3.2.7. Evoluția profitabilității bancare, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Figura 3.2.8. Indicatori de lichiditate și suficiența capitalului, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Ponderea activelor, generatoare de dobândă în totalul activelor, la data de 31.03.2013, a crescut cu 1,7 p.p. și a constituit 83,4%, comparativ cu data de 31.12.2012, când a constituit 81,7%.

Respectiv, la data de 30.06.2013, se înregistrează nivelul marjei nete din dobânzi de 3,8%. Astfel, băncile în situații mai dificile, compensează veniturile din alte surse și, în special, din comisioanele din transferuri, inclusiv a celor din străinătate și din alte comisioane percepute de către bancă.

Indicele de eficiență, determinat ca raportul dintre veniturile nete aferente dobânzilor plus cheltuieli neaferte dobânzilor, la 30.06.2013 constituie 139,1%, mai mult cu 26,5 p.p. față de 31.12.2012. Iar în luna iulie 2013, indicele de eficiență a constituit 141,2%, mai mult cu 28,6 p.p. față de luna decembrie 2012.

Gradul de suficiență a capitalului se menține la un nivel înalt, constituind 23,3% la 31.06.2013. Deși, aflat peste nivelul minim necesar de 16%, (pînă în mai al anului 2012 suficiența capitalului ponderat la risc a constituit 12%), se observă o scădere a acestui indicator de 1,10 p.p. față de 31.12.2012. Considerăm explicabil faptul că majorarea nesemnificativă a gradului de suficiență a capitalului bancar, prin creșterea considerabilă a portofoliului de credite, care fac parte din activele riscante cu o pondere majoră la risc.

Tabelul 3.2.6. Tendințele lichidității bancare, %

Indicatorii	31.01.2012	31.12.2012	I trimestru 2013	I semestru 2013
Principiul II al lichidității	32,0	32,9	33,1	30,2
Principiul I al lichidității	0,7	0,7	0,7	0,8

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Lichiditatea bancară poate fi privită atît prin prisma ponderii activelor lichide în total active, cît și prin prisma obligațiunilor, pe care banca este obligată să le onoreze. Astfel, în luna decembrie 2012, ponderea activelor lichide (principiul II al lichidității) înregistrează 32,9%, și în luna iulie 2013 a înregistrat 31,2%, mai puțin cu 1,7 p.p.

Lichiditatea pe termen lung sau principiul I al lichidității, pe întreg sistemul bancar a înregistrat 0,8%, la 30.06.2013 mai mult cu 0,1 p.p. față de 31.12.2013. Aceste valori ale indicatorilor lichidității relevă existența surselor adecvate pentru susținerea plăților aferente obligațiunilor.

Regiunea Republicii Moldova din partea stîngă a râului Nistru. În I semestru 2013, evoluția sectorului bancar al Transnistriei a înregistrat tendințe relativ stabile de dezvoltare.

Activele totale ale sistemului bancar transnistrean la data de 01.08.2013 au însumat 6658,1 mil. ruble, echivalentul a 5907,1 mil. MDL. Comparativ cu data de 01.01.2012, activele au crescut cu 1517,6 mil. ruble, constituind 5140,5 mil. ruble (48,1% din PIB), echivalentul a 5838,16 mil. MDL (la data de 01.08.2013, o rublă transnistreană echivala cu 0.8720 MDL iar la data de 01.01.2012, o rublă transnistreană echivala cu 0,8300 MDL).

La data de 01.08.2013, capitalul propriu al băncilor a atins valoarea de 1244,34 mil. ruble, mai mult cu 36,66 mil.ruble față de 01.01.2013 (1207,68 mil.ruble). Capitalul acționar al băncilor din Transnistria a constituit la data de 01.08.2013 suma de 992,88 mil. ruble.

Soldul creditelor acordate sectorului economic a atins la data de 01.08.2013 suma de 2989,07 mil. ruble. Creditele persoanelor fizice în această perioadă a constituit 779,46 mil. ruble, iar creditele persoanelor juridice a constituit suma de 3209,61 mil. ruble.

3.3. Politică monetară

Analiza monetară se întemeiază pe faptul că inflația și expansiunea monetară sunt strâns legate pe termen mediu și lung, susținând astfel orientarea pe termen mediu a strategiei de politică monetară a Băncii Naționale a Moldovei (BNM). În cadrul gamei de indicatori-cheie pe care îi monitorizează și îi analizează periodic, BNM acordă o importanță deosebită agregatelor monetare.

Prin urmare, indicatorii monetari au înregistrat o evoluție ascendentă, la 30.06.2013 stocul agregatelor monetare fiind mai mare în comparație cu 30.06.2012:

- agregatul monetar M0 a constituit aproximativ 13,9 mild.MDL (la 30.06.2012 – 11,2 mild. MDL);
- agregatul monetar M1 a fost de 21,7 mild.MDL (la 30.06.2012 – 17,5 mild. MDL);
- agregatul monetar M2 a atins un nivel de 37,4 mild.MDL (la 30.06.2012 – 29,5 mild. MDL);
- agregatul monetar M3 s-a cifrat la 52,4 mild.MDL (la 30.06.2012 – 43,2 mild. MDL).

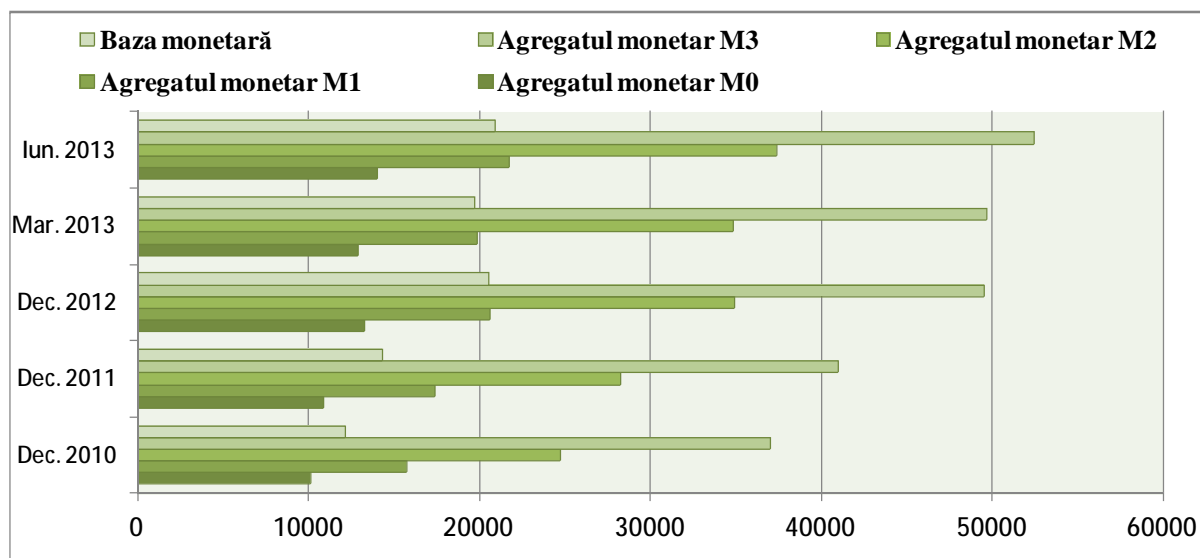

Figura 3.3.1. Evoluția agregatelor monetare și a bazei monetare, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

La fel, s-a majorat și baza monetară pe 30.06.2013 atingând un nivel de 20,9 mild.MDL cu o creștere de 19,1%, față de 30.06.2012 (17,5 mild. MDL). Această majorare este datorată în mare parte de evoluția pozitivă a activelor interne nete ale BNM.

Structura masei monetare nu a suferit schimbări esențiale. La 30.06.2013 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulație) – 26,7%; depozite la vedere – 14,8%; depozite la termen – 29,9% și depozite în valută – 28,6%. Respectiv, în II trimestru 2013 s-a menținut ritmul înalt de creștere a agregatelor monetare, media trimestrială în termeni anuali constituind 26,1% pentru M2 și 21,9% pentru M3, fiind cu 0,5 p.p. peste nivelul creșterii din I trimestru 2013.

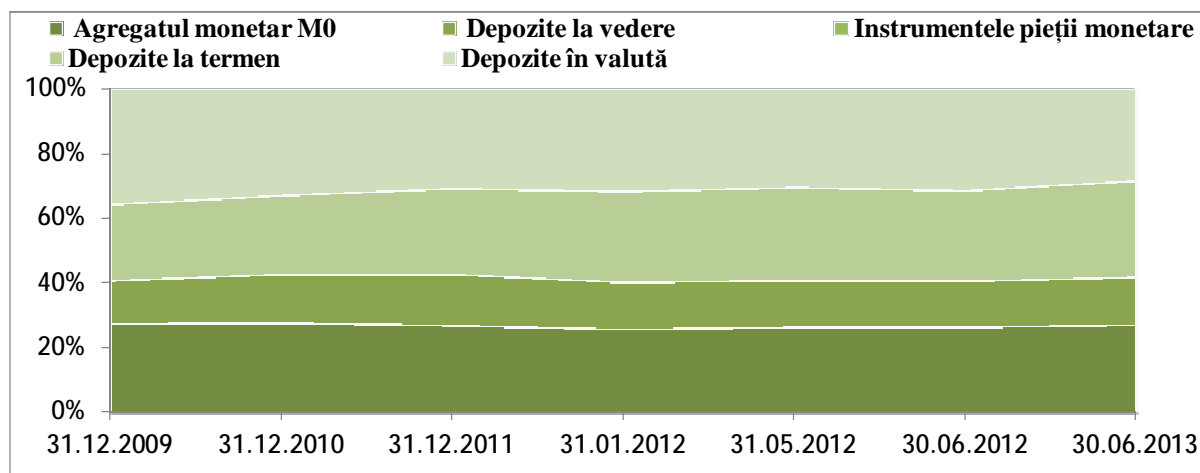

Figura 3.3.2. Structura masei monetare M3

Sursa: Calcule conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Temperarea ritmurilor de creștere a prețurilor și reducerea ratei anuale a inflației au reflectat necesitatea relaxării politicii monetare a BNM. Ratele instrumentelor politicii monetare au fost diminuate pe parcursul primului trimestru 2012, iar începând cu aprilie 2012 nivelul acestora a rămas constant pînă în luna martie 2013.

Astfel, în al II-lea trimestru 2013, BNM a diminuat cu 1,0 p.p. rata de bază, al cărui nivel începând cu 29 aprilie 2013 a constituit 3,5%. Tot cu 1,0 p.p. s-a redus și rata de bază la creditele acordate pe termen lung (mai mare de 5 ani), de la 5% la 4% anual.

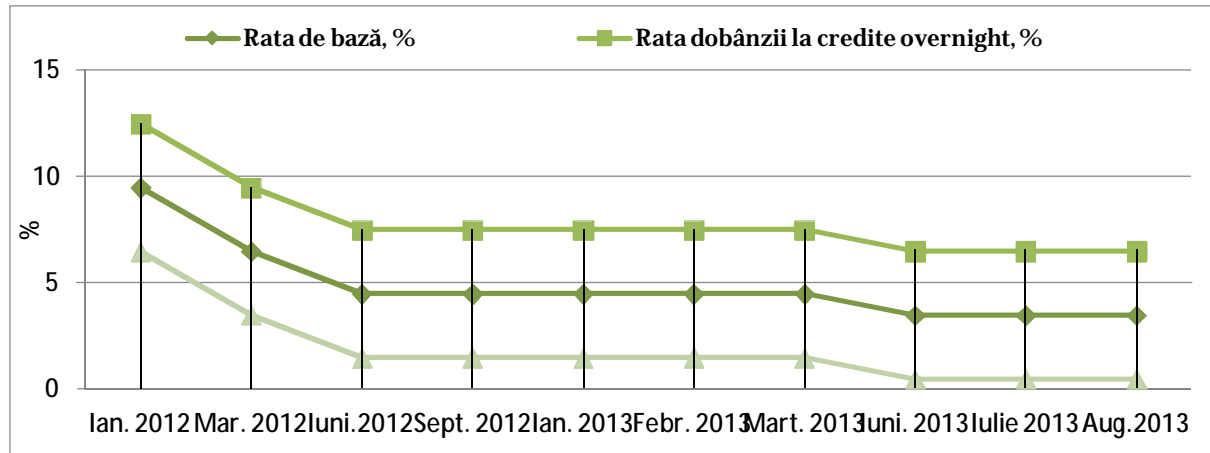

Figura 3.3.3. Evoluția ratelor de dobândă la instrumentele de politică monetară ale Băncii Naționale a Moldovei, în perioada 2012-2013

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Pe parcursul anului 2012, evoluția operațiunilor de sterilizare a lichidităților s-a caracterizat printr-un trend crescător, tendința a continuat și în primele luni ale anului 2013 (cel mai înalt sold a fost înregistrat în luna martie 2013, soldul mediu zilnic al vânzărilor de CBN-uri a fost 4,56 mild. MDL). Prin urmare, în următoarele luni ale anului 2013 soldul mediu zilnic al vânzărilor de CBN-uri a început să scadă, în luna iulie s-a înregistrat cel mai mic sold – 3,30 mild. MDL.

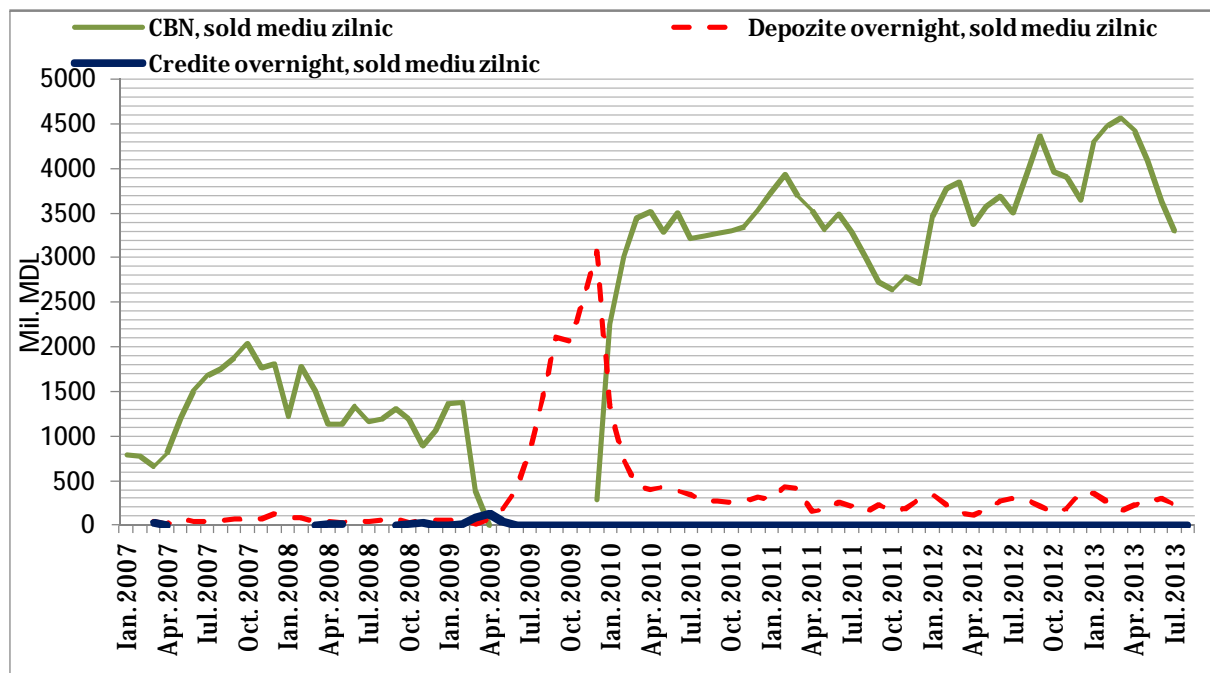

Figura 3.3.4. Instrumentele politicii monetare, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În decursul intervalului de timp cuprins între ianuarie 2013 și august 2013 solicitarea de depozite "overnight" a avut o dinamică volatilă, soldul mediu zilnic variind între 363,8 mil. MDL (ianuarie 2013) și 176,3 mil. MDL (august 2013). În aceeași perioadă, băncile comerciale au solicitat facilități de credite "overnight" de la BNM, doar în luna august 2013 în sumă de 0,3 mil. MDL.

În I semestru 2013, precum și în lunile august 2013, BNM nu a recurs la modificarea ratei rezervelor obligatorii, nivelul acesteia păstrându-se la 14%.

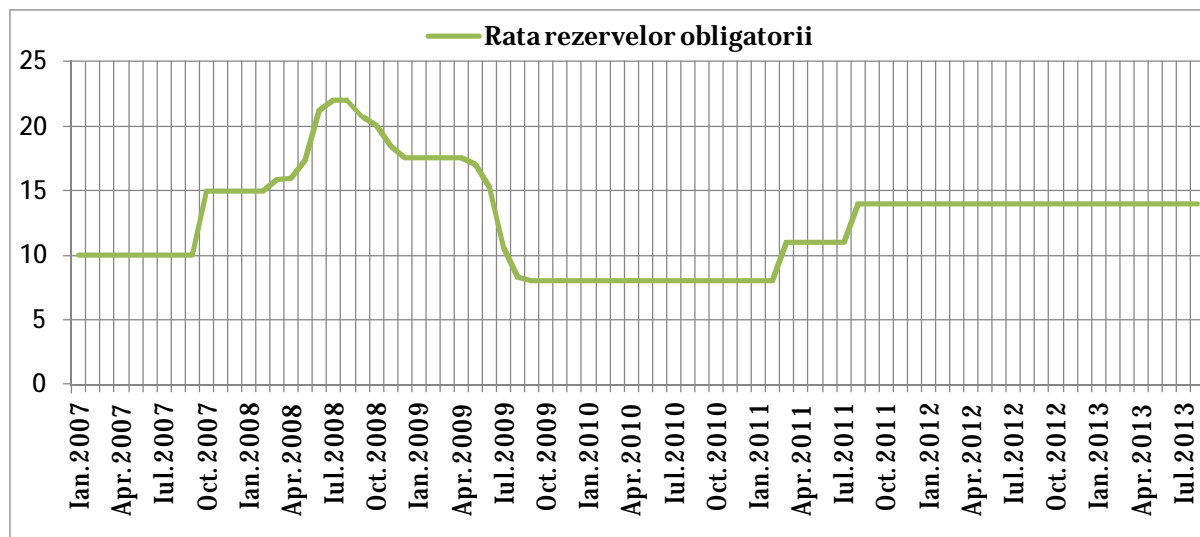

Figura 3.3.5. Evoluția ratei rezervelor obligatorii, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Deprecierea moderată a monedei naționale din anul curent este în concordanță cu politica monetară a BNM avînd ca scop țintirea directă a inflației și contribuind la atenuarea presiunilor deflaționiste prin stimularea cererii interne. Pentru a deprecia leul moldovenesc în raport cu valutele de referință (în felul acesta ieftinind produsele exportate și stimulând competitivitatea mărfurilor autohtone) BNM a recurs la procurări de valută.

Tabel 3.3.1. Procurările de valută efectuate de BNM pe piața interbancară în perioada iunie 2012 – iulie 2013

Luna	Volumul procurărilor, mil. USD
Iunie 2012	20,3
Iulie 2012	31,5
August 2012	115,92
Septembrie 2012	73,53
Octombrie 2012	19,42
Noiembrie 2012	13,86
Decembrie 2012	57,26
Ianuarie 2013	1,59
Februarie 2013	12,25
Martie 2013	13,04
Aprilie 2013	35,0
Mai 2013	25,0
Iunie 2013	15,0
Iulie 2013	91,78

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În trimestrul II, activitatea BNM pe piața valutară interbancară contra lei moldovenești a constituit 25,65 mil. SUA, dintre care 0,65 mil. SUA reprezintă convertirile valutare cu instituțiile Băncii Mondiale. BNM a efectuat în luna iunie 2013 operațiuni pe piața valutară interbancară în marime de 15,0 mil. SUA, care reprezintă swap-uri valutare.

Volumul maxim al procurărilor de valută s-a realizat în luna iulie 2013, de pe piață fiind cumpărate 91,8 mil. USD.

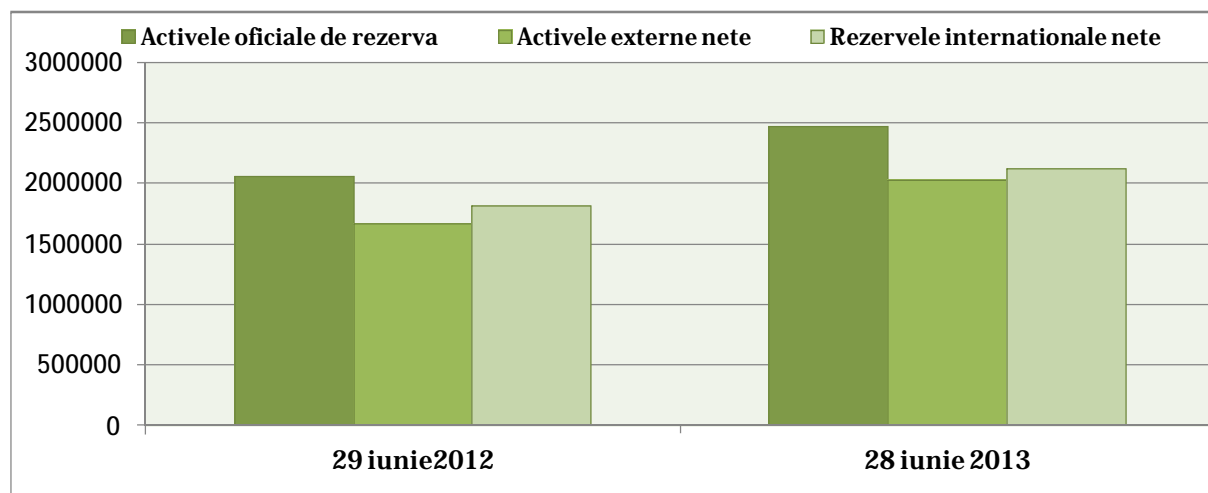

Figura 3.3.6. Evoluția activelor oficiale de rezerva și activelor externe nete, mil. MDL
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În același timp, soldul activelor oficiale de rezervă a depășit nivelul de 2 mld. USD (pe data de 28.06.2013 soldul rezervelor valutare constituia 2,46 mld. USD). Respectiv, comparând cu 31 mai 2013, activele oficiale de rezervă au scăzut cu 8,72 mil. dolari SUA când acestea au constituit 2,47 mld. dolari SUA. Prin urmare, micșorarea activelor oficiale de rezervă a fost condiționată de efectuarea operațiunilor de tip swap valutar pe piața valutară internă sub formă de vânzare de valută în sumă de 15,00 mil. dolari SUA, cât și de plățile aferente serviciului datoriei externe a Republicii Moldova în sumă de 7,34 mil. dolari SUA; și alte plăți în sumă de 1,74 mil. dolari SUA. Iar majorarea activelor oficiale de rezervă a fost condiționată în mare parte de aprecierea cursurilor de schimb ale valutilor componente ale rezervelor valutare în raport cu dolarul SUA în sumă de 4,83 mil. dolari SUA, cât și de intrările aferente rezervelor obligatorii în valută ale băncilor licențiate în sumă de 3,06 mil. dolari SUA.

Regiunea Republicii Moldova din partea stîngă a râului Nistru.

La 01.07.2013, masa monetară în regiunea din stînga Nistrului constituia 5687,0 mil. ruble, în scădere cu 5,5% față de luna iunie 2013. Caracteristic pentru regiunea din stînga pe parcursul perioadei iulie – iunie 2013 se atestă o reducere a ponderii valutei străine în masa monetară cu 0,2 p.p. constituind 64,7%.

Pe parcursul semestrului II al anului 2013, în condițiile creșterii excesului de lichiditate rata rezervelor obligatorii a fost majorată de 2 ori: pe 01.01.2012 de la de la 11 la 13% și pe 01.02.2012 de la 13 la 14%. Rata rezervelor obligatorii de 14% a rămas constantă pe parcursul perioadei martie-iunie 2013.

Capitolul IV

SECTORUL EXTERN

Balanța de plăți

În primele șase luni ale anului 2013, contul curent al balanței de plăți a consemnat un deficit de 298,9 mil. USD, în creștere cu 16,1% față de perioada similară a anului precedent. Creșterea soldului negativ a fost determinată de sporirea deficitului balanței comerciale cu bunuri cu 5,4% pe fondul unei temperări a excedentului de venituri și transferuri curente, care au sporit cu 5,8% și corespunzător 0,7%. Mișcările din aceste subconturi, influențează cel mai mult formarea soldului contului curent, dat fiind volumul semnificativ al acestora.

Tabelul 4.1. Balanța de plăți – Contul curent
(prezentare sintetică)

	Valoarea nominală, mil. USD			Ritmul de creștere,%	
	S. I 2011	S. I 2012	S. I 2013	S. I 2012	S. I 2013
Contul curent	-381,2	-257,3	-298,9	-32,5	16,1
Bunuri	-1301,2	-1342,7	-1415,4	3,2	5,4
<i>Export</i>	1024,8	1072,1	1152,2	4,6	7,5
<i>Import</i>	-2326,0	-2414,8	-2567,5	3,8	6,3
Servicii	1,9	-19,5	-14,4	-1123,0	-26,5
<i>Export</i>	398,5	428,8	474,7	7,6	10,7
<i>Import</i>	-396,6	-448,4	-489,1	13,1	9,1
Venituri	248,5	357,0	377,8	43,7	5,8
<i>Încasări</i>	407,5	463,6	511,1	13,8	10,2
<i>Plăți</i>	-159,0	-106,6	-133,4	-33,0	25,1
Transferuri curente	669,58	747,87	753,13	11,7	0,7
<i>Încasări</i>	714,54	794,35	804,83	11,2	1,3
<i>Plăți</i>	-44,96	-46,48	-51,7	3,4	11,2

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Balanța comercială cu bunuri în prima jumătate a anului a marcat o deteriorare a deficitului comercial cu 5,4%. În special, ca urmare evoluțiilor din primul trimestru, exporturile au sporit în primele șase luni ale anului cu 7,5%, în timp ce importurile au marcat o creștere mai lentă, fiind influențate atât de cererea moderată cât și de reducerea valorii unitare a produselor importate.

O situație mai bună se atestă în comerțul cu servicii, deficitul comercial constituind doar 14,4 mil. USD, în scădere cu 26,5% comparativ cu p.s.a.p. Exporturile de servicii în S I 2013 au constituit 474,7 mil. USD, în creștere cu 10,7% față de perioada similară a anului precedent, înregistrându-se o dinamică pozitivă pe majoritatea categoriilor de servicii, cu excepția serviciilor de comunicații, de asigurări și a unor servicii guvernamentale. Importurile au evoluat mai lent, în perioada analizată, atât comparativ cu rata de creștere a exporturilor cât și cu evoluția importurilor în perioada ianuarie-iunie 2012. Astfel acestea au sporit cu 9,1%, atingând un nivel de 489,1 mil. USD. Principalele servicii care au făcut obiectul tranzacțiilor comerciale externe au fost serviciile de transport și călătorii cu o pondere de 62,8% din export și 73,5% din import.

O sursă importantă de încasări în contul curent, pe lângă exporturi sunt veniturile obținute din compensarea pentru muncă a rezidenților moldoveni de către nerezidenți și transferurile personale efectuate de peste hotare. Totodată, în perioada ianuarie-iunie 2013 creșterea acestora a temperat semnificativ, cu 37,9 p.p. și, corespunzător, cu 9,9 p.p. față de perioada similară a anului precedent.

Tabelul 4.2. Evoluția comerțului extern cu servicii în semestrul I 2013

	Export			Import			Balanța comercială, mil. USD
	Valoarea nominală, mil. USD	Ritmul de creștere, 2013/2012	Structura, %	Valoarea nominală, mil. USD	Ritmul de creștere, 2013/2012	Structura, %	
Total	474,7	10,7	100,0	489,1	9,1	100,0	-14,4
<i>Transport</i>	189,0	12,0	39,8	199,1	9,7	40,7	-10,1
<i>Călătorii</i>	109,0	16,2	23,0	160,4	5,2	32,8	-51,4
<i>Servicii de comunicații</i>	67,0	-3,4	14,1	20,0	6,6	4,1	47,0
<i>Servicii de construcții</i>	11,8	92,5	2,5	14,1	36,3	2,9	-2,3
<i>Servicii de asigurări</i>	1,2	-3,2	0,3	1,4	-15,2	0,3	-0,2
<i>Servicii financiare</i>	2,7	39,2	0,6	3,4	9,3	0,7	-0,7
<i>Servicii de informatică și informaționale</i>	27,9	13,0	5,9	18,4	10,6	3,8	9,5
<i>Servicii royalty și onorarii pentru licențe</i>	2,6	16,7	0,5	10,9	15,4	2,2	-8,3
<i>Alte servicii de afaceri</i>	46,3	7,3	9,7	36,4	2,9	7,4	9,9
<i>Servicii personale, culturale și de recreare</i>	0,6	1,8	0,1	1,0	21,5	0,2	-0,4
<i>Servicii guvernamentale neincluse în altă parte</i>	17,7	-1,1	3,7	23,9	32,0	4,9	-6,2

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În primele șase luni ale anului, soldul pozitiv al contului financiar a fost în creștere cu 14,9%, față de perioada similară a anului precedent constituind 195,3 mil. USD. Creșterea acestuia s-a produs ca rezultat al reducerii activelor din contul financiar (cu precădere, reducerea numerarului în valută străină deținut de rezidenți și a conturilor curente și la termen ale rezidenților în străinătate, reducerea creanțelor față de partenerii comerciali, precum și reducerea activelor de rezervă), pe de o parte, iar pe de altă parte creșterea pasivelor. Creșterea pasivelor s-a produs din contul unei creșteri relativ bune a influxului net de ISD, în timp ce împrumuturile nete contractate de la nerezidenți s-au redus ca urmare sumei volumului mare de sume rambursate de către agenții economici, inclusiv din sectorul bancar, precum și de către sectorul guvernamental și autoritățile monetare.

Tabelul 4.3. Balanța de plăți – Contul de capital și financiar (prezentare sintetică)

	Valoarea nominală, mil. USD			Ritmul de creștere, %	
	S. I 2011	S. I 2012	S. I 2013	S. I 2012	S. I 2013
<i>A</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Contul de capital și financiar	252,9	154,29	183,8	-39,0	19,1

Tabelul 4.3 – continuare

A	1	2	3	4	5
Contul de capital	-6,9	-15,7	-11,5	128,9	-27,1
<i>Intrări</i>	14,4	7,8	8,7	-46,3	11,6
<i>Ieșiri</i>	-21,3	-23,5	-20,1	10,2	-14,3
Contul financiar	259,8	169,99	195,3	-34,6	14,9
<i>Investiții directe</i>	118,1	74,9	114,7	-36,6	53,1
<i>Investiții de portofoliu</i>	-4,2	9,9	5,6	-338,7	-43,4
<i>Derivate financiare</i>	0,2	-0,1	0,2	-142,1	337,5
<i>Alte investiții</i>	256,9	199,5	66,2	-22,3	-66,8
<i>Active de rezervă</i>	-111,2	-114,2	8,6	2,7	-107,5
Active	-13,95	-159,7	22,1	1045,1	-113,8
ISD	-6,9	-9,4	-8,2	36,4	-12,6
<i>Investiții de portofoliu</i>	-6,6	8,1	-1,1	-222,6	-113,5
<i>Derivate financiare</i>	0	-0,1	-0,03	-	-62,5
<i>Alte investiții</i>	110,7	-44,1	22,8	-139,9	-151,7
<i>Active de rezervă</i>	-111,2	-114,2	8,6	2,7	-107,5
Pasive	273,7	329,7	173,2	20,5	-47,5
ISD	124,96	84,3	122,9	-32,5	45,8
<i>Investiții de portofoliu</i>	2,4	1,9	6,7	-23,9	262,7
<i>Derivate financiare</i>	0,2	0	0,2	-100,0	-
<i>Alte investiții</i>	146,1	243,6	43,4	66,7	-82,2

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Remiterile

În anul curent remitterile au continuat tendința de temperare din anul precedent. În trimestrul I volumul remitterilor efectuate de peste hotare în Republica Moldova au spoit cu 12,3%, iar în trimestrul II cu 8%, temperându-se astfel cu 2,3 p.p. și corespunzător cu 1,8 p.p., comparativ cu aceleași perioade ale anului precedent.

Astfel, în primele șase luni acestea au totalizat 890,1 mil. USD, ceea ce reprezintă o valoare cu 9,9% mai mare, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2012, dar mai puțin cu 10,3% față de semestrul precedent.

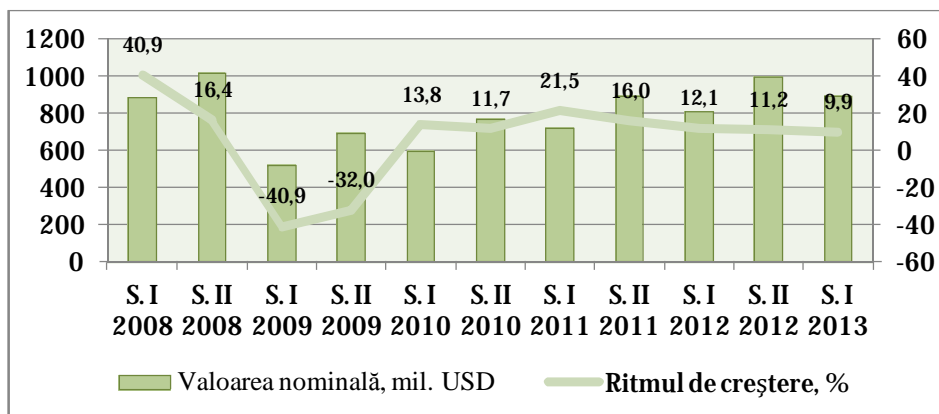

Figura 4.1. Evoluția influxului de remitteri în anii 2012-2013

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Temperarea ritmurilor de creștere ale remitterilor pot fi explicate atât de restabilirea grea a economiilor occidentale, unde rata șomajului a continuat să crească și în acest an, precum și de dinamica acestui flux de mijloace bănești din Federația Rusă, care pare să fie factorul determinant.

Remiterile efectuate din această țară au constituit în prima jumătate a acestui an 534,4 mil. USD, ceea ce reprezintă 60% din totalul transferurilor bănești efectuate în această perioadă, + 0.4 p.p. comparativ cu nivelul înregistrat în semestrul I 2012. Totodată, trebuie de menționat că această poziție este menținută chiar și în condițiile unei temperaturi semnificative a influxului de remiteri în cel puțin ultimii doi ani, evoluțiile sale depășind în același timp dinamica remiterilor realizate din alte state. De menționat că, în primele două trimestre, valoarea adăugată în sectorul construcțiilor în Federația Rusă, în care sunt angajați o parte din emigranții moldoveni a înregistrat o evoluție foarte modestă, după o creștere cu 0,4% în trimestrul I, continuând cu o reducere de 3,9% în perioada următoare. Pe fonul acestor evoluții, dar și în condițiile ultimelor evenimente în relațiile moldo-ruse spre sfârșitul trimestrului III, devin incerte perspectivele de creștere ale acestor influxuri.

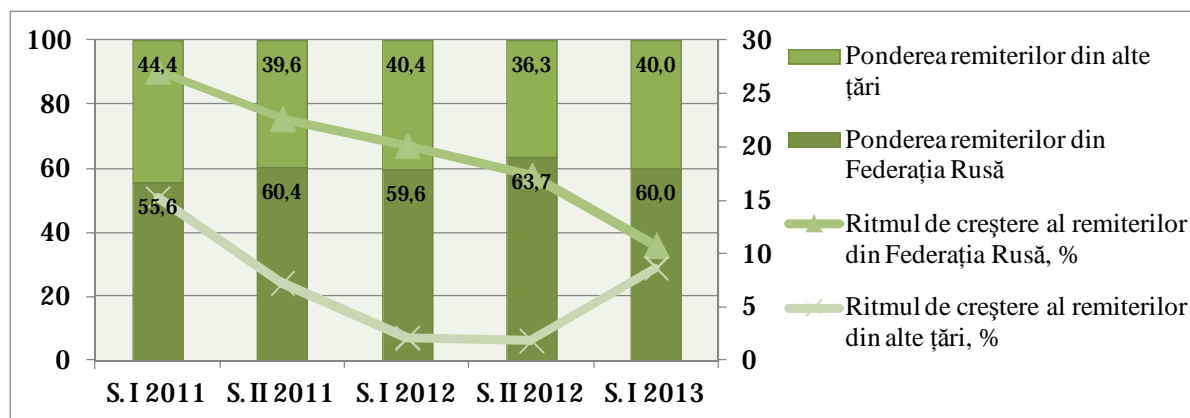

Figura 4.2. Transferurile de mijloace bănești efectuate în Republica Moldova, cu proveniență din Federația Rusă în anii 2011-2013

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Sub aspect al componentelor balanței de plăți ce formează influxurile de remiteri, 55,1% din acestea sunt formate din compensarea pentru muncă și 43,9% din transferurile personale efectuate de nerezidenți – rezidenților. Creșterea cu 9,9% a influxului de remiteri în semestrul I 2013, comparativ cu perioada similară a anului 2012, a fost determinată în mărime de 5,7%, de sporirea veniturilor obținute din compensarea muncii, în timp ce transferurile personale au avut o contribuție mai mică, de 4,1%.

Investițiile Străine Directe

După evoluțiile anului precedent, în care conform datelor actualizate influxurile nete de ISD s-au redus cu 33,5%, datele disponibile pentru prima jumătate a acestui an indică asupra unei reveniri a acestora. Astfel în perioada ianuarie-iunie 2013, volumul ISD nete, efectuate în Republica Moldova a constituit 122,9 mil. USD, ceea ce reprezintă o majorare cu 45,8%, comparativ cu suma investițiilor străine atrase în economia națională în semestrul I 2012. O astfel de dinamică este îmbucurătoare, dar ținând cont de baza joasă de comparație a anului precedent și insuficiența critică de investiții în economia națională, această creștere este mică. Ori, deși, nivelul investițiilor străine directe nete din primul semestru a depășit de aproape două ori valoarea înregistrată în semestrul I al anului precedent, acesta rămâne a fi inferior, comparativ cu S. I 2011. Luând în considerație influxurile realizate de la începutul anului, la sfârșitul primului semestru al anului curent stocul ISD în economia națională a constituit 3445,2 mil. USD.

Sub aspect al structurii investițiilor pe forme de capital – 67,3% din acestea au fost reprezentate de investițiile efectuate în capital social, 10,9% de veniturile reinvestite, iar 21,9% de alte investiții (dintre care 80,8% angajamentele față de investitorii străini). De notat că structura s-a modificat comparativ cu situația atestată în prima jumătate a anului precedent în care creșterea a fost asigurată exclusiv de evoluția investițiilor în capital social, în timp ce veniturile reinvestite

și creditele intragrup au marcat valori negative – (-)0,5 mil. USD și, corespunzător (-)10,8 mil. USD.

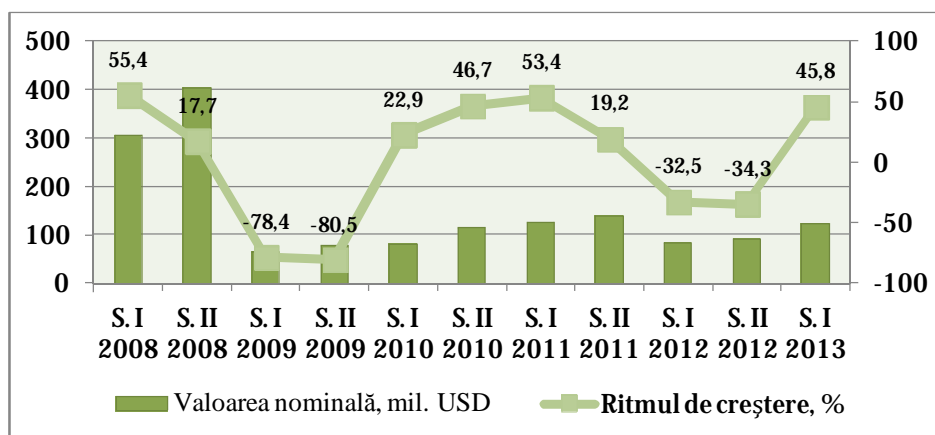

Figura 4.3. Influxul net de ISD în economia Republicii Moldova în anii 2008-2013
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

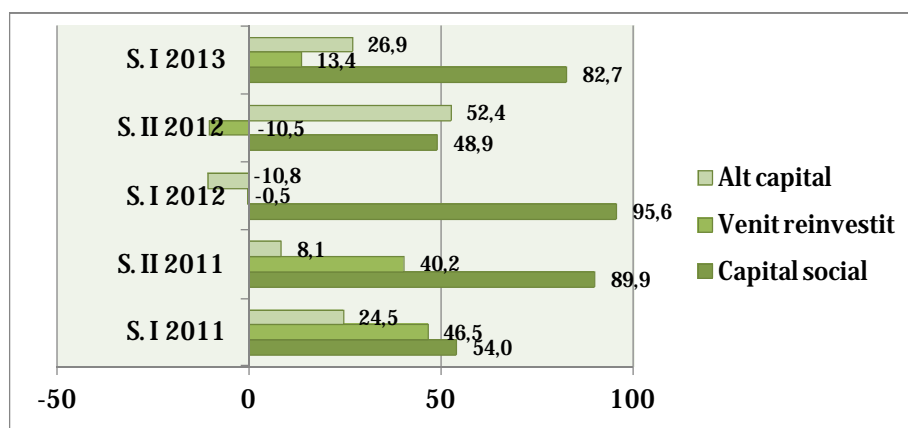

Figura 4.4. Influxul net de ISD pe forme de capital
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În anul curent, investițiile străine în capital social au constituit cea mai semnificativă componentă – 82,7 mil. USD, dar comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent acestea au fost în descreștere cu 13,6%. În schimb, în această perioadă a fost atestată o revenire a investițiilor efectuate din veniturile nedistribuite ale investitorilor străini și a creditelor intragrup contractate.

Perspectivile de creștere ale ISD în economia națională pe termen scurt și mediu, ar putea fi periclitate de un șir de evenimente mai mult sau mai puțin recent produse cum ar fi instabilitatea politică, situațiile produse în sistemul bancar național, transparența procesului de deetatizare a bunurilor publice pe fondul altor constrângeri acute, care ar putea reduce din încrederea investitorilor străini în mediul de afaceri național.

Comerțul exterior

Valoarea totală a tranzacțiilor comerciale cu bunuri efectuate de către agenții rezidenți cu nerezidenții în prima jumătate a anului, indică asupra unei recuperări ușoare. Valoarea totală a comerțului exterior, în această perioadă, a constituit 3716 mil. USD, o creștere cu 6,1%, comparativ cu perioada similară a anului precedent, fiind în ascensiune atât importurile cât și exporturile. Totodată un spor al exporturilor cu ritmuri ce au devansat importurile a permis

menținerea unei creșteri temperate a soldului negativ al balanței comerciale cu bunuri și a presiunii asupra PIB.

Tabelul 4.4. Ritmul de creștere a valorii nominale a comerțului exterior în 2011-2013,%

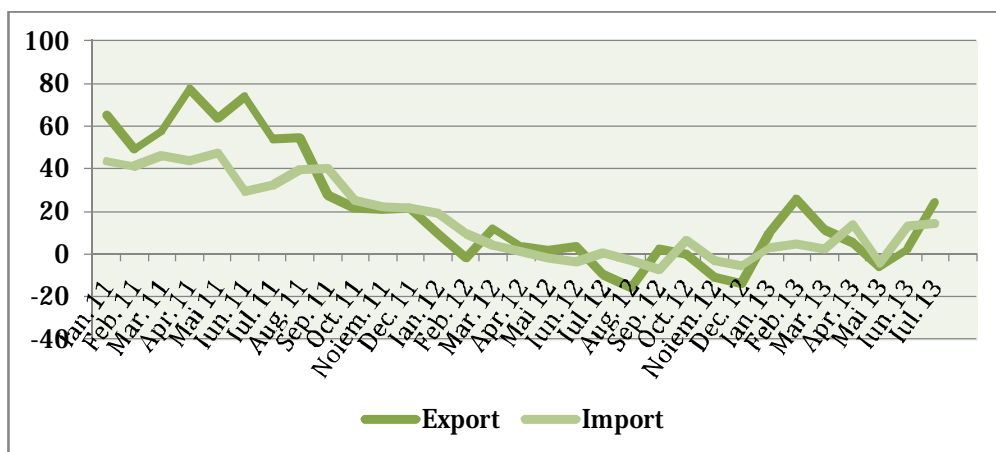
	Export	Import	Balanța comercială
S.I 2011	64.0	41.7	29.0
S.II 2011	30.7	29.3	28.2
S.I 2012	4.6	3.6	2.9
S.II 2012	-8.3	-2.3	2.3
S.I 2013	7.7	5.4	3.8

Figura 4.5. Evoluția valorii nominale semestrială a comerțului exterior în 2011-2013, mil. VSD

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Totodată, evoluțiile comerțului exterior în această perioadă, care mai reflectă, un anumit grad de instabilitate și atmosfera de incertitudine, care s-a instaurat în raporturile economice cu partenerii estici, face nesigură perspectiva de dezvoltare a acestor fluxuri în lunile ce urmează până la sfârșitul anului.

Figura 4.6. Evoluția lunară a comerțului exterior în 2011-2013, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Exporturile

După o decelerare progresivă, care a început în a doua jumătate a anului 2011, în trimestrul IV al anului precedent exporturile au atins punctul său de inflexiune. În prima jumătatea a anului curent, acestea au revenit pe o treaptă de ascensiune, însă dinamica lor, este marcată de o evoluție instabilă.

Tabelul 4.5. Nivelul de volatilitate al exporturilor

	Inuarie-iulie, 2011	Inuarie-iulie, 2012	Inuarie-iulie, 2013
Volatilitatea (calculată în baza devierii standard)	10,3	7,3	11,5

Sursa: Calculat de autorilor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

După o creștere cu 15,4% în trimestrul I, comparativ cu perioada similară a anului precedent, în trimestrul doi creșterea exporturilor a temperat semnificativ, constituind doar 0,4%. Totodată, în prima jumătate a anului au fost exportate bunuri în valoare de 1121,8 mil. USD, ceea ce reprezintă o creștere cu 7,7% față de semestrul I al anului precedent. Luând în considerație dinamica exporturilor din luna iulie (+24%), pentru perioada ianuarie-iulie 2013 am avut o creștere a exporturilor de 9,9%, fiind atins și chiar depășit nivelul prognozat pentru acest an (9,5%). Baza relativ joasă din a doua jumătate a anului 2012 ar permite menținerea nivelului respectiv spre finele anului curent, dar există anumite amenințări în acest sens: embargourile impuse în luna septembrie de către Federația Rusă pentru vinurile și fructele importate din Republica Moldova, dar și restabilirea grea a cererii partenerilor occidentali pentru produsele străine.

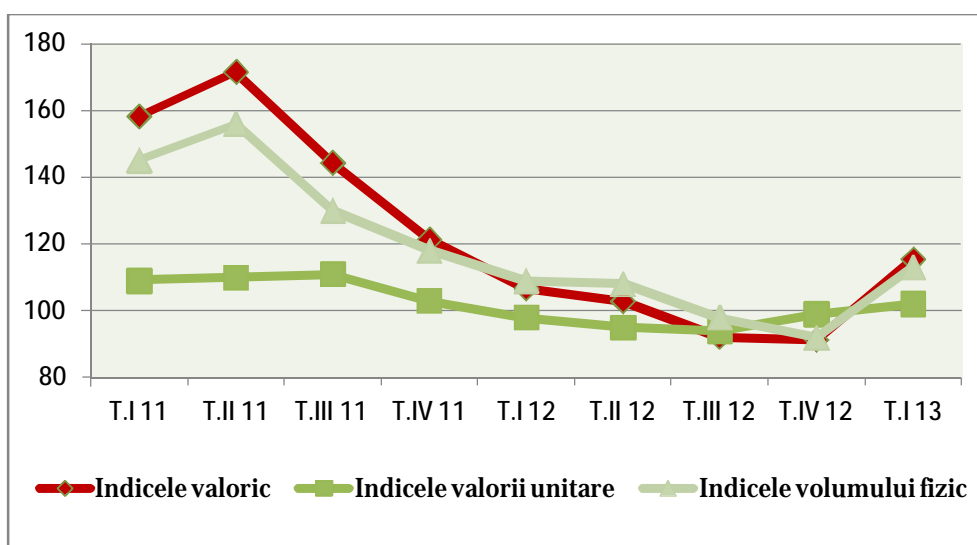

Figura 4.7. Dinamica trimestrială a exporturilor: indicele valoric, al volumului fizic și al valorii unitare, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Din punct de vedere geografic, exporturile sunt dominate de cele două piețe mari UE (45,7%) și CSI (40,5%), însă ponderea acestora s-a modificat ușor – cu -3,1 p.p. și, corespunzător -0,6 p.p., în favoarea grupului altor state. Cu precădere, ca urmare accelerării exporturilor către Turcia (deșeuri și resturi din fontă, semințe de floarea soarelui, îmbrăcăminte, damigene, grâu ș.a.), dar și a altor state – Noua Zeelandă (semințe de floarea soarelui și grâu), Georgia (băuturi alcoolice, damigene, medicamente ș.a.) ș.a, grupul altor țări a marcat o deplasare ascendentă în exportul moldovenesc (+3,7 p.p.), constituind 13,8%.

Sub influența acestor evoluții s-au produs unele modificări și în topul principalilor cinci piețe de export. Acesta a fost părăsit de către Regatul Unit al Marii Britanii, fiind înlocuit cu Turcia, care cu o pondere de 7,7% s-a plasat chiar și înaintea Italiei și a Ucrainei. Totodată, poziția primelor două piețe de export s-a consolidat ușor, deținând 45,5%, cu 0,3 p.p. mai mult față de perioada similară a anului precedent. Tendința a fost determinată, cu precădere de dinamica exporturilor în România, care comparativ cu anul precedent a reluat trendul ascendent, în pofida scăderii cererii acesteia pentru produsele de import f.p.s.a.p.

Deși, cu o contribuție nesemnificativă asupra creșterii volumului total al exporturilor, dat fiind volumul foarte mic livrat, cele mai dinamice 5 piețe în această perioadă au fost – Mexic (alte articole din materiale plastice), Indonezia (articole de transport sau de ambalare din materiale plastice), Coreea de Sud (vin, alte articole aeriene ș.a.), Vietnam (medicamente), Congo (diode, tranzistori, alte dispozitive similare cu semiconductori, anvelope pneumatice, uleiuri de petrol ș.a.).

Un impact negativ asupra creșterii exporturilor l-a avut contractarea livrărilor pe anumite piețe, în special: Italia (-35,8%; uleiuri din semințe de floarea soarelui – (-)37 mil. USD, articole și accesorii de îmbrăcăminte tricotate și netricotate, medicamente – (-)465 mii. USD, vin de struguri (-)47 mii. USD), Irak (-59,6%; alte fructe cu coajă, proaspete sau uscate – (-)11,2 mil. USD); Kazahstan (-33%; vin și must de struguri – (-)831 mii. USD, alte băuturi fermentate – (-)728,7 mii. USD, miere naturală – (-)73 mii. USD, carne de bovine și cal – (-)60 mii. USD, diverse fructe și legume în formă proaspătă, de ex. tomate, castraveți, citrice ș.a, alte produse alimentare etc.). În ansamblu, scăderea livrărilor spre aceste destinații au produs o scădere a exporturilor cu 59,5 mil. USD, gradul de influență fiind de -5,7%.

Tabelul 4.6. Structura geografică a exporturilor în semestrul I, 2012-2013,%

	Valoarea nominală, mil. USD		Ritmul de creștere,%		Gradul de influență,%		Ponderea în total,%	
	S.I 2012	S.I 2013	S.I 2012	S.I 2013	S.I 2012	S.I 2013	S.I 2012	S.I 2013
A	1	2	3	4	5	6	7	8
Total	1041,7	1121,7	4,6	7,7	4,6	7,7	100	100
Grupe de țări								
CSI	428,3	454,7	10,2	6,2	4,0	2,5	41,1	40,5
UE	508,0	512,7	2,9	0,9	1,4	0,5	48,8	45,7
Alte țări	105,3	154,3	-6,8	46,5	-0,8	4,7	10,1	13,8
Top 5 piețe de export								
Federația Rusă	300,9	322,1	14,7	7,0	3,9	2,0	28,9	28,7
România	169,6	188,4	-1,7	11,1	-0,3	1,8	16,3	16,8
Turcia	26,3	86,7	-39,0	229,2	-1,7	5,8	2,5	7,7
Italia	120,2	77,1	22,2	-35,8	2,2	-4,1	11,5	6,9
Ucraina	59,6	66,5	-7,6	11,5	-0,5	0,7	5,7	5,9
Top 5 piețe de export care au contribuit cel mai mult la creșterea exporturilor								
Turcia	26,3	86,7	-39,0	229,2	-1,7	5,8	2,5	7,7
Federația Rusă	300,9	322,1	14,7	7,0	3,9	2,0	28,9	28,7
România	169,6	188,4	-1,7	11,1	-0,3	1,8	16,3	16,8
Germania	33,4	48,6	-34,3	45,4	-1,8	1,5	3,2	4,3
Grecia	6,9	15,6	-51,3	124,2	-0,7	0,8	0,7	1,4
Top 5 cele mai dinamice piețe								
Mexic	0,001	0,01	0,0	1066,7	0,0	0,0	0,0	0,0

Tabelul 4.6 – continuare

A	1	2	3	4	5	6	7	8
Indonezia	0,04	0,32	156,2	720,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Coreea de Sud	0,02	0,15	-61,5	607,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Vietnam	0,15	0,94	119,1	526,7	0,0	0,1	0,0	0,1
Congo	0,02	0,11	-61,5	449,3	0,0	0,0	0,0	0,0

Sursa: Conform datelor datelor Biroului Național de Statistică.

Sub aspect al structurii sale pe grupe mari de produse, exporturile nu au suferit modificări esențiale. Ponderea cea mai mare, care a rămas nemodificată, față de perioada similară a anului precedent au deținut-o produsele manufacturate, urmate de produsele agroalimentare, care și-au redus puțin din cota sa în favoarea materiilor brute necomestibile și combustibililor într-o măsură mai mică.

Produsele manufacturate au constituit în prima jumătate a anului 56,6% din total exporturi, care pe fonul unei creșteri moderate, nu a cauzat modificări în ponderea deținută. Efectele dinamicii relativ bune a unor produse, au fost amortizate de tendința negativă a altor bunuri, mai mult sau mai puțin tradiționale exportului moldovenesc.

Produsele care au cunoscut cea mai bună dinamică și corespunzător au influențat cel mai mult creșterea exporturilor de produse manufacturate au fost:

- articolele prelucrate din metale, din care 84,6% fiind exportate în spațiul CSI;
- produse farmaceutice, dintre care 47,991 mil. USD sunt reprezentate de medicamente. 93% din medicamentele exportate sunt livrate pe piețele estice, dintre care 77% în Federația Rusă, 5% în Ucraina, 3,9% în Uzbekistan, 3,4% în Belarus. De menționat că, în această perioadă, exportul de medicamente a cunoscut o creștere semnificativă atât pe piețele tradiționale din est cu excepția Ucrainei, cât și în alte țări exclusiv UE – Georgia, Vietnam, Turcia;
- mașini și aparate electrice și părți ale acestora, dintre care fibrele, cablurile și alte conductoare electrice constituie 106,3 mil. USD și sunt exportate în proporție de 91,3% în UE.

În același timp, s-a înregistrat o scădere pe o serie de alte linii de produse exportate, atât în UE cât și CSI:

- fire, țesături și articole textile exportate în proporție de 73,8% în țările CSI;
- încălțăminte și îmbrăcăminte, dintre care 66,5% și 82,4% exportate în țările UE. Anume contractarea cererii pe aceste piețe a determinat exportul acestei categorii de produse;
- diverse mașini și aparate specializate pentru industrii specifice, exportate preponderent în țările CSI – 60,37%, în mare parte în Federația Rusă. În ianuarie-iunie exportul acestor produse a constituit 8,3 mil. USD, în scădere cu 22,3% în perioada similară a anului precedent.

Produsele agroalimentare în prima jumătate a anului și-au redus din cota deținută în valoarea totală a exporturilor, fapt cauzat preponderent de reducerea exporturilor de uleiuri de origine vegetală și animală, dar și animaliere. În același timp, a sporit ușor ponderea produselor agricole de ordin vegetal de la 16,4% la 16,6%, precum și alimentare de la 16,3% la 18,3%. Sub aspect geografic, exporturile de produse agroalimentare au sporit cu un ritm de 41,5% spre alte țări exclusiv CSI și UE, în timp ce în CSI sporul a fost unul moderat de 2%, iar în UE chiar s-au redus cu 12,7%.

Exporturile de uleiuri vegetale și de origine animalieră, care au ajuns să fie un produs cu o pondere relativ semnificativă în anii precedenți, în primele 6 luni ale anului curent au cunoscut o

scădere drastică. Circa 98,6% sau 15,5 mil. USD din exporturile de uleiuri de natură animală și vegetală sunt orientate spre piețele vestice, dintre care 14,3 mil USD uleiuri de semințe de floarea soarelui. Exporturile de ulei pe această destinație s-au redus cu 73,3 p.p., în fond ca urmare contractării livrărilor de ulei de semințe de floarea soarelui în Italia cu 37,2 mil. USD (de la 40,6 la 3,4 mil. USD), în România cu 3,9 mil. USD (de la 5,5 la 1,6 mil. USD). În Portugalia s-au redus la 0 de la 2,2 mil. USD în p.s. a anului precedent, precum și în alte țări. Livrările în străinătate de ulei de floarea soarelui au sporit în Grecia cu 7,8 mil. USD, dar creșterea a fost prea mică pentru a compensa pierderile produse în urma reducerii exporturilor pe alte destinații. Aceste tendințe ar putea fi explicate de revenirea încă slabă a cererii de pe principalele piețe de export al acestui produs, dar și de performanțele modeste ale industriei de uleiuri în perioada analizată. În ianuarie-iunie 2013, producția industrială de uleiuri și grăsimi vegetale și animale s-a redus, comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 90,7%. De menționat că, deși, în anul precedent am avut o creștere cu 8% a suprafețelor însămânțate cu floarea soarelui, recolta globală a fost în scădere cu 31%.

Totodată, acest fapt nu a împiedicat creșterea exportului semințelor de floarea soarelui în formă brută, care s-a plasat printre produsele cu cea mai mare contribuție la creșterea exporturilor produselor de origine vegetală, dar și în ansamblu. Volumul semințelor de floarea soarelui exportat în perioada respectivă a sporit cu 52,6 mii tone, constituind astfel 115,7 mii tone cu o valoare de 76,9 mil. USD (39,2% din producția globală de floarea soarelui în anul precedent). Acestea au fost, preponderent exportate în Turcia (40%), Ucraina (20%), Noua Zeelandă (16%) și Marea Britanie.

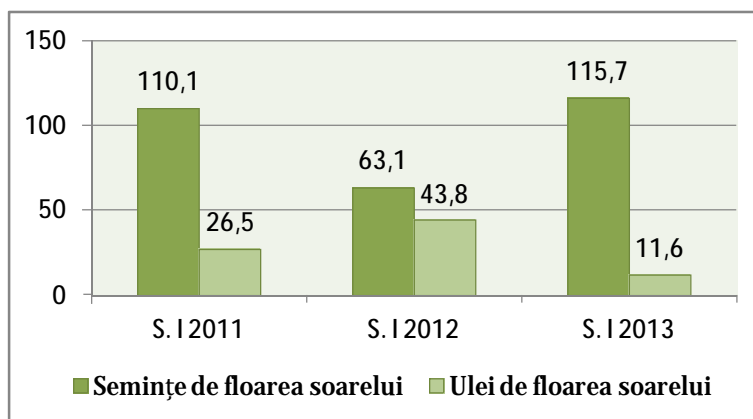

Figura 4.8. Exportul semințelor de floarea soarelui în formă naturală și prelucrată, mii tone

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Un indicator bun este exportul produselor agricole sub formă prelucrată, o creștere semnificativă în acest sens fiind înregistrată pentru:

- Exporturile de sucuri din fructe care au constituit 26,8 mil. USD, în creștere de 3,6 ori față de perioada similară a anului precedent. Principala piață de desfacere a sucurilor moldovenesti de fructe o reprezintă țările UE, dar după o creștere de mai mult de 5 ori în primul semestru, în special în Germania și Polonia, cota acestora a sporit de la 58,3% S.I 2012 la 90% în anul curent. În același timp, exporturile în Uniunea Vamală Rusia-Kazahstan-Belarus s-au redus de la 21,7% la 3,7%;
- Exporturile de vinuri din struguri au sporit pe toate trei destinații principale: CSI – 20,2%, UE – 43,9% și alte țări cu 5,6%. De menționat că, în anul curent exporturile de vinuri în cel din urmă grup a sporit mult mai modest, comparativ cu creșterea înregistrată în S.I 2012, în special, ca urmare reducerii cererii Chinei pentru acest produs.

În acest context, merită a fi menționat că odată cu creșterea sucurilor din fructe s-a înregistrat o scădere a livrărilor acestora în formă proaspătă, contractându-se într-o măsură mai mare exportul de fructe cu coajă în Irak, în special nucile, de struguri și alte fructe în formă proaspătă în Federația Rusă.

Tabelul 4.7. Structura exporturilor pe grupe de produse, %

	Valoarea nominală, S.I 2013, mil USD	Structura,%		Ritmul de creștere		Gradul de influență,%	
		S.I 2012	S.I 2013	S.I 2012	S.I 2013	S.I 2012	S.I 2013
Total	1121,775	100,0	100,0	4,6	7,7	4,6	7,7
Produse agroalimentare	418,0	39,5	37,3	7,8	1,6	3,0	0,6
<i>Băuturi alcoolice și fără alcool</i>	121,7	9,1	10,8	31,0	28,2	2,3	2,6
<i>Semințe și fructe oleaginoase</i>	80,2	4,9	7,1	-41,6	57,1	-3,6	2,8
<i>Fructe comestibile și nuci</i>	53,1	5,1	4,7	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Uleiuri</i>	15,7	5,6	1,4	54,1	-73,0	2,0	-4,1
Combustibili	10,9	0,5	1,0	-54,6	118,0	-0,6	0,6
Materii brute necomestibile	58,4	3,4	5,2	-46,6	63,4	-3,1	2,2
Produse manufacturate	634,5	56,6	56,6	10,0	7,6	5,4	4,3
<i>Îmbrăcăminte și accesorii</i>	124,2	12,3	11,1	-2,5	-3,0	-0,3	-0,4
<i>Mașini și aparate electrice, părți ale acestora</i>	119,1	9,3	10,6	26,7	23,2	2,0	2,2
<i>Mobilă și părțile ei</i>	49,5	4,3	4,4	21,0	10,6	0,8	0,5
<i>Produse farmaceutice</i>	48,5	3,7	4,3	21,3	26,5	0,7	1,0
<i>Articole prelucrate din metale</i>	38,7	1,1	3,4	-9,4	241,9	-0,1	2,6
<i>Fire, țesături, articole textile</i>	37,7	4,5	3,4	63,4	-19,5	1,8	-0,9

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Pe lângă produsele susmenționate, deși dețin o pondere mică în export, în semestrul I au sporit semnificativ față de perioada similară a anului precedent livrările de minereuri metalifere și deșeuri de metale în Turcia și de combustibili, cu precădere păcură și gaz de sondă în Bulgaria, în valoarea de 5,2 mil. USD și 2,1 mil. USD.

Pe categorii de produse, cel mai mult au influențat creșterea exporturilor: *semințele și fructele oleaginoase; băuturile alcoolice, fără alcool și oțeturi; fontă, fier și oțel; articolele diverse din metale comune; mașinile, aparatele și echipamentele electrice și părți ale acestora; preparatele din legume, fructe; produsele farmaceutice*. Pe de altă parte, reținerea dinamicii acestora a fost cauzată preponderent de scăderea următoarelor produse: *grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală; fructe comestibile și nuci; reziduuri și deșeuri ale industriei alimentare, nutrețuri pentru animale; încălțăminte; articole și accesorii de îmbrăcăminte ș.a.*

În acest context, menționăm că unele din tendințele exporturilor caracterizează dezvoltarea exporturilor moldovenești din contul produselor cu o valoare adăugată relativ joasă: reexporturi, produse fabricate în baza schemelor de producere în lohn, sporirea produselor agricole brute din contul livrării acestora în formă prelucrată. Acestea reprezintă amenințări pe termen lung, inclusiv dependența puternică de partenerii externi.

Importurile

Spre deosebire de exporturi, importurile par să aibă o evoluție mult mai stabilă – urmând printr-o fază de restabilire, treptată, dar sigură. Este favorabil, în acest sens, contextul internațional,

țările dezvoltate reflectând o revigorare a exporturilor, dar și gradul de diversificare al importurilor, care îl fac mai puțin vulnerabil la diverse șocuri.

Datele disponibile pentru trimestrul întâi indică o creștere a importurilor impulsionată mai cu seamă de sporirea volumului fizic importat. Astfel, după o creștere cu 3,2% în T.I 2013 și cu 7,5% în T.II, pentru prima jumătate a anului importurile au însumat 2594,2 mil. USD sau cu 5,4% mai mult comparativ cu perioada similară a anului precedent. Tendințele de accelerare în a doua jumătate a anului ar putea fi influențate pe de o parte de dinamica descendentă a prețurilor mondiale, atât pentru produsele energetice, cât și neenergetice, dar și de fragilitatea cererii externe pentru produsele care fac obiectul reexporturilor. Previziunile de creștere ale economiei rusești în anul 2013 au fost revăzute în sens descrescător, iar aproximativ 60% din exporturile moldovenești spre această destinație în anul 2012 au fost reprezentate de reexporturi.

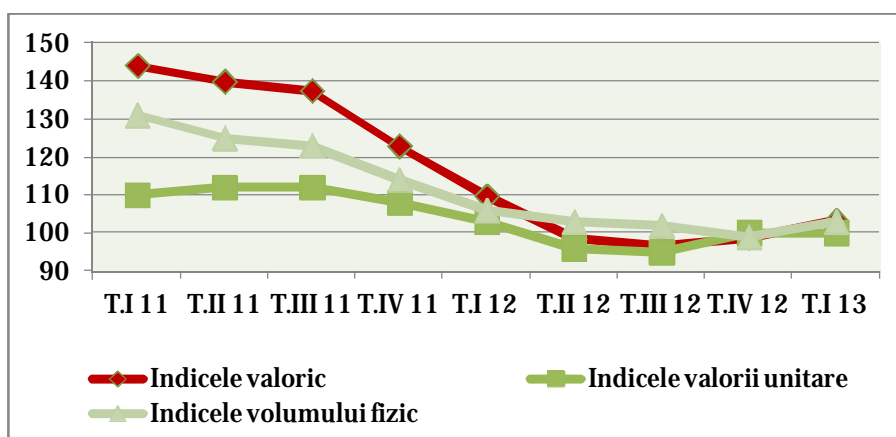

Figura 4.9. Dinamica trimestrială a importurilor: indicele valoric, al volumului fizic și al valorii unitare, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În prima jumătate a anului creșterea importurilor a fost influențată cu precădere de livrările parvenite din UE și grupul altor țări. Totodată, importurile din CSI au sporit cu un ritm moderat de 1,5%. Ca urmare acestor tendințe s-a redus ponderea țărilor CSI în total importuri, sporind în schimb cota grupului altor state.

Tabelul 4.8. Structura geografică a importurilor în semestrul I, 2012-2013, %

	Valoarea nominală, mil. USD		Ritmul de creștere, %		Gradul de influență, %		Ponderea în total, %	
	S.I 2012	S.I 2013	S.I 2012	S.I 2013	S.I 2012	S.I 2013	S.I 2012	S.I 2013
A	1	2	3	4	5	6	7	8
Total	2460,7	2594,2	3,6	5,4	3,6	5,4	100	100,0
Grupe de țări								
CSI	798,8	810,5	2,7	1,5	0,9	0,5	32,5	31,2
UE	1065,4	1142,8	0,9	7,3	0,4	3,1	43,3	44,1
Alte țări	596,5	640,9	10,4	7,4	2,4	1,8	24,2	24,7
Top 5 țări de origine a importurilor								
Federația Rusa	417,1	387,9	8,3	-7,0	1,4	-1,2	17,0	15,0
Romania	266,9	313,3	0,8	17,4	0,1	1,9	10,8	12,1
Turcia	271,3	305,6	-5,5	12,6	-0,7	1,4	11,0	11,8
Italia	187,0	223,3	8,1	19,4	0,6	1,5	7,6	8,6
Ucraina	185,7	189,2	10,7	1,9	0,8	0,1	7,5	7,3

Tabelul 4.8 – continuare

A	1	2	3	4	5	6	7	8
Top 5 țări de origine care au contribuit cel mai mult la creșterea importurilor								
România	266,9	313,3	0,8	17,4	0,1	1,9	10,8	12,1
China	187,0	223,3	8,1	19,4	0,6	1,5	7,6	8,6
Ucraina	271,3	305,6	-5,5	12,6	-0,7	1,4	11,0	11,8
Austria	50,5	63,9	16,3	26,4	0,3	0,5	2,1	2,5
Bulgaria	31,7	43,3	11,1	36,7	0,1	0,5	1,3	1,7
Top 5 cele mai dinamice piețe								
Tadjikistan	0,00	0,00	0,0	2300,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Arabia Saudita	0,01	0,07	-87,1	760,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Malta	0,01	0,04	-93,7	321,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Mexic	0,93	3,72	-9,2	301,9	0,0	0,1	0,0	0,1
Hong Kong, RAS a Chinei	0,52	1,89	-51,0	262,8	0,0	0,1	0,0	0,1

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Cea mai mare contribuție asupra creșterii importurilor au avut-o sporirea livrărilor din România, China, Ucraina, Austria și Bulgaria, care au determinat o creștere de 5,8%. Dar au marcat o creștere bună și importurile din Bulgaria (+36%), Japonia (+28%), Finlanda (+24%) ș.a. O dinamică înaltă au înregistrat și importurile de pe alte piețe mai puțin tradiționale – Arabia Saudită, Malta, Mexic (pește congelat, banane, distilate de vin), Hong Kong (aparate telefonice, suporturi pentru înregistrarea sunetului) ș.a., însă, volumul foarte mic nu a influențat în mod special valoarea totală a importurilor.

Contrar acestor tendințe, un trend descendent l-au avut importurile din Federația Rusă și o serie de țări europene Germania, Italia, Polonia, Regatul unit al Marii Britanii, Olanda, Spania, Grecia, Israel ș.a.

Tabelul 4.9. Structura importurilor pe grupe de produse,%

	Valoarea nominală în S.I 2013, mil. USD	Structura,%		Ritmul de creștere,%		Gradul de influență,%	
		S.I 2012	S.I 2013	S.I 2012	S.I 2013	S.I 2012	S.I 2013
Total	2594,3	100,0	100,0	3,6	5,4	3,6	5,4
Produse agroalimentare	368,5	13,2	14,2	4,8	13,2	0,6	1,7
Produse brute necomestibile	50,6	1,9	1,9	-5,8	10,3	-0,1	0,2
Combustibili	592,4	23,9	22,8	11,0	0,8	2,5	0,2
Produse manufacturate	1582,8	61,0	61,0	1,1	5,4	0,7	3,3

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Ca și în cazul exporturilor, dată fiind ponderea înaltă a produselor manufacturate în total importuri, acestea au avut cea mai mare contribuție la creșterea importurilor. Totodată, ritmul redus de creștere a menținut cota acestui grup de produse neschimbată. Au sporit în special importurile de diverse mașini, aparate electrice și părți ale acestora și îmbrăcăminte, care sunt destinate inclusiv prelucrării pe teritoriul Republicii Moldova și ulterior exportului; importurile de produse medicinale, o parte din care sunt reexportate ș.a. În același timp, s-a redus importul de fire țesături și articole textile, vehicule rutiere, construcții prefabricate, mașini și aparate specializate pentru industrii specifice ș.a.

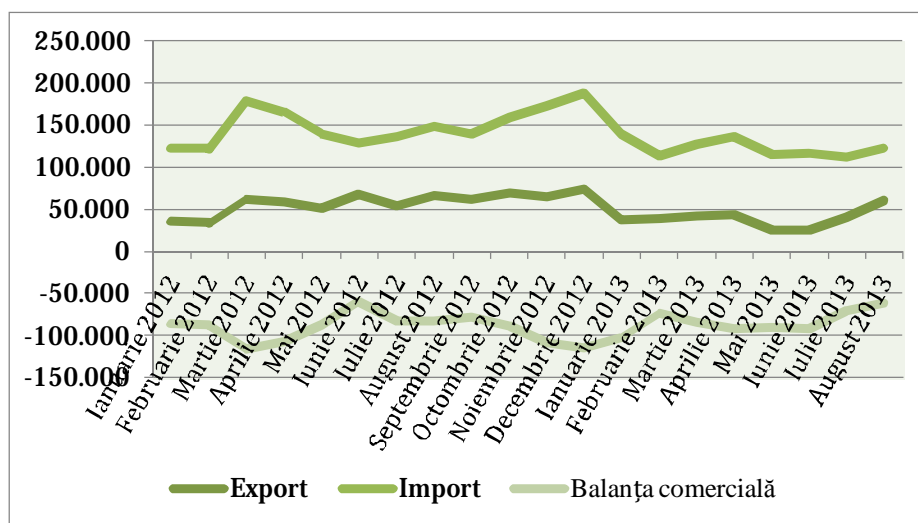
La fel a rămas nemodificată și ponderea produselor brute necomestibile, în pofida unei creșteri cu 10,3%, ca urmare sporirii achizițiilor de materii brute de origine vegetală și animală, uleiuri esențiale, îngrășăminte chimice.

În condițiile în care importurile de combustibili au sporit cu un ritm moderat de 0,8%, fapt ce, a condiționat reducerea ponderii sale în total importuri cu 1,1 p.p., și creșterea mai mult sau mai puțin modestă a produselor manufacturate și de materii brute necomestibile, importurile de produse alimentare au sporit cu un ritm de 13,2%, fiind preponderent influențate de dinamica achizițiilor de: zahăr și preparate pe bază de zahăr, fructe și legume, băuturi, produse lactate și ouă de păsări, uleiuri și grăsimi de origine animalieră și vegetală, semințe și fructe oleaginoase ș.a.

Evoluția comerțului exterior al Regiunii din partea stîngă a Nistrului

În perioada ianuarie-august a anului curent comerțul exterior al regiunii din partea stîngă a Nistrului a constituit 1293,8 mil. USD, înregistrînd o scădere cu 17,4% față de perioada similară a anului precedent. Au marcat o reducere vizibilă atât importurile cît și exporturile, care au condiționat o scădere a deficitului balanței comerciale cu 6,4%, constituind în perioada analizată 667,95 mil. USD.

Exporturile au cifrat în perioada ianuarie-august a anului curent 312,9 mil. USD, ceea ce reprezintă 73,4% din valoarea înregistrată în perioada corespunzătoare a anului trecut. Evoluția exporturilor a început să marcheze ritmuri negative din luna martie, care au continuat pînă în august.

Figura 4.10. Valoarea comerțului exterior a regiunii din partea stîngă a Nistrului, mii. USD

Sursa: Conform datelor Comitetului de stat vamal al regiunii din partea stîngă a Nistrului.

Evoluția negativă a exporturilor din perioada respectivă a fost determinată de reducerea puternică a livrărilor pe principalele piețe de export – Republica Moldova (-13,5%), Federația Rusă (-29,2%), Ucraina (-45%), România (-73,6). De menționat că, exporturile regiunii din partea stîngă a Nistrului sunt concentrate pe 4 piețe principale: Republica Moldova, Federația Rusă, Italia și Ucraina, unde sunt concentrate 78,8% din total livrări externe.

Ponderea cea mai înaltă în export a avut-o combustibilul de 27%. Scăderea exportului acestui produs cu 32,7%, a influențat descreșterea exporturilor totale cu -9,7%. La fel o influență negativă a avut-o și scăderea exporturilor de metale cu 77,6%. În același timp, exportul materialelor și produselor textile și-a menținut tendința pozitivă.

Tabelul 4.10. Structura și dinamica exporturilor și a importurilor pe destinații/origini geografice în ianuarie-august 2013 f.p.s., %

Țara	Export			Țara	Import		
	Struc-tura	Ritmul de creștere	Gradul de influență		Struc-tura	Ritmul de creștere	Gradul de influență
Total	100,0	-26,6	-26,6	Total	100,0	-13,9	-13,9
Republica Moldova	42,1	-13,5	-4,8	Federația Rusă	42,1	-31,1	-16,3
Federația Rusă	19,4	-29,2	-5,9	Ucraina	18,1	36,3	4,1
Italia	10,4	-2,7	-0,2	Belarus	7,0	3,8	0,2
Ucraina	6,9	-45,0	-4,1	Germania	5,8	7,0	0,3
Germania	6,3	8,1	0,3	Republica Moldova	3,5	-59,7	-4,4
România	5,1	-73,6	-10,5	Italia	3,0	38,9	0,7
Franța	1,3	226,3	0,7	Polonia	2,1	10,0	0,2
Serbia	1,2	71,0	0,4	Uzbekistan	1,9	122,9	0,9
Slovacia	0,8	58,0	0,2	China	1,7	2,8	0,0
Polonia	0,8	-68,3	-1,3	Letonia	1,6	17,8	0,2

Sursa: Conform datelor Comitetului de stat vamal al regiunii din partea stîngă a Nistrului.

Tabelul 4.11. Structura și dinamica exporturilor și a importurilor pe grupe de produse în ianuarie-august 2013 f.p.s., %

Produsul	Export			Țara	Import		
	Structura	Ritmul de creștere	Gradul de influență		Structura	Ritmul de creștere	Gradul de influență
Total	100,0	-26,6	-26,6	Total	100,0	-13,9	-13,9
Combustibili	27,3	-32,7	-9,7	Combustibili	46,2	-26,5	-14,3
Produse agroalimentare	16,7	43,7	3,7	Articole ale industriei constructoare de mașini	13,1	25,3	2,3
Încălțăminte	9,7	20,9	1,2	Produse agroalimentare	12,3	1,6	0,2
Articole textile	9,0	10,8	0,6	Produse chimice	6,8	15,3	0,8
Metale și articole din acestea	8,9	-77,6	-22,7	Metale și articole din acestea	5,3	-50,0	-4,5
Materiale textile	7,7	63,1	2,2	Produse textile	4,6	5,0	0,2
Articole ale industriei constructoare de mașini	6,8	5,1	0,2	Produse farmaceutice	1,7	20,1	0,2
Produse minerale	6,0	-18,1	-1,0	Lemn și articolele din celuloză	1,4	2,9	0,0
Îmbrăcăminte	3,3	-44,3	-1,9	Piele, lînă și produse din acestea	0,9	11,0	0,1
Produse chimice	2,9	20,8	0,4	Articole din ceramică	0,4	-9,1	0,0

Sursa: Conform datelor Comitetului de stat vamal al regiunii din partea stîngă a Nistrului.

Importurile, în primele 8 luni ale anului, 2013, au cifrat 980,9 mil. USD, fiind în scădere cu 13,9% comparativ cu perioada similară a anului precedent. De menționat că, dacă 42% din exporturile

acestei regiuni sunt orientate spre Republica Moldova, atunci tot același procent din importuri provin din Federația Rusă. De fapt, 67,2% din importuri provin din 3 țări din spațiul CSI – Federația Rusă, Ucraina și Belarus. În același timp achizițiile din Republica Moldova nu au reprezentat decât 3,5%. De facto, anume evoluțiile în importul din Republica Moldova și Federația Rusă au influențat cel mai mult scăderea importurilor regiunii din partea stîngă a Nistrului. Ca și în cazul exporturilor, combustibilii care dețin cea mai mare pondere în importuri au avut și cel mai negativ impact asupra acestora. La fel și importul de metale a cunoscut o scădere vizibilă.

Tendințe și politici în principalele țări-parteneri economici ai Republicii Moldova

În ciuda resimțirii unei ameliorări a condițiilor economice și financiare pe plan internațional, economia mondială continuă să se extindă într-un ritm lent în prima jumătate a anului 2013. De la începutul anului, prognozele Fondului Monetar Internațional pentru anul 2013 au fost revăzute în scădere de două ori – cu câte 0,2 p.p. în aprilie și în iulie.

Tabelul 4.12. Creșterea producției mondiale, 2012-2014, variația procentuală anuală

	Creșterea PIB,%			Modificarea față de prognozele lunii aprilie 2013	
	2012	2013	2014	2013	2014
Mondial	3,1	3,1	3,8	-0,2	-0,2
Țările dezvoltate	1,2	1,2	2,1	-0,1	-0,2
<i>SUA</i>	2,2	1,7	2,7	-0,2	-0,2
<i>Japonia</i>	1,9	2,0	1,2	0,5	-0,3
<i>UE</i>	-0,2	-0,1	1,2	-0,1	-0,1
Economiile emergente și în curs de dezvoltare	4,9	5,0	5,4	-0,3	-0,3
<i>China</i>	7,8	7,8	7,7	-0,3	-0,6
<i>India</i>	3,2	5,6	6,3	-0,2	-0,1
<i>Brazilia</i>	0,9	2,5	3,2	-0,5	-0,8
CSI	3,4	2,8	3,6	-0,6	-0,4
<i>Federația Rusă</i>	3,4	2,5	3,3	-0,9	-0,5

Sursa: Conform datelor FMI¹.

În prima jumătate a anului, urmând tendințele din anul precedent multe țări emergente au manifestat încă semne de încetinire, fiind afectate de cererea externă încă slabă, reducerea prețurilor produselor de bază, creșterea temperată a influxurilor de finanțări externe etc.

Totodată, tendințele în economiile dezvoltate în trimestrul doi conferă o notă de optimism privind evoluțiile din a doua jumătate a anului curent. Mai multe regiuni, sunt susceptibile de a avea un moderat avânt în condițiile revenirii treptate a cererii și creșterii înclinației spre investiții, stimulând producția și reducerea presiunilor pe piața muncii. În același timp, creșterea este încă una foarte fragilă, iar cererea externă a acestora se recuperează foarte greu.

Conform estimărilor efectuate de către OMC în septembrie, comerțul exterior în acest an va cunoaște o evoluție mai temperată decât prognozele anterioare, anticipându-se o creștere a volumului cu 2,5% contra nivelul de 3,3% prognozat în luna aprilie. Riscul cel mai mare provine din partea recuperării greoaie a cererii economiilor dezvoltate pentru produsele provenite din

¹World economic outlook update: Growing pains. IMF: July 2013 PRESS RELEASES (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2013/update/02/pdf/0713.pdf>);

import și, corespunzător, o evoluție modestă a exporturilor atât din țările în curs de dezvoltare cât și dezvoltate¹.

Tabelul 4.13. Tendințe în comerțul internațional cu bunuri
(%, față de perioada similară a anului precedent)

	Export				Import			
	T.III 2012	T.IV 2012	T.I 2013	T.II 2013	T.III 2012	T.IV 2012	T.I 2013	T.II 2013
Mondial	-4,1	0,7	0,3	0,9	-3,3	1,0	-0,4	0,9
America de Nord	0,2	2,6	0,0	1,5	0,0	1,6	-1,9	-0,3
<i>SUA</i>	1,1	2,8	0,5	1,6	0,0	0,7	-2,6	-1,2
America Centrală și de Sud	-6,7	-1,2	-6,7	2,1	-2,6	2,8	3,9	5,0
Europa	-7,8	-1,2	-0,1	4,2	-9,6	-2,1	-3,3	0,3
<i>Turcia</i>	14,1	11,5	4,8	-2,0	-3,8	0,7	5,0	9,1
UE (27)	-8,1	-1,7	0,2	4,6	-9,9	-2,3	-3,7	-0,3
<i>Germania</i>	-8,1	-2,5	-0,7	2,6	-11,7	-4,5	-2,9	2,1
<i>Italia</i>	-9,4	0,1	-0,2	1,9	-17,0	-8,1	-6,8	-4,7
<i>România</i>	-14,3	-4,4	5,5	9,4	-12,4	-6,5	-0,3	-2,3
Intra EU(27)	-11,0	-2,7	-2,2	2,0	-11,0	-2,7	-2,2	2,0
Extra EU(27)	-3,1	0,1	4,5	9,0	-8,1	-1,7	-6,1	-3,8
CSI	-4,0	-3,6	-4,8	-5,7	5,4	2,8	2,2	-0,4
<i>Federația Rusă</i>	-3,5	-3,2	-4,7	-3,6	2,5	2,8	5,2	2,5
<i>Ucraina</i>	0,2	-4,3	-1,5	-9,8	1,2	-3,2	-6,2	-21,9
Africa²	-7,9	-2,4	-7,3	-5,3	-0,9	4,3	0,8	-2,2
Orientul Mijlociu³	-5,7	-3,1	-11,9	-8,1	2,1	1,4	-2,9	1,6
Asia	-2,0	2,9	4,8	0,1	0,2	3,0	2,6	1,2
<i>China</i>	4,4	9,4	18,3	3,8	1,4	2,9	8,6	5,0
<i>India</i>	-10,2	-0,4	3,5	-2,6	-0,9	7,4	1,6	6,1
<i>Japonia</i>	-9,1	-9,8	-13,1	-13,0	-0,8	-4,1	-7,2	-10,3
<i>Coreea</i>	-5,7	-0,5	0,4	0,8	-6,9	-1,1	-3,0	-2,7
<i>Singapore</i>	-5,9	-0,1	-6,8	1,1	-3,1	4,9	-7,4	-2,8

Sursa: Conform datelor oferite de OMC.

Conform datelor FMI, în condițiile redresării ofertei pe fondul unei cereri încă foarte fragile, prețurile internaționale pentru mărfuri s-au redus în perioada decembrie 2012 - iunie 2013 cu 2,0 p.p. (comparativ cu luna decembrie)⁴.

Recolta relativ bună din acest an, a condiționat o reducere a prețurilor la produsele alimentare cu 3 p.p., care se presupune că vor continua să se reducă și în a doua jumătate a anului. La fel s-au redus prețurile la metale cu 12 p.p., un factor important în acest sens fiind considerat cererea, temperarea creșterii economice în China, care va influența nemijlocit investițiile acesteia în proiecte de infrastructură. Prețurile la produsele energetice au evoluat în jos 2 p.p., dat fiind cererea încă relativ redusă. Totodată, riscurile de producție generate de situația incertă în țările producătoare de petrol au determinat o creștere a prețurilor pentru acest produs, care a început în trimestrul II.

¹ WTO sees gradual recovery in coming months despite cut in trade forecasts. WTO: September 2013 PRESS RELEASES (http://www.wto.org/english/news_e/pres13_e/pr694_e.pdf)

² Algeria, Egipt, Kenia, Mauritius, Morocco, Nigeria, Africa de Sud, Tanzania, Tunisia

³ Bahrain, Iran, Israel, Jordan, Kuwait, Lebanon, Arabia Saudita

⁴ Commodity Market Monthly. IMF. July 12, 2013

(<http://www.imf.org/external/np/res/commod/pdf/monthly/072013.pdf>)

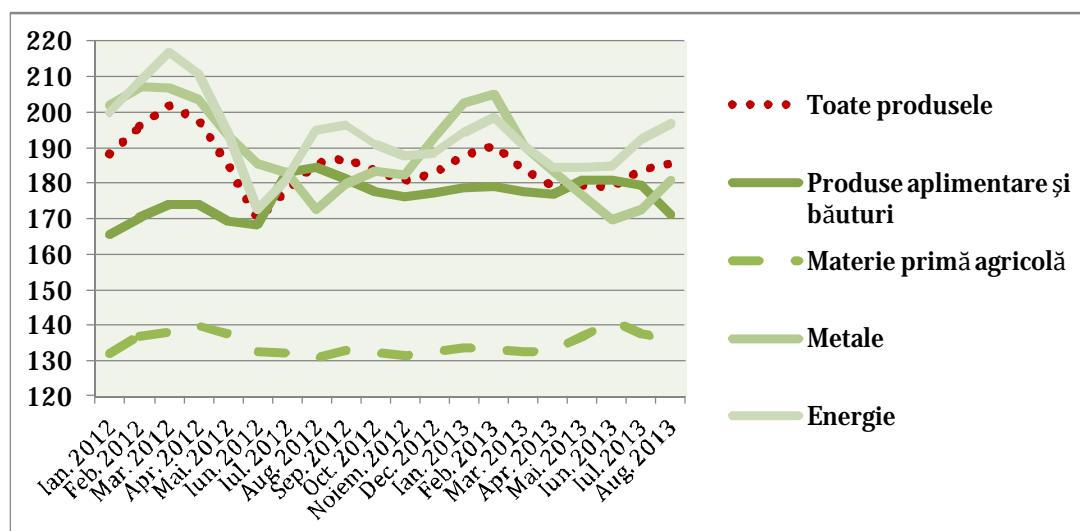

Figura 4.11. Evoluția prețurilor mondiale, indicii prețurilor 2005=100

Sursa: Conform datelor FMI.

Statele Unite ale Americii

În pofida procesului de consolidare bugetară și a evoluțiilor pe plan extern economia SUA a crescut în prima jumătate a anului curent, dar ritmul a fost unul temperat comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Conform datelor OECD, ritmul de creștere al volumului PIB (măsurat în baza seriei de date desezonalizate), a accelerat în trimestrul doi comparativ cu perioada precedentă, susținută cu precădere de creșterea exporturilor și a investițiilor fixe nerezidențiale, dar și o ușoară modificare pozitivă a formării brute a capitalului și a consumului privat în pofida unei scăderi a cheltuielilor publice. Redresarea temperată a consumului s-a reflectat în reducerea importurilor, dar și în creșterea moderată a indicilor prețurilor de consum. Totodată, situația pe piața muncii se ameliorează indicând asupra revigorării mediului de afaceri.

Tabelul 4.14. Tendințe de dezvoltare a principalilor parteneri economici ai Republicii Moldova (% față de aceeași perioadă a anului precedent)

Țara/ indicatorul	PIB		IPC		Export		Import		Rata șomajului	
	T. I	T. II	T. I	T. II	T. I	T. II	T. I	T. II	T. I	T. II
SUA	1,3	1,6	1,7	1,4	0,5	1,6	-2,6	-1,2	7,7	7,5
UE	-0,7	-0,2	2,0	1,6	0,2	4,6	-3,7	-0,3	10,9	10,9
România	2,2	1,2	4,8	4,4	5,5	9,4	-0,3	-2,3	7,1	7,4
Turcia	3,4	4,0	7,2	7,0	4,8	-2,0	5,0	9,1	8,4	8,6
Rusia	1,6	1,2	7,1	7,2	-4,7	-3,6	5,2	2,5	5,8	5,4
Ucraina	-1,1	-1,3	-0,5	-0,4	-1,5	-9,8	-6,2	-21,9	8,0	7,5

Sursa: Conform statisticilor naționale ale SUA, României, CSI, Federației Ruse, Ucrainei, Eurostat, OECD, OMC.

Notă: Rata șomajului în trimestrul II reprezintă valoarea la sf. T II pentru perioada cumulată de la începutul anului; Creșterea PIB în SUA este indicată în baza datelor ajustate sezonier.

Uniunea Europeană

Recesiunea în UE a continuat și în prima jumătate a anului curent. Totodată, evoluțiile din ultimul trimestru indică asupra unei stabilizări treptate. Deși, atât în trimestrul I, cât și în trimestrul II, PIB-ul UE a continuat să descrească comparativ cu perioadele similare ale anului 2012, în trimestrul II a fost înregistrată o ușoară creștere comparativ cu perioada precedentă. Cererea internă se redresează foarte greu, întârziind restabilirea capacităților interne de producție. Investițiile se reduc, iar rata șomajului a fost în creștere sporind în prima jumătate a anului, cu 0,9 p.p. și, corespunzător, 0,7 p.p. comparativ cu trimestrul I și II al anului precedent. Totodată efectele contractării cererii interne asupra producției interne, au fost parțial compensate de cererea externă în creștere din partea altor state și de reducerea importurilor.

Sub aspect geografic, în timp ce în unele țări declinul în primele două trimestre a fost unul semnificativ, superior – 1% – Cipru, Grecia, Italia, Portugalia, Olanda, alte țări s-au dovedit a fi relativ imune, cel mai relevant în acest sens este exemplul țărilor Baltice. Totodată pe un trend pozitiv a revenit Franța în T II, comparativ cu perioada similară a anului 2012, iar altele cum ar fi Polonia și Marea Britanie și-au accelerat ritmurile de creștere.

Rata șomajului în zona euro, ajustată sezonier, a fost de 12,1% în trimestrul II, în timp ce în EU28 aceasta a fost de 11,0%. Printre statele membre UE, cele mai mici rate ale șomajului au fost înregistrate în Austria (4,8%), Germania (5,3%) și Luxemburg (5,7%), iar cea mai mare în Grecia (27,6%) și Spania (26,3%).

România

România, este una dintre economiile UE care pare să fi depășit perioada cea mai grea cauzată de criza din spațiul UE. În primul trimestru al acestui an, PIB al României a sporit față de perioada similară din anul precedent 2,2%, evoluția fiind determinată în parte de cererea externă, care a impulsionat industria prelucrătoare. Mediul de afaceri este încă, totuși, incert, fapt dovedit de cererea redusă pentru importuri și rata șomajului în creștere. După o descreștere a ratei șomajului de la 7,3% la începutul anului la 6,7% la finele anului 2012, pe parcursul anului aceasta a sporit din nou pînă la 7,4% în trimestrul II. La fel se atestă o continuare a tendinței de deteriorare a portofoliilor de credite și a situației fragile a finanțelor publice, cheltuielile bugetare sporind mai rapid ca veniturile.

Volumul PIB-ului în trimestrul II, 2013 a fost, mai mare cu 0,5% comparativ cu trimestrul I 2013 (ajustate sezonier). Față de același trimestru din anul 2012, PIB-ul a înregistrat o creștere cu 1,5% - seria brută și cu 1,4% - seria ajustată sezonier. Astfel, în primele șase luni ale anului PIB-ul a crescut, comparativ cu semestrul I 2012, cu 1,8%, atât pe serie brută cât și pe serie ajustată sezonier.

Federația Rusă

Urmând tendința de la sfârșitul anului 2011, creșterea economiei Ruse a continuat să se contracteze și în acest an. PIB-ul a înregistrat o creștere de 1,6% și 1,2% în primele două trimestre ale anului comparativ cu perioadele similare în 2012. De menționat că în aceleași trimestre ale anului precedent creșterea a fost de 4,8% și, corespunzător, 4,3%.

Mediul de afaceri în economia rusă în prima jumătate a anului 2013 a fost determinată, în special, de slăbirea cererii externe pentru produsele rusești, care au afectat imediat sectorul de producere. Problemele din acest sector, și, nemijlocit, reducerea cheltuielilor guvernamentale au condiționat și reducerea cererii interne. Situația incertă a influențat negativ investițiile în capital fix, care s-au redus în trimestrul II, 2013 cu 2,5% comparativ cu aceeași perioadă anului 2012, iar formarea brută de capital cu 9,9%.

IPC în perioada ianuarie-iunie 2013 a constituit 103,5% față de 103,2% în perioada similară a anului precedent, în expresie anuală în iunie 2013 inflația a atins nivelul de 106,9% față de 104,3% în perioada respectivă a anului 2012, iar prețurile la mărfurile alimentare au crescut cu ritmuri devansatoare. Indexarea tarifelor reglementate la serviciile comunale în a doua jumătate a anului 2013 va condiționa, ca și în anul 2012, încetinirea cifrei de afaceri în comerțul detailist.

Cu toate acestea, rata șomajului s-a plasat în trimestrul II la un nivel relativ mic de 5,4%, fiind în scădere față de trimestru I cu 0,4 p.p., totodată în creștere cu 0,1 p.p. comparativ cu T.I anul precedent.

Ucraina

În anul 2013 economia Ucrainei a intrat în recesiune, căderea PIB-ului continuând pe parcursul ultimelor două trimestre ale anului precedent. Lipsa stimulentei pentru restabilirea ritmurilor de creștere ale PIB-ului țării, poate fi explicat și de procesul lung de recesiune în zona euro, dar și de temperarea ritmurilor de creștere economică în Federația Rusă. Ca urmare acțiunii tuturor factorilor nefavorabili, majoritatea organizațiilor internaționale și-au revăzut prognozele de creștere ale PIB-ului Ucrainei pentru anul 2013 în descreștere. Astfel, în primele două trimestre, volumul PIB s-a redus cu -1,1% și, respectiv, -1,3% comparativ cu perioadele similare ale anului precedent.

Capitolul V

MEDIUL DE AFACERI

Activitatea businessului. Numărul întreprinderilor înregistrate: clasificarea potrivit formelor organizațional-juridice. Conform datelor Camerei Înregistrării de Stat, la data de 01.09.2013 Registrul de stat conținea informații despre 163 562 persoane juridice și întreprinzători individuali. La 01.09.2013 în comparație cu 01.09.2012, numărul întreprinderilor în Registru a crescut cu 963 sau cu 0,6%.

La data de 01.09.2013, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, nu s-au produs modificări esențiale în ponderea întreprinderilor înregistrate în Registru după forma organizațional-juridică. Ponderea majoritară este deținută de societățile cu răspundere limitată (51%), majorându-se cu 2 p.p. și întreprinderile individuale (40%), diminuându-se cu 1 p.p. față de perioada similară a anului precedent. Ponderea societăților pe acțiuni constituie 3%. Ponderea întreprinderilor de stat și municipale în Registru de stat reprezintă 1%.

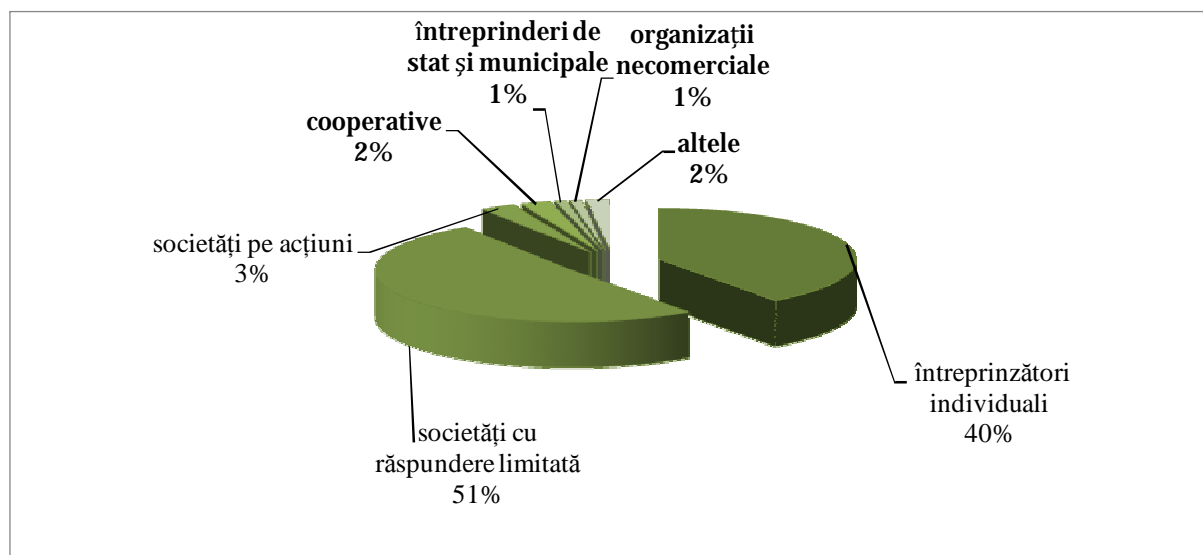

Figura 5.1. Întreprinderile înregistrate după forma organizațional - juridică, la data de 01.09.2013

Sursa: Conform datelor Camerei Înregistrării de Stat.

Dinamica întreprinderilor înregistrate și radiate în I semestru 2012- 2013

Numărul întreprinderilor înregistrate de Camera Înregistrării de Stat a crescut nesemnificativ în trimestrul al II-lea 2013, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, indicele constituind 100,6%. În prima jumătate a anului 2013, numărul întreprinderilor înregistrate de Camera Înregistrării de Stat a crescut comparativ cu perioada similară a anului precedent, indicele constituind 101,5%. Astfel, potrivit Camerei Înregistrării de Stat, în Registrul de stat, în perioada ianuarie-iunie 2013 au fost trecute 3306 de întreprinderi.

Numărul întreprinderilor radiate de Camera Înregistrării de Stat s-a diminuat semnificativ în trimestrul al II-lea 2013, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, indicele constituind 87,9%.

În semestrul I 2013 numărul întreprinderilor radiate a constituit 1368 de unități sau cu 15,1% mai puțin decât în aceeași perioadă a anului precedent.

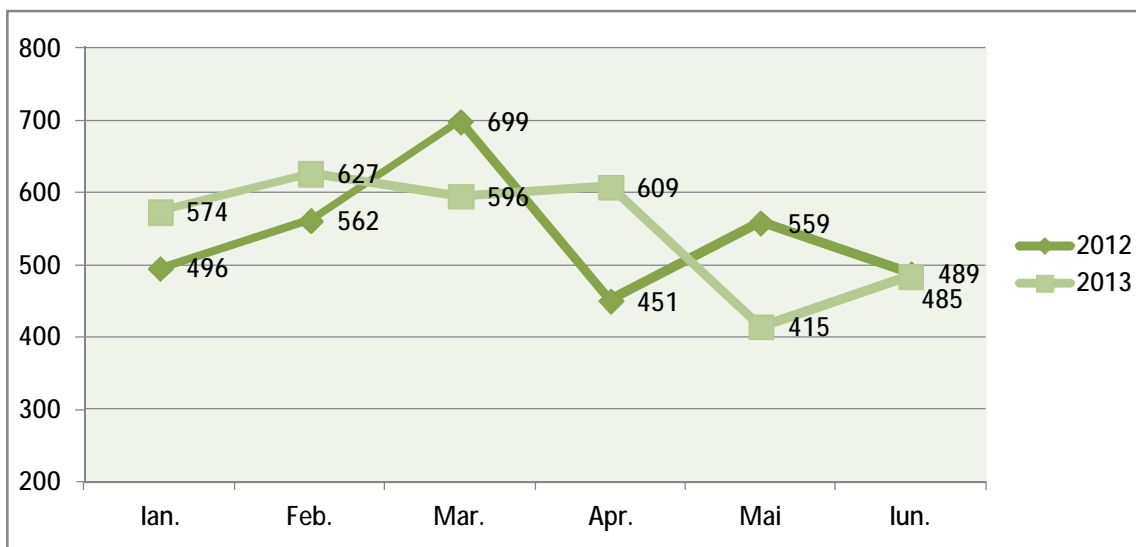

Figura 5.2. Evoluția numărului de întreprinderi înregistrate în semestrul I 2012 – 2013, un.

Sursa: Conform datelor Camerei Înregistrării de Stat.

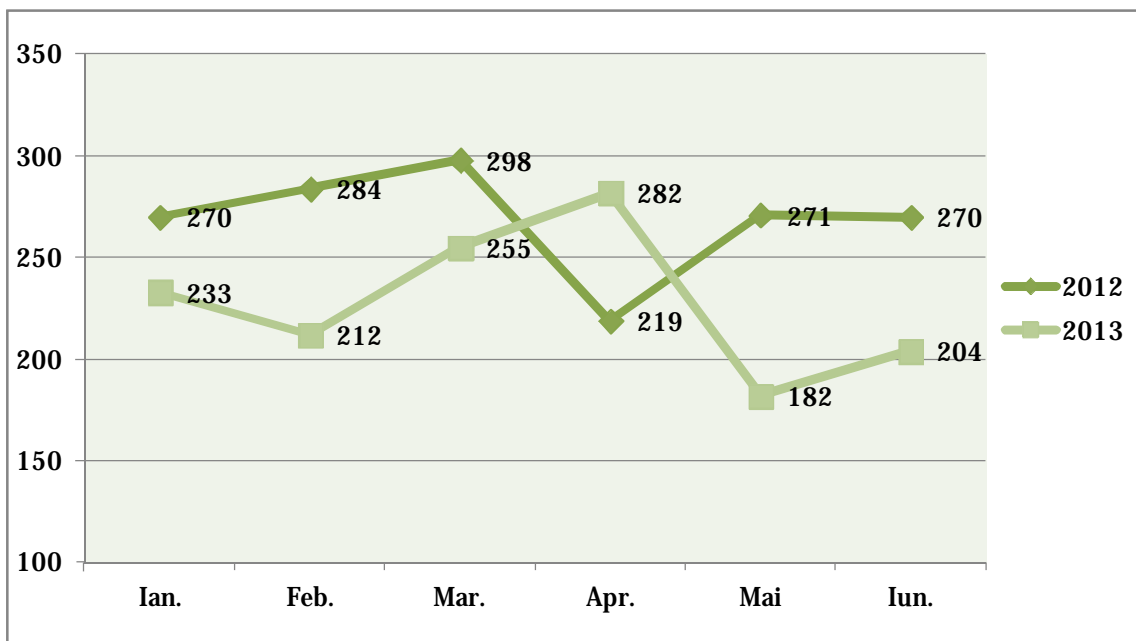

Figura 5.3. Evoluția numărului de întreprinderi radiate în semestrul I 2012 – 2013, un.

Sursa: Conform datelor Camerei Înregistrării de Stat.

Indicatorul calculat, care caracterizează creșterea netă/micșorarea numărului întreprinderilor (înregistrate, minus radiate), arată că în semestrul I 2012-2013 a avut loc o creștere netă a numărului de întreprinderi, indicele constituind 117,9%.

Tabelul 5.1. Dinamica întreprinderilor înregistrate și radiate în semestrul I 2012-2013

Anii/luna	Creșterea netă/ micșorarea	
	Numărul, unit. (Întreprinderi înregistrate – întreprinderi radiate)	Indice,%
A	1	2
Semestrul I 2012	1644	
Semestrul I 2013	1938	117,9

Tabelul 5.1 – continuare

A	1	2
inclusiv:		
Ianuarie	341	150,9
Februarie	415	149,3
Martie	341	85
Aprilie	327	140,9
Mai	233	80,9
Iunie	281	128,3

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Camerei Înregistrării de Stat.

Indicatorii de dezvoltare a întreprinderilor în anul 2012

Potrivit datelor BNS, în perioada 2011-2012 remarcăm o creștere nesemnificativă, dar constantă a numărului de întreprinderi: de la 48,5 la 50,7 mii de întreprinderi, indicele constituind 104,4%.

Numărul mediu de salariați la întreprinderi, conform datelor BNS, în perioada 2011-2012, a înregistrat, spre deosebire de anii precedenți, o tendință de creștere (indicele constituind 101,9%).

Tabelul 5.2. Dinamica principalilor indicatori ai activității întreprinderilor în perioada 2010-2012

Indicatori	2010	2011	2012
Numărul întreprinderilor, mii un.	46,7	48,5	50,7
<i>Indici, %</i>	<i>104,6</i>	<i>103,9</i>	<i>104,4</i>
Numărul mediu de salariați, mii pers.	526,2	510,2	519,9
<i>Indici, %</i>	<i>97,6</i>	<i>97,0</i>	<i>101,9</i>
Venituri de vânzări, mil. MDL	177503,2	207676,8	211759
<i>Indici, %</i>	<i>121,2</i>	<i>117,0</i>	<i>102,0</i>

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Biroului Național de Statistică.

În sectorul IMM, în perioada 2011-2012, la fel s-a înregistrat o tendință de creștere a numărului de salariați (indicele constituind 102,0%). Grupul de întreprinderi mijlocii, dimpotrivă, a înregistrat în perioada dată o micșorare a numărului mediu de salariați (indicele constituind 96,1%).

În această perioadă, se remarcă o ușoară scădere a numărului mediu de salariați din sectorul IMM în următoarele sectoare ale economiei (cu 4,3% în sectorul agricol față de a. 2011; cu 1,3% – în industria prelucrătoare, 3,8% – în energie electrică, gaze, ape, etc.). Pe de altă parte, s-a înregistrat o majorare semnificativă a numărului mediu de angajați în IMM-urile din așa sectoare ca: hoteluri și restaurante (o creștere cu 17,1% față de a. 2011), sănătate și asistență socială (majorare cu 15,5%), construcții (o creștere cu 3,3%).

Situația la nivelul anului 2012 este ilustrată în reprezentarea grafică (Fig. 5.4) și scoate în evidență o serie de tendințe și legături semnificative în structura numărului de angajați în sectorul IMM pe clase de mărime și principalele sectoare de activitate.

Astfel, se evidențiază că:

- greutatea specifică a angajaților în comerț se corelează negativ cu clasa de mărime, respectiv ponderea celor care activează în acest sector crește pe măsură ce întreprinderile sunt mai mici, ajungând la 45% în cazul micro întreprinderilor;

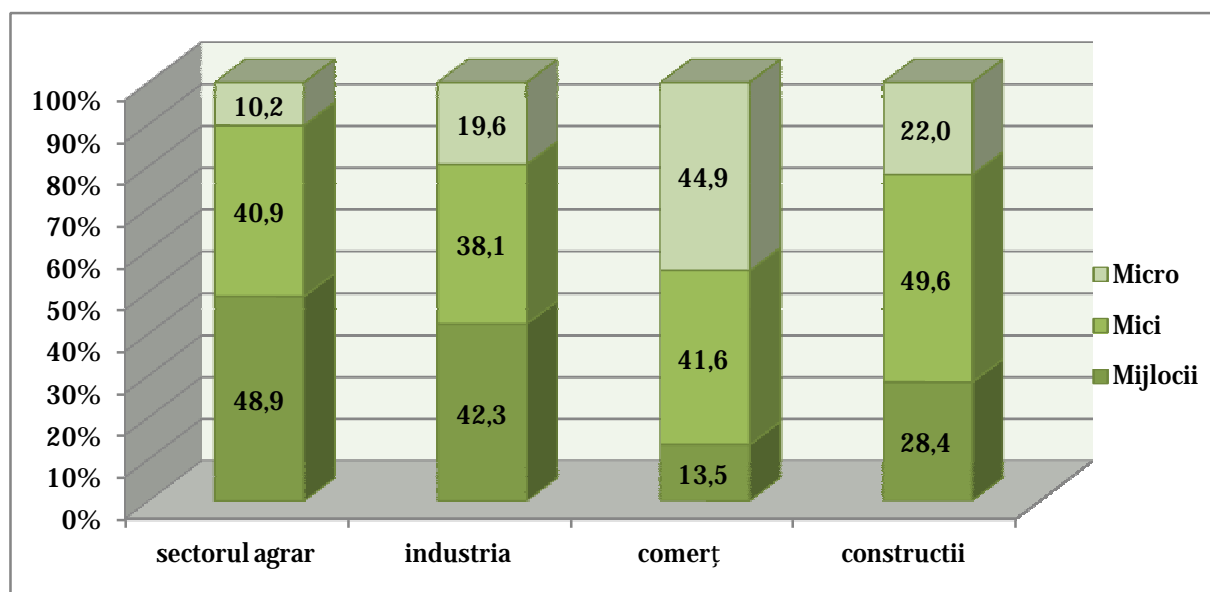

Figura 5.4. Structura numărului de angajați în sectorul IMM pe clase de mărime și principalele sectoare de activitate în a. 2012 (%)

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

- tendința este opusă cu referire la numărul de angajați din industrie, care crește simțitor odată cu dimensiunea companiei, respectiv de la 19,6% la micro întreprinderi ajungând la 42,3% la întreprinderile mijlocii;
- în sectorul agricol, la fel ca și în sectorul industrial numărul de angajați crește o dată cu mărimea întreprinderii.

Numărul mediu de angajați în sectorul IMM este 6,1 persoane per companie, iar pentru întreprinderile micro, indicatorul dat este de 2,4.

Tabelul 5.3. Distribuția numărului de întreprinderi active și rata de angajare în funcție de dimensiune, 2012

Dimensiunea	Numărul întreprinderilor	Ponderea întreprinderilor (%)	Numărul angajaților	Ponderea angajaților (%)	Dimensiunea medie a firmei
Micro	38 336	77,5	90 432	30,1	2,4
Mici	9 570	19,4	122 214	40,7	12,8
Mijlocii	1 538	3,1	87 577	29,2	56,9
IMM	49 444	97,6	300 223	57,7	6,1
Mari	1 237	2,4	219 659	42,3	177,6
Total	50 681	100	519 882	100	10,3

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Biroului Național de Statistică.

În anul 2012, cifra de afaceri globală era astfel distribuită după clasa de mărime a întreprinderilor: 65,5% în întreprinderile mari, 11,8% în întreprinderile mijlocii, 18,1% în întreprinderile mici și 4,6% din valoare revenea micro întreprinderilor.

În anul 2012 se atestă o majorare nesemnificativă a veniturilor în sectoarele economiei (cifra de afaceri majorându-se cu 2,0% față de a. 2011). În perioada 2011-2012, cea mai mare majorare a venitului din vânzări au înregistrat-o sectoarele: hoteluri și restaurante (cu 14,2%), energie electrică, termică, gaze și ape (11,8%), industria prelucrătoare (6,6%). O micșorare a cifrei de afaceri în perioada 2011-2012, s-a atestat în sectoarele: agrar (diminuare cu 12,6%), construcții (o diminuare cu 7,7%), transporturi și comunicații (o micșorare cu 2,3%).

Sectorul întreprinderilor mici și mijlocii reprezintă 97,6% din total întreprinderi, angajează aproximativ 57,7 la sută din salariați, și a generat 34,5% din veniturile sectorului formal în a.2012.

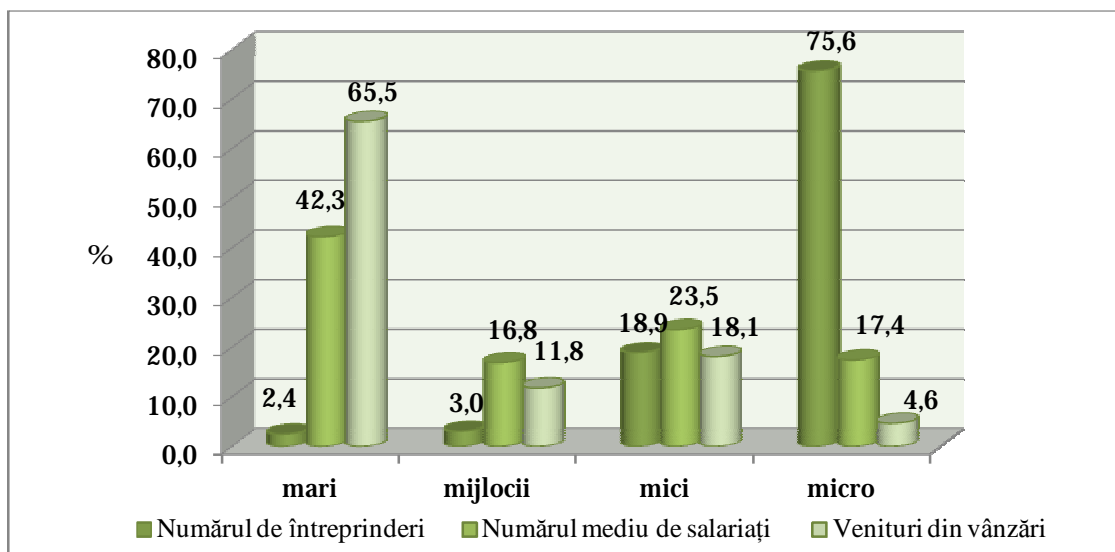

Figura 5.6. Structura veniturii din vânzări, numărului mediu de salariați și numărului de întreprinderi după dimensiunea întreprinderii, 2012

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Potrivit datelor BNS în a. 2012, 52,7% din IMM-uri au activat în pierdere, ceea ce constituie cu 5,9 p.p. mai mult față de anul precedent. În aspect sectorial, ponderea cea mai mare a IMM-urilor care au suferit pierderi sunt din sectorul industrial (57,6%), hoteluri și restaurante (66,6%) și comerț (55,9%).

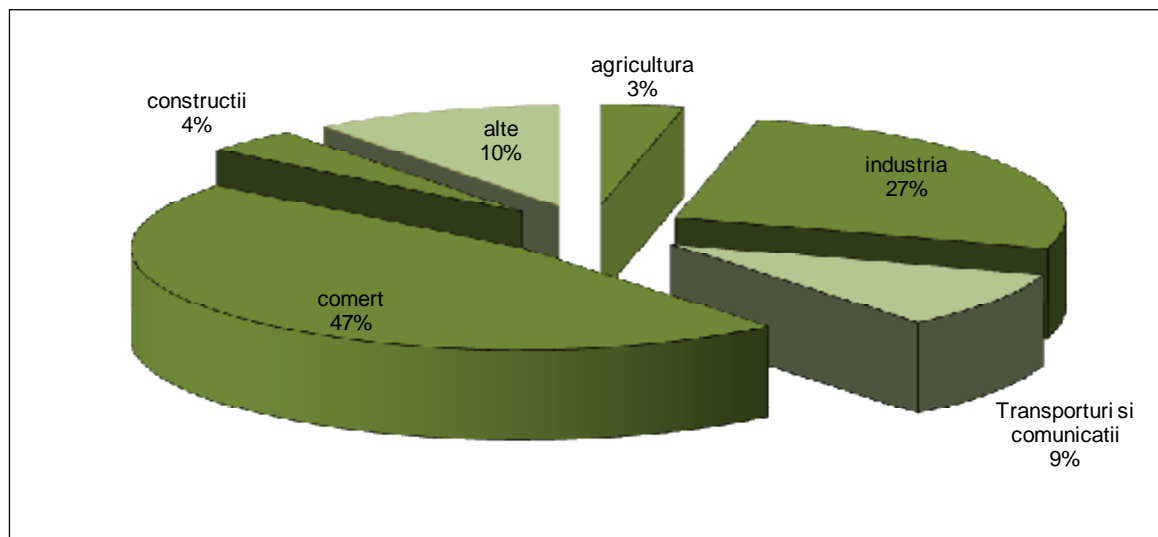

Figura 5.5. Distribuția cifrei de afaceri a întreprinderilor, pe sectoare economice de activitate, în anul 2012 (%)

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Conform informațiilor cuprinse în fig. 5.5, care se referă la structura cifrei de afaceri pe sectoare principale de activitate, în anul 2012 participarea întreprinderilor din diferite sectoare se distribuie în ordinea importanței, astfel:

- întreprinderile din comerț au contribuit majoritar la realizarea cifrei de afaceri, în proporție de 47%, fiind în scădere față de anul precedent cu 0,4 p.p.
- întreprinderile din sectorul industrial au contribuit cu 27% la formarea cifrei de afaceri în anul 2012, fiind în creștere față de anul precedent cu 1,6 p.p.

Potrivit datelor Biroului Național de Statistică în ianuarie-iunie 2013 s-a înregistrat o creștere cu doar 2,4% (în prețuri comparabile) a venitului din vânzări la întreprinderile cu genul principal de activitate comerțul cu amănuntul¹ față de aceeași perioadă a anului 2012. În semestrul I 2013, o creștere a cifrei de afaceri a întreprinderilor cu genul principal de activitate comerțul cu amănuntul, a fost înregistrată doar în regiunea de Nord (o majorare cu 2,7%), mun. Chișinău (cu 2,4%) și regiunea Centru (6,8%) comparativ cu perioada similară a anului 2012.

Potrivit BNS, în ianuarie-iunie 2013 s-a înregistrat o creștere de 4,8% (în prețuri curente) a cifrei de afaceri la întreprinderile cu genul principal de activitate comerțul cu ridicata² față de aceeași perioadă a anului 2012. Doar întreprinderile din regiunea Centru și mun. Chișinău s-au remarcat printr-o creștere a cifrei de afaceri cu ridicata (cu 15,3% în regiunea Centru și cu 7,4% în mun. Chișinău). Întreprinderile din regiunile de Nord, Sud și UTA Găgăuzia au înregistrat o micșorare semnificativă a cifrei de afaceri comparativ cu ianuarie-iunie 2012.

În perioada ianuarie-iunie 2013, s-a înregistrat o creștere 9,8% a cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate populației³ (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului precedent. În această perioadă, doar întreprinderile din regiunea de Nord au înregistrat o micșorare a cifrei de afaceri, comparativ cu semestrul I 2012.

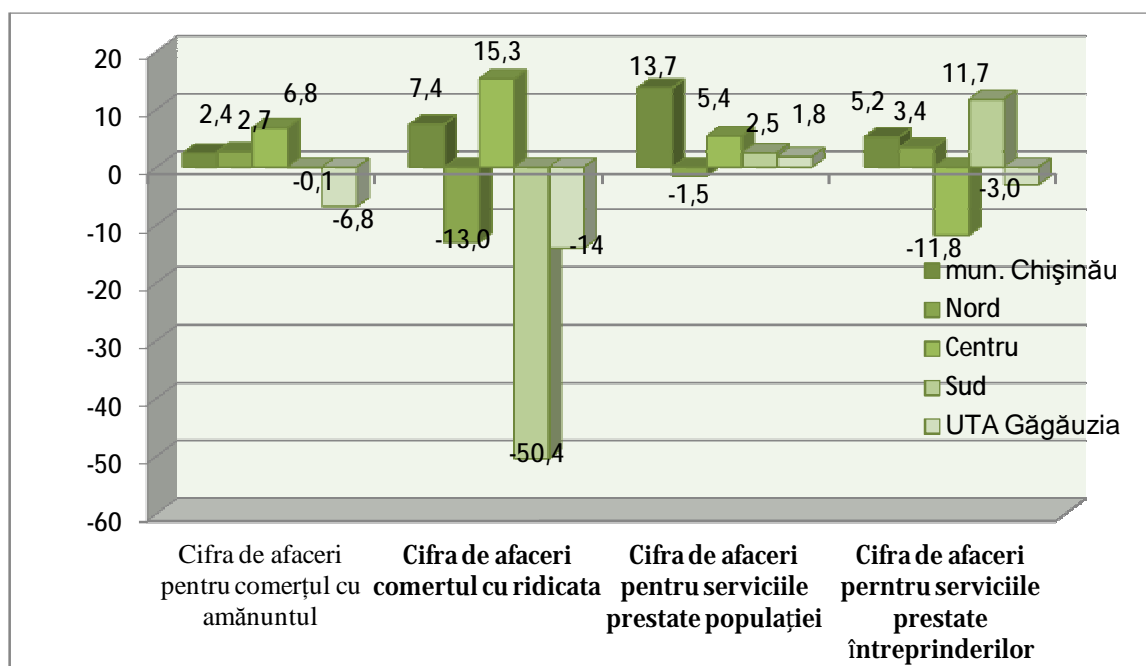

Figura 5.7. Evoluția cifrei de afaceri pentru comerț și servicii pe regiuni de dezvoltare în semestrul I 2013 în % față de semestrul I 2012

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

¹ Întreprinderile cu genul principal de activitate comerțul cu amănuntul, cu un număr de salariați de 20 și mai multe persoane, cuprinse în cercetarea statistică lunară privind indicatorii pe termen scurt (SERV TS).

² Întreprinderile cu genul principal de activitate comerțul cu ridicata, cu un număr de salariați de 20 și mai multe persoane, cuprinse în cercetarea statistică lunară privind indicatorii pe termen scurt (SERV TS).

³ Întreprinderile cu genul principal de activitate de servicii de piață prestate populației, cu un număr de salariați de 20 și mai multe persoane, cuprinse în cercetarea statistică lunară privind indicatorii pe termen scurt (SERV TS).

Cât privește indicele valoric al cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate în special întreprinderilor¹, în perioada ianuarie-iunie 2013 s-a înregistrat o creștere de 4,5% (în prețuri curente) față de semestrul I al anului 2012. O creștere mai mare a cifrei de afaceri au înregistrat-o întreprinderile din regiunea Sud (11,7%).

Indicatorii de dezvoltare a businessului în regiunea din partea stângă a Nistrului

În perioada ianuarie-martie 2013, în regiunea din partea stângă a Nistrului, 49,4% din organizații și întreprinderi au obținut profit net și, respectiv, 46,8% au înregistrat pierderi (cu excepția întreprinderilor mici, băncilor, organizațiilor bugetare și de asigurări). Dintre organizațiile care au înregistrat profit net în această perioadă ponderea cea mai mare, la fel ca și în perioada similară a anului precedent, le revine organizațiilor din comerț și alimentație publică (64,6%) și din agricultură (56,7%).

Dintre organizațiile care au înregistrat pierdere netă în perioada ianuarie-martie 2013, ponderea cea mai mare, le revine organizațiilor din comunicații (77,8%), construcții (68,8%) și industrie (53,2%).

În aspect valoric, întreprinderile din industrie au înregistrat o pierdere netă mai mare (83,8% din total pierdere netă).

Tabelul 5.4. Date privind profitul (pierderea) netă a organizațiilor din partea stângă a Nistrului pe genuri de activitate, în ianuarie-martie 2013

Genuri de activitate	Numărul organizațiilor care au primit profit net	În% de la numărul total	Numărul organizațiilor cu pierdere netă	În% de la numărul total	Profit net,	Pierdere netă, mii RUB.
					mii RUB.	
Total	156	49,4	148	46,8	233586	359911
inclusiv:						
industrie	37	46,8	42	53,2	70029	301925
agricultură	17	56,7	12	40	13432	8526
transport	10	37	17	63	33793	7865
comunicații	2	22,2	7	77,8	4901	47
construcții	5	31,3	11	68,8	1611	6176
comerț și alimentație publică	64	64,6	32	32,3	103367	5552
gospodărie de locuințe și servicii comunale	9	36	10	40	1752	7371
alte ramuri	12	38,7	17	54,8	4701	22449

Sursa: Социально-Экономическое Развитие Приднестровской Молдавской Республики, январь-июнь 2013.

¹ Întreprinderile cu genul principal de activitate de servicii de piață prestate întreprinderilor, cu un număr de salariați de 20 și mai multe persoane, cuprinse în cercetarea statistică lunară privind indicatorii pe termen scurt (SERV TS).

Capitolul VI

SECTORUL SOCIAL

Situația demografică. În ianuarie-iunie 2013, numărul *născuților-vii* total pe țară a constituit 17783 pers., fiind în scădere cu 6,4%, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Rata natalității a constituit 10,1 născuți-vii la 1000 locuitori. Numărul celor *decedați* a constituit 19936 pers. Mortalitatea generală a înregistrat o scădere de 4,4% comparativ cu anul trecut. Rata mortalității a constituit 11,3 decedați la 1000 locuitori. Scăderea naturală a constituit 2153 pers. sau a fost de 1,2 pers. la 1000 locuitori, față de 1,1 în semestrul I 2012. *Numărul copiilor decedați în vârstă sub 1 an* în această perioadă s-a micșorat cu 7 pers., rata mortalității infantile constituind 10,1 decedați în vârstă sub un an la 1000 născuți-vii.

Structura mortalității pe clase ale cauzelor de deces relevă, că cele mai multe decese (60,5%) au drept cauză bolile aparatului circulator, tumorile maligne constituie 13,8%, bolile aparatului digestiv – 8,6%, accidentele, intoxicațiile și traumele – 6,9%, bolile aparatului respirator – 4,9%, alte clase – 5,3%.

Tabelul 6.1. Evoluția proceselor demografice pe regiuni de dezvoltare în ianuarie-iunie 2013, mii pers.

	Născuți-vii, pers.	Decedați, pers.	Decedați copii sub 1 an, pers.	Sporul natural	Numărul căsătoriilor	Numărul divorțurilor
<i>Municipiul Chișinău</i>	5363	3126	80	2237	2313	1543
<i>Nord</i>	4429	6820	34	-2391	2251	1353
<i>Centru</i>	4779	6114	39	-1335	2765	1728
<i>Sud</i>	2361	3037	21	-676	1205	661
<i>U.T.A. Găgăuzia</i>	851	839	6	12	480	221

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Numărul *căsătoriilor* total pe republică a constituit 9014, fiind în creștere cu 3,6% față de perioada similară a anului precedent. Rata nupțialității a constituit 5,1 căsătorii la 1000 locuitori. Numărul *divorțurilor* total pe țară constituie 5506, fiind în creștere de 1,3% față de perioada similară a anului trecut. Rata divorțialității a alcătuit 3,1 divorțuri la 1000 locuitori.

Boxa 6.1. Durata medie a vieții în Republica Moldova în anul 2012

Conform cercetărilor Biroului Național de Statistică, începând cu anul 2000 poate fi observată o creștere continuă a speranței de viață, excepție făcând doar 2005, an în care s-a înregistrat un nivel înalt al mortalității generale și celei infantile. În anul 2012, acest indicator a înregistrat valoarea maximă a perioadei date – 71,1 ani, respectiv la bărbați – 67,2 și la femei – 75,0 ani. Creșterea semnificativă a speranței de viață a fost influențată de scăderea mortalității generale până la 11,1 decedați la 1000 locuitori, și a celei infantile care a constituit 9,8 decedați în vârstă sub un an la 1000 născuți-vii.

Femeile trăiesc mai mult decât bărbații cu 7,8 ani. Acest decalaj se datorează nivelului mai înalt al mortalității premature a bărbaților. Datorită nivelului diferențiat al mortalității, în anul 2012, durata medie a vieții a locuitorilor din mediul urban a fost mai mare decât a celor din mediul rural, respectiv cu câte 3,52 ani pentru bărbați și 4,54 ani pentru femei.

Migrarea populației. În ianuarie-iunie 2013, potrivit Ministerului Afacerilor Interne, permis de ședere – permanentă și temporară, au primit 1171 cetățeni străini și 153 repatriați. În structura

imigranților după scopul sosirii au dominat cei imigrați de familie – 42,9%, la muncă – 38,3%, cetățeni imigrați la studii – 5,7%, din alte cauze – 13,1%.

După țara de emigrare, cetățenii străini sunt imigranți din: România – 231 pers., Ucraina – 179 pers., Turcia – 173 pers., Federația Rusă – 139 pers., Italia – 60 pers., Siria – 41 pers., Statele Unite ale Americii – 27 pers., Israel – 24 pers., Irak – 20 pers., Germania – 19 pers., Azerbaidjan – 17 pers., Austria – 16 pers., Georgia – 15 pers., Grecia – 14 pers., alte țări – 196 pers.

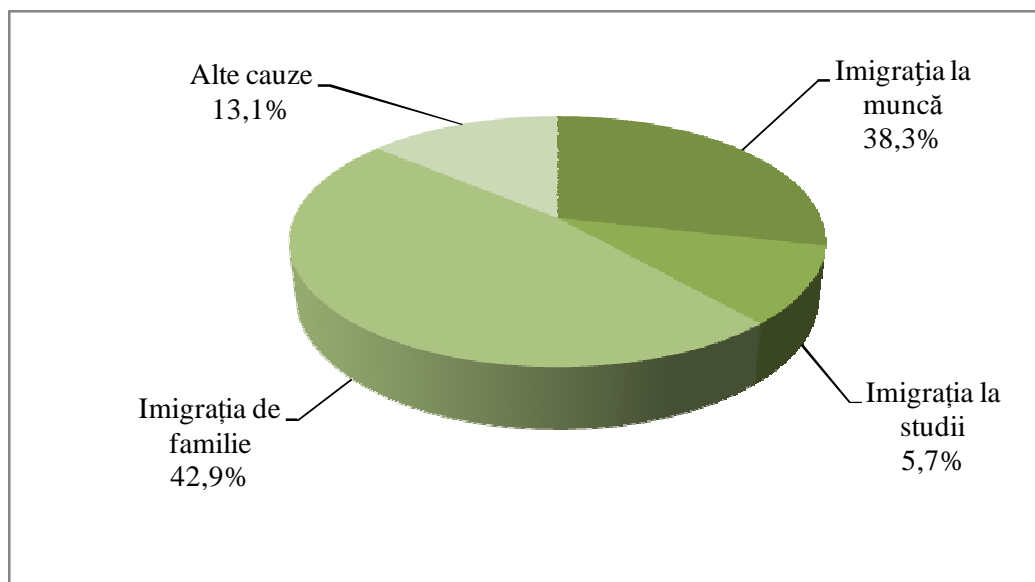

Figura 6.1. Distribuția cetățenilor străini după scopul sosirii în RM în ianuarie-iunie 2013,%

Sursa: Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne.

Piata forței de muncă. Conform datelor Biroului Național de Statistică, în T. II 2013 *populația economic activă* a Republicii Moldova a constituit 1288,4 mii pers., fiind în creștere cu 21,5 mii, adică cu 1,0% față de T.II 2012. Ponderea populației ocupate, în cadrul populației active s-a micșorat cu 0,2 p.p.: în mediul rural aceasta a scăzut cu 0,8 p.p., iar în mediul urban a rămas neschimbată. Disparități pe sexe în cadrul persoanelor economic active nu s-au înregistrat: ponderea bărbaților a fost 51,8% și a depășit puțin ponderea femeilor – 48,2%. Disparități importante pe medii: ponderea persoanelor economic active din mediul urban (45,0%) a fost mai mică comparativ cu populația activă din mediul rural (55,0%). *Rata de activitate a populației de 15 ani și peste* a constituit 43,1%, fiind în creștere cu 0,6 p.p. față de T. II 2012. Acest indicator a atins valori mai înalte în rândul bărbaților – 47,2%, în comparație cu femeile – 39,5%. Ratele de activitate pe medii au înregistrat următoarele valori: 45,0% în mediul urban și 41,7% în mediul rural. În categoria de vârstă 15-29 ani acest indicator a avut valoarea 31,4%, iar în categoria 15-64 ani (vârstă de muncă în țările Uniunii Europene conform metodologiei Eurostat) – 48,2%, crescând cu 1,1 p.p. față de nivelul T.II 2012. Rata de activitate a populației în vârstă de muncă în țară a fost de 51,0%.

Populația ocupată a constituit 1227,6 mii pers., crescând cu 1,5% față de T.II 2012. Disparități pe sexe nu au fost înregistrate: 48,7% femeile și 51,3% bărbați. Disparități pe medii: 44,2% mediul urban și 55,8% mediul rural. *Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste* a fost de 41,1%, înregistrând o creștere de 0,6 p.p. în comparație cu T.II 2012. La bărbați rata de ocupare a fost 44,5%, iar la femeile – 38,0%. În distribuția pe medii de reședință aceasta a fost 42,1% în mediul urban și 40,3% în mediul rural. Rata de ocupare a populației în vârstă de muncă (16-56/61 ani) a fost de 48,4%, a populației în vârstă de 15-64 ani – 45,8% și în categoria de vârstă 15-29 ani acest indicator a avut valoarea 28,9%.

În distribuția după *activitățile din economia națională* se constată că în *sectorul agricol* au activat 399,1 mii pers., care a constituit 32,5% din totalul persoanelor ocupate. Față de T.II 2012 numărul populației ocupate în agricultură a crescut cu 20,6 mii, sau cu 5,4%. În *activitățile non-agricole* numărul persoanelor ocupate a fost de 828,5 mii, fiind în descreștere cu 2,3 mii sau cu 0,3% față de T.II 2012. Ponderea persoanelor ocupate în *industrie* a constituit 11,7% și în *construcții* 5,3%. Numărul persoanelor ocupate în industrie a scăzut cu 4,9%, în construcții, a scăzut cu 5,8% față de nivelul anului precedent. În sectorul *servicii* au activat 50,5% din totalul persoanelor ocupate.

Repartizarea după *forme de proprietate* 74,0% din populație a fost ocupată în unități cu forma de proprietate privată și 26,0% în cea publică. Structura populației ocupate după *statutul profesional* relevă, că numărul salariaților a constituit 65,2% din total. În *sectorul informal* au lucrat 14,2% din totalul persoanelor ocupate în economie, iar 32,7% au avut un *loc de muncă informal*. Din numărul persoanelor ocupate informal salariații au alcătuit 20,7%, totodată 10,4% din totalul salariaților aveau un loc de muncă informal. Numărul *persoanelor subocupate* a fost de 94,4 mii, ceea ce constituie 7,7% din totalul persoanelor ocupate. Numărul persoanelor din această categorie a crescut cu 16,9% în comparație cu T.II 2012.

Numărul șomerilor, estimat conform metodologiei Biroului Internațional al Muncii a fost de 60,8 mii, fiind cu 3,2 mii mai mare față de T.II 2012. Șomajul a afectat într-o proporție mai mare bărbații – 60,9% din total numărul de șomeri, la fel și persoanele din mediul urban – 61,1%. *Rata șomajului* la nivel de țară a înregistrat valoarea de 4,7%, fiind mai mare față de T.II 2012. Rata șomajului la bărbați a constituit 5,6%, la femei 3,8%. Disparități semnificative s-au înregistrat între ratele șomajului în mediul urban - 6,4% și cel rural - 3,3%. În rândurile tinerilor în categoria de vârstă 15-25 rata șomajului a constituit 13,3%, iar în categoria de vârstă 15-29 ani acest indicator a constituit 8,0%.

Populația inactivă de 15 ani și peste a reprezentat 56,9% din totalul populației de aceeași categorie de vârstă, fiind mai mică decât nivelul T.II 2012 cu 0,7 p.p, sau cu 17,0 mii pers. *Persoanele descurajate* în a-și găsi un loc de lucru dorit au constituit circa 17,4 mii – față de 23,1 mii în 2012. Numărul *persoanelor declarate de către gospodăriile plecate în alte țări la lucru sau în căutare de lucru* a fost 337,4 mii pers. față de 357,6 mii în 2012. Două treimi din numărul celor declarați plecați au constituit-o bărbații – 67,1%, la fel și persoanele plecate din localitățile rurale – 70,4%.

Veniturile disponibile ale populației în T.II 2013 au constituit în medie pe o persoană pe lună 1667,2 MDL, conform datelor Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice, fiind în creștere cu 9,8% față de T.II 2012. În termeni reali, cu ajustarea la indicele prețurilor de consum (indicele prețurilor de consum în T.II 2013 față de T.II 2012 a constituit 105,2%), veniturile populației au înregistrat o creștere de 4,4%.

Plățile salariale reprezintă cea mai importantă sursă de venit, 43,7% din veniturile totale disponibile, fiind practic la nivelul aceleiași perioadei a anului precedent. În T.II 2013 prestațiile sociale au contribuit la formarea veniturilor gospodăriilor în proporție de 18,8% sau cu 0,2 p.p. mai puțin față de aceeași perioadă a anului precedent. Veniturile obținute din activitățile pe cont propriu reprezintă 16,3% din veniturile populației, inclusiv 10,0% sunt veniturile din activitatea individuală agricolă, iar 6,3% – veniturile din activitatea individuală non-agricolă. Transferurile bănești din afara țării reprezintă 16,4% din total venituri, iar contribuția acestora este cu 0,8 p.p. mai mare față de T.II 2012.

În funcție de mediu de reședință, se constată că veniturile populației urbane au fost în medie cu 598,5 MDL sau de 1,4 ori mai mari comparativ cu veniturile populației din mediul rural. Sursa principală de venit a populației din mediul urban este activitatea salariată, care reprezintă 59% din total venituri (57,0% în T.II 2012) și prestațiile sociale – 16,9% (15,7% în T.II 2012). În mediul rural, cea mai importantă sursă de venit la fel este activitatea salariată (27,2%) dar

contribuția este practic de 2 ori mai mică decât în mediul urban. Totodată, veniturile obținute din activitatea individual agricolă au asigurat 19,7% din totalul veniturilor disponibile. Populația rurală în comparație cu cea urbană este dependentă într-o proporție mai mare de transferurile din afara țării, ponderea acestora în venituri fiind de 23,7% față de 9,6% în cazul populației din mediul urban. Totodată, pentru populația din mediul rural este caracteristică o pondere mai mare a prestațiilor sociale, contribuția acestora fiind 20,9%, comparativ cu 16,9% în mediul urban.

În structura veniturilor disponibile ale populației predominante sunt *veniturile bănești* – 89,0%, iar celor în natură le revine 11,0%. În termeni absoluți, veniturile bănești au însumat 1484,4 MDL lunar în medie pe o persoană, iar cele în natură – 182,8 MDL. Veniturile bănești constituie 95,8% din veniturile populației din mediul urban, iar în cazul mediului rural contribuția acestora este de 81,7%.

Cheltuielile medii lunare de consum ale populației în T.II 2013 au constituit în medie pe o persoană 1761,8 MDL, conform datelor Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice, fiind în creștere față de T.II 2012 cu 11,3%. În termeni reali, cu ajustarea la indicele prețurilor de consum, populația a cheltuit în medie cu 5,8% mai mult, comparativ cu T.II 2012.

Cea mai mare parte a cheltuielilor a fost destinată acoperirii necesarului de consum alimentar – 44,3%, ceea ce cu 0,6 p.p. mai mult față de T.II 2012. Pentru întreținerea locuinței o persoană în medie a alocat 19,0% din cheltuielile totale de consum (s-a majorat cu 0,5 p.p. față de T.II 2012), iar pentru îmbrăcăminte și încălțăminte – 10,6% și s-a diminuat cu 0,6 p.p. Celelalte cheltuieli au fost direcționate pentru transport (4,9% față de 4,5% în T.II 2012), sănătate (4,7% față de 4,8%), comunicații (4,3% față de 4,5%), dotarea locuinței (3,2% față de 3,3%), învățământ – 0,9% (nivelul anului precedent), etc.

În medie, cheltuielile de consum ale populației din mediul urban în total au constituit 2085,9 MDL lunar pe o persoană, respectiv cu 569,5 MDL sau de 1,4 ori mai mult față de mediul rural. În mediul urban, pentru asigurarea consumului de produse alimentare, populația a alocat 42,2% din cheltuielile lunare de consum (40,6% în T.II 2012), iar în rural – 46,5% (47,2% în T.II 2012). Populația urbană a cheltuit mai mult pentru întreținerea locuinței (20,7% față de 17,2% în mediul rural), transport (5,6% față de 4,2%), servicii de comunicații (4,7% față de 4,0%), pentru hoteluri, cafenele și restaurante (2,3% față de 0,6%) și servicii de agrement (1,4% față de 0,5%).

În structura cheltuielilor totale de consum ale populației predomină *cheltuielile bănești* – 89,8%, celor în natură le revine respectiv 10,2%. În gospodăriile urbane cheltuielile în natură constituie 4,0% din total cheltuieli de consum, de regulă acestea fiind cazurile consumului de produse alimentare primite gratis din afara gospodăriei (rude, ajutor material, etc.). În cazul gospodăriilor rurale cheltuielile în natură reprezintă consumul produselor alimentare din gospodăria auxiliară și care constituie 16,7% din total cheltuieli de consum.

Remunerarea muncii. În luna iunie 2013, conform datelor Biroului Național de Statistică, câștigul salarial nominal mediu brut a fost de 3859,0 MDL, în scădere cu 1,4% față de luna iunie 2012 și în creștere cu 2,7% față de luna precedentă (mai 2013). Indicele câștigului salarial real pentru luna iunie 2013 față de luna iunie 2012, calculat ca raport între indicele câștigului salarial nominal brut și indicele prețurilor de consum, a fost de 93,5%. În sfera bugetară câștigul salarial mediu a constituit în luna iunie curent 3696,4 MDL, și s-a diminuat cu 18,9% față de iunie 2012. În sectorul economic (real) câștigul salarial în iunie a înregistrat 3924,6 MDL, și s-a majorat cu 8,5% față de iunie 2012.

Micșorarea câștigului salarial mediu lunar în sectorul bugetar în iunie 2013 față de iunie 2012 se explică prin faptul că în acest an în instituțiile de învățământ, sumele calculate pentru concediile anuale se reflectă separat pentru fiecare lună de concediu, spre deosebire de anul trecut, când plățile respective erau trecute în luna când erau calculate (adică în luna iunie). Acest fapt a

influențat scăderea ritmului de creștere a câștigului salarial pe total economie, îndeosebi în sectorul bugetar.

Tabelul 6.2. Câștigul salarial mediu nominal brut în ianuarie-iunie 2013 pe activități economice, MDL

Activități economice	Ianuarie	Februarie	Martie	Aprilie	Mai	Iunie
Total economie	3413,8	3380,1	3638,7	3739,7	3758,5	3859,0
Agricultura, economia vânatului și silvicultura	2025,9	1987,4	2153,4	2299,7	2262,3	2208,9
Piscicultura	1850,1	1840,2	1837,5	1781,0	1830,3	2081,7
Industrie - total:	3665,7	3631,0	3852,6	3999,5	4086,4	3989,9
industria extractivă	3269,6	3368,1	3497,8	3739,2	3943,7	3906,7
industria prelucrătoare	3321,0	3274,5	3445,5	3505,9	3734,8	3659,7
energia electrică și termică, gaze și apă	5250,0	5317,3	5834,1	6423,6	5790,2	5596,9
Construcții	3466,3	3555,2	3627,6	3660,0	3699,1	3838,2
Comerț cu ridicata și cu amănuntul	2956,8	2882,1	2988,8	3103,0	3191,3	3137,2
Hoteluri și restaurante	2517,0	2343,8	2518,3	2454,0	2589,7	2557,7
Transporturi și comunicații	3977,6	3803,8	4439,6	4661,4	4538,4	4275,3
Activități financiare	6681,5	6167,9	7695,9	8631,3	6898,3	7243,2
Tranzacții imobiliare	4412,4	4381,6	4841,5	4703,6	4804,5	4989,6
Administrație publică	4158,3	4421,6	4576,4	5020,3	4734,7	4822,0
Învățământ	2736,3	2801,8	2978,5	2900,1	3082,7	3607,7
Sănătate și asistență socială	3253,6	3180,0	3473,3	3480,3	3721,2	3897,1
Alte activități de servicii colective, sociale și personale	3256,4	3213,1	3566,2	3605,8	3488,9	3560,6

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Minimul de existență. Mărimea minimului de existență în semestrul I 2013 a constituit în medie pe lună pentru o persoană 1608,3 MDL. În funcție de mediu de reședință, constatăm diferențe semnificative, cea mai mare valoare a minimului de existență fiind înregistrată pentru populația din orașe mari (mun. Chișinău și Bălți) – 1692,8 MDL sau cu 2,9% mai mult comparativ cu alte orașe – 1644,5 MDL și cu 8,3% mai mult comparativ cu mediul rural – 1563,2 MDL.

Pe categorii de populație, valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vârstă aptă de muncă – 1700,3 MDL, și în special bărbaților – 1838,5 MDL comparativ cu 1553,0 MDL în cazul femeilor. Minimul de existență pentru copii constituie în medie 1533,9 MDL lunar, cu o diferențiere a acestui indicator în dependență de vârsta copilului, de la 591,4 MDL pentru un copil în vârstă de până la 1 an până la 1724,2 MDL pentru un copil în vârstă de 7-17 ani. În funcție de mediul de reședință al acestora minimul de existență pentru copiii din orașele mari este cu 8,1% mai mare comparativ cu mediul rural, iar în cazul copiilor în vârstă de până la un an această diferență constituie 16,5%.

Biroul Național de Statistică informează că începând cu anul 2013 minimul de existență se calculează conform metodologiei revizuite și aprobate prin Ordinul Comun publicat la 20 septembrie 2013 în Monitorul Oficial nr. 206-211 art. nr. 1431 „Despre aprobarea Ghidului metodologic cu privire la modul de calculare a mărimii minimului de existență” nr. 147, din 6 septembrie 2013 în temeiul prevederilor Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 285, din 30 aprilie 2013. Perioada de diseminare a acestui indicator va fi semestrială.

Protecția socială a populației. Numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 iulie 2013, conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, a constituit 653,0 mii pers. sau cu 10,5 mii pers. mai mult comparativ cu 1 iulie 2012. Mărimea medie a pensiei (indexate) lunare stabilite a constituit 1020,8 MDL, fiind în creștere cu 6,6% față de 1 iulie 2012.

Ocrotirea sănătății. Morbiditatea populației de unele boli infecțioase în ianuarie-iunie 2013, conform datelor preliminare al Ministerului Sănătății, se caracterizează prin majorarea cazurilor de îmbolnăviri prin infecții acute ale căilor respiratorii cu localizări multiple, 163,6 mii cazuri față de 109,9 mii cazuri în ianuarie-iunie 2012. Totodată, au fost înregistrate mai multe cazuri de gripă – 2,4 mii cazuri față de 0,2 mii cazuri în ianuarie-iunie 2012, dizenterie bacteriană – 111 cazuri față de 74 cazuri în ianuarie-iunie 2012, dar și mai puține cazuri de infecții intestinale acute, varicelă, parotidită epidemică etc.

Cele mai multe cazuri a morbidității prin infecții respiratorii acute se înregistrează în mun. Bălți – 15,1 mii cazuri sau 10,1 mii cazuri la 100 mii populație, mun. Chișinău – 56,7 mii sau 7,1 mii cazuri la 100 mii populație, în raioanele Criuleni - 4,9 mii sau 6,8 mii cazuri la 100 mii populație, Anenii Noi - 4,6 mii sau 5,5 cazuri la 100 mii populație, etc.

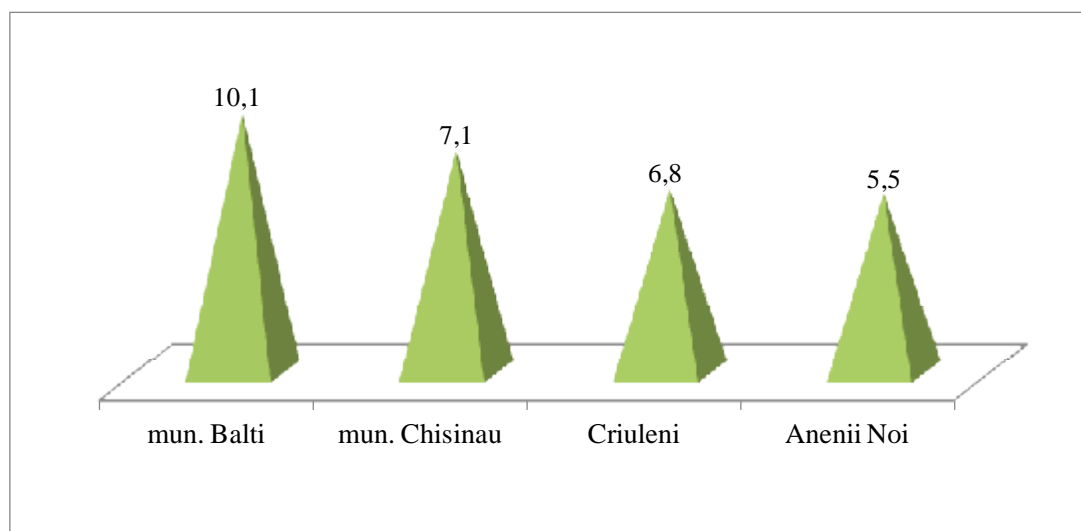

Figura 6.2. Cazurile morbidității prin infecții respiratorii acute în ianuarie-iunie 2013, mii cazuri la 100 mii populație

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Fiecare al doilea caz de infecții acute ale căilor respiratorii cu localizări multiple se înregistrează în cazul copiilor. Cele mai multe cazuri de îmbolnăviri prin aceste infecții la copii au fost înregistrate în mun. Chișinău – 33,0 mii cazuri, mun. Bălți – 10,3 mii, raioanele Ialoveni – 3,6 mii, Ungheni și Strășeni, respectiv câte 3,3 mii, Criuleni – 3,2 mii, Sângerei – 2,9 mii cazuri etc.

În cazul morbidității prin boli „social determinate” se remarcă o diminuare, îndeosebi a cazurilor de infecții gonococice și pediculoză. În ianuarie-iunie 2013 numărul purtătorilor virusului imunodeficienței umane (HIV) a constituit 54 pers., totodată fiind înregistrate 6 cazuri de boală a Sindromului Imunodeficienței Dobândite (SIDA).

Infracțiuni. În ianuarie-iunie 2013, conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, s-au înregistrat 18,1 mii infracțiuni sau cu 7,4% mai mult decât în perioada respectivă a anului precedent. În medie la 10 mii locuitori revin 51 infracțiuni înregistrate în această perioadă. Cel mai mare nivel de infracționalitate a fost înregistrat în mun. Chișinău – 85 infracțiuni la 10 mii locuitori și Bălți – 64 crime la 10 mii locuitori. Iar cel mai redus nivel de infracționalitate a fost înregistrat în raionul Râșcani – 22 infracțiuni la 10 mii locuitori.

În ianuarie-iunie 2013 au fost înregistrate cu 62,1% mai multe infracțiuni contra familiei și minorilor, inclusiv a cazurilor de violență în familie (80,9%). Totodată, au fost înregistrate mai multe infracțiuni contra patrimoniului (16,1%), securității și a ordinii publice (13,5%), privind viața sexuală (5,9%). Predominante în structura infracțiunilor rămân a fi furturile, cu o pondere de circa 42% din total infracțiuni. În această perioadă au fost înregistrate mai puține infracțiuni economice, precum și contra sănătății publice și conviețuirii sociale. Comparativ cu T. II 2012 au fost înregistrate mai multe cazuri de infracțiuni săvârșite cu aplicarea armelor de foc, explozivelor și grenadelor. Numărul acestor infracțiuni prezintă o majorare de 28% și a constituit 37 cazuri în ianuarie-iunie 2013, din care 11 cazuri de vătămări intenționate, câte 7 cazuri de huliganism și tâlhării, 3 cazuri de omor.

Din total infracțiuni înregistrate, fiecare a cincea este săvârșită de persoane în vârstă aptă de muncă, dar fără ocupație. Ponderea infracțiunilor săvârșite de către minori sau cu participarea acestora a constituit 3,0%.

În ianuarie-iunie 2013 au fost înregistrate 1068 accidente rutiere sau circa 6 accidente zilnic. În rezultatul accidentelor rutiere și-au pierdut viața 105 pers., inclusiv 7 copii, iar 1268 pers. au fost traumatizate, inclusiv 221 copii. În medie la 100 mii populație revin 30 accidente rutiere.

În ianuarie-iunie 2013, Conform datelor Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale a Ministerului Afacerilor Interne, au fost înregistrate 758 cazuri de incendii sau cu 30,5% mai puțin comparativ T. II 2012. În rezultatul acestor incendii 61 persoane au decedat, inclusiv 5 copii, iar valoarea pierderilor constituie 15,9 milioane MDL.

Regiunea din partea stângă a Nistrului

Conform datelor Serviciu Statistic al Transnistriei:

Situația demografică. Numărul calculat al populației la 01.07.2013 a fost de 507,4 mii pers. În același timp, numărul populației în localitățile urbane a constituit 350,5 mii pers. (69,1% populației), iar numărul populației rurale – 156,9 mii pers. (30,9%). *Scăderea naturală a populației* în ianuarie-iunie 2013 a fost de 1296 pers., comparativ cu ianuarie-iunie 2012 s-a micșorat cu 6,4%. S-au înregistrat 2255 născuți-vii, dar numărul decedaților a atins 3551 pers. *Mortalitatea infantilă* a copiilor sub un an, în ianuarie-iunie 2013 a constituit 16 pers., comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent a scăzut cu 23,8%. Cauzele principale ale mortalității infantile sunt: starea, care a apărut în perioada perinatală (7 cazuri) și anomaliile congenitale (3 cazuri).

Scăderea migrațională a populației ianuarie-iunie 2013, luând în considerație migrațiunea internă și externă, a fost de 793 pers., comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, s-a majorat cu 7,7%. În ianuarie-iunie 2013, în regiune *au sosit* 3419 de pers., ceea ce constituie 99,8% din numărul celor sosiți în ianuarie-iunie 2012, dintre acestea copii cu vârsta sub 16 ani – 684 sau 20,0% din numărul total de sosiri. Au *plecat* 4212 de pers. sau 101,2% din numărul celor plecați în ianuarie-iunie 2012, inclusiv copiii cu vârsta sub 16 ani – 651 pers. sau 15,5% din numărul total de plecări. Din numărul total de sosiți în regiune 47,2% sunt bărbați (1613 pers.), din numărul celor plecați bărbații constituie – 47,0% (1980 pers.). În ianuarie-iunie 2013, în localitățile urbane au venit 2295 de pers., au plecat 3155 de pers., sau față de ianuarie-iunie 2012 constituie 97,5% și 101,5% respectiv. În localitățile rurale au venit 1124 și au plecat 1057 de pers., comparativ cu anul precedent – 104,8% și 100,2% respectiv.

Numărul *căsătoriilor* înregistrate a fost de 1400 și comparativ cu ianuarie-iunie 2012, s-a majorat cu 3,2%. Numărul de *divorțuri* a atins cifra de 963, comparativ cu ianuarie-iunie 2012, s-a micșorat cu 1,9%.

Piața forței de muncă. La 01.07.2013 *populația ocupată* a constituit 105,6 mii pers., majorându-se cu 795 pers. sau cu 0,8% față de ianuarie-iunie 2012. La sfârșitul lunii iunie 2013,

numărul cetățenilor înregistrați la agențiile de ocupare a forței de muncă, care nu sunt angajați în nici o activitate, a constituit 4253 pers. și comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, s-a micșorat cu 29,4%. Din numărul total cetățenilor înregistrați – 2516 pers. sau 59,2% sunt femei. În total, în ianuarie-iunie 2013, prin intermediul Agenției Transnistrene pentru Ocuparea Forței de Muncă au fost angajați 1080 pers. În ianuarie-iunie 2013 au fost efectuate consultări profesionale cu studenții: consultații în grup – 193, care au însumat 3289 pers., și consultații individuale – 1015, care au cuprins 997 pers., cu populația adultă: consultații individuale – 3438, care au cuprins 3317 pers. Pentru formarea profesională s-au cheltuit 298,7 mii de ruble, inclusiv pentru achitarea burselor – 153,0 mii de ruble. Pentru prestațiile de șomaj s-au cheltuit 9498,9 mii de ruble. Mărimea medie a *ajutorului de șomaj* în ianuarie-martie 2013 a constituit 403,8 ruble.

Remunerarea muncii. În ianuarie-iunie 2013, *salariul nominal mediu lunar* calculat la un lucrător, cu excepția subiecților antreprenoriatului mic, a constituit 3656 ruble sau 111,9% față de ianuarie-iunie 2012 (la cursul oficial de schimb al autorității monetare din partea stângă a Nistrului – 329 dolari SUA sau 112,3% față de ianuarie-iunie 2012).

În perioada analizată, salariul nominal mediu lunar calculat al unui lucrător a fost mai mare decât salariul mediu pe regiune în următoarele ramuri economice: „Bănci și credite” (7967 ruble sau 718 dolari SUA), „Electro- și radio- comunicații” (8087 ruble sau 729 dolari SUA), „Asigurări” (5670 ruble sau 511 dolari SUA), „Industria” (4711 ruble sau 424 dolari SUA), „Cultura fizică, agrement și turism” (4360 ruble sau 393 dolari SUA), „Comerț și alimentarea publică” (4260 ruble sau 384 dolari SUA), „Activitatea comercială generală” (4169 ruble sau 376 dolari SUA), „Construcții” (4038 ruble sau 364 dolari SUA), „Transport” (3818 ruble sau 344 dolari SUA), „Tranzacții imobiliare” (3745 ruble sau 337 dolari SUA).

Totodată, salariul nominal mediu lunar calculat al unui lucrător a fost mai mic decât salariul mediu pe regiune în următoarele ramuri economice: „Geologie și meteorologie” (1729 ruble sau 156 dolari SUA), „Silvicultura” (1798 ruble sau 162 dolari SUA), „Asistență socială” (1947 ruble sau 175 dolari SUA), „Comunicații poștale” (2026 ruble sau 183 dolari SUA), „Cultura și artă” (2493 ruble sau 225 dolari SUA), „Organele de administrare” (2375 ruble sau 214 dolari SUA), „Sănătate” (2423 ruble sau 218 dolari SUA), „Învățământ” (2389 ruble sau 215 dolari SUA), „Știință” (2493 ruble sau 225 dolari SUA), „Agricultură” (2779 ruble sau 250 dolari SUA).

În industrie, cel mai mare salariu mediu nominal lunar în ianuarie-iunie 2013 a fost înregistrat pentru lucrătorii următoarelor subramuri: energia electrică – 5589 ruble sau 504 dolari SUA, ceea ce este mai mult decât salariul mediu pe regiune cu 52,9%; siderurgia – 5076 ruble sau 457 dolari SUA sau 138,8% din salariul mediu pe economie; industria alimentară – 4494 ruble sau 405 dolari SUA sau cu 22,9% mai mult decât salariul mediu pe economie; industria chimică – 3789 ruble sau 341 dolari SUA sau cu 3,6% mai mult decât salariul mediu pe economie. Cel mai mic salariu nominal mediu lunar, calculat pentru ianuarie-iunie 2013, l-au avut lucrătorii următoarelor subramuri ale industriei: alte ramuri industriale – 2288 ruble sau 206 dolari SUA, care este mai mic decât salariul mediu pe regiune cu 62,6%; industria de prelucrare a lemnului – 2667 ruble sau 240 dolari SUA, care este mai mic decât salariul mediu cu 27,1%; industria poligrafică – 3323 ruble sau 299 dolari SUA, care este mai mic decât salariul mediu pe regiune – 9,1%.

Protecția socială a populației. Numărul mediu al pensionarilor pentru perioada ianuarie-iunie 2013 îl constituie 138959 pers., dintre care pensie de muncă primesc – 134616 pers. și pensie socială – 4342 pers. Mărimea medie a pensiilor stabilite a fost de 1249,01 ruble (pensia de muncă – 1270,32 ruble, socială – 588,52 ruble), ceea ce este mai mult cu 12,4% comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Minimul de existență. În ianuarie-iunie 2013, mărimea minimului de existență a constituit în medie pentru o persoană 1230,21 ruble pe lună.

În luna iunie 2013 mărimea minimumului de existență a constituit în medie pentru o persoană 1256,36 ruble pe lună. Pe categorii de populație, valoarea minimumului de existență revine populației aptă de muncă: bărbaților – 1375,52 ruble pe lună, femeilor – 1300,19 ruble pe lună. Minimumul de existență al pensionarilor a constituit 1030,45 ruble pe lună, copiii cu vârsta sub 6 ani – 1135,22 ruble pe lună, copiii de la 7 până la 15 ani – 1409,57 ruble pe lună.

Tabelul 6.4. Minimumul de existență ale Regiunii din partea stângă a Nistrului
în ianuarie-iunie 2013
(medie pe o persoană, ruble pe lună)

	Total populație	Inclusiv:				
		Aptă de muncă		Pensionari	Copii	
		Bărbați	Femei		cu vârsta sub 6 ani	de la 7 până la 15 ani
<i>Ianuarie</i>	1207,29	1324,68	1251,53	988,16	1091,92	1340,72
<i>Februarie</i>	1224,98	1343,02	1271,98	1004,66	1103,22	1354,92
<i>Martie</i>	1223,12	1340,44	1270,60	1003,60	1100,75	1352,02
<i>Aprilie</i>	1228,40	1346,24	1275,41	1008,12	1103,47	1361,53
<i>Mai</i>	1241,11	1359,82	1285,77	1017,69	1118,97	1386,47
<i>Iunie</i>	1256,36	1375,52	1300,19	1030,45	1135,22	1409,57

Sursa: Conform datelor Serviciu Statistic al Transnistriei.

Infracțiuni. În ianuarie-iunie 2013, organele de ocrotire a ordinii publice au înregistrat 5732 cereri și rapoarte cu privire la crime sau cu 6,9% mai mult decât în ianuarie-iunie 2012. Au fost înregistrate 2557 de crime, cu 12,7% mai puțin față de aceeași perioadă a anului precedent. Din acestea au fost înregistrate: 23 – omoruri, 19 – vătămări intenționate grave, 143 de crime ce țin de traficul ilegal de arme, 78 de crime comise cu utilizarea armelor, munițiilor și explozivului, 268 – infracțiuni contra ordinii publice, 236 – infracțiuni legate de droguri, 80 – escrocherii, 655 – furturi, 88 – jafuri, alte crime – 701, etc. În rezultatul infracțiunilor efectuate au suferit 1433 pers., dintre care au decedat 40 pers. (2,8%), li-au fost pricinuite grave vătămări ale sănătății la 48 pers. (3,3%).

Capitolul VI

PROGNOZA ACTUALIZATĂ PENTRU ANUL 2013

Prognozele prezentate sunt elaborate în baza modelului econometric al INCE și coordonate cu expertii instituției. În ansamblu, prognozele efectuate au o precizie destul de înaltă, iar diferența dintre indicii prognozați și cei realizați se încadrează în limitele admisibile. În cele mai dese cazuri erorile sunt rezultatul evoluțiilor incerte din economiile țărilor cu care țara noastră are legături strânse comerciale. De asemenea, gradul de veridicitate depinde și de condițiile climaterice, care într-o măsură mai mare sau mai mică influențează asupra volumului producției din sectorul agrar, dar și a altor sectoare ale economiei naționale.

Pentru prognoza indicatorilor macroeconomici principali a fost utilizat modelul macroeconomic, în care au fost actualizate regresiiile odată cu includerea în eșantionul modelului a anului 2012 și revizuirea informației statistice pentru anul 2011. Evoluția în dinamică a indicatorilor principali este determinată de specificarea regresiilor și de valorile factorilor exogeni care includ atât indicatori interni, cât și externi, prognozați de FMI.

Prognoza pentru anul 2013 se bazează pe următoarele ipoteze ale modelului:

- indicatorii din economia națională vor avea următoarea evoluție:
  - Media anuală a cursului de schimb al monedei naționale va fi de 12,4 MDL/USD;
  - Rata medie a dobânzii la creditele acordate pentru anul 2013 va fi de 12%;
  - Remiterile (transferurile) vor crește cu 3,7%;
- indicatorii mondiali vor avea următoarea evoluție:
  - Indicele prețurilor de consum mediu anual în 2013 va crește cu 3,8%;
  - Prețul la produsele petroliere și la gaze vor descrește în 2013 respectiv cu 4,7% și 2,4%;
  - Prețul la produsele alimentare vor descrește cu 3,3%;
  - Ritmul de creștere a PIB-ului mondial va constitui 3,3%.

Calculule efectuate în baza modelului, (Tabelul 7.1), indică asupra unei evoluții pozitive a majorității indicatorilor macroeconomici principali, fiind superiori celor prognozați anterior.

Tabelul 7.1. Evoluția principalilor indicatori macroeconomici pentru 2011-2013
(în baza modelului macro-econometric al IEFS)

A	Unitatea de măsură	2011	2012	2013
		Efectiv		Prognoza
	1	2	3	4
PIB nominal	mild. lei	82,3	87,8	97,9
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	106,8	99,2	106,5
Indicele prețului de consum	%	107,6	104,6	104,4
Cursul mediu de schimb al leului	MDL/USD	11,73	12,11	12,4
Export de bunuri	mil. USD	2217	2162	2369
Față de anul precedent	%	143,8	97,5	109,5
Import de bunuri	mil. USD	5191	5213	5610
Față de anul precedent	%	134,7	100,4	107,5
Soldul balanței comerciale	mil.USD	-2974	-3051	-3241
Producția industrială în prețuri curente	mild. lei	34,2	36,0	41,3
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	109,5	96,9	109,3

Tabelul 7.1 – continuare

A	1	2	3	4
Producția agricolă în prețuri curente	mild. lei	22,6	20,3	27,7
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	105,0	77,6	130
Investiții în active materiale pe termen lung	mild. lei	16,3	16,6	18,0
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	111,8	95,9	103,3
Salariul nominal mediu lunar	lei	3194	3478	3791
Față de anul precedent	%			
nominal		107,5	108,9	109,0
real		99,9	104,1	104,6
Fondul de remunerare a muncii	mild. lei	34,5	36,7	39,8
Populația economic activă	mii pers.	1258	1215	1196
Populația ocupată	mii pers.	1173	1147	1143
Rata șomajului	mii pers.	6,7	5,6	4,6

Premise de creștere economică în Republica Moldova în anul 2013

Prețurile de consum și cursul de schimb al leului relativ stabile. Situația din sectoarele financiar-bancar și monetar-creditar este destul de stabilă, în special, a sistemului bugetar. Această conjunctură prielnică pentru mediul de afaceri permite de a miza pe o evoluție pozitivă a economiei țării în ansamblul ei în următoarele luni și a anului 2013 în întregime, ceea ce va servi ca fundament durabil la creșterea economică și pentru anii viitori.

Indicele prețurilor de consum în ultima vreme a crescut relativ moderat. În iulie 2013 prețurile de consum au înregistrat reduceri cu un procent față de luna iunie, iar față de iulie 2012 – majorare de 4,3%

Urmărind evoluția prețurilor din ultimul timp și considerând că această tendință se va păstra și în viitor, se preconizează că în anul 2013 indicele prețurilor de consum nu va depăși cifra de 4,0-4,5%. Cât privește cursul de schimb al valutei naționale se presupune că acesta va varia între 12,35 - 12,45 lei pentru un dolar SUA.

Creșterea cererii interne. Majorarea consumului final al gospodăriilor casnice și al administrației publice, influențat de majorarea salariilor și a veniturilor populației alimentate parțial și de majorarea remiterilor, vor duce la creșterea consumului total, care evoluează în ascensiune – de la 2,6% în I trimestru la 6,2% în trimestrul II. Per ansamblu în anul 2013 consumul va crește cu 7-8%.

Rezultate încurajatoare în agricultură. Condițiile climaterice favorabile din anul curent au contribuit la formarea recoltei bogate la majoritatea culturilor agricole, care va întrece cu circa o treime volumul producției din anul precedent și cu 5-10% – media din anii anteriori. În funcție de volumul și calitatea producției agricole va depinde activitatea și altor ramuri conexe cum ar fi industria alimentară, transporturile și a.

Industria în ascensiune. Dinamica lunară în creștere a sectorului industrial în comparație cu perioada analogică a anului precedent (de la 97,9% în ianuarie până la 106,4% în iunie curent), permite de a presupune că și în lunile următoare evoluția acestui sector va fi destul de dinamică, iar anul 2013 se va finaliza cu o creștere de cca. 8 - 10% în comparație cu anul precedent.

Ameliorarea situației în activitatea întreprinderilor de transport. După ce s-a produs o prăbușire a activității de transport în 2009 (cu peste 50%) în anii 2010 și 2011 s-au înregistrat

creșteri, ca mai apoi în 2012 din nou să se producă o reducere, însă de data aceasta nesemnificativă (-2,7%). Rezultatele semestrului I al anului 2013 indică o majorare a volumului mărfurilor transportate cu aproape 15%, ceea ce permite de a conta pe o creștere până la finele anului nu mai puțin de 10-12%.

Exporturile și importurile în creștere. Ca factor pozitiv, de menționat majorarea ponderii produselor autohtone în volumul total al exporturilor și diminuarea volumului reexporturilor. Evoluția exporturilor și a importurilor din I semestru (+7,7% și +5,4% respectiv) aduc la concluzia că per ansamblu, în anul curent, exporturile se vor majora cu 9,5%, iar importurile – cu 7,5%, soldul negativ al balanței comerciale, de asemenea, se va majora cu 6%.

Comerțul intern și serviciile în derulare cu ritmuri diferite. Ținând cont de evoluția din I semestru a comerțului cu ridicata și amănuntul, serviciilor de piață prestate populației, se presupune că în final comerțul cu amănuntul va avea un surplus față de perioada respectivă a anului precedent de 2%, în prețuri comparabile, iar la serviciile de piață prestate populației – de circa 8%.

Rezultate modeste în activitatea investițională. Investițiile în active materiale pe termen lung, ca sursa principală de creștere economică, în ultimii 2 ani, au avut o evoluție mai mult stagnantă. Astfel, dacă în anul 2012 investițiile s-au redus față de anul precedent cu 4,1%, apoi în I semestru al anului curent, se atestă o majorare de doar 1,5%. Concomitent dinamica trimestrială denotă o situație degradantă (în I trim.+ 4,5%, în trim. II - 0,1%) ceea ce permite de a conta pe o creștere anuală în jurul la 3%, având în vedere că în a doua jumătate a anului precedent au avut loc diminuări semnificative.

Diminuarea riscului excluziunii sociale. Evoluția din sfera socială este pozitivă și majoritatea indicatorilor sunt în creștere, ceea ce permite de a presupune că această tendință se va păstra cât până la finele anului, atât și pentru o perioadă mai îndepărtată. Veniturile disponibile lunare ale populației în trimestrul II 2013 în medie pe o persoană au fost de 1667,2 lei, fiind în creștere față de trimestrul II 2012 cu 9,8% în termeni nominali și cu 4,4% în termeni reali. Câștigul salarial mediu lunar al unui lucrător din economia națională în I semestru 2013 a constituit 3638 lei și a crescut cu 7,3% față de I semestru 2012, creșterea reală constituind 2,4%.

Pentru anul 2013 se presupune că, salariul mediu lunar va fi aproape de 3800 lei, cu 9% mai mare decât în anul trecut, iar creșterea reală va fi de 4,6%. Rata șomajului va fi între 4,0 și 5,0%, adică sub nivelul anului precedent. Populația economic activă va constitui în jurul la 1200 persoane, ori puțin mai joasă decât în anul 2012.

DEZVOLTAREA UNUI MODEL BAZAT PE SERII TEMPORALE ȘI ESTIMAREA EVOLUȚIEI PIB REAL TRIMESTRIAL ÎN MOLDOVA

Apostolos Papaphilippou¹

1. INTRODUCERE ȘI LEGĂTURA CU LUCRĂRILE ANTERIOARE

Acest articol este o continuare a unui articol anterior care a dezvoltat și estimat un Model de medie mobilă integrată de tip autoregresiv (ARIMA) pentru estimările privind PIB real trimestrial ajustat sezon al Moldovei [Papaphilippou (2011b)]². Această lucrare face parte dintr-un program de cercetare privind aspecte legate de tranzacții și investiții, dezvoltare economică, estimări macroeconomice și evoluția politicii economice din Moldova³.

Scopul prezentei lucrări este rezumarea activităților empirice realizate în scopul dezvoltării unui model ARIMA pentru seria temporală a PIB real trimestrial inițial (neajustat sezon). După cum am notat în lucrarea anterioară, aceasta este o direcție adecvată pentru studii suplimentare. Justificarea este că un model adecvat seriei temporale inițiale poate fi deosebit de util pentru monitorizare și estimare pe termen scurt, deoarece:

1. Un asemenea model va capta în mod explicit sezonitatea care caracterizează evoluția PIB real din Moldova (prin încorporarea parametrilor autoregresivi sezonali și/sau parametrilor de medie mobilă sezonală); și
2. Va fi mai ușor să se actualizeze acest model pentru monitorizarea și estimarea pe termen scurt. Aceasta se datorează faptului că modelul ARIMA a fost adaptat la datele ajustate sezon bazate pe date disponibile cu o întârziere semnificativă (deoarece acestea trebuie reconciliate cu estimările anterioare ale PIB real și de asemenea ajustate sezon). Dimpotrivă, estimările preliminare ale evoluției trimestriale a PIB publicate de-a lungul anului de Biroul Național de Statistică poate fi ușor încorporată în modelul ARIMA adaptat la datele neajustate sezon, pentru a îmbunătăți monitorizarea pe termen scurt a evoluției PIB din Moldova și monitorizarea perspectivei pe termen scurt-mediu.

Această lucrare este organizată după cum urmează: Secțiunea 2 prezintă și analizează seria temporală a PIB trimestrial și staționaritatea sa. Secțiunea 3 prezintă modelul ARIMA și estimările econometrice. Secțiunea 4 conține o estimare indicativă. Secțiunea 5 concluzionează cu câteva observații și sugestii cu privire la utilizarea modelelor ARIMA ca instrumente care facilitează evaluarea pe termen scurt a activității economice recente a unei economii și a perspectivei sale pe termen scurt.

¹ Doresc să exprim mulțumirile mele D-lui Iurii Torkunov, Șeful Direcției de Analiză Macroeconomică și Estimări din cadrul Ministerului Economiei, și D-nei Lilia Tolocico, Expert Senior în cadrul aceleiași Direcții, pentru că au discutat cu mine diverse aspecte legate de analiza macroeconomică și prognoză în Moldova. Cu toate acestea, îmi asum responsabilitatea pentru concluziile și opiniile exprimate în acest articol și pentru orice erori apărute în acesta.

² Lucrarea anterioară a constituit o prezentare generală a unor aspecte esențiale precum: conceptul staționării unei serii temporale, metodologia seriei temporale și specificarea, estimarea și validarea modelelor ARIMA. Lucrarea anterioară poate fi descărcată de pe website-ul Institutului Național de Cercetare Economică: <http://www.iefs.md>

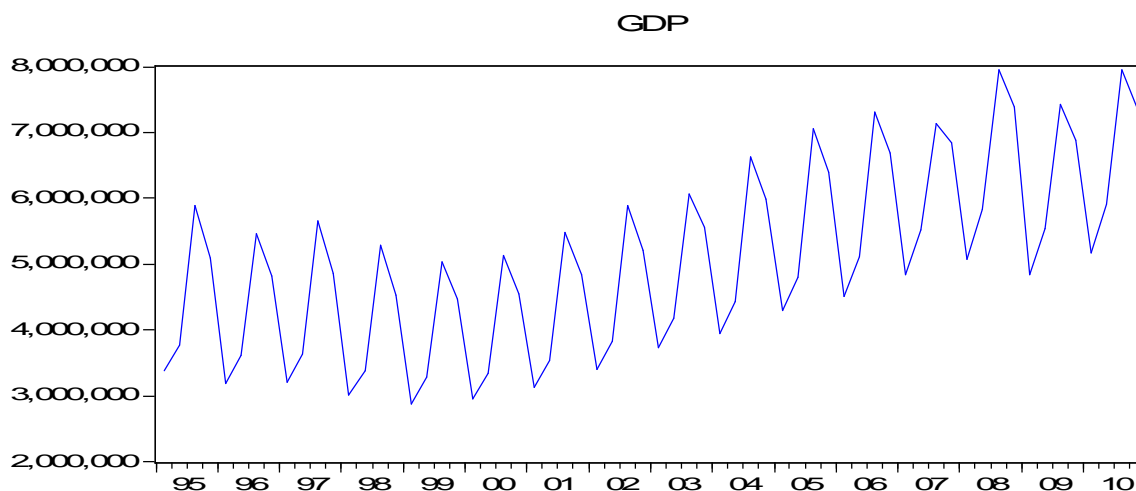
³ Mai multe articole recente cu privire la aceste aspecte sunt enumerate în secțiunea de referințe a prezentei lucrări.

2. DATE ȘI STAȚIONARITATE

Graficul 1 de mai jos descrie evoluția PIB real trimestrial din Moldova, raportată de Biroul Național de Statistică (2011). Aceste estimări reale trimestriale ale PIB sunt reconciliate cu estimările PIB real anual, sunt exprimate în prețurile medii ale anului 2000 (în mii MDL) și exclud regiunea transnistreană.

Este notabil că:

- Graficul 1 prezintă sezonalitatea puternică ce caracterizează evoluția PIB în Moldova; și
- O inspecție vizuală a graficului 1 și a testelor standard realizate privind seria temporală a PIB real trimestrial raportată în grafic și transformarea sa logaritmică realizată pentru lucrarea noastră empirică sugerează că seriile nu sunt staționare.

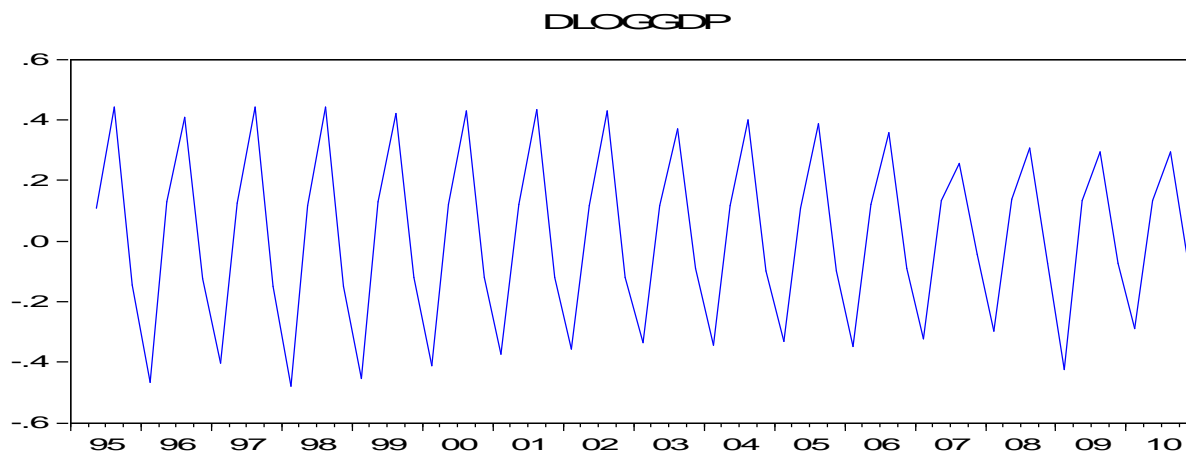

Graficul 1. Evoluția PIB real trimestrial (în prețuri medii din 2000, mii MDL)

În conformitate cu metodologia dezvoltată de Box și Jenkins (1970) descrisă pe scurt în lucrarea noastră anterioară privind ARIMA, luăm în considerare prima diferență în logaritmul natural al PIB real. Aceasta este definită de expresia:

$$d\log gdp = \log gdp - \log gdp(-1)$$

unde $\log gdp$ se referă la logaritmul natural al estimărilor PIB, respectiv logaritmul cu baza e.

Graficul 2. Evoluția primei diferențe în logaritmul estimărilor PIB real neajustat sezonal

Tabelul 2 reproduce criteriile de comparație între cele două modele estimate în perioada trimestrul 1 al anului 2000 - trimestrul 4 al anului 2010. Acest eșantion exclude observațiile din perioada trimestrul 1 al anului 1995 - trimestrul 4 al anului 1999 și se concentrează pe perioada de la începutul dezvoltării economice susținute din Moldova. Astfel aceasta exclude: (i) perioada în care economia încă se adapta la procesul de tranziție; și de asemenea (ii) impactul crizei rusești asupra economiei moldovene.

Tabelul 2. Comparație pe baza adecvării și criteriilor informaționale între (2,1,1) și (1,1,1)

Modelul ARIMA	R ² ajustat	Criteriul informațional Akaike	Criteriul informațional Schwarz
(2,1,1)	0,996815	-5,383154	-5,058756
(1,1,1)	0,996505	-5,308286	-5,024437

Notă: Tabelul raportează datele statistice comparative dintre un model (2,1,1) și un model (1,1,1) care cuprinde (i) termeni autoregresivi sezonali și privind media mobilă și (ii) două cvasi-variabile pentru trimestrul 3 al anului 2007 și trimestrul 1 al anului 2009, estimate pe baza eșantionului cu date privind trimestrul 1 al anului 2000 și trimestrul 4 al anului 2010.

Tabelul 2 cuprinde estimări privind perioada trimestrul 1 al anului 2001 – trimestrul 4 al anului 2010 pe baza a trei criterii, respectiv:

1. Valoarea R² ajustată pentru a capta adecvarea regresiei generale, penalizând adăugarea regresorilor care nu contribuie la relevanța explicativă a modelului – cu specificarea ecuației, valoarea mai mare a criteriului R² fiind cea preferată;
2. Criteriul Informațional Akaike (folosită pentru selectarea din specificațiile alternative - cu specificarea regresiei, valoarea mai mică fiind cea preferată); și
3. Criteriul Informațional Schwartz (alternativa la Criteriul Informațional Akaike folosit pentru selectarea din specificațiile alternative, care însă impune o penalitate mai mare pentru adăugarea regresorilor - după cum este cazul cu Criteriul Informațional Akaike, este preferată specificarea regresiei cu valoarea mai mică).

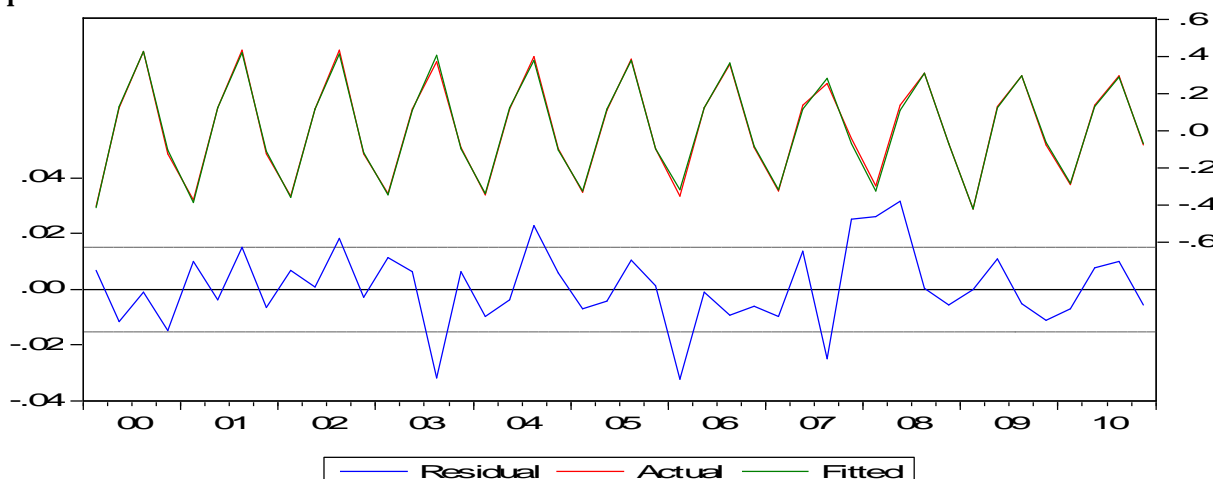
Tabelul 3 reproduce rezultatul estimării specificării preferate în perioada trimestrul 1 al anului 2000 – trimestrul 4 al anului 2010. În plus față de adecvarea generală excelentă a regresiei raportate, este de asemenea notabil că elementele reziduale ale regresiei adaptate urmează o distribuție normală (indicată de histograma elementelor reziduale și o valoare p ridicată a datelor statistice Jarque-Berra).

Tabelul 3. Rezultatul estimării modelului ARIMA preferat.

Variabilă dependentă: D(LOG(GDP))				
Metodă: Metoda celor mai puține pătrate				
Eșantion: T1 2000 - T4 2010				
Observații incluse: 44				
MA Backcast: T4 1998 - T4 1999				
Variabilă	Coeficient	Eroare Std.	Statistică t	Prob.
C	0,016507	0,014840	1,112346	0,2734
D_2007T3	-0,066044	0,012825	-5,149760	0,0000

D_2009T1	-0,126806	0,014719	-8,615015	0,0000
AR(1)	0,454638	0,160562	2,831546	0,0075
AR(2)	0,254063	0,131326	1,934600	0,0609
SAR(4)	0,965101	0,005132	188,0696	0,0000
MA(1)	-0,999921	0,111746	-8,948161	0,0000
SMA(4)	-0,498989	0,163459	-3,052682	0,0042
R-pătrat	0,997334	Variabilă medie dependentă		0,011338
Valoarea R-pătrat ajustată	0,996815	Variabilă dependentă S.D.		0,267850
S.E. regresie	0,015116	Criteriul informațional Akaike		-5,383154
Element rezidual sumă pătrată	0,008226	Criteriul Schwarz		-5,058756
Probabilitatea înregistrării	126,4294	Criteriul Hannan-Quinn		-5,262852
Statistică F	1923,606	Statistică Durbin-Watson		2,063415
Prob (statistică F)	0,000000			

În cele din urmă, graficul 3 conține descrierea efectivă, adaptată și reziduală a specificației preferate.

Graficul 3. Graficul efectiv, adaptat și rezidual al specificației preferate

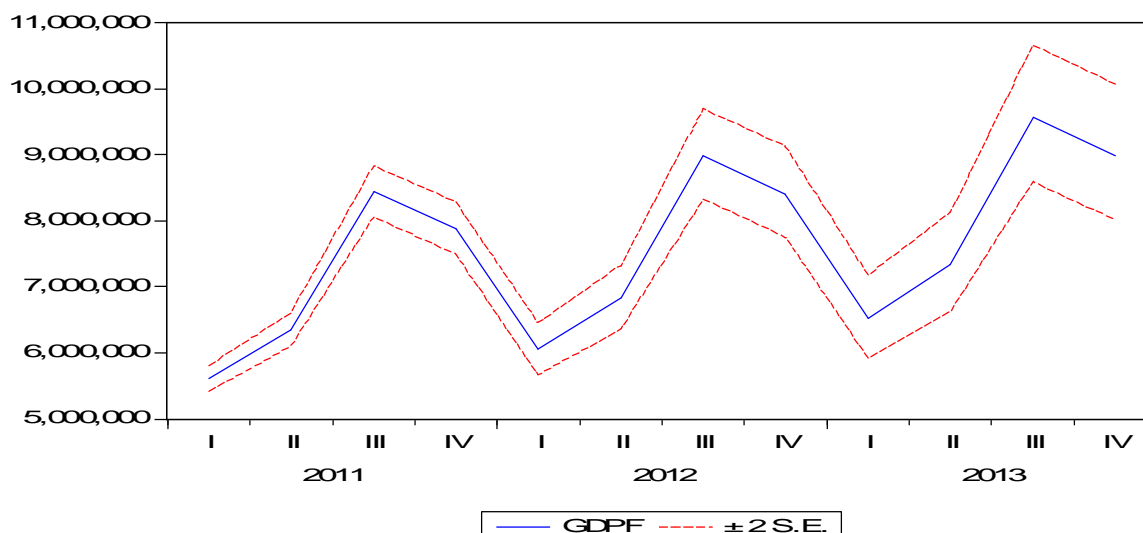
4. ESTIMĂRI

După cum am notat în secțiunea anterioară, modelul nostru a fost estimat pe baza unui eșantion referitor la perioada trimestrul 1 al anului 2000 - trimestrul 4 al anului 2010. Mai jos raportăm estimarea dinamică pe baza eșantionului a modelului estimat pentru perioada trimestrul 1 al anului 2011 - trimestrul 4 al anului 2013.

Estimarea prezintă sezonalitatea puternică din evoluția PIB real din Moldova și sugerează că, pe baza estimărilor econometrice din perioada trimestrul 1 al anului 2000 – trimestrul 4 al anului 2010, economia este proiectată să urmeze o tendință ascendentă.

Tabelul 4 de mai jos raportează cifrele privind PIB real efectiv pentru perioada trimestrul 1 al anului 2010 – trimestrul 4 al anului 2010, valorile estimate ale PIB real pentru perioada trimestrul 1 al anului 2011 – trimestrul 4 al anului 2011 și compară estimările privind PIB real anual dintre 2010 și 2011 și 2011.

Estimarea pe baza eșantionului ar indica faptul că, pe baza evoluției istorice a seriei temporale a PIB, rata de creștere anuală a GDP pentru anul 2011 ar fi 7,1%.

Graficul 4. Estimarea pe baza eşantionului și intervalele de încredere ale modelului preferat (2,1,1)

Tabelul 4: Estimările efective și previzionate ale PIB și rata de creștere anuală estimată

	Estimările privind PIB real trimestrial	Estimările privind PIB real anual	Raportul dintre PIB real din 2010 și 2011
2010T1	5164062		
2010T2	5913491		
2010T3	7955147		
2010T4	7365269	<u>26397969</u>	
2011T1	5609184		
2011T2	6353128		
2011T3	8437116		
2011T4	7874672	<u>28274100</u>	<u>1,07107</u>

Notă: Estimările raportate din tabel privind valorile pentru trimestrul 4 al anului 2010 sunt valori efective. Celelalte valori, care apar cu litere italice, sunt estimările previzionate pe baza eşantionului generate prin modelul ARIMA estimat pentru perioada trimestrul 1 al anului 2000 – trimestrul 4 al anului 2010.

Potrivit datelor Biroului Național de Statistică pentru 2011, rata de creștere a fost de 6,8%. Aceasta a fost urmată de o scădere de 0,8% a PIB real în 2012 care a reflectat un mediu extern nefavorabil și șocuri induse de condițiile meteo în sectorul agricol. Revenirea activității economice reale din 2013 este estimată în jurul valorii de 4-5%.

Această evoluție recentă a PIB oferă o bază pentru afirmația din lucrarea de cercetare anterioară care, în absența unei schimbări induse de politică a modelului de creștere fundamental, creșterea economică viitoare din Moldova probabil va fi modestă și sub nivelul de dezvoltare al Moldovei începând cu anul 2000 [Papaphilippou (2011a), (2011b)].

5. CONCLUZII ȘI SUGESTII PENTRU STUDII SUPLIMENTARE

Modelele ARIMA au fost folosite frecvent în scopuri analitice și de estimare. Această clasă de modele s-a dovedit a reprezenta instrumente utile pentru:

- Furnizarea de informații și analizarea comportamentului unei serii temporale specifice în general și a proprietăților dinamice pe termen scurt ale seriei temporale în mod specific;

precum și

- Generarea unor estimări indicative pe termen scurt-mediu ale seriei temporale respective. Estimările generate de modelele ARIMA sunt frecvent folosite ca valori de referință și sunt combinate cu alte informații privind evenimentele în desfășurare din economie și analiza empirică suplimentară a caracteristicilor structurale ale economiei în discuție și mediul său extern.

În același timp, trebuie subliniat că este necesară o analiză informată pentru specificarea, validarea și actualizarea unui model ARIMA în timp. Modelul specificat în această lucrare oferă baza pentru studii suplimentare, în vederea actualizării și revizuirii posibile a modelului ARIMA, precum și testării proprietăților sale și estimării capacității sale în timp. Acestea sunt toate aspectele vizate de posibilele studii suplimentare.

În cele din urmă, după cum este cazul în fiecare model economic, analiza trebuie de asemenea să interpreteze estimările empirice și estimările indicative ale modelului ARIMA și să ajusteze aceste estimări indicative, luând în considerare:

- Informațiile suplimentare furnizate de alte modele (precum modelele econometrice structurale); și
- Monitorizarea și evaluarea de către cercetător a evenimentelor în desfășurare din economie, a perspectivei economiei și riscurilor emergente.

Referințe

Box, G. și G. Jenkins (1970), *Time series analysis: Forecasting and control*, San Francisco: Holden-Day.

Biroul Național de Statistică (2011), *Reconcilierea Calculului Trimestrial al Produsului Intern Brut cu cele Anuale*, Chisinau.

Papaphilippou, A. (2012a), "On Macro-Fiscal and Trade Forecasting in Moldova: An Institutional Analysis with some Recommendations", *Moldovan Economic Trends*, Nr. 4.

Papaphilippou, A. (2012b), "Comparing an Economy's Output Before and After the Beginning of Transition: A General Analysis with Emphasis on the Case of Moldova", *Moldovan Economic Trends*, Nr. 2.

Papaphilippou, A. (2011a), "On Moldova's Incremental Capital-Output Ratio with some Observations on Growth, Investment and the Conduct of Policy", *Moldovan Economic Trends*, Nr. 4.

Papaphilippou, A. (2011b), "Developing an ARIMA Model for Analysing the Evolution of Real GDP in Moldova: Econometric Estimates and Implications for Policy", *Moldovan Economic Trends*, Nr. 2.

ANEXĂ STATISTICĂ**Estimările privind PIB real**

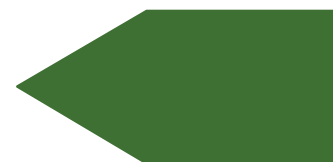
1995T1	3389691
1995T2	3782884
1995T3	5891890
1995T4	5093456
1996T1	3189188
1996T2	3628516
1996T3	5458118
1996T4	4814948
1997T1	3210399
1997T2	3633484
1997T3	5656365
1997T4	4872018
1998T1	3019592
1998T2	3393584
1998T3	5281758
1998T4	4540804
1999T1	2889344
1999T2	3295557
1999T3	5031727
1999T4	4472250
2000T1	2967950
2000T2	3350037
2000T3	5144352
2000T4	4557217
2001T1	3138153
2001T2	3542140
2001T3	5473193
2001T4	4849901
2002T1	3399298
2002T2	3829640
2002T3	5888193
2002T4	5214160
2003T1	3731464
2003T2	4188630
2003T3	6068781
2003T4	5556567
2004T1	3939090
2004T2	4432071
2004T3	6621483
2004T4	5991979
2005T1	4296922
2005T2	4795695
2005T3	7061897
2005T4	6404251
2006T1	4518505
2006T2	5110110
2006T3	7316365

2006T4	6693142
2007T1	4839718
2007T2	5530972
2007T3	7142943
2007T4	6833259
2008T1	5074464
2008T2	5839353
2008T3	7946582
2008T4	7394700
2009T1	4845532
2009T2	5533331
2009T3	7419992
2009T4	6883674
2010T1	5164062
2010T2	5913491
2010T3	7955147
2010T4	7365269

Sursă: Biroul Național de Statistică (2011), p. 19.

Notă: Estimările raportate exclud regiunea transnistreană, sunt reconciliate cu estimările PIB real anual și sunt exprimate în prețurile medii ale anului 2000 (în mii MDL).

ANEXE STATISTICE

PIB(utilizări)	Utilizări PIB											
	PIB (nominal)		Consum final		Formarea bruta de capital fix		Variatia stocurilor		Export net			
	mil.lei preț. curente	% fata de an preced.	mil.lei preț. curente	% fata de an preced.	mil.lei preț. curente	% fata de an preced.	mil.lei preț. curente	% fata de an preced.	mil.lei preț. curente	% fata de an preced.		
2008	62921,5	107,8	71451,4	102,2	21391,4	102,2	3291,6	146,2	-33212,8	102,4		
2009	60429,8	94,0	68574,0	69,1	13655,0	69,1	329,7	9,5	-22128,8	67,6		
2010	71885,5	107,1	83240,3	117,2	16262,6	117,2	648,1	157,9	-28265,5	114,8		
2011	82174,1	106,4	95911,0	110,70	19030,5	110,70	1094,4	157,8	-33861,6	110,0		
2012	87847,0	-99,2	102954,0	100,4	20540,0	100,4	-3,0	-	-35644,0	-		
Trimestrul I 2010	14549,4	104,7	18420,7	79,7	1608,7	79,7	269,5	-39,4	-5749,5	98,1		
Trimestrul II 2010	17325,0	106,4	20731,4	113,7	3541,9	113,7	710,0	-130,7	-7658,3	135,6		
Trimestrul III 2010	20454,8	108,0	23198,6	137,0	3686,7	137,0	728,9	142,4	-7159,4	116,3		
Trimestrul IV 2010	19556,3	108,8	20889,6	122,7	7425,3	122,7	-1060,4	-111,4	-7698,2	110,9		
Trimestrul I 2011	16784,3	108,4	21476,2	124,9	2078,1	124,9	497,3	177,8	-7267,3	120,4		
Trimestrul II 2011	19843,3	106,8	23967,4	127,1	4736,9	127,1	-398,8	-59,1	-8462,2	105,8		
Trimestrul III 2011	23869,0	105,3	27872,4	94,8	3753,8	94,8	677,8	86,4	-8435,0	106,7		
Trimestrul IV 2011	21677,5	105,7	22595,0	107,7	8461,7	107,7	318,1	-31,4	-58026,1	109,5		
Trimestrul I 2012	18095,8	101,0	23464,8	101,0	2439,0	101,0	272,2	105,3	-8080,2	-		
Trimestrul II 2012	21199,4	100,6	24687,8	99,1	5000,97	99,1	74,34	-	-8563,7	-		
Trimestrul III 2012	26106,8	98,3	30085,8	100,8	4538,7	100,8	504,0	-	-9021,6	-		
Trimestrul IV 2012	22445,3	97,5	27514,7	100,5	5493,2	100,5	-196,4	-	-10366,1	-		
Trimestrul I 2013	19673,0	103,5	23401,0	106,6	4220,0	106,6	-85,0	-	-7863,0	-		
Trimestrul II 2013	23703,3	106,1	27408,2	103,0	5576,7	103,0	627,7	-	9909,3	-		

PIB (resurse)	Resurse PIB													
	PIB (nominal)		VAB		Agricultura		Industria		Constructii		Alte activitati		Impozite nete pe produs	
	mil.lei preț. curent.	% fata de an preced.	mil.lei preț. curent.	% pondere in PIB	mil.lei preț. curent.	% fata de an preced.	mil.lei preț. curent.	% fata de an preced.	mil.lei preț. curent.	% fata de an preced.	mil.lei preț. curent.	% fata de an preced.	mil.lei preț. curent.	% fata de an preced.
2008	62921,5	107,8	51773,6	82,3	5544,0	141,1	8737,2	101,8	3115,0	100,3	34377,3	102,3	11148,0	113,1
2009	60429,8	94,0	50809,2	84,1	5134,5	90,1	8030,8	80,1	2108,7	73,2	35535,2	99,5	9620,6	95,8
2010	71885,5	107,1	59920,7	83,4	8657,4	107,4	9534,8	108,9	2437,5	112,7	39291,0	105,1	11964,8	111,7
2011	82174,1	106,4	68225,0	83,0	10071,0	105,5	11296	107,1	2801,0	104,7	44057,0	101,3	13949,0	110,4
2012	87847,0	-99,2	73319,0	83,5	9586,0	76,7	12308,0	100,5	3071,0	101,7	28370,0	102,6	14528,0	101,3
Trimestrul I 2010	14549,4	104,7	12233,2	84,1	659,0	103,5	2137,4	105,6	358,9	76,8	9077,9	102,3	2316,2	120,6
Trimestrul II 2010	17325,0	106,4	14427,4	83,3	1707,8	107,8	2119,4	108,2	720,3	105,4	9879,9	104,1	2897,6	113,5
Trimestrul III 2010	20454,8	108,0	17158,1	83,9	2449,1	106,9	2686,3	105,6	934,1	118,1	11088,6	106,0	3296,6	114,8
Trimestrul IV 2010	19556,3	108,8	16102,0	82,3	3841,5	108,8	2591,8	116,4	424,2	225,4	9244,5	107,6	3454,3	100,9
Trimestrul I 2011	16784,3	108,4	13916,5	82,9	684,0	106,4	2493,6	108,8	399,5	104,0	10339,3	106,2	2867,8	117,9
Trimestrul II 2011	19843,3	106,8	16694,3	84,1	2108,9	102,1	2492,2	109,8	987,3	124,9	11105,9	106,1	3149,0	105,2
Trimestrul III 2011	23869,0	105,3	20189,8	84,6	3873,2	102,4	3218,7	111,9	962,4	94,6	12135,5	105,3	3679,2	105,2
Trimestrul IV 2011	21677,5	105,7	17424,4	80,4	3404,8	108,9	3091,4	98,5	451,8	93,2	10476,4	86,5	4253,0	114,6
Trimestru I 2012	18095,8	101	15268	84,4	821	101,6	2771	97,9	395	109,8	11281	102,3	2828	98,4
Trimestrul II 2012	21199,4	100,6	17821,6	84,1	1929,6	92,5	2914,5	104,3	1104,98	100,9	12277,67	88,7	3377,79	101,3
Trimestrul III 2012	26106,8	98,3	22026,6	84,4	3923,3	69,2	3389,6	102,3	1059,2	100	725,7	104,7	4080,18	103,4
Trimestrul IV 2012	22445,3	97,5	18203,5	81,1	2911,3	70,8	3233	96,5	511,4	101,1	712,1	127,7	4241,8	101,4
Trimestru I 2013	19673	103,5	16201	102,9	825	102,3	2960	102,2	522	110,5	7143	102,3	3472	106,6
Trimestrul II 2013	23703,3	106,1	19648,9	105,9	2064,3	103,8	2961,7	113,4	1182,5	100,8	685,5	110,7	4054,4	106,7

	Productia									
	Consum intermediar		Volumul productiei		Productia agricola		Productia industriala			
	mil. lei pret. curente	% fata de an preced.	mil. lei pret. curente	% fata de an preced.	mil. lei pret. curente	% fata de an preced.	mil. lei pret. curente	% fata de an preced.	mil. lei pret. curente	% fata de an preced.
2008	91228,9	105,5	143002,5	106,0	16503,0	132,1	29988,4	110,4		
2009	76857,2	84,2	127666,4	87,6	13300,0	90,4	22643,9	97		
2010	89938,0	108,8	149858,7	107,8	19873,0	107,9	28140,1	107,9		
2011	102416,3	105,8	170641,4	105,7	22120,0	104,6	27457,4	107,4		
2012	101695,2		175015			77,6		96,9		
Trimestrul I 2010	16356,01	100,3	28589,2	100,9		110,6		104,9		
Trimestrul I 2011	18591,6	107,6	32508,1	107,2		108,3		108,6		
Trimestrul I 2012	18399,6	98,8	33667,6	100		100,6		97		
Trimestrul I 2013	21110,8	102,1	37311,8	102,4		99,0		106,4		
Trimestrul II 2013	27716,4	106,5	47365,3	106,2		102,8		106,3		

	Prețurile de consum			
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2008	12,7	15,6	8,3	16,5
2009	0	-5,6	-0,3	8,2
2010	7,4	5,7	7,3	9,1
2011	7,6	8,4	5,8	8,8
2012	4,6	3,8	4,2	6,2
Trimestrul I 2011	6,1	5,4	5,6	7,4
Trimestrul II 2011	7,1	7,8	5,1	8,6
Trimestrul III 2011	8,8	12,1	6,2	7,8
Trimestrul IV 2011	8,5	8,6	6,1	11,5
Trimestrul I 2012	6,2	4,7	5	9,2
Trimestrul II 2012	4,2	1,9	4,5	6,3
Trimestrul III 2012	4,4	3,6	3,7	6,4
Trimestrul IV 2012	3,9	4,9	3,6	3,1
Trimestrul I 2013	4,4	5,9	4	3,1
Trimestrul II 2013	4,6	6,6	4,2	2,7

	Prețurile de consum			
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2011	6,7	6,3	6,6	7,1
Februarie 2011	5,7	5	5,4	6,6
Martie 2011	5,8	4,8	4,8	8,4
Aprilie 2011	6,5	6	5	9,1
Mai 2011	7	7,1	5,1	9,1
Iunie 2011	7,7	10,3	5,1	7,7
Iulie 2011	8,3	11,4	5,6	7,6
August 2011	9,2	13,6	6,2	7,7
Septembrie 2011	8,8	11,4	6,8	8
Octombrie 2011	8,9	9,3	6,7	11
Noiembrie 2011	8,9	9,2	6,5	11,8
Decembrie 2011	7,8	7,4	5,2	11,6
Ianuarie 2012	6,9	5	5	11,8
Februarie 2012	6,1	5	4,9	8,9
Martie 2012	5,4	4,1	5,3	7,1
Mal 2012	4,7	2,9	4,9	6,3
Aprilie 2012	4,1	2	4,5	6,1
Iunie 2012	3,7	0,9	4,1	6,4
Iulie 2012	4	2,1	3,8	6,4
August 2012	4,4	3,5	3,7	6,4
Septembrie 2012	4,9	5,1	3,5	6,3
Octombrie 2012	3,9	4,8	3,6	3,3
Noiembrie 2012	3,7	4,5	3,6	2,9
Decembrie 2012	4,1	5,4	3,6	3
Ianuarie 2013	4,7	6,8	4	3,1
Februarie 2013	4,4	5,5	4,2	3,1
Martie 2013	4,2	5,5	3,8	3,2
Aprilie 2013	4,5	6,1	3,7	3,4
Mai 2013	5,7	10,0	4,0	2,4
Iunie 2013	5,5	9,2	4,5	2,0
Iulie 2013	4,3	5,9	4,6	2,0
August 2013	3,7	4,2	4,5	2,1
Septembrie 2013	3,9	5,0	4,3	2,1

	Prețurile producției industriale					
	Ritmul de creștere al IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor în construcții, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele agricole, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2008	10,4	19,2	9,3	33	20	-14,2
2009	-3	-4,5	-3,9	14	-11,9	-18,5
2010	7,9	0,7	6,2	16,1	2,3	42,9
2011	6,8	2,6	6,3	10,5	9	10
2012	5,7	3,8	5,1	9,2	-	17,7
Trimestrul I 2011	4,7	3,6	3,8	9,2	4,3	17,3
Trimestrul II 2011	6,3	3,6	5,7	10,1	5,3	21,1
Trimestrul III 2011	7,9	3,4	7,6	9,6	8,1	20,3
Trimestrul IV 2011	8,4	0	7,8	13,1	9,3	1,9
Trimestrul I 2012	7,1	-0,5	6,4	11,8	9,4	-0,4
Trimestrul II 2012	5,8	1,3	5,3	9,0	10,6	-6,9
Trimestrul III 2012	5	5,1	4,1	9,9	11,3	22,3
Trimestrul IV 2012	4,8	9,5	4,4	6,5	8,7	22,7
Trimestrul I 2013	2,9	4,1	3,0	2,0	10,6	10,4
Trimestrul II 2013	3,0	2,4	3,4	0,7	8,0	-

Prețurile producției industriale				
	Ritmul de creștere al IPPJ, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2011	4,2	2,8	2,7	12,2
Februarie 2011	4,9	2,8	4,4	8
Martie 2011	4,9	5,2	4,4	7,4
Aprilie 2011	5,5	4,5	4,6	10,5
Mai 2011	6,9	4,9	6,3	10,7
Iunie 2011	6,6	1,3	6,2	9,2
Iulie 2011	8	3,4	7,8	9,6
August 2011	7,7	3,4	7,4	9,6
Septembrie 2011	7,9	3,4	7,7	9,6
Octombrie 2011	8,4	-0,5	8,4	9,7
Noiembrie 2011	8,8	1,4	8	14,8
Decembrie 2011	8,1	-1	7,1	14,8
Ianuarie 2012	10,4	-1,6	9,8	14,8
Februarie 2012	6,6	1,1	6	10,4
Martie 2012	6,5	-1,1	5,9	10,4
Aprilie 2012	5,8	-1,1	5,7	7,3
Mai 2012	5,7	-0,1	5	9,9
Iunie 2012	6,0	5,2	5,3	9,9
Iulie 2012	5,0	4,3	4,1	9,9
August 2012	4,8	5,4	3,9	9,9
Septembrie 2012	5,3	5,7	4,4	9,9
Octombrie 2012	5	10	4,1	9,7
Noiembrie 2012	5	7,8	4,9	4,9
Decembrie 2012	4,5	10,6	4,3	4,9
Ianuarie 2013	1,6	6,2	1,5	1,9
Februarie 2013	2,8	3,5	2,9	2,0
Martie 2013	3,4	4,5	3,5	2,0
Aprilie 2013	3,7	2,4	3,9	2,0
Mai 2013	3,0	1,7	3,5	0,0
Iunie 2013	2,9	1,1	3,4	0,0
Iulie 2013	3,3	1,4	3,8	0,0
August 2013	3,4	1,1	4,2	2,4

	Cursul valutar					
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritmul de creștere al cursului nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursului nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursului real de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursului real de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)
2008	10,4	15,3	-14,4	-7,9	-21,2	-15,9
2009	11,1	15,5	6,9	1,4	6,6	1,8
2010	12,4	16,4	11,3	5,8	5,3	0,2
2011	11,7	16,3	-5,1	-0,4	-9,1	-4,9
2012	12,1	15,6	3,5	-4,5	0,7	-6,6
Trimestrul I 2011	12,1	16,5	-4	-5,3	-7,7	-8,6
Trimestrul II 2011	11,6	16,7	-8,3	3,5	-11,6	-0,7
Trimestrul III 2011	11,5	16,3	-6,7	2,5	-11	-3,3
Trimestrul IV 2011	11,8	15,9	-1,1	-1,9	-5,9	-7
Trimestrul I 2012	11,8	15,5	-1,7	-5,8	-4,9	-8,9
Trimestrul II 2012	11,9	15,3	2,5	-8,6	0,4	-10
Trimestrul III 2012	11,9	15,3	2,5	-8,6	5,3	-6,1
Trimestrul IV 2012	12,4	15,5	8	-4,5	2,2	-1,2
Trimestrul I 2013	12,2	16,1	3,2	3,8		1,4
Trimestrul II 2013	12,4	16,4	3,9	5,7		

	Cursul valutar					
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritm. de creștere al curs. nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritm. de creștere al curs. nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritm. de creștere al curs. real de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritm. de creștere al curs. real de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)
Ianuarie 2011	12,2	16,3	-1,2	-7,5	-6,1	-11,4
Februarie 2011	12	16,4	-5,8	-6	-9,1	-9
Martie 2011	11,9	16,7	-5,1	-2,3	-7,9	-5,3
Aprilie 2011	11,7	16,9	-6,3	0,7	-9,4	-2,9
Mai 2011	11,6	16,7	-8,5	4,3	-11,6	0
Iunie 2011	11,6	16,7	-10,2	5,7	-13,7	0,7
Iulie 2011	11,5	16,5	-8,4	2,8	-12,4	-2,7
August 2011	11,4	16,3	-6,2	4,2	-10,9	-2,3
Septembrie 2011	11,6	16	-5,3	0,5	-9,6	-4,9
Octombrie 2011	11,8	16,1	0,2	-1,1	-4,6	-6,4
Noiembrie 2011	11,7	15,9	-0,7	-1,6	-5,7	-7
Decembrie 2011	11,8	15,6	-3	-3,1	-7,3	-7,6
Ianuarie 2012	11,8	15,2	-3,3	-6,7	-7	-10,4
Februarie 2012	11,8	15,7	-1,1	-4,4	-4,1	-7,4
Martie 2012	11,9	15,6	-0,8	-6,5	-3,5	-9
Aprilie 2012	11,8	15,5	0,9	-8,1	-1,3	-9,7
Mai 2012	11,9	15,2	2,7	-8,7	0,1	-10,1
Iunie 2012	12,1	15,1	4,4	-9,3	2,4	-10,2
Iulie 2012	12,4	15,2	7,4	-7,8	4,7	-8,8
August 2012	12,5	15,5	9,9	-5,1	7,1	-6,6
Septembrie 2012	12,4	15,9	7	-0,7	4,2	-2,7
Octombrie 2012	12,3	15,9	3,9	-1,6	2,2	-2,8
Noiembrie 2012	12,3	15,8	5,2	-0,6	3,3	-2
Decembrie 2012	12,2	16	3,4	2,8	1,1	1,2
Ianuarie 2013	12,1	16,1	2,8	5,9	-0,2	3
Februarie 2013	12,1	16,2	2,5	3,1	-0,5	1
Martie 2013	12,3	16	3,5	2,4		0
Aprilie 2013	12,3	16	4,6	3,3	12,3	16
Mai 2013	12,3	16	4,2	5,4	12,3	16
Iunie 2013	12,4	16,4	3,0	8,4	12,4	16,4
Iulie 2013	12,6	16,5	2,6	8,7	12,6	16,5
August 2013	12,3	16,1	-1,0	4,5	12,3	16,1

Perioada	Finanțe publice							Presiunea fiscală, %
	Veniturile la BPN, mil. MDL	Creșterea veniturilor la BPN, % (comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Creșterea cheltuielilor din BPN, % (comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut)	Datoria publică, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Presiunea fiscală, %	
2008	25516,9	14%	26146,9	17%	11604,36	630	34%	
2009	23517,7	-8%	27354,3	5%	14622,6	3836,6	32%	
2010	27550,9	17%	29328,9	7%	18870,8	1778	31%	
2011	30150,5	9%	32117	10%	24005,4	1958,5	31%	
2012	33526,1	11%	35364	10%	29017,7	1837,9	31%	
Trimestrul I 2010	5582,4	12%	6451,2	7%	17458,1	868,8		
Trimestrul II 2010	6817,4	16%	7253,9	6%	18005,1	1305,3		
Trimestrul III 2010	6711,9	15%	6903	6%	18564,7	1496,4		
Trimestrul IV 2010	8439,2	23%	8720,8	10%	18870,8	1778		
Trimestrul I 2011	6122	10%	6640,5	3%	18768	518,5		
Trimestrul II 2011	7524,5	10%	8368,6	15%	18991,7	1362,6		
Trimestrul III 2011	7598	13%	7643,3	11%	19875,2	1407,9		
Trimestrul IV 2011	8906	6%	9464,6	9%	24005,4	1407,9		
Trimestrul I 2012	6582,7	8%	7363,5	11%	26034,2	780,8		
Trimestrul II 2012	8744,5	16%	8898,9	6%	26474,5	935,2		
Trimestrul III 2012	8613,5	13%	8486	11%	27429,2	807,7		
Trimestrul IV 2012	9585,4	8%	10615,6	12%	29017,7	1837,9		
Trimestrul I 2013	7521,8	14%	7598,5	3%		76,7		
Trimestrul II 2013	9196,3	5%	9569,9	8%	578,1	9196,3		

Perioada	Finanțe publice							Presiunea fiscală, %
	Veniturile la BPN, mil. MDL	Creșterea veniturilor la BPN, % (compartiv cu aceeași perioadă a anului trecut)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Creșterea cheltuielilor din BPN, % (compartiv cu aceeași perioadă a anului trecut)	Datoria publică, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)		
Ianuarie 2011	1840,9	21%	1876,8	4%	18849,3	35,9		
Februarie 2011	1902,4	7%	2291,4	7%	18851,1	424,9		
Martie 2011	2378,7	4%	2472,3	-1%	18768	518,5		
Aprilie 2011	2222,8	-5%	2702,3	16%	19003,5	998		
Mai 2011	2482,3	18%	2679,1	19%	18909,6	1194,8		
Iunie 2011	2819,4	19%	2987,2	11%	18991,7	1362,6		
Iulie 2011	2304,4	5%	2850,9	18%		1909,9		
August 2011	2327,2	10%	2317,9	11%		1900,6		
Septembrie 2011	2966,4	24%	2473,7	3%	19875,2	1407,9		
Octombrie 2011	2553	9%	2685	10%		1539,9		
Noiembrie 2011	2526,8	8%	2693,8	-3%		1706,9		
Decembrie 2011	3834,2	2%	4085,8	16%	24005,4	1958,5		
Ianuarie 2012	1990,9	8%	2087,6	11%		96,7		
Februarie 2012	1951,2	3%	2514,7	10%		660,2		
Martie 2012	2640,6	11%	2761,2	12%	26034,2	23,9		
Aprilie 2012	2909,8	31%	2735,9	1%		606,9		
Mai 2012	2845,6	15%	3104,4	16%		865,7		
Iunie 2012	2989,1	6%	3058,6	2%	26474,5	935,2		
Iulie 2012	2950,3	28%	3078	8%		1062,9		
August 2012	2656,8	14%	2813,5	21%		1219,6		
Septembrie 2012	3006,4	1%	2594,5	5%	27429,2	807,7		
Octombrie 2012	3030,6	19%	3108,2	16%		885,2		
Noiembrie 2012	3053,8	21%	3126	16%		957,5		
Decembrie 2012	3501	-9%	4381,4	7%	29017,7	1837,9		
Ianuarie 2013	2179,2	9%	2199,4	5%		20,2		
Februarie 2013	2350,2	20%	2588,6	3%		258,6		
Martie 2013	2992,4	5%	2810,5	-9%		76,7		
Aprilie 2013	3172,6	6%	3173,6	4%		77,7		
Mai 2013	2715,6	-8%	3005,1	-2%	367,2	2715,6		
Iunie 2013	3308,1	25%	3391,2	21%	450,3	3308,1		
Iulie 2013	3177,6	6%	3305,4	27%	578,1	3177,6		

Datoria de stat (lei)												
	ian_2010	feb_2010	mar_2010	apr_2010	mai_2010	iun_2010	iul_2010	aug_2010	sep_2010	oct_2010	noi_2010	dec_2010
Datoria de stat	14510,70	17177,30	17456,10	17589,20	17861,00	18005,10	17816,60	18361,30	18562,70	18308,20	18412,00	18870,78
Datoria de stat internă după maturitate	5156,80	5176,60	5175,80	5215,30	5273,20	5287,30	5321,40	5365,10	5415,60	5304,30	5306,30	5304,89
Pe termen lung	2213,40	2213,40	2213,40	2213,40	2213,40	2213,40	2213,40	2213,40	2213,40	2213,40	2213,40	0,00
Pe termen mediu	262,10	2757,70	2757,70	1211,10	155,20	163,40	160,10	109,00	162,40	320,40	320,40	314,46
Pe termen scurt	2681,30	205,50	204,70	1790,80	2904,60	2910,50	2947,90	3042,70	3039,80	2770,50	2772,50	4990,43
Datoria de stat externă după maturitate	9353,90	12000,70	12280,30	12373,90	12587,80	12717,80	12495,20	12996,20	13147,10	13003,90	13105,70	13565,89
Pe termen lung	9353,90	12000,70	12280,30	12373,90	12587,80	12717,80	12495,20	12996,20	13147,10	13003,90	13105,70	13383,58
Pe termen mediu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	182,31
Pe termen scurt	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
												(lei)
Datoria de stat internă după maturitate	18849,27	18851,06	18768,01	19003,53	18909,58	18991,67	18991,67	18777,59	19175,17	19372,47	19450,06	19226,50
Pe termen lung	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Pe termen mediu	308,60	302,02	201,92	205,72	208,02	210,82	210,82	218,73	219,73	222,03	623,91	609,86
Pe termen scurt	4999,01	4983,54	5025,25	5033,93	5084,21	5158,13	5158,13	5190,70	5183,75	5558,36	5196,57	5232,08
Datoria de stat externă după maturitate	13541,66	13565,50	13540,84	13763,88	13617,35	13622,72	13622,72	13368,16	13771,70	13592,09	13629,58	13384,56
Pe termen lung	13361,96	13385,58	13359,73	13587,65	13613,65	13618,34	13618,34	13362,81	13765,43	13592,09	13629,58	13384,56
Pe termen mediu	179,70	179,92	181,11	176,24	3,70	4,38	4,38	5,34	6,26	0,00	0,00	0,00
Pe termen scurt	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Datoria de stat (lei)												
	ian 2012	feb 2012	mar 2012	apr 2012	mai 2012	iun 2012	iul 2012	aug 2012	sep 2012	oct 2012	noi 2012	dec 2012
	(lei)											
Datoria de stat	19536,52	19536,52	19479,04	19434,08	19561,80	19905,05	20226,20	20330,80	20529,00	20481,90	20712,10	21184,73
Datoria de stat internă după maturitate	5898,49	5898,49	5929,32	5947,73	5973,64	5926,15	5941,60	5982,40	6049,80	6075,80	6135,60	6158,93
Pe termen lung	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Pe termen mediu	597,74	597,74	544,82	545,87	546,04	523,46	538,70	534,80	528,00	530,60	545,50	323,86
Pe termen scurt	5300,75	5300,75	5384,50	5401,86	5427,60	5402,69	5402,90	5447,60	5521,80	5545,20	5590,10	5835,07
Datoria de stat externă după maturitate	13638,03	13638,03	13549,71	13486,34	13588,16	13978,90	14284,60	14348,40	14479,20	14406,10	14576,50	15025,79
Pe termen lung	13638,03	13638,03	13549,71	13486,34	13588,16	13978,90	14284,60	14348,40	14479,20	14406,10	14576,50	11314,63
Pe termen mediu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3002,16
Pe termen scurt	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	709,00
	(lei)											
Datoria de stat	ian 2013	feb 2013	mar 2013	apr 2013	mai 2013	iun 2013	iul 2013					
Datoria de stat internă după maturitate	21290,60	21212,55	21163,71	21136,80	21493,72	21740,99	22110,10					
Pe termen lung	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00					
Pe termen mediu	318,50	316,18	290,50	286,12	286,17	260,89	264,00					
Pe termen scurt	5905,80	5958,86	5937,54	5983,44	6055,58	6130,00	6124,10					
Datoria de stat externă după maturitate	15066,30	14937,51	14935,67	14867,24	15151,97	15350,10	15722,70					
Pe termen lung	11539,70	11608,65	11640,37	11545,73	11818,57	11765,22	12419,80					
Pe termen mediu	2835,90	2636,85	2592,14	2673,76	2679,71	2909,98	2621,60					
Pe termen scurt	690,70	692,01	703,16	647,76	653,69	674,89	681,20					

Perioada	Sectorul bancar														
	Indicatori				Structura depozitelor, %			Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzilor la depozite, %		Rata dobânzilor la credite, %	
	Total Active, mii. MDL (sold la sfârșit de perioadă)	Total Obligațiuni, mii. MDL (sold la sfârșit de perioadă)	Total Credite, mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă) volumul pe an	Total Depozite mil.MDL (sold la sfârșit de perioadă)	depozite ale persoanelor fizice/total depozite	depozite ale persoanelor juridice/total depozite	depozite in valuta/total depozite	Rentabilitatea activelor	Rentabilitatea capitalului	principiul I	principiul II > 20 %	în monedă națională	în monedă străină	în monedă națională	în monedă străină
2008	39122691,17	32088011,63	27811,8	24085,3	62,86	28,08	46,41	3,49	19,91	0,65	30,63	18,09	9,64	20,96	12,02
2009	39915006	33008335,6	14246,5	23834	62,33	30,33	53,59	-0,39	-2,12	0,6	38,27	14,66	7,61	20,31	12,51
2010	42269552,18	35010881,54	23429,8	26942,4	63,28	33,96	48,45	0,47	2,61	0,67	34,18	7,56	3,42	16,25	9,91
2011	47707871,76	39613543,97	30112,1	30112,1	63,36	32,21	46,16	1,95	11,51	0,69	33,17	7,54	3,69	14,37	8,75
2012	58304445,22	48058415,8	35948,2	36272,3	64,1	31,9	43,8	1,1	5,6	0,7	32,9	7,59	4,3	13,34	8,28
Trimestrul I 2010	3930920677	322470989	23740,4	24162,4	63,23	31,08	51,31	1,59	8,9	0,6	36,49	9,11	3,37	17,25	10,21
Trimestrul II 2010	39653431,7	32546028,2	24903	24138	64,05	31,49	49,7	1,78	9,94	0,62	34,81	6,65	3,32	16,46	10,49
Trimestrul III 2010	40065207,84	38510710,02	25096,4	25394,3	63,05	33,60	49,00	1,24	6,94	0,67	34,05	7,43	3,40	15,0	9,77
Trimestrul IV 2010	42302918,96	35013033,34	26915,5	26942,4	63,28	33,96	48,45	0,54	3,04	0,67	24,15	7,56	3,42	16,25	9,91
Trimestrul I 2011	43494259,88	35039543,85	27481,8	27950,8	65,43	32,54	47,98	1,73	10,07	0,7	33,2	7,88	3,38	14,6	9,09
Trimestrul II 2011	44837379,68	37354219,4	28833,4	29063,6	66,04	31,78	47,64	1,75	10,32	0,72	31,77	7,28	3,58	14,2	8,9
Trimestrul III 2011	46322984,98	33483173,31	30076,6	29794,2	64,51	32,96	46,91	1,95	11,53	0,68	31,67	6,87	3,94	14,11	8,86
Trimestrul IV 2011	47707871,76	39613543,97	30063	30112,1	63,36	32,21	46,16	1,95	11,51	0,69	33,17	8,45	3,83	13,96	7,67
Trimestrul I 2012	50878839,41	40711223,41	31952,8	30675,6	65,3	30,7	45,8	2,7	13,4	0,7	31,8	7,23	3,92	14,25	8,6
Trimestrul II 2012	53572296,47	43421074,58	32945,6	31962,1	63,4	31,3	45,7	2,3	11,6	0,7	32,3	7,59	3,79	13,69	7,92
Trimestrul III 2012	55791173,74	45476797,09	35948,2	27287,1	64	31,9	44,1	2	10,5	0,7	31,6	7,94	4,97	12,58	7,78
Trimestrul IV 2012	58304445,22	48058415,8	35948,2	36272,3	64,1	31,9	43,8	1,1	5,6	0,7	32,9	8,44	4,68	11,98	8,32
Trimestrul I 2013	59940301,05	49275542,21	36190,76	36012,1	67,2	32,8	43,6	1,9	10,9	0,7	33,1	8,06	4,4	12,77	6,03
Trimestrul II 2013	63516157697	52817986075	38434,26	38434,26	67,1	32,9	42,0	1,6	9,3	0,8	31,2	6,79	4,36	12,03	7,59

Perioada	Sectorul bancar														
	Indicatori				Structura depozitelor, %			Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzilor la depozite, %		Rata dobânzilor la credite, %	
	Total Active, mii. MDL (sold la sfârșit de perioadă)	Total Obligațiuni, mii. MDL (sold la sfârșit de perioadă)	Total Credite, mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă) volumul pe ani	Total Depozite mil.MDL (sold la sfârșit de perioadă)	depozite ale persoanelor fizice/total depozite	depozite ale persoanelor juridice/total depozite	depozite in valuta/total depozite	Rentabilitatea activelor	Rentabilitatea capitalului	principiul I	principiul II > 20 %	în monedă națională	în monedă străină	în monedă națională	în monedă străină
Ianuarie 2011	42867396,57	35508020,14	26971,1	27494,8	63,82	33,62	48,55	1,99	11,58	0,67	34,15	6,79	3,41	15,24	9,31
Februarie 2011	43188907,55	35798645,23	27346	27890,9	64,6	34,34	48,28	1,72	10,02	0,68	34,6	7,82	3,43	14,53	9,25
Martie 2011	43494259,38	36039545,85	27481,8	27950,8	65,43	32,54	47,98	1,73	10,07	0,7	33,2	7,83	3,38	14,6	9,09
Aprilie 2011	43786457,25	36333303,36	27844,4	27944,4	66,38	31,37	48,3	1,7	9,92	0,7	32,82	7,23	3,64	15,05	8,67
Mai 2011	44105507,72	36667328,97	28157,4	28440,8	65,79	32,07	47,2	1,82	10,68	0,71	33,34	7,83	3,38	14,59	8,96
Iunie 2011	44837379,68	37354219,4	28833,4	29353,6	66,04	31,78	47,64	1,75	10,32	0,72	31,77	7,28	3,58	14,2	8,9
Iulie 2011	44812702,04	37236629,98	28775,2	29116,5	65,75	31,97	46,84	1,86	10,97	0,71	32,3	7,75	3,54	14,32	9,23
August 2011	45623382,56	37905502,26	29293,3	29377,3	65,38	32,31	46,71	1,91	11,25	0,7	32,68	8	3,87	14,06	8,88
Septembrie 2011	46322984,98	38516718,02	30075,6	29794,2	64,51	32,96	46,91	1,96	11,53	0,68	31,67	6,87	3,94	14,11	8,86
Octombrie 2011	46837989,21	38893090,78	30341,2	30335,9	64,68	32,61	46,94	2,12	12,52	0,69	32,91	7,6	4,14	14,03	8,84
Noiembrie 2011	46639186,44	3865509,75	30210,6	29976,6	65,09	32,42	46,38	1,83	10,82	0,68	33,35	7,37	4,07	14,57	8,79
Decembrie 2011	47707071,75	39613543,97	30963	30112,1	63,36	32,21	46,16	1,95	11,51	0,69	33,17	0,45	3,03	13,96	7,67
Ianuarie 2012	49915280,52	39953843,84	31380	30245,9	63,3	32,3	46,3	3,1	15,4	0,7	31,5	7,05	4,03	14,71	8,36
Februarie 2012	50710749,07	40598278,71	31999,3	30483,8	64,4	31,2	46	3,6	17,8	0,7	32,1	8,04	4,2	13,9	9,86
Martie 2012	50878839,41	40711223,41	31952,8	30342,8	65,3	30,7	45,4	2,0	14,6	0,7	31,8	7,32	4,2	14,05	9,36
Aprilie 2012	51338598,5	41039778,8	32265,5	30875,6	65,3	30,7	45,8	2,7	13,4	0,7	31,8	7,23	3,92	14,25	8,6
Mai 2012	51821950,59	41540002,05	32081,8	30921,5	64,4	31	44,6	2,6	13	0,7	32,3	7,5	3,92	13,98	8,09
Iunie 2012	53572296,17	43421074,59	32945,6	31962,1	63	32,7	45,9	2,3	11,8	0,7	32,3	7,59	3,79	13,69	7,92
Iulie 2012	54806667,13	44542420,79			63,6	32,5	44,7	2,2	11,1	0,7	31,9	7,15	4,53	12,82	7,64
August 2012	55152687,33	44887122,67			64	31,9	44,4	2	10,5	0,7	31,5	7,94	4,97	12,58	7,78
Septembrie 2012	55791173,74	45476797,09		27287,1	64,2	31,4	44,3	2	10,5	0,7	32	7,72	4,5	13	7,64
Octombrie 2012	56099442,01	45693209,67			67,7	32,3	43,6	1,9	10,1	0,7	31,5	7,96	4,62	12,68	7,73
Noiembrie 2012	56946737,44	453878525,6			66,1	31,9	43,8	1,1	5,6	0,7	32,9	8,14	4,68	11,98	8,32
Decembrie 2012	58168487,33	48155600,93	35546,2	36272,3	66,7	33,3	44,4	1,8	10,5	0,7	34,8	8,55	4,79	12,41	7,52
Ianuarie 2013	59960893,56	49620392,55	39555,6	37338,4	65,9	33,1	43,0	1,9	10,9	0,7	34,2	8,56	4,41	13,23	8,13
Februarie 2013	59270134	49050001,78	36077,05	36905	67,2	32,8	43,6	1,9	10,9	0,7	33,1	8,06	4,4	12,77	8,03
Martie 2013	59948381,05	49275542,21	36190,76	36812,1	67,2	32,7	43,6	1,9	10,9	0,7	33,1	8,06	4,4	12,77	8,03
Aprilie 2013	60798256,75	50047666,57	36529,42	37069,5	67,3	32,7	43,1	1,8	10,4	0,7	32	7,33	4,22	12,4	7,27
Mai 2013	61416610,81	51713694,45	37310,68	38050,55	66,4	33,6	42,8	1,8	10,5	0,7	32,2	7,75	4,22	12,21	7,62
Iunie 2013	63516157697	52817966075	38435,99	38436,25	67,1	32,9	42,0	1,6	9,3	0,8	31,2	6,79	4,36	12,03	7,59
Iulie 2013	66401761441	55643435115	39079,58	39198,19	67,6	32,4	40,3	1,7	9,9	0,8	30,2	7,16	4,29	12,05	7,37
August 2013	67673869718	56714516748	39263,09	40652,83	65,3	33,8	42,3	1,8	10,5	0,8	32,1	7,18	4,64	12,09	7,45

Politica monetară					
	Agregatul monetar M0, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M1, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M2, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M3, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Baza monetară, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)
2008	7578,7	11609,2	21774,1	31680,8	11633,6
2009	8849	13206,8	20942	32684,4	10456,3
2010	10107,6	15720,2	24770,7	37051,2	12115
2011	10864,5	17385,6	28265,4	40977,1	14345,2
2012	13240,8	20607,3	34914,6	49513,2	17633,5
Ianuarie 2011	9579,1	15105	24474,2	37075,2	12084,1
Februarie 2011	9488,4	15079,2	24636,5	37380,8	11772,6
Martie 2011	9731	15250,8	25001,8	37683,9	12654,5
Aprilie 2011	10348,6	15582,5	25543,1	38295,6	13290,4
Mai 2011	10233,9	15773,3	26018,9	38677,2	13217,9
Iunie 2011	10486	16077,6	26417,7	39522,1	13402
Iulie 2011	10693,1	16427,9	26907,8	39811,1	13413,7
August 2011	10774,3	16739,5	27242,3	40353,1	14076,7
Septembrie 2011	10509,7	16562,5	27140,8	40305,5	14062,5
Octombrie 2011	10560,8	16757,1	27326,9	40598,3	14265,8
Noiembrie 2011	10314,7	16701	27157,5	40292,9	14031,5
Decembrie 2011	10864,5	17385,6	28265,4	40977,1	14345,2
Ianuarie 2012	10280,2	16169,4	27617,0	40526,7	13643,6
Februarie 2012	10476,6	16122,4	27900,1	40960,8	13843,7
Martie 2012	10673,6	16613,3	28275,1	41016,6	14074,3
Aprilie 2012	10960,7	16742,9	28601,4	41636,4	15005,9
Mai 2012	10858,8	16903,8	28958,4	41780,4	14765,1
Iunie 2012	11243,9	17400,3	29541,1	43206,1	15082,8
Iulie 2012	11760,9	18263,2	30692,8	44752,8	15668,6
August 2012	12417,4	19124,9	32196,0	46080,8	16284,4
Septembrie 2012	12784,9	19616,7	32936,2	46770,7	16840,7
Octombrie 2012	12537,4	19443,1	33024,0	47160,0	17155,6
Noiembrie 2012	12670,7	19531,3	33590,2	47913,9	16947,5
Decembrie 2012	13240,8	20607,3	34914,6	49513,2	17633,5
Ianuarie 2013	12722,2	20180,2	35120,9	50100,8	17251,7
Februarie 2013	12902,8	20183,1	35189,5	49808,9	17437,4
Martie 2013	12892,8	19878,5	34882,4	49705,1	16914,1
Aprilie 2013	13293,0	20437,1	35740,5	50362,7	20360,5
Mai 2013	13523,0	21302,8	36690,3	51573,6	20515,7
Iunie 2013	13997,7	21746,4	37417,5	52432,0	20940,6
Iulie 2013	14867,3	22653,2	38801,1	54065,5	21803,4
August 2013	15656,0	23823,7	40454,4	56278,9	23097,6

Politica monetară							
	Rata de bază, %	CBN, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la credite overnight, %	Credite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la depozite overnight, %	Depozite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata rezervelor obligatorii atrase în MDL, %
Ianuarie 2011	8	3731,3	10/11	-	4/5	290	8
Februarie 2011	8	3934,3	11	-	5	429,1	8/11
Martie 2011	8	3685,7	11	-	5	409,8	11
Aprilie 2011	8	3537,8	11	-	5	162,5	11
Mai 2011	8	3318,1	11	-	5	174	11
Iunie 2011	8	3484,2	11	-	5	260,4	11
Iulie 2011	8	3282,7	11	-	5	218,3	11/14
August 2011	9	3005,8	11/12	-	5/6	140,8	14
Septembrie 2011	10	2723	12/13	-	6/7	230,2	14
Octombrie 2011	10	2647,1	13	-	7	150,2	14
Noiembrie 2011	10	2783	13	-	7	186,8	14
Decembrie 2011	9,5	2717,1	12,5	-	6,5	295,4	14
Ianuarie 2012	9,5/8,5	3456,7	12,5/11,5	-	6,5/5,5	347,3	14
Februarie 2012	8,5/6,5	3771	11,5/9,5	-	5,5/3,5	226,3	14
Martie 2012	6,5/4,5	3847,7	9,5/7,5	-	3,5/1,5	139,6	14
Aprilie 2012	4,5	3377,6	7,5	-	1,5	118,5	14
Mai 2012	4,5	3576,9	7,5	-	1,5	169,6	14
Iunie 2012	4,5	3682,4	7,5	-	1,5	268,7	14
August 2012	4,5	3943,2	7,5	-	1,5	282,1	14
Septembrie 2012	4,5	4362,6	7,5	-	1,5	217,6	14
Octombrie 2012	4,5	3961,7	7,5	-	1,5	135,4	14
Noiembrie 2012	4,5	3900,5	7,5	-	1,5	184,6	14
Decembrie 2012	4,5	3650,8	7,5	-	1,5	368,9	14
Ianuarie 2013	4,5	4298,4	7,5	-	1,5	363,8	14
Februarie 2013	4,5	4480,7	7,5	-	1,5	252,8	14
Martie 2013	4,5	4563,3	7,5	-	1,5	156,6	14
Aprilie 2013	4,5	4426,6	7,5\6,5	-	1,5/0,5	225,5	14
Mai 2013	4,5	4092,6	6,5	-	0,5	262,1	14
Iunie 2013	3,5	3637,3	6,5	-	0,5	295,6	14
August 2013	3,5	3308,6	6,5	-	0,5	224,5	14
Septembrie 2013	3,5		6,5	0,3	0,5	176,3	14

Perioada	Sectorul extern															Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, mil. USD	
	Valoarea totală a schimburilor comerciale, mil. MDL					Valoarea exportului, mil. USD					Valoarea importului, mil. USD						Exportul net, mil. USD
	Total		UE	Alte tari		Total		UE	Alte tari		Total		UE	Alte tari			
	CSI	UE	Alte tari	Total	CSI	UE	Alte tari	Total	CSI	UE	Alte tari	Total	CSI	UE	Alte tari		
2008	6489,9	2360,3	2925,4	1204,2	1591,1	623,0	820,1	148,0	4898,8	1737,3	2105,3	1056,2	-3307,7	32,5			
2009	4561,3	1632,2	2088,6	840,6	1283,0	490,4	667,4	125,3	3278,3	1141,8	1421,2	715,3	-1995,3	39,1			
2010	5396,8	1880,9	2433,1	1082,8	1541,5	624,0	728,9	188,6	3855,3	1256,9	1704,2	894,2	-2313,8	40,0			
2011	7408,1	2632,7	3339,3	1436,1	2216,8	919,3	1083,0	214,5	5191,3	1713,4	2256,3	1221,6	-2974,5	42,7			
2012	7374,8	2551,8	3332,1	1490,9	2161,8	928,0	1013,4	220,4	5213,0	1623,8	2318,7	1270,5	-3051,2	41,5			
T I 2010	1065,9	402,9	459,7	203,3	302,5	115,6	153,8	33,1	763,4	287,3	305,9	170,2	-460,9	39,6			
T II 2010	1217,1	373,4	577,5	266,2	304,4	122,5	143,7	38,2	912,7	250,9	433,8	228,0	-608,3	33,4			
T III 2010	1341,3	448,2	627,5	265,6	380,8	152,4	178,3	50,1	960,5	295,8	449,2	215,5	-579,7	39,6			
T IV 2010	1772,5	656,4	768,4	347,7	553,8	233,5	253,1	67,2	1218,7	422,9	515,3	280,5	-664,9	45,4			
T I 2011	1571,8	507,1	604,2	300,5	473,6	175,9	238,8	58,9	1098,2	411,2	445,4	241,6	-624,6	43,1			
T II 2011	1798,0	579,2	865,9	352,9	521,9	212,7	255,1	54,1	1276,1	366,5	610,8	298,8	-754,2	40,9			
T III 2011	1868,8	651,8	862,7	354,3	549,4	237,8	276,2	35,4	1319,4	414,0	586,5	318,9	-770,0	41,6			
T IV 2011	2169,5	814,6	926,5	428,4	671,9	292,9	312,9	66,1	1497,6	521,7	613,6	362,3	-825,7	44,9			
T I 2012	1709,0	655,1	720,4	333,5	504,8	201,1	252,2	51,5	1204,2	454,0	468,2	282,0	-699,4	41,9			
T II 2012	1793,5	572,1	853,0	368,4	537,0	227,3	255,8	53,9	1256,5	344,8	597,2	314,5	-719,5	42,7			
T III 2012	1779,5	609,8	799,4	370,3	506,6	238,8	213,1	54,7	1272,9	371,0	586,3	315,6	-766,3	39,8			
T IV 2012	2092,8	714,8	959,3	418,7	613,4	260,8	292,3	60,3	1479,4	454,0	667,0	358,4	-866,0	41,5			
T I 2013	1825,5	673,2	774	378,3	582,4	246,3	261,3	74,8	1243,1	426,9	512,7	303,5	-765,3	46,9			
T II 2013	1890,5	592,0	881,5	417,0	539,3	208,4	251,4	79,5	1351,2	383,6	630,1	337,5	-811,9	39,9			

Perioada	Sectorul extern														Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, mil. USD
	Valoarea totală a schimburilor comerciale, mil. MDL				Valoarea exportului, mil. USD				Valoarea importului, mil. USD				Exportul net, mil. USD		
	Total	CSI	UE	Alte tari	Total	CSI	UE	Alte tari	Total	CSI	UE	Alte tari			
													Total	CSI	
Ian 2011	419,2	162,8	173,3	83,1	134,4	42,5	69,9	22,0	284,8	120,3	103,4	61,1	-150,4	47,2	
Feb 2011	516,9	191,6	227,3	98,0	161,0	56,6	84,1	20,3	355,9	135,0	143,2	77,7	-194,9	45,2	
Mar 2011	635,7	232,7	283,6	119,4	178,2	76,8	84,8	16,6	457,5	155,9	198,8	102,8	-279,3	39,0	
Apr 2011	596,9	200,6	286,4	109,9	175,8	70,8	88,5	16,5	421,1	129,8	197,9	93,4	-245,3	41,7	
Mai 2011	611,3	187,9	296,7	126,7	173,6	69,7	84,3	19,6	437,7	118,2	212,4	107,1	-264,1	39,7	
Iun 2011	589,8	190,7	282,8	116,3	172,5	72,2	82,3	18,0	417,3	118,5	200,5	98,3	-244,8	41,3	
Iul 2011	595,7	196,1	289,9	109,7	180,9	78,9	90,3	11,7	414,8	117,2	199,6	98,0	-233,9	43,6	
Aug 2011	606,6	218,1	276,4	112,1	185,9	77,1	97,6	11,2	420,7	141,0	178,8	100,9	-234,8	44,2	
Sep 2011	666,5	237,6	296,4	132,5	182,6	81,8	88,3	12,5	483,9	155,8	208,1	120,0	-301,3	37,7	
Oct 2011	679,0	250,5	298,6	129,9	211,2	97,6	96,5	17,1	467,8	152,9	202,1	112,8	-256,6	45,1	
Noi 2011	737,6	277,7	313,0	146,9	242,7	101,1	116,0	25,6	494,9	176,6	197,0	121,3	-252,2	49,0	
Dec 2011	752,9	286,4	314,9	151,6	218,0	94,2	100,4	23,4	534,9	192,2	214,5	128,2	-316,9	40,8	
Ian 2012	486,4	193,9	191,0	101,5	147,5	54,3	74,8	18,4	338,9	139,6	116,2	83,1	-191,4	43,5	
Feb 2012	546,9	228,0	228,8	90,1	157,9	65,9	77,0	15,0	389,0	162,1	151,8	75,1	-231,1	40,6	
Mar 2012	675,7	233,2	300,6	141,9	199,4	80,9	100,4	18,1	476,3	152,3	200,2	123,8	-276,9	41,9	
Apr 2012	608,2	196,6	282,4	129,2	181,6	77,8	84,3	19,5	426,6	118,8	198,1	109,7	-245,0	42,6	
Mai 2012	604,6	187,7	293,0	123,9	176,5	72,5	85,7	18,3	428,1	115,2	207,3	105,6	-251,6	41,2	
Iun 2012	580,7	187,8	277,6	115,3	178,9	77,0	85,8	16,1	401,8	110,8	191,8	99,2	-222,9	44,5	
Iul 2012	579,6	198,5	271,6	109,5	163,0	79,0	69,1	14,9	416,6	119,5	202,5	94,6	-253,6	39,1	
Aug 2012	563,2	194,5	250,6	118,1	156,6	75,8	63,4	17,4	406,6	118,7	187,2	100,7	-250,0	38,5	
Sep 2012	636,7	216,8	277,2	142,7	187,0	84,0	80,6	22,4	449,7	132,8	196,6	120,3	-262,7	41,6	
Oct 2012	707,2	230,7	333,6	142,9	210,2	94,8	97,4	18,0	497,0	135,9	236,2	124,9	-286,8	42,3	
Noi 2012	693,8	234,6	329,1	130,1	215,9	91,2	103,3	21,4	477,9	143,4	225,8	108,7	-262,0	45,2	
Dec 2012	691,8	249,4	296,7	145,7	187,3	74,8	91,6	20,9	504,5	174,6	205,1	124,8	-317,2	37,1	
Ian 2013	510,3	192,8	209,2	108,3	162,1	63,7	82,8	15,6	348,2	129,1	126,4	92,7	-186,1	46,6	
Feb 2013	605,5	220,2	262,6	122,7	198,8	79	90,3	29,5	406,7	141,2	172,3	93,2	-207,9	48,9	
Mar 2013	709,7	260,2	302,2	147,3	221,5	103,6	88,2	29,7	488,2	156,6	214	117,6	-266,7	45,4	
Apr 2013	676,8	207,9	315,7	153,2	190,7	70,7	88,0	32,0	486,1	137,2	227,7	121,2	-295,4	39,2	
Mai 2013	575,5	173,2	272,5	129,8	165,6	62,6	77,9	25,1	409,9	110,6	194,6	104,7	-244,3	40,4	
Iun 2013	638,2	210,9	293,3	134,0	183,0	75,1	85,5	22,4	455,2	135,8	207,8	111,6	-272,2	40,2	
Iul 2013	678,1	217,6	316,1	144,4	202,1	79,5	95,0	27,6	476,0	138,1	221,1	116,8	-273,9	42,5	

Perioada	Sectorul extern					
	Indicii valorici ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorici ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %
2008	118,7	132,8	113,0	116,0	105,0	114,0
2009	80,6	66,9	87,0	89,0	93,0	75,0
2010	120,1	117,6	103,0	103,0	117,0	114,0
2011	143,8	134,7	107,0	110,0	134,0	122,0
2012	97,5	100,4				
TI 2010	111,9	101,3	101,0	95,0	111,0	107,0
TII 2010	102,4	122,7	100,0	102,0	102,0	120,0
TIH 2010	124,0	122,4	103,0	104,0	120,0	118,0
TIIV 2010	145,8	122,4	108,0	106,0	135,0	115,0
TI 2011	158,2	144,0	109,0	110,0	145,0	131,0
TII 2011	171,5	139,8	110,0	112,0	156,0	125,0
TIH 2011	144,3	137,4	111,0	112,0	130,0	123,0
TIIV 2011	121,3	122,9	103,0	108,0	118,0	114,0
TI 2012	106,7	109,7	98,0	103,0	109,0	106,0
TII 2012	102,9	98,5	95,0	96,0	108,0	103,0
TIH 2012	92,2	96,5	94,0	95,0	98,0	102,0
TIIV 2012	91,3	98,8	99,0	100,0	92,0	99,0
TI 2013	115,4	103,2	102	100	113	103
TII 2013	100,4	107,5	99,0	98,0	101,0	110,0

Perioada	Sectorul extern					Influxul de remiteri, mil. USD
	Exportul pe cap de locuitor, mil. USD	Ponderea exporturilor în PIB, %	Ponderea importurilor în PIB, %	Influxul de ISD, mil. USD	Influxul de remiteri, mil. USD	
2008	445,3	26,3	80,9	711,5	1897,3	
2009	359,6	23,6	60,3	145,3	1210,8	
2010	432,6	26,5	66,3	197,4	1363,5	
2011	622,6	31,7	74,1	281,0	1611,7	
2012	607,3	29,8	71,9	159,1	1786,0	
S. I 2008				306,9	883,9	
S. II 2008				404,5	1013,4	
S. I 2009				66,3	522,1	
S. II 2009				79,1	688,7	
S. I 2010				81,5	594,3	
S. II 2010				116,0	769,2	
S. I 2011				135,9	720,5	
S. II 2011				145,1	891,2	
S. I 2012				74,7	799,1	
S. II 2012				84,4	986,9	
S. I 2013				122,9	890,2	
T. I 2010				45,5	272,4	
T. II 2010				36,0	322,0	
T. III 2010				70,1	384,9	
T. IV 2010				45,9	384,3	
T. I 2011				63,9	312,7	
T. II 2011				72,0	407,8	
T. III 2011				66,3	453,6	
T. IV 2011				78,9	437,5	
T. I 2012				30,0	357,7	
T. II 2012				44,7	441,3	
T. III 2012				23,0	492,2	
T. IV 2012				61,4	494,7	
T. I 2013				57,0	403,6	
T. II 2013				65,9	486,6	

Perioada	Sectorul extern																		
	Exportul principalilor parteneri comerciali, mld. USD						Importul principalilor parteneri comerciali, mld. USD						Exportul net principalilor parteneri comerciali, mil. USD						
	Mondial	SUA	UE 27	Romania	Federația Rusă	Ucraina	Mondial	SUA	UE 27	Romania	Federația Rusă	Ucraina	Mondial	SUA	UE 27	Romania	Federația Rusă	Ucraina	
2008	16021,0	1287,4	1943,2	49,7	471,6	67,0	16493,0	2169,5	2331,8	84,3	291,9	85,5	-472,0	-982,0	-388,6	-34,6	179,7		
2009	12415,0	1056,0	1538,7	40,7	303,4	39,8	12708,0	1605,3	1720,6	54,5	191,8	45,5	-293,0	-549,3	-182,0	-13,8	111,6		
2010	15152,0	1278,5	1800,4	49,5	400,6	51,5	15444,0	1969,2	2027,5	62,0	248,6	60,9	-292,0	-690,7	-227,1	-12,5	152,0		
2011	18152,0	1480,3	2173,0	63,0	522,0	68,5	18425,0	2265,9	2403,3	76,5	323,8	82,6	-273,0	-785,6	-230,3	-13,5	198,2		
2012	18172,0	1545,7	2167,2	57,9	529,3	68,5	18514,0	2335,5	2302,2	70,2	335,4	84,6	-342,0	-789,8	-135,0	-12,4	193,8		
S. I 2008	8295,0	653,6	1003,2	26,1	236,8	32,6	8441,0	1092,0	1208,8	43,7	135,7	42,4	-146,0	-438,4	-205,7	-17,7	101,1		
S. II 2008	7726,0	633,8	940,0	23,6	234,8	34,4	8052,0	1077,4	1122,9	40,6	156,2	43,1	-326,0	-443,6	-182,9	-17,0	78,6		
S. I 2009	5639,0	497,7	702,3	18,2	125,4	17,3	5818,0	738,2	813,0	24,4	82,4	19,8	-179,0	-240,5	-110,8	-6,2	43,0		
S. II 2009	6776,0	558,4	836,4	22,5	178,0	22,5	6890,0	867,1	907,6	30,1	109,4	25,7	-114,0	-308,7	-71,2	-7,6	68,6		
S. I 2010	7172,0	612,1	837,3	22,8	189,6	23,1	7309,0	932,1	957,8	29,1	103,8	25,6	-137,0	-320,0	-120,6	-6,3	85,8		
S. II 2010	7980,0	666,4	963,1	26,7	211,0	28,4	8135,0	1037,1	1069,7	32,9	144,9	35,3	-155,0	-370,7	-106,6	-6,2	66,2		
S. I 2011	8890,0	722,6	1064,1	31,1	246,9	32,9	9025,0	1096,7	1200,8	37,6	148,1	38,4	-135,0	-374,1	-136,7	-6,4	98,8		
S. II 2011	9262,0	757,7	1108,9	31,9	275,1	35,6	9400,0	1169,2	1202,5	39,0	175,7	44,2	-138,0	-411,5	-93,6	-7,1	99,4		
S. I 2012	9068,0	773,0	1075,1	29,0	263,4	33,7	9220,0	1161,9	1160,1	34,9	155,0	40,9	-152,0	-389,0	-85,0	-6,0	108,4		
S. II 2012	9104,0	772,7	1092,1	28,9	265,8	34,9	9294,0	1173,6	1142,1	35,3	180,4	43,7	-190,0	-400,9	-50,0	-6,4	85,4		
S. I 2013	9124,0	781,1	1147,6	31,1	252,5	31,7	9243,0	1139,7	1102,4	34,5	160,9	34,9	-193,0	-359,3	41,6	-3,3	91,6		
T. I 2010	3469,0	297,0	408,7	11,0	92,2	10,3	3534,0	440,3	469,0	13,8	45,7	11,8	-65,0	-143,4	-60,3	-2,8	46,5		
T. II 2010	3703,0	315,1	428,6	11,8	97,4	12,8	3775,0	491,7	488,8	15,3	58,1	13,8	-72,0	-176,6	-60,2	-3,5	39,3		
T. III 2010	3810,0	318,6	459,7	12,5	97,5	13,2	3924,0	517,5	511,7	15,3	60,3	16,3	-114,0	-198,9	-51,9	-2,7	29,2		
T. IV 2010	4170,0	347,8	503,4	14,2	113,5	15,2	4211,0	519,6	558,0	17,6	76,5	19,1	-41,0	-171,8	-54,6	-3,4	37,0		
T. I 2011	4263,0	351,4	515,1	15,2	113,2	15,4	4333,0	523,1	582,4	17,3	65,1	18,5	-70,0	-171,7	-67,3	-2,1	48,2		
T. II 2011	4627,0	371,2	548,9	15,9	133,7	17,5	4692,0	573,6	618,3	20,3	83,0	19,9	-65,0	-202,4	-69,4	-4,4	50,7		
T. III 2011	4660,0	374,0	550,1	16,2	130,4	17,1	4735,0	588,2	615,4	19,6	85,2	21,1	-75,0	-214,2	-65,3	-3,4	45,2		
T. IV 2011	4602,0	383,7	558,9	15,6	144,7	18,5	4665,0	581,0	587,1	19,4	90,5	23,1	-63,0	-197,3	-28,3	-3,7	54,2		
T. I 2012	4485,0	381,7	532,7	14,5	131,7	16,2	4581,0	566,9	592,2	16,8	73,0	19,1	-96,0	-185,3	-59,5	-2,3	58,7		
T. II 2012	4583,0	391,3	542,4	14,5	131,8	17,5	4639,0	595,0	567,9	18,2	82,1	21,8	-56,0	-203,7	-25,5	-3,7	49,7		
T. III 2012	4469,0	378,2	533,0	13,9	125,7	17,1	4581,0	588,4	565,3	17,2	87,3	21,4	-112,0	-210,2	-32,3	-3,2	38,4		
T. IV 2012	4635,0	394,5	559,2	15,0	140,1	17,7	4713,0	585,2	576,9	18,1	93,1	22,4	-78,0	-190,6	-17,7	-3,2	47,0		
T. I 2013	4499,0	383,4	556,5	15,3	125,4	15,9	4564,0	552,0	556,2	16,7	76,8	17,9	-65,0	-168,6	0,4	-1,4	48,7		
T. II 2013	4625,0	397,7	591,1	15,8	127,0	15,8	4679,0	587,7	546,2	17,8	84,1	17,0	-128,0	-190,7	41,3	-1,9	42,9		

Perioada	Sectorul extern																	
	Exportul principalilor parteneri comerciali, mld. USD				Importul principalilor parteneri comerciali, mld. USD				Exportul net principalilor parteneri comerciali, mil. USD									
	Mondial	SUA	UE 27	Romania	Federația Rusă	Ucraina	Mondial	SUA	UE 27	Romania	Federația Rusă	Ucraina	Mondial	SUA	UE 27	Romania	Federația Rusă	Ucraina
Ian. 2011	1208,0	110,2	150,3	4,6	30,3	4,6	1296,0	171,8	188,8	4,9	16,3	5,1	-88,0	-61,6	-38,5	-0,3	14,0	-0,4
Feb. 2011	1190,0	109,6	170,8	4,8	39,2	4,7	1233,0	160,6	180,9	5,4	21,8	6,4	-43,0	-50,9	-10,2	-0,6	17,4	-1,7
Mar. 2011	1446,0	131,7	193,4	5,8	43,6	6,0	1501,0	190,8	212,0	7,0	26,9	7,0	-55,0	-59,1	-18,5	-1,2	16,7	-1,0
Apr. 2011	1352,0	124,0	177,5	4,9	45,9	5,6	1411,0	183,0	202,3	6,3	27,1	6,3	-59,0	-59,1	-24,8	-1,4	18,8	-0,7
Mai 2011	1405,0	124,1	190,1	5,5	43,6	5,7	1487,0	193,9	210,9	7,2	28,2	6,8	-82,0	-69,8	-20,8	-1,7	15,5	-1,1
Iun. 2011	1408,0	123,0	181,2	5,4	44,2	6,2	1468,0	196,6	203,5	6,7	27,7	6,8	-60,0	-73,6	-22,3	-1,3	16,4	-0,6
Iul. 2011	1394,0	120,2	186,9	5,5	42,0	5,4	1435,0	192,2	202,6	6,4	27,5	6,5	-41,0	-72,0	-15,8	-1,0	14,5	-1,2
Aug. 2011	1381,0	126,6	176,5	5,0	44,5	5,8	1476,0	201,5	209,0	6,3	30,2	7,2	-95,0	-74,8	-32,5	-1,3	14,4	-1,4
Sep. 2011	1422,0	127,1	186,4	5,8	43,8	6,0	1478,0	194,5	202,1	6,9	27,6	7,4	-56,0	-67,4	-15,7	-1,1	16,3	-1,4
Oct. 2011	1385,0	131,1	185,8	5,7	46,0	5,8	1448,0	196,8	201,3	6,7	29,4	7,5	-63,0	-65,7	-15,4	-1,1	16,6	-1,8
Noiem. 2011	1395,0	125,9	188,5	5,6	47,3	6,3	1471,0	195,1	201,1	6,9	30,4	7,7	-76,0	-69,2	-12,7	-1,3	16,9	-1,4
Dec. 2011	1356,0	126,8	181,7	4,4	51,3	6,5	1386,0	199,1	181,9	5,8	30,7	7,9	-30,0	-62,3	-0,2	-1,4	20,6	-1,4
Ian. 2012	1247,0	118,2	160,1	4,5	39,7	5,3	1340,0	188,3	192,0	5,1	19,2	5,4	-93,0	-70,1	-31,9	-0,6	20,5	-0,1
Feb. 2012	1295,0	123,4	176,5	4,7	45,2	5,0	1379,0	176,1	193,6	5,3	24,8	6,8	-84,0	-52,7	-17,1	-0,7	20,4	-1,8
Mar. 2012	1452,0	140,0	195,6	5,4	46,9	5,9	1512,0	202,3	205,3	6,3	28,6	6,9	-60,0	-62,3	-9,7	-1,0	18,3	-1,1
Apr. 2012	1333,0	127,4	173,9	4,6	45,1	5,8	1398,0	194,6	190,4	5,8	26,8	7,3	-65,0	-67,2	-16,5	-1,2	18,3	-1,5
Mai 2012	1404,0	131,7	185,4	5,1	45,8	6,2	1473,0	203,5	190,8	6,4	28,1	7,6	-69,0	-71,8	-5,4	-1,3	17,7	-1,3
Iun. 2012	1372,0	133,0	183,2	4,7	41,0	5,5	1399,0	196,8	183,8	5,9	26,9	7,0	-27,0	-63,8	-0,6	-1,2	14,1	-1,5
Iul. 2012	1332,0	121,6	183,1	4,6	40,6	5,8	1399,0	197,6	180,1	5,5	29,6	7,2	-67,0	-76,1	3,0	-0,9	11,1	-1,4
Aug. 2012	1307,0	128,6	172,9	4,4	42,1	5,8	1387,0	199,9	189,5	5,6	29,4	7,3	-80,0	-71,2	-16,6	-1,3	12,6	-1,4
Sep. 2012	1369,0	128,2	177,2	4,9	44,0	5,8	1426,0	191,0	193,3	6,0	26,9	6,9	-57,0	-62,8	-16,1	-1,1	17,1	-1,2
Oct. 2012	1427,0	133,8	196,0	5,4	46,1	6,2	1497,0	203,8	208,2	6,9	31,6	7,7	-70,0	-70,0	-12,2	-1,4	14,5	-1,5
Noiem. 2012	1390,0	130,4	188,1	5,4	45,4	6,0	1465,0	199,3	190,5	5,9	30,1	6,9	-75,0	-68,9	-2,4	-0,5	15,4	-0,9
Dec. 2012	1339,0	130,7	173,9	4,1	48,6	5,6	1364,0	191,9	174,8	5,3	31,4	7,8	-25,0	-51,3	-0,9	-1,2	17,1	-2,2
Ian. 2013	1344,0	123,4	176,1	4,9	39,0	5,1	1446,0	190,4	198,9	5,3	21,3	5,1	-102,0	-67,0	-22,7	-0,4	17,7	0,0
Feb. 2013	1271,0	123,6	180,5	5,2	41,9	5,4	1314,0	175,0	178,3	5,4	26,0	6,3	-43,0	-51,4	2,2	-0,3	15,9	-0,9
Mar. 2013	1433,0	136,4	199,7	5,2	44,2	6,1	1452,0	186,6	179,1	5,9	28,1	6,7	-19,0	-50,2	20,6	-0,7	16,1	-0,6
Apr. 2013	1401,0	129,7	196,2	5,3	44,0	6,1	1469,0	196,2	185,7	6,1	29,8	6,7	-68,0	-66,4	10,5	-0,8	14,2	-0,6
Mai 2013	1408,0	133,0	200,8	5,2	41,4	4,9	1454,0	202,0	181,9	5,9	26,4	5,0	-46,0	-69,0	18,8	0,6	15,0	-0,1
Iun. 2013	1383,0	134,8	191,7	5,2	41,6	4,8	1397,0	190,0	179,7	5,7	27,9	5,3	-14,0	-55,2	11,9	-0,5	13,6	-0,5
Iul. 2013	1406,0	127,6	202,3	5,9	43,5	5,2	1480,0	203,8	188,8	6,6	30,1	6,8	-74,0	-76,1	13,5	-0,7	13,3	-1,6

Perioada	Mediul de afaceri	
	Înregistrarea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor
2011	6740	3430
2012	6273	3218
Semestrul I 2011	3560	1762
Semestrul II 2011	3180	1668
Semestrul I 2012	3256	1612
Semestrul II 2012	3017	1606
Semestrul I 2013	3306	1368
Trimestrul I 2011	1931	797
Trimestrul II 2011	1629	965
Trimestrul III 2011	1543	861
Trimestrul IV 2011	1637	807
Trimestrul I 2012	1757	852
Trimestrul II 2012	1499	760
Trimestrul III 2012	1378	845
Trimestrul IV 2012	1639	761
Trimestrul I 2013	1797	700
Trimestrul II 2013	1509	668
Ian 2013	574	233
Feb 2013	627	212
Mar 2013	596	255
Apr 2013	609	282
Mai 2013	415	182
Iun 2013	485	204
Iul 2013	505	260

Indicatorii Sectorului Social		Situția demografică											
		Născuți-vii		Decedați		Decedați în vârstă sub 1 an		Sporul natural		Căsătorii		Divorțuri	
		la 1000 locuitori		la 1000 locuitori		la 1000 locuitori		la 1000 locuitori		la 1000 locuitori		la 1000 locuitori	
		Numărul născuți-vii - total (pers.)	Numărul decedați - total (pers.)	Numărul decedați în vârstă sub 1 an - total (pers.)	Sporul natural (pers.)	Numărul căsătoriilor - total (numărul)	Numărul divorțurilor - total (numărul)						
TOTAL 2008	3572,7	3424,4	39018	41948	11,8	473	12,2	-2930	26666	7,5	12601	3,5	
TOTAL 2009	3567,5	3419,4	40803	42139	11,8	493	12,1	-1336	26781	7,5	11884	3,3	
TOTAL 2010	3563,7	3415,6	10474	43631	12,3	476	11,6	-3157	26483	7,4	11504	3,2	
TOTAL 2011	3560,4	3560,4	39162	39234	11,0	430	11,0	-72	25889	7,3	11119	3,1	
ianuarie			3131	3694	12,3	28	8,9	-563	1338	4,4	988	3,3	
T1 Februarie			6231	7499	12,9	72	11,6	-1268	2675	4,6	1931	3,3	
Martie			9254	11073	12,5	96	10,4	-1819	3497	4,0	2836	3,2	
Aprilie			12007	14439	12,3	113	9,4	-2432	5005	4,3	3564	3,0	
T2 Mai			15550	17679	12,0	153	9,8	-2129	6846	4,6	4511	3,1	
Iunie			18993	20846	11,8	187	9,8	-1853	8699	4,9	5433	3,1	
Iulie			22528	23852	11,5	223	9,9	-1324	10664	5,1	6207	3,0	
T3 August			26135	26675	11,2	256	9,8	-54	13811	5,8	7083	3,0	
Septembrie			29598	29492	11,1	285	9,6	106	17758	6,7	7707	2,9	
Octombrie			33061	32794	11,1	315	9,5	267	20780	7,0	8604	2,9	
T4 Noiembrie			36395	36273	11,1	349	9,6	122	23104	7,1	9723	3,0	
Decembrie			39439	39559	11,1	385	9,8	-120	24260	6,8	10637	3,0	
TOTAL 2012	3559,5	3559,5	39439	39559	11,1	385	9,8	-120	24260	6,8	10637	3,0	
ianuarie			3371	4089	13,5	35	10,4	-718	1229	4,1	1115	3,7	
T1 Februarie			6178	7405	12,9	49	7,9	-1227	2409	4,2	1854	3,2	
Martie			8976	10859	12,4	75	8,4	-1883	3899	4,4	2919	3,3	
Aprilie			11745	14169	12,1	123	9,6	-2424	4614	3,9	3726	3,2	
T2 Mai			14734	17285	11,7	154	9,8	-2551	6645	4,5	4768	3,2	
Iunie			17783	19936	11,3	180	10,1	-2153	9014	5,1	5506	3,1	

Indicatorii Sectorului Social		Piata forței de muncă																	
		Numărul persoanelor economic activă (mii pers.)			Rata de activitate a populației, %			Numărul persoanelor ocupate (mii pers.)			Rata de ocupare a populației, %			Numărul șomerilor BIM (mii pers.)			Rata șomajului, %		
		TOTAL	urban	rural	Total	bărbați	femei	urban	rural	Total	bărbați	femei	urban	rural	Total	bărbați	femei	urban	rural
TOTAL 2008	1302,8	44,3	47,3	41,5	47,1	42,2	1251,0	42,5	45,2	40,1	44,5	41,0	51,7	4,0	4,6	3,4	5,5	2,7	
TOTAL 2009	1265,3	42,8	46,2	39,7	47,4	39,3	1184,4	40,0	42,6	37,7	43,6	37,4	81,0	6,4	7,8	4,9	8,0	5,0	
TOTAL 2010	1235,4	41,6	45,0	38,6	47,2	37,5	1143,4	38,5	40,9	36,4	42,7	35,4	92,0	7,4	9,1	5,7	9,6	5,4	
TOTAL 2011	1257,5	42,3	45,6	39,3	48,0	38,0	1173,5	39,4	42,1	37,1	44,1	36,0	84,0	6,7	7,7	5,6	8,2	5,2	
2012																			
T1	ianuarie	1103,7	37,0	38,8	35,3	30,5	1023,9	34,3	35,2	33,6	41,9	28,6	79,8	7,2	9,5	5,0	8,1	6,2	
	Februarie																		
	Martie																		
	Aprilie																		
T2	Mai	1266,9	42,5	45,6	39,6	39,6	1209,3	40,5	43,1	38,2	43,2	38,6	57,6	4,5	5,4	3,6	6,8	2,6	
	Iunie																		
	Iulie																		
T3	August	1286,9	43,1	46,0	40,5	40,7	1224,7	41,1	43,3	39,0	43,1	39,6	62,2	4,8	5,9	3,7	7,3	2,8	
	Septembrie																		
	Octombrie																		
T4	Noiembrie	1200,7	40,3	43,6	37,2	33,3	1129,3	37,9	40,6	35,4	46,2	31,8	71,4	5,9	7,0	4,9	7,0	4,8	
	Decembrie																		
TOTAL 2012		1214,5	40,7	43,5	38,2	36,0	1146,8	38,4	40,6	36,5	43,6	34,6	67,7	5,6	6,8	4,3	7,3	3,9	
2013																			
T1	ianuarie	1121,0	37,5	39,7	35,6	31,5	1030,2	34,5	35,7	33,4	42,0	29,0	90,8	8,1	10,2	6,0	8,2	8,0	
	Februarie																		
	Martie																		
	Aprilie																		
T2	Mai	1288,4	43,1	47,2	39,5	41,7	1227,6	41,1	44,5	38,0	42,1	40,3	60,8	4,7	5,6	3,8	6,4	3,3	
	Iunie																		

Indicatorii Sectorului Social	Minimul de existență						
	Minimul de existență – medie, Total, MDL	Populația aptă de muncă, total	Pensionari	Copii			
				Total	până la 1 an	în vârstă 1-6 ani	în vârstă 7-16 ani
TOTAL, MDL							
TOTAL 2008	1368,1	1446,5	1167,4	1267,4	491,0	1091,8	1400,0
TOTAL 2009	1187,8	1251,1	1022,8	1112,0	451,0	964,3	1228,3
TOTAL 2010	1373,4	1453,1	1184,3	1258,1	498,8	1095,9	1409,3
TOTAL 2011	1503,0	1582,8	1305,6	1391,4	590,6	1238,3	1550,1
TOTAL 2012	1511,9	1591,3	1303,2	1413,7	602,0	1261,8	1578,0
T1							
Ianuarie							
Februarie	1455,7	1524,9	1256,7	1384,6	601,2	1264,7	1528,2
Martie							
Aprilie							
T2							
Mai	1455,1	1531,1	1259,7	1357,5	568,5	1217,9	1512,7
Iunie							
Iulie							
T3							
August	1456,9	1531,9	1259,5	1364,3	577,4	1208,7	1528,5
Septembrie							
Octombrie							
T4							
Noiembrie	1511,9	1591,3	1303,2	1413,7	602,0	1261,8	1578,0
Decembrie							
Semestrul I							
Ianuarie							
Februarie							
Martie							
Aprilie	1608,3	1700,3	1341,4	1533,9	591,4	1328,4	1724,2
Mai							
Iunie							
	2012						
	2013						

		Veniturile disponibile ale populației						
		Veniturile disponibile ale populației MDL		Structura veniturilor disponibile ale populației, %				
		activitatea salariată	activitatea individuală agricolă	activitatea individuală non-agricolă	proprietate	prestații sociale	alte surse	
2008		1188,6	42,9	10,5	7,5	0,3	14,9	23,9
2009		1166,1	45,3	8,9	6,5	0,2	17,5	21,7
2010		1273,7	42,6	9,8	6,8	0,1	18,7	22,0
2011		1444,7	44,7	10,0	6,8	0,4	18,1	20,1
2012		1508,8	42,7	9,6	7,2	0,2	19,2	21,2
	T1	1439,3	43,9	10,1	5,9	0,1	18,4	21,6
	T2	1523,1	43,7	9,8	6,3	0,6	19,0	20,7
	T3	1507,3	41,4	9,1	8,5	0,0	20,6	20,4
	T4	1572,5	41,7	9,3	8,0	0,1	18,8	22,1
	T1	1559,8	42,5	9,1	6,4	0,3	19,4	22,3
	T2	1667,2	43,7	10,0	6,3	0,1	18,8	21,0

		Cheltuielile de consum ale populației													
		Structura cheltuielilor de consum ale populației, %													
An	Cheltuielile de consum ale populației MDL	produse alimentare	beuturi alcoolice, tutun	îmbrăcăminte și încălțăminte	locuințe și comodități	dotarea locuinței	sănătate	transport	servicii de comunicații	agrement	învățământ	hotel, restaurant, cantină	alte bunuri și servicii		
		2008	1227,5	40,2	1,9	12,7	16,3	4,8	5,6	4,9	4,9	2,1	0,4	2,3	3,9
2009	1217,4	40,8	1,8	12,2	16,2	3,9	6,2	4,7	5,0	2,0	0,5	2,5	4,1		
2010	1371,7	40,8	1,8	10,8	17,8	3,9	6,4	4,9	4,6	1,7	1,3	2,2	3,8		
2011	1534,1	42,5	1,8	10,4	18,1	3,6	5,4	5,2	4,4	1,7	1,1	1,9	4,0		
2012	1598,6	43,2	1,7	10,6	18,6	3,5	5,6	4,2	4,4	1,5	1,0	1,7	4,0		
T1	Ianuarie	1510,8	43,7	1,6	10,9	18,3	3,0	6,2	3,8	1,1	1,1	2,1	3,7		
	Februarie														
T2	Martie														
	Aprilie														
T3	Mai	1582,6	43,7	1,6	11,2	18,5	3,3	4,8	4,5	1,4	0,9	1,8	3,8		
	Iunie														
T4	Iulie														
	August	1675,3	42,0	1,7	10,3	19,0	4,1	6,5	4,3	1,9	1,0	1,3	3,6		
T1	Septembrie														
	Octombrie	1624,4	43,3	1,7	10,2	18,3	3,7	5,0	4,4	1,4	1,0	1,8	5,0		
T2	Noiembrie														
	Decembrie	1656,1	43,4	1,7	9,6	18,3	3,2	6,7	4,5	1,3	0,8	1,8	4,1		
T2	Ianuarie														
	Februarie	1761,8	44,3	1,5	10,6	19,0	3,2	4,7	4,3	1,0	0,9	1,5	4,1		
T2	Martie														
	Aprilie														
T2	Mai														
	Iunie														

Remunerarea muncii									
Câștigul salarial mediu lunar - Total					Indicele câștigului salarial nominal lunar (față de anul precedent), %				
		MDL	USD	EUR	MDL	USD	EUR	Indicele câștigului salarial real lunar (față de anul precedent), %	
2008		2529,7	243,4	165,4	122,5	143,0	133,0	108,7	
2009		2747,6	247,2	177,0	108,6	101,5	107,0	108,6	
2010		2972,2	240,4	181,2	108,2	97,3	102,4	100,7	
2011		3193,9	272,1	195,5	111,6	113,2	107,9	103,7	
2012		3477,7			108,9			104,1	
	Januarie	3139,0	265,8	206,1	110,7	114,5	118,6	103,5	
T1	Februarie	3166,0	266,5	201,9	109,8	111,0	114,8	103,4	
	Martie	3273,5	276,3	209,6	109,7	110,6	117,3	104,1	
	Aprilie	3350,3	283,8	215,6	106,9	105,9	116,0	102,1	
T2	Mai	3489,8	294,2	229,1	108,5	106,1	118,8	104,2	
	Iunie	3913,5	323,8	258,4	110,0	105,5	121,0	106,1	
	Iulie	3574,9	289,2	234,8	109,6	102,3	118,6	105,4	
T3	August	3503,6	280,4	226,4	110,4	100,5	116,3	105,7	
	Septembrie	3421,5	275,7	215,1	108,3	101,2	109,1	103,2	
	Octombrie	3482,3	284,2	219,1	110,1	106,0	111,9	106,0	
T4	Noiembrie	3527,8	286,1	222,9	109,2	103,8	109,8	105,3	
	Decembrie	3888,8	318,9	243,1	104,9	101,4	102,0	100,8	
	Januarie	3413,5	281,3	212,0	108,7	105,8	102,9	104,0	
T1	Februarie	3380,1	279,5	208,8	106,8	104,9	103,4	102,4	
	Martie	3638,7	295,4	227,8	111,2	106,9	108,7	106,7	
	Aprilie	3739,7	302,9	232,9	111,6	106,7	108,0	106,8	
T2	Mai	3758,5	304,2	234,0	107,7	103,4	102,1	101,9	
	Iunie	3859,0	309,9	235,4	98,6	95,7	91,1	93,5	

Protecția socială a populației																
	Numărul pensionarilor - Total (la sfârșitul anului) (mii pers.)	Pensionarii aflați în evidența organelor de asigurare socială (mii pers.)					Mărirea medie a pensiei lunare stabilite a pensionarilor aflați în evidența organelor de protecție socială a populației (la sfârșitul anului) MDL					Ritmuri de schimbare a pensiei reale, %	Indemnizație unică		Indemnizație lunară pentru îngrijirea copilului	
		Total	pentru limită de vârstă	de invaliditate	de urmaș	pentru vechime în muncă	Total	pentru limită de vârstă	de invaliditate	de urmaș (pentru fiecare membru în vârstă de muncă din familie)	Ritmuri de creștere a pensiei nominale, %		la nașterea primului copil	la nașterea fiecărui următor copil	(pers. neasigurate) în vârstă de până la 1,5 ani	(pers. asigurate) în vârstă de până la 3 ani
2008	639,4	621,4	455,2	131,3	26,3	8,6	646,4	666,3	563,3	370,6	117,9	104,6	1200,0	1500,0	322,6	150,0
2009	643,4	624,5	457,9	133,3	24,9	8,5	775,5	800,8	669,3	434,2	120,0	120,0	1400,0	1700,0	478,9	150,0
2010	646,7	627,2	460,5	134,3	23,7	8,6	810,9	836,6	691,8	443,7	104,6	97,4	1700,0	2000,0	675,3	250,0
2011	658,4	638,3	473,1	135,8	20,6	8,8	874,1	900,6	735,7	463,6			2000,0	2300,0	768,6	300,0
2012		649,9					957,6				109,6					
T1		638,6					874,1									
T2		640,3					874,0									
T3		642,5					957,2									
T4		645,7					957,9									
T1		649,9					957,6				109,6					
T2																
T3		653,0					1020,8									

		Infrațiuni																					
		Infrațiuni înregistrate - total, [cauze]			Infrațiuni contra sănătății persoanei (cauze)			Infrațiuni privind viața sexuală (cauze)		Infrațiuni contra patrimoniului (cauze)							Infrațiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale (cauze)		Infrațiuni contra familiei și minorilor (cauze)		Infrațiuni economice (cauze)		
		Total	Omor	Vătămare intenționată gravă	Total	IOIA	Total	Furt	Tălhărie	Jaf	Escrocherie	Pungășie	Șantaj	Total	Infrațiuni legate de droguri	Total	Trafic de copii	Total	Contrabandă	Fabricarea banilor falși	Total	Huliganism	
2008		24788	1680	233	385	474	306	12540	9642	175	986	870	135	64	2382	2126	242	50	3015	266	177	943	772
2009		25655	1667	240	369	402	264	12222	9136	205	1003	1066	118	52	2065	1879	168	42	2452	251	292	927	767
2010		33402	1892	265	416	557	368	18104	13646	185	1204	1841	395	64	1983	1794	204	23	1053	170	376	1122	955
2011		35124	1799	216	360	461	291	19340	15060	152	1151	1574	554	44	1810	1658	597	24	1384	211	681	1342	1152
2012		36615	1755	223	325	617	360	18751	14294	167	1175	1651	540	64	1785	1575	953	20	1928	163	1156	1514	1284
	T1																						
	Januarie																						
	Februarie	7791	362	49	67	141	82	3988	3012	49	297	354	102	7	468	386	192	6	464	46	296	315	263
	Martie																						
	Aprilie																						
	Mai	16852	762	96	145	287	179	8619	6587	81	587	757	205	24	893	760	409	10	888	89	569	691	585
	Iunie																						
	Iulie																						
	T3																						
	August	26012	1222	151	228	448	273	13239	10128	127	872	1136	339	43	1336	1169	668	15	1416	127	933	1054	888
	Septembrie																						
	Octombrie																						
	T4																						
	Noiembrie	36615	1755	223	325	617	360	18751	14294	167	1175	1651	540	64	1785	1575	953	20	1928	163	1156	1514	1284
	Decembrie																						
	T1																						
	Januarie	8250	326	55	66	151	91	4630	3535	47	267	421	182	17	308	274	317	7	224	30	81	383	341
	Februarie																						
	Martie																						
	Aprilie																						
	Mai	18098	767	114	140	306	172	10004	7563	83	550	1002	378	39	568	496	663	14	492	68	188	784	694
	Iunie																						
	T2																						
	2012																						
	2013																						

Redactor-șef CE: Iulita BÎRCĂ
Redactor: Lucia CUTASEVICI
Designer copertă: Virgiliu MOREI

Adresa redacției: Complexul Editorial, INCE, MD-2064,
or. Chișinău, str. I. Creangă, 45, tel.: (+373-22) 50-11-30, fax: (+373-22) 74-37-94
web: www.iefs.md/complexul-editorial/; e-mail: bircaiulita@mail.ru

Bun de tipar: 16.10.2013. Tirajul 300 ex.
Coli de tipar 8,1. Coli editoriale 8,9. Com. 19.
Complexul-Editorial al INCE, 2013